

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198732

UNIVERSAL
LIBRARY

ನವೀನ ನಾಟಕಗಳು

ಲೇಖಕ:

ಶಿವ ಕಾರಂತ

1946

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

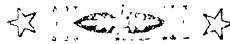
ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ

ಹರ್ಷ ಮುದ್ರಣ, ಪ್ರಕಟಣಾಲಯ.
ಪುತ್ತೂರು.

ಬೆಲೆ ರೂ ೧೫

ಪೂಜಕೆ:

ಶ್ವಸ್ತವನ	—	—	—	—	ಪುಟ. : — 4
ದೇವಿ ದೇಹಿ	—	—	—	—	" ೧ — ೨೪
ಗೌರವರ ಸತ್ಯ	—	—	—	—	" ೨೫ — ೩೨
ರಕ್ತ ಕಾಣಿಕೆ	—	—	—	—	" ೫ — ೬೧
ಇನ್ನಿತು ಗುಲಾಮ.	—	—	—	—	" ೭೨ — ೧೦೨
ಬಿರಿಯ ದೇವರು	—	—	—	—	" ೧೦೫ — ೧೧೦

ವ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಈ 'ನವೀನ ನಾಟಕಗಳು' ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಗೆ ನಾನು ಸಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಎರಡನೆಯ ಕಾಣಿಕೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ, ನನ್ನ ಒಂಬತ್ತು ಗೀತ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಲಿಸುವ ಯೋಗ ನನಗೊದಗಿತು. ಈಗ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂದಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇವು ನನ್ನ ಇತರ ಕೆಲವು ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಐದು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು—ದೇವಿ ದೇಹಿ (1935), ರಕ್ತಕಾಣಿಕೆ (1931), ಹಿರಿಯ ದೇವರು (1936) ಛಾಯಾ ನಾಟಕಗಳು. ಉಳಿದೆರಡು—ಇಸ್ವಿಟು ಗುಲಾಮ (1940) ಮತ್ತು ಗೆದ್ದವರ ಸತ್ಯ (1945) ಅಣಕವಾಡಗಳು (Mimes.)

ಛಾಯಾ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ—ರಂಗಮಂಟಪದ ಮುಂದೆ ಬಿಗಿರುವುದು—ಬಿಳಿಯ ಇಲ್ಲವೆ ತುಸು ಬಣ್ಣದ ಛಾಯೆಯುಳ್ಳ ಪರದೆ. ನಟರ ನಲಿದಾಟ ಅದರ ಹಿಂದೆ. ಅವರ ನೆರಳು ಮಾತ್ರ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದು—ಪಾತ್ರದ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಅವು ಹಿರಿಯವಾಗಿ, ಕಿರಿಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಸಮನಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುವುವು. ಅತಿ ಮಾನುಷ, ಅಮಾನುಷ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಇದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ದಾರಿ. ಅಲ್ಲದೆ ನಟರ ಚಲನೆಯನ್ನು ತೆರೆಗೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿ ಹೆರಿಸಿದರೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪರಿಣಾಮವಿದೆ, ಬದಲು ಕರ್ನವಾಗಿ (Diagonal) ಇರಿಸಿಕೊಂಡರೆ—ಗೊಂಬೆಗಳು ದೊಡ್ಡವಾಗುತ್ತ ಬರುವಂತೆ ಇಲ್ಲವೆ ಸಣ್ಣದಾಗುತ್ತ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನುಕೂಲತೆಯಿದೆ.

ರಕ್ತಕಾಣಿಕೆಯಲ್ಲೂ, ಹಿರಿಯ ದೇವರಲ್ಲೂ ಈ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಅವಶ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ ರಕ್ತಕಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಜತೆಗೆ ನಿಸರ್ಗ, ಕಳೇಬರ ಇಂಥ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಸಾಧನೆಗಳಿವೆ. ಹಿರಿಯ ದೇವರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮಾನುಷ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ. ಈ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳೂ ಸಂಕೇತವಾಗಿ—ಮಾನವ ಕುಲದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮೆದುರು ತಂದಿರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿವೆ. ರಕ್ತ ಕಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ—ಆರ್ಥಿಕ ಅಸ

ಮಾನವತೆ, ತ್ರಿಮೂರ್ತರು ಬಡವರನ್ನು ಹಿಂಡುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಉಪಮೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜ ಶರೀರವು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉಟ್ಟುವ ಸಿಹದಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿನಿಹವನ್ನು ಪಡೆದು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮೂಲನಾಗುತ್ತದೆ— ಎಂಬುದನ್ನು ತರ್ಕಿಸಿದ್ದೇನೆ.

‘ಹಿರಿಯ ನೇವ’ರಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಭೀತಿಯು ಹೇಗೆ ದೇವರನ್ನು ಸ್ವಪ್ನಿಸಿತೆಂದು ತೋರಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಅವರು—ಮನುಷ್ಯ ವೃಕ್ಷದ ಅನಂತ ವೃಕ್ಷಿ. ಅಬಲೆ-ಆದೇ ಬಳ್ಳಿಯ ಅನಂತ ಭೀತಿ ರೂಪ. ಪೂಜಾರ್ಯ—ಮಾನವ ಕುಲದ ಮನೋವೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಕಾರ್ಯವಧಾನಿ. ಶಿಲ್ಪಿ—ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು, ದೇವರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಪ್ರೇರಣೆ.

ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಈ ಬರಹವನ್ನು ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯ ಹಿರಿಯ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ಮುದ್ರಿಸಲು ಕಳುಹಿಸಿದಾಗ—ಅವರು—ನಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಇದು ತೀರ ಪುರೋಗಾಮಿಯಾದೀತೆಂದರು. ಪ್ರಾಯಶಃ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಪರರಾದ ಅವರು ಈ ಬರಹ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರ ಬದಲು ಹಾಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರೋ ತಿಳಿಯೆ. ಅಂತು-ಈಗ ಅದನ್ನು ದುಡುಕಿ ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ದೈವತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಕೆರಳಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಹೇತು.

ಮೂರನೆಯದಾದ-‘ದೇವಿ-ದೇಹಿ’ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಬಾಂಧವ್ಯದಲ್ಲಿನ ಕಾಲಾಂತರದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ “ಯತ್ರ ನಾರ್ಯಸ್ತು ಪೂಜ್ಯಂತೇ ತತ್ರ ರಮಂತೇ ದೇವತಾಃ” ಅನಿಸಿಕೊಂಡವಳು! ಮುಂದೆ ಆಕೆಯು ಪುರುಷನ ಅರ್ಥಾಂಗಿಯೆನಿಸಿದಳು. ಬಹು ಕಾಲದ ತನಕ ಈ ಸಮಾನತೆ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವಳು ಕುಸಿದುಹೋಗಿ ಗುಲಾಮಗಿರಿಗೆ ಯಾರ ತಪ್ಪು? ತುಳಿದವರದೇ, ತುಳಿಸಿಕೊಂಡವರದೇ? ಇದರ ಮುಂದಿನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಪಮೆಯಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಲೆಳೆಸಿದ್ದೇನೆ ಇಲ್ಲಿ.

ಉಳಿದ ನಾಟಕಗಳೆರಡೇನೆ—ಇಸ್ವೀಟು ಗುಲಾಮ, ಗೆದ್ದವರ ಸತ್ಯ. ಒಂದು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ‘ಜಾತೀಯತೆಯ’ ಪೆಡಂಬೂತದ ಅಣಕವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆವರಣದ ಅಣಕ. ಒಂದರಲ್ಲಿ—ಇಸ್ವೀಟಿನ ಕಾರ್ಡುಗಳ ನೆಲೆದಾಟವಿದೆ. ನಟರು ಗೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸು

ವರು. ವಿಕಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲು ಸಿಡಿಯುವರು. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಜನಾಂಗಗಳು ಮೃಗಗಳಂತೆ ವಾತ್ಸರ್ಯಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಪಹಾಸ ತಾವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿದೆ. ನಮ್ಮ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಈ ತೆರನ ಅಣಕವಾಡಗಳು (mime) ರೂಢಿ ಇಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಚಿತ್ರಣಶಕ್ತಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಯಾವತ್ತು ನಾಟಕಗಳು ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಯೋಗ್ಯ ಸಲಕರಣೆ, ನಟನೆಗಳಿಂದ ತುಂಬ ಪರಿಣಾಮ ಕಾರಿಯಾಗಿ ಅವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ನಾಟಕ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ—ಮುಂದೆ ತರಬೇಕೆಂದಿರುವುದು ನನ್ನ ಅಚ್ಚಾದ, ಆಗದ ಇತರ ಗದ್ಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನು. ಅಂಥವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಇದೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹರಿಯಗೊಡಿಸಿ ಇಂದಿಗೆ ಇಸ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳೇ ಆದುವು. ಐವಂಕದ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಗೀಚಿ ಮೂಲೆಪಾಲಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯರ್ಥೆಯಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾವಾವೇಶದ ನನ್ನ ಮನೋಗತಿಯನ್ನು, ಈಗ ನಾನು ಪಾರಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆನಾದುದರಿಂದ, ನನ್ನ ಮನವ ಪ್ರಗೃತಿಯನ್ನು ಅವು ಅಳಿಯಲು ಬಂದಾವೆಯೇ ಹೊರತು, ಅವು ನಾಟಕಗಳಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಶೋಭಿಸಿಯಾವು—ಎಂಬುದು ಸಂಶಯದ ಮಾತು. 'ಒಂದಂಕ-ಒಂದು ಡ್ಯಾಶ್' ಈ ಹಿಡಿತ ಬರುತ್ತಲೇ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಗೆ ಒಂದು ಬಿಗುಮೂಡಿತು. ವಿಷಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾದ ಜಂಜಾಟಕ್ಕೆ ಎಡೆಕೊಡದಿರಲು ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಡಿತು. ಆದರೂ ಭಾವಾತಿರೇಕ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲ, ವಾತ್ಸರ್ಯಗಳು ಅದೇ ಮನೋವೃತ್ತಿಯವರನ್ನು ಒಲಿಸಿ ನಿಂತರೂ, ಸತ್ಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕೊಡಲು ಅವು ಅಶಕ್ತವೇ ಆಗಿದ್ದವು. ನಿವೇಚನೆಯ ಒರೆಗೆ ಸಿಗದ ಭಾಷೋನ್ಮಾದವು ಕೆಂಗಾಜಿನ ಕನ್ನಡಕದಂತೆ. ಬಾಳ್ವೆ, ಬದುಕುಗಳ ಸಹಜ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಅವು ಕಠಿಣ ತಡೆ.

ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಎಳೆಯರ ಕೂಗು—ನನ್ನ ಈ ದಾಟಿದ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನನಗೆ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂಬ ನನ್ನ ದೇವರು ಹಟವು, ಅವರ ಉದ್ಧೇಶಿತ ಸೂರ್ಮಡಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನನ್ನ ನಾಟಕಗಳು ಕರ್ತೃವಾದ ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಜನತೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲಾರವಷ್ಟೆ!

ಅಲ್ಲದೆ-ಎಳೆತನದಲ್ಲಿ, ಸಮಗಿ ಸಮಾಜದ ನೂರಾರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗುವ ಮೊದಲು, ನಮ್ಮ ಭಾವಾತಿರೇಕ, ಊಹೆ, ಮಹಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಎಷ್ಟೂ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವು ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾರವು! ಅದಕ್ಕೆ-ವಿವೇಚನೆಬೇಕು, ಸಹಜ ಅನುಭವಬೇಕು; ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನ ಕೆಂಗಾಜನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲು ಕೆಳಕ್ಕಿರಿಸಬೇಕು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ-ಬರಿಯ ರಕ್ತಸರು, ದೇವತೆಗಳುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲೂ ಆ ರಾಕ್ಷಸತನ ದೇವತ್ವಗಳು ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿವೆ ಎಂಬ ದರ್ಶನ ಸಿಕ್ಕುವುದು. ನಮ್ಮ ಲೇಖನಿಗೂ ನಾಲಗೆಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಹತ್ತೋಟಿ ಬರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನೊಂದುಕೊಂಡ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯೂ, ಬದಲಾಗುವುದು.

ಭಾವಾತಿರೇಕದಂತೆ ತಲೆಯನ್ನು ಅಡ್ಡ ಹಾದಿಗೆ ಸೆಳೆಯುವ ಇನ್ನೆರಡು ದಾರಿಗಳಿವೆ: ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದು ಜನರ ಮನ್ನಣೆಯ ಕಾಂಕ್ಷೆ, ಅವರಿಂದ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಬಯಕೆ. ಅವರನ್ನು 'ಖುಶಿ' ಮಾಡಲು ದುಡುಕುವ ಬರವಣಿಗೆ ಹುಟ್ಟುವುದು. ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಚಿತ್ರಣ ವಿಧಾನ(Technique)ಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಂಗೀತಗಾರನು ತೋರಿಸುವಂತಹ ಡೊಂಬರಾಟ ಇನ್ನೊಂದು. ನಾಟಕಕಾರನಲ್ಲಿ ಅದು ಮೂಡಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಮನಗಂಡವ. ಅಭಿನಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತುಂಬ ಮಮತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣಾಭಿನಯದ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಪಾತ್ರನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದುದುಂಟು! ಆದರೇನು-ನಟನಿರುವುದು ಅಭಿನಯಕ್ಕಾದರೂ, ಅಭಿನಯವಿರುವುದು ನಾಟಕಕ್ಕಾಗಿ! ನಾಟಕ-ಕಲೆಗಾಗಿ. ಕಲೆ-ಜೀವನ ಅನುಭವವನ್ನು ಯಾವುದೇ ದಾರಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ನಾವೆಣಿಸುವ ನಿರಂಕುಶ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ.

ದೇವಿ! ದೇಹಿ!!

ವಾತ್ಸ ಪರಿಚಯ

ಕೃಷಿಕ:— ರೈತನೊಬ್ಬ, ನಡುವಯಸ್ಸಿನವ. ಅವಿವಾಹಿತ. ಜಗದ್‌
ದುಡಿಮೆಯ ಸಾಂಕೇತಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಸೇನಾನಿ:— ಯೌವನಸ್ಥ ವೀರ. ಈತನೂ ಅವಿವಾಹಿತ. ವಿಲಾಸ
ಪ್ರಿಯ, ಪರಾಕ್ರಮಿ, ಶೌರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕ
ವ್ಯಕ್ತಿ.

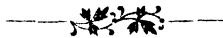
ಕವಿ:— ತರುಣ, ಊಪಾಪ್ರಿಯ. ಮನೋವಿಲಾಸಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕ
ಜೀವ.

ಸುಮನೆ:— ತರುಣಿ, ನಾರಿಕುಲದ ಮಾನಸಿಕ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಗಳ ಸಂಕೇತ
ಳಿಸಿದವಳು.

ಸುರಮೆ:— ತರುಣಿ; ಸಂಪತ್ತು, ವಿಲಾಸ, ಮಹಾ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಸಂಕೇ
ತವೆನಿಸಿದಾಕೆ.

ಸುಜಲೆ:— ಸೇವೆ, ಶ್ರಮ, ಭಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಸೌಮ್ಯ ಗುಣಗಳ
ತವರು ಮನೆ. ಈಕೆಯೂ ಅವಿವಾಹಿತೆ.

ಶ್ರೀದೇವಿ:— ಸುಮನೆ, ಸುರಮೆ, ಸುಜಲೆಯರು ಸೇರಿ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತುವ
ನವೀನ ದೇವತೆ.

ಅಂಕ ೧.

ಧೃತ್ಯ: ಬಯಬುಗಾವಲೊಂದರಲ್ಲಿ, ಹೊತ್ತಾರೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಂದು ಹೊರಟಿ,
ರೂನ್ಯ ಮನಸ್ಕನಾದ ಬಬ್ಬ ರೈತನ ಪ್ರವೇಶ.

ಕೃಷಿಕ:— ನೇಗಿಲೇತಕೆ ಇನ್ನು?

ಮನದೊಳಗೆ ಉಂಟಾದ ರೂನ್ಯವನು ತುಂಬಿಸಲು
ಎನು ಹಾದಿಯೊ ಎಂದು ಕಳವಳಪೆನು.

ಯಾರಿಗಾಗೀ ದುಡಿತ, ಯಾರಿಗಾಗೀ ಮಿಡಿತ?

ಮನದ ಮಂದಿರವೆಂದು—ಬರಿದೆ ಇಹುದು!

ಎಷ್ಟು ಗೈದರು ಜೀವಕಿಷ್ಟಿಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿ ಇಲ್ಲ.

ಸೇನಾನಿ:—ಹಾ-ನನ್ನಂತೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ ಆಲಸಿಯೊಬ್ಬನು ಕಾಣುತ್ತಿಹನು!

ನನಗಾದರತಿಶಯದ ಚಿಂತೆಯಿದೆ—

ವಿಜಯವೆಲ್ಲವು ವ್ಯರ್ಥವಾಯ್ತೆಂದು!

ನನ್ನ ವಿಜಯವ ಕಂಡು ನಗುವ ಜೀವರು ಇಲ್ಲ;

ನನ್ನ ದಣವನು ಕಂಡು—‘ಬಾ’ ಎಂಬಲ್ಲಿಂದ.

ಇವನಿಗೇನೊ!

ಮಂಚಾನೆಯೇ ಎದ್ದು, ಹೊಲವ ಸೇರುವ ನೀನು,

ಇಂದೇನು ಮೈಗಲ್ಲನಂತೆ ಇಹೆಯ?

ದುಡಿಯಬೇಡವೆ ನೀನು, ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬಿಸಿ ಕೊಳಲು?

ಕೃಷಿಕ:— ಸೇನಾನಿಯಂತೆ ಕಾಂಬೆ!....

ನಿನ್ನ ಹುಬ್ಬಲಿ ವಿಜಯಗಳ ಉಬ್ಬು ಕಾಣುತ್ತಲಿಹುದು!

ಎನ್ನ ಪಾಡನು ತಿಳಿವ, ಜೀವನೇ ಅಲ್ಲ ನೀನು!

ನನ್ನ ಪಾಡೇಪಾಡು! ಬರಿಯ ಪಂಚಂಪಾಡು!

ದುಡಿವುದಂತೆ, ದಣಿವುದಂತೆ!

ಯಾರಿಗಂತೆ?

ದುಡಿಯುವುದು ನಿಜವಯ್ಯ: ಊಟಕಾಗಿ
ಉಂಬುವುದು ನಿಜವಯ್ಯ—ಬಾಳ್ವೆಗಾಗಿ!
ಆ ಬಾಳ್ವೆ ಏಕೆಂದು ಹೇಳುವೆಯ—ಯಾರಿಗಾಗಿ?
ಕಾಣಲಾರೆಯ ನೀನು, ನನ್ನ ಮರುಕದ ಸ್ಥಿತಿಯ?
ಮನವು ಬರಿದಾಗಿಹುದು! ಒಳಗೆ ದೀವಿಗೆ ಇಲ್ಲ!

ಸೇನಾನಿ:—ನಿಜ ರೈತ, ನಿನ್ನಂತೆ ನಾನು!
ಮನವು ಬರಿದಾಗಿಹುದು; ಒಳಗೆ ದೀವಿಗೆ ಇಲ್ಲ!
ನೋಡಪ್ಪ-ಕೆತ್ತಿದೆನು, ಕೊತ್ತಿದೆನು ನೂರಾರು ತಲೆಗಳನು!
ರಾಜರನು ಗೆಲಿದಾಯ್ತು, ಸಂಪದವ ಗೆಲಿದಾಯ್ತು!
ನನ್ನ ಮೇಲ್ ಕತ್ತಿಯಾಳ್ ಇನ್ನಿಲ್ಲವಾಯ್ತು.
ಮುಂದೇನು—ಎಂಬುದೇ ನನಗೊಂದು ಚಿಂತೆ.
ಯಾರಿಗಾಗೀ ಸಿರಿಯೆ? ಯಾರಿಗಾಗೀ ವಿಜಯ?
ಯಾರ ನಗುವನು ನಾನು ಕಾಣಲುಂಟು?
ಯಾರು ಎನ್ನನು ಕಂಡು, ಮುಗುಳ್ ನಗಲು ಉಂಟು!

(ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕವಿಯೊಬ್ಬನ ಪ್ರವೇಶ)

ಕವಿ:— ನನ್ನಂತೆ ಇರುವರೀ ಜನರದಾರು? ಕವಿಗಳೇನು!
ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ—ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯವೆಲ್ಲವನು
ಅರಸರಸಿ, ಹಾಡುವುದೆ ಕೆಲಸವೇನು!
ಅಲ್ಲ! ಕತ್ತಿಯಾಳ್ ಒಬ್ಬನಿಹೆ!
ನೇಗಿಲಿನ ದಾಸನಿನ್ನೊಬ್ಬನು!
ಒಬ್ಬನದು—ಗೌರವದ ಬಾಳ್ವೆ!
ಇನ್ನೊಬ್ಬ—ಭಕ್ತನಯ್ಯ!
ನನ್ನಂತೆ ನಾಡಾಡಿ, ಮೈಗಳ್ಳರಾರೂ ಇಲ್ಲ!

ಸೇನಾನಿ:—ನೋಡಲ್ಲಿ, ಕವಿಯು ಬರುತಲಿ ಇಹನು;
ಅವನಿಗರುಹುಂಟೇನೊ!

ಕೃಷಿಕ:— ಬೆಳಕು ಎಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ಅರಿತಿರಲು ಬಹುದು.
ಹೆಗಲು ರಾತ್ರಿಯು ಅವನು ಸುಖಿಯಾಗಿ

ಮಲಗುವನು—ಹಾಡುವನು—ನಲಿಯುವನು!

ಓ—ಕವಿಯೆ! ಬೆಳಕು ಎಲ್ಲಿ!

ಕವಿ:— ಬೆಳಕು ಎಲ್ಲಿ! ಯಾವ ಬೆಳಕು?
ಬೆಳಕೊಂದ ಕಾಣುವೆನು—ದಿನನಿತ್ಯ!

ಮೂಡುವುದು ಮೂಡಣದಿ

ಸಂಜೆಯಾಗಲು ಅದುವೆ ಕಣ್ಮರೆಯು ನೋಡು!

ಆ ಬೆಳಕ ಬಲ್ಲೆನ್ನೆ; ಕಂಡು ಬೇಸರವಾಯ್ತು!

ನೀನು ಕೇಳಿದ ಬೆಳಕ....?

ಸೇನಾನಿ:— ಹೀಗೇಕೆ ಹೇಳುವೆಯೆ. ನನ್ನಣ್ಣ!

ಬಡಶೈತನಿವ

ದುಡಿದ, ನುಗ್ಗಾದ ಅವನ ಮನಮಂದಿರವು

ಕತ್ತಲಲಿ ಮುಸುಕಿಹುದು.

ಬೆಳಕ ತೋರೈ ನೀನು—

ನಾನು ಅಂತೆಯೆ ನೋಡು—ಬೆಳಕ ಅರಸುತಲಿಹೆನು!

ಕವಿ:— ಬೆಳಕು! ಬೆಳಕೆಂಬ ಆ ವಸ್ತು ನಾವ್ ಕಾಣದುದು ಇರಬೇಕು!

ಈ ಕವಿಯು ಅನುದಿನದಿ ಹೊಗಳಿ ಹಾಡಿದ ಬೆಳಕು;

ಬೇಸರುಣಿಸಿದ ಬೆಳಕು;

ಇನ್ನೇನು ಬೆಳಕೋ—ಮನವು ಮರುಗುವುದಕ್ಕೆ.

ಸೇನಾನಿ:— ನೀನು ನಮ್ಮಂತೆಯೆ!

ಕವಿ:— ಇಲ್ಲ, ಜಗವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ.

ಸೇನಾನಿ:— ಬಾ ಪೋಪ ಕೈವಿಡಿದು

ಈ ತನಕ ಪೈರಿಗಳ ಅರಸರಿಸಿ ಅಲೆದಂತೆ

ಈ ದಿನದಿಂ—ಬೆಳಕ ಹುಡುಕಲು ವೋಪ!

ಮನಕೆ ನಿಶ್ಚಿತ ನಗುವು, ಬೆಳಕು, ದೊರೆಯುವ ತನಕ—

ನಿಲ್ಲಲಾಗದು ನಮ್ಮ ಅನೈಷಣ.

ಕವಿ:— ನಾ ಮುಂದೆ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ

ಕೃಷಿಕ:— ನಾ—ಹಿಂದಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ (ಸರಿಯುವರು)

[ಅವರು ಸರಿಯುತ್ತಲೆ--ಸಮಾನ ವಯಸ್ಕರಾದ ಮೂವರು ಕನ್ಯೆಯರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸುವರು. ಅಲ್ಲಿ ತುಸು ಹೊತ್ತು ಆಡಿ, ಹಾಡಿ, ನಲಿದು ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ಬೇಸರಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೆ]

ಸುಮನೆ:—ಗೆಳತಿಯರೆ, ನಲಿದಾಯ್ತು, ಹಾಡಿಮುಗಿಸಿದು ಆಯ್ತು!
ಮುಂದೇನು?

ಏತಕ್ಕೋ ಮನವಿಂದು ಚಂಚಲವದಾಗಿಹುದು!
ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ನಲಿದು ತೇಲಿದರು, ಆಸೆಯೇನೋ ಒಂದು
ಕೈಗೂಡದಂತಿಹುದು!

ಸುರಮೆ:—ನನಗು ಅಂತೆಯೆ ಅಕ್ಕ, ಸುಮನೆ—
ಎಂದಿನಿಂ ನಾವ್ ಮೂವರೂ ಬಾಳ್ವೆಮಾಡಿಹೆವಲ್ಲ—
ಆನಂದ ಪಡುತಿಹೆವು, ಕುಣಿಯವೆವು, ನಲಿಯವೆವು!
ಆದರೂ—ನನಗಿಂದು ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ
ಏನೋ—ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು!
ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಾರದು ಮನವು!
ತಾನಾಗಿ ಸೂಚಿಸಲೊಲ್ಲದು

ಸುಜಲೆ:—ನೀವಿಬ್ಬರೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಲದೇತಕ್ಕೇ—
ನಾನೂ ಇರುತ್ತಿರುವೆನಂತೆಯೆ!
ಈ ಸುಜಲೆಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಗೆಳೆಯರಿಲ್ಲದೆ ಇಂದು
ಮನಕೆ ಇಲ್ಲವು ಶಾಂತಿ.

ಸುಮನೆ:—ಗೆಳೆಯರೇ! ಏಕೆ?...ಗೆಳೆಯರಲ್ಲವೆ ನಾವು!

ಸುಜಲೆ:—ನಿಜ, ಗೆಳೆಯರಹುದೈ ನೀವು. ಜೀವೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗಿ
ಕಲೆತಿರುವ ನಿಮಗಿಂತ ಗೆಳೆಯರಾರು?
ಆದರೂ ಅಕ್ಕದಿರೆ, ಏನನೋ ಬಯಸುತ್ತಿದೆ ಈ ಜೀವ.
ಏನೆಂಬುದದು ಮಾತ್ರ ಅರಿವಿಲ್ಲದಿಹುದು.

ಸುರಮೆ:—ಬಾ ಗೆಳತಿ, ನರ್ತನವ ತೊಡಗುತಲಿ ಎಲ್ಲ ಚಿಂತೆಯ ಮರೆವ.

[ತಿರುಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ನರ್ತಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವರು. ಅಲ್ಲಿಗೇನೆ ಕವಿ ಸೇನಾನಿಯ ರೈತರು ಬರುವರು.]

ಕವಿ:— ನಿಜನಿಜವು! ಕಳೆದ ಸ್ವರ್ಗವೆ ಕೈಗೆ ಬಂದಂತೆ ಆಯ್ತು!

ಸೇನಾನಿ:— ಸಮರದರಸಿಯ ಮುಖವ ಕಂಡಂತೆ ಆಯ್ತು!

ಕೃಷಿಕ:— ಏಕೆ— ಸುಗ್ಗಿ ತೆನೆಯಿಲ್ಲವೂ ಕೂಡಿ ಬಂತು!

[ಸುಸುನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಜಿರಗಾದ ಕವಿ]

ಕವಿ:— ಓ ನಾರಿ! ಛೇ— ಕವಿಯನಾಲಗೆಯೇನು ಇಂತು ನುಡಿಯೆ?

ಓ ನಾರಿ— ಎಂಬೆ!

ಓ ರಮಣಿ . . ಛೇ -- ಇನ್ನೇನೂ ಅನರ್ಜಕು.

ಓ ದೇವಿ! ಎನ್ನ ಭಾವರಾಜ್ಯದ ದೇವಿ!

ಏನೂ ಕಳೆದಂತಿತ್ತು ಇಷ್ಟೊಂದು ದಿನ ಜೀವ!

ಕಾವ್ಯ ಬರೆದರು ಸಿದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದಂತಿತ್ತು

ಚಿತ್ರ ಬರೆದರು ಜೀವಕಳೆ ಇಲ್ಲದಿತ್ತು!

ಕಳೆದು ಕೊಂಡೊಂದು ಜ್ಯೋತಿ ದೊರಕಿದಂತಾಯ್ತು!

[ಸುರಮೆಯಲ್ಲಾ ಸಕ್ತನಾದ ಸೇನಾನಿ]

ಸೇನಾನಿ:— ಓ— ವಿಜಯರಾಣಿ!

ನಿಜ— ಎನಗನಿಸುತ್ತಿದೆ ಈಗ— ನನ್ನ ವಿಜಯ

ಗಲೆಲ್ಲ— ನಿಜಕು ನಡೆದುಪು ನಿನಗಾಗಿ ಎಂದು!

ನಿನ್ನ ನಗುವನು ಕಾಣೆ, ಈ ಖಡ್ಗವೆತ್ತಿದನೆಂದು!

ನೀನೆನ್ನ ಜೀವನದ ವಿಜಯದೇವಿಯೆಂದು!

[ಸುಜಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ ಕೃಷಿಕ]

ಕೃಷಿಕ:— ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಾತು ಬಾರದು ತಾಯೆ!

ಸಟೆಯಲ್ಲ, ಪೇಳ್ವೆನಿಡ—

ನನ್ನ ಗುಡಿಸಲ ದೀಪ— ನೀನೆ ತಾಯೆ!

ನನ್ನ ದೇಗುಲದೊಡತಿ ನೀನೆ— ಬಂಧು!

ಸುಮನೆ:— ಯಾರಿವನು— ಮಾತಿನಲಿ ಬಲು ನಯಗಾರನಿಹನು!

ಸುರಮೆ:— ಇವನಂಥ ಪೌರುಷಿಯು ಕಾಣದಿಹೆನು!

ಸುಜಲೆ:— ಭಕ್ತಿಯಿಂದೆನ್ನ ಮನ ಬಗ್ಗುತ್ತಿಹುದು!

ಕವಿ:— ದೇಗುಲದ ಒಡತಿಯೆಂದೆನು ಎನ್ನ ಕೃಷಿಕ ಗೆಳೆಯ!

ನಿಜ ದೇವಿ— ದೇಗುಲದ ದೇವಿಯಿರುವೆ!

ಕೃಷಿಕನವ ಹೆಳ್ಳಿಯವ; ನಯಗಾರನಲ್ಲ; ಕವಿಯಲ್ಲ

ನಾನೆಂಬೆ—ನೀ ಒಡತಿಯಲ್ಲ; ದೇವಿ!
 ದೇವಿ!—ಭಾವದೇವಿ! ಜೀವ ದೇವಿ!
 ಈ ಜೀವವೇ ಆಯ್ತು—ನಿನ್ನ ಹಾಡುತ ಹೊಗಳೆ,
 ಕಾವ್ಯ ಕಲೆಗಳು ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ತಾವು
 ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿಹವು!

ಸುಮನೆ:—ಏತಕ್ಕೋ—ಇವನ ಮಾತಿಗೆ ಮನವು
 ಸೋತು ಮರುಳಾಗಿಹುದು!
 ನನ್ನ ಜೀವನದ ಕೊರತೆಯನು ನೀಗಿಸನೆ ಇವನು?

ಸೇನಾನಿ:—ಓ ದೇವಿ—ನಿನ್ನ ರಾಣಿಯಗೈದು
 ಸಾಮಂತನಂದದಿ ಸೇವೆಯನು ಸಲಿಸಲಿಕೆ
 ಈ ಜೀವ ಜನುಮ ತಾಳಿತು ಎಂದು, ಎನ್ನ ತಿಳಿವು!

ಸುರಮೆ:—ಎಷ್ಟು ಗೌರವವಿವಗೆ ಎನ್ನೊಳಗೆ ಇಹುದು!
 ನಿಜಕು—ಇವನಿಂದಲೇ ಮುಂದೆ ಸುಖವಪ್ಪುದೆನಗೆ.

ಕೃಷಿಕ:— ಓ ಎನ್ನ ದೇಗುಲದ ಒಡತಿ,
 ನಿನ್ನ ವರದ ಹೆಸುವ ನೀಡೆ!
 ನೆಲದ ದಾಸನ ಬಾಳ್ವೆ ಸಾರ್ಥಕವು, ನಿಜವು!

ಕವಿ:— ಏನೀ ಪ್ರಶಾಂತತೆ!

ಸೇನಾನಿ:—ಏನೀ ಮೌನ!

ಕೃಷಿಕ:— ಏನೀ ಆದರ!

ಮೂವರು:—ಹೆಣ್ಣು ಬಾಳ್ವೆ— ಎಂಬುದರ್ಥ!
 ಮನಕೆ ಮನವು ಕೂಡೆ ಮಾತ್ರ
 ಜೀವ, ಭಾವ ಬಾಳ್ವೆ—ಪೂರ್ಣವಹುದು!

ಕವಿ:— ಓ ಎನ್ನ ಭಾವರಾಜ್ಯದ ದೇವಿ
 ನಿನಗೆನ್ನ ಮನಸಿನೊಳೆ ಮಂಟಪವ ಗೈಯುತ್ತೆ....

ಸೇನಾನಿ:—ಓ ರಾಣಿ—ನಿನಗೊಂದು ದಿವ್ಯವಹ ಅರಮನೆಯ ರಚಿಸುತ್ತೆ,

ಕೃಷಿಕ:— ಓ ಒಡತಿ ನಿನಗೆನ್ನ ದೇಗುಲದಿ ಪೂಜೆ ಗೈವೆ

ಮೂವರು:—ಈ ಬಾಳ್ವೆಗೊಲಿಯಲಾರಿರ ನೀವು?

ಸುಮನೆ:—ಸೇರುವೆವು ನಿಮ್ಮಗಳ! ಜೀವನದ ಕಳೆದರ್ಥವನು

ನೀಡುವಿರಿ ಎಂಬಾಸೆ.

ಸುರಮೆ:—ನಾ ಕಾಣದಿಹೆ ಸಿರಿಯ—ನೀವಿರೆಂಬಾಸೆ!

ಸುಜಲೆ:—ನಾ ಸವಿಯದನ್ನವನು ಬಡಿಸುವಿರಿ ಎಂಬಾಸೆ!

ಕವಿ:— ವಚನವನು ನೀಡುವೆನು—ಅಪನಂಬುಗೆಯ ಏಕೆ?
ಮೂಜಗಕೆ ಸಾರುವೆನು!

ನಾರಿಯೆಂಬುವ ರತ್ನ —ಭೂಮಿತಾಯಿಯ ದಾನ!

ಎಲ್ಲಿ ನಾರಿಗೆ ನಲಿವೊ ಅಲ್ಲಿ ಬಾಳ್ವೆಗೆ ಚೆಲುವು!

ಕಾವ್ಯ ಕಲೆಗಳು ಎಲ್ಲ, ಜೀವಭಾವಗಳೆಲ್ಲ

ಭಾವ ದೇವಿ—ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಗಿಹುವು!

[ಎಂದು ಸುಮನೆಯ ಮುಂಗಡೆ ಮೊಣ ಕಾಲೂರುವನು. ಅವಳು ಒಲಿದು ಹಸ್ತವನ್ನು ನೀಡುವಳು.]

[ಸುರಮೆಯ ಮುಂದೆ ಸೇನಾನಿ ಮಂಡಿಯೂರುವನು.]

ಸೇನಾನಿ:—ಇದೋ, ರಾಣಿ—

ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ ಕಳಸ ನಿನ್ನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ

ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಸ, ಬನ್ನ ನಿನ್ನೊಲುಮೆಗೆ!

ಎಲ್ಲಿ ನಿನಗಿದೆ ಪೂಜೆ—ಅಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪೂಜೆ

[ಸುರಮೆಯು ಸೇನಾನಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಳು.]

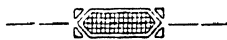
ಕೃಷಿಕ:— ಮಾತು ಬಾರದ ನಾನು ನಿನಗೇನನೆಂಬೆ!

ನೀನೆನ್ನ ಮನೆಯ ಬೆಳಕು, ನೀನೆನ್ನ ಗುಡಿಯ ರಾಣಿ!

ನೀನು ಒಲಿದರೆ ಬೆಳೆಯು, ನೀನು ಒಲಿದರೆ ಮಳೆಯು!

ನೀನಿಲ್ಲದಿರೆ ಧರಣಿ ಮರಳುಗಾಡು!

[ಸುಜಲೆಯು ಕೃಷಿಕನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಳು.]

ಅಂಕ ೨.

[ಕವಿಯ ಮನೆಯ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ, ಬೇಸರಗೊಂಡ ಸುಮನೆ.]

ಸುಮನೆ:—ಬೇಸರವು ಬಂದಿಹುದು; ಈ ದೇಗುಲದ ಜೀವನವು!
 ಕವಿಯಾದುದಕೋ ಏನೋ—ಎನ್ನ ಪತಿ, ಅನುದಿನವು
 ಹೊಗಳ್ವುದೊಂದೇ ಕೆಲಸ ಅವಗೆ.
 'ದೇವಾವತಾರಿ' ಎಂಬನೊಮ್ಮೆ! 'ದೇವಿ' ನಾನೆಂಬನೊಮ್ಮೆ!
 ಮುಖವ ಎತ್ತುತ, ತಾನು ಮುದ್ದಿಸುವ ನೊದಲೆ,
 ಈ ಮುಖವು ಚಂದ್ರನೂತಿಹುದು, ಕಮಲದಂತಿಹುದು,
 ಸಲಿಲದಂತಿಹುದು, ಸರೋವರದಂತಿಹುದು—ಎಂಬ.
 ಕಣ್ಣು ರಳಿ ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ನೊದಲೆ—ಎಂಬ ತಾನ್
 'ಇವು ಗಗನದಿಂ ಬಂದಿಳಿದ ಚುಕ್ಕೆಗಳು!
 ಇವು ಪದ್ಮದಿಂದಾರಿಸಿದ ಪಟಲಗಳು!
 ಇವು ನೀರಿನೊಳಗೋಡುವಾ ವಿಸಾಸುಗಳು!
 ಇಂತಂತೆ, ಆಂಗಾಂಗವೆಲ್ಲವನು ಬಣ್ಣಿಸಿ
 ಅವಗೆ ಬೇಸರಿಕೆಯೂ ಬಾರದಿಹುದು!
 ಸಾಕವ್ವ, ಈ ದೇಗುಲದ ಜೀವನವು!
 ಯಾರೊಡನೆ ಪೇಳಲೆನ್ನಂತರ್ಯವನು
 ನಾ ಬಯಸಿದುದು—ಸಖ್ಯೆ, ಜೀವನವ ಗೆಳೆತನವ.
 ಈ-ಪೂಜೆ, ಬಣ್ಣನೆ, ಈ ಕಾವ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಎನಗೇಕೋ—
 ಮನದ ಆಶಯವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದಕ್ಕೆಲ್ಲ;
 ಮನದ ನಗುಬಗೆಗಳಂ ಅರುಹುವಂತಿಲ್ಲ;
 ಬಾಯ್ತೆರೆವ ನೊದಲೆ ಬಣ್ಣನೆಯು ಆಯ್ತು !

ಸೇನಾನಿ:—(ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು)

ಕವಿಯ ಮನೆಯದು ಬಂತು !
 ಕವಿಯ ಪಾಡೂ—ಇಂತೆ ಏನು ?
 ಅವನಿಗೂ ನನ್ನಂತೆ ಸ್ತುತಿಪಾಠಕನ ಬನ್ನವೊ !
 ತಾಯಿ !

ಸುಮನೆ:—ಅಲ್ಲ—ದೇವಿ!

ಸೇನಾನಿ:—ತಪ್ಪಿದೆನ್ನನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಅಕ್ಷಾತ್ರವಾಯ್ತು.

ದೇವಿ—ಗೆಳೆಯ ನನ್ನವ ಕವಿಯು, ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇಹನೆ?

ಕ್ಷೇಮವೇ—ನಿಮ್ಮಯ ಜೀವ?

ಸುಮನೆ:—‘ಲೇಸಾಯ್ತು—ಕ್ಷೇಮವೇ ಜೀವ!’

ಕ್ಷೇಮವಲ್ಲದೆ ಜೀವಕಿನ್ನೇನು ಬೇಕು?

ಜೀವವೆಂಬುದು ತಾನು—ಹೆಣ್ಣು ತಿನ್ನುವುದಿಲ್ಲ

ಹೂವು ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಮನದ ಬಯಕೆಗೆ ಬೇಡ—ಸೆಚ್ಚು, ಸಗುವು.

ಅದಕೆ ಬೇಕೇನು? ಸ್ತುತಿ ಪಾಠ!

ಹೊಗಳ್ ಭಟ್ಟನೆನ್ನ ಕವಿ. ಹೊಗಳುವನು!

ಮಂದಿರವ ರಚಿಸಾಯ್ತು, ಗುಡಿಯಾಯ್ತು,

ಗೋಪುರವದಾಯ್ತು. ನಾ ದೇವಿಯಾಗೆ!

ಚಂದ್ರ ತಾರೆಗಳೆಲ್ಲ

ಸೂರ್ಯ, ಸರಸುಗಳೆಲ್ಲ

ಭ್ರಮರ, ಕಮಲಗಳೆಲ್ಲ—ನನ್ನ ಗೆಳೆತನಕಾಗಿ

ಬಾಯ್ಬಿಡುತಲಿದ್ದುವೈ!

ಅವುಗಳಾಸೆಯು ಇಂದು ಪೂರ್ಣವಾಯ್ತು!

ನನ್ನ ಮುಖದಂತೆನಲು—ಕಮಲ, ಸರಸುಗಳ್ ಧನ್ಯ!

ಬೇಸರವೋ! . . .

ಸೇನಾನಿ:—ಅವನ ಕಾಣಲು ನನಗೆ ಅವಸರವು . . . ಅವನೆಲ್ಲಿ!

ಸುಮನೆ:—ನನ್ನ ಪೂಜಿಗೆ, ಎಂದು—ಹೊಸ ಅಲಂಕಾರ, ಉಪಮೆಗಳ

ಹುಡುಕುವುದಕೆಸಗುತ್ತಿರಬೇಕು ಕಠಿಣ ತಪವ.

ಸೇನಾನಿ:—ಅವಸರದ ಕಲಸವಿದೆ; ಕ್ಷಮಿಸಕ್ಕೆ . . . ಕ್ಷಮಿಸು ದೇವಿ!

(ತೆರಳುವನು).

ಕೃಷಿಕ:—ನಾನೆಂಥ ಮೂಢನಿವೆ! ಇದು ಮೊದಲು, ಕೆಲಸವೊಂದೇ ಇತ್ತು;

ಎರಡಾದುವೀಗ.....

ಉತ್ತು ಬಿತ್ತುವ ಜತೆಗೆ, ಕೊಯ್ದು ಕುಟ್ಟುವ ಜತೆಗೆ,

ನೈವೇದ್ಯ, ಆರತಿಯ ಗೈವ ಕೆಲಸವಾಯ್ತು !
 ಗೈಯ್ಯುವುದು, ದುಡಿಯುವುದು; ಬೆವರ ಹೆನಿಗಳ ಸುರಿಸಿ
 ಮನೆಯ ನೆರಳನು ಕಂಡು ಹಿಗ್ಗುವುದು !
 ಹಿಗ್ಗು ಅಡಗುವ ಮೊದಲೆ—ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಲಸ—
 ನನ್ನೊಡತಿ ಪೂಜೆ!
 'ನೀನೆ ಗೃಹಲಕ್ಷ್ಮಿ,
 ನೀನೆ ಮನೆಯ ಬೆಳಕು,
 ನೀನು ಬಂದುದೆ ಈ ಮನೆಯ ಭಾಗ್ಯ !
 ದಾರಿದ್ರ್ಯವೆಲ್ಲವು ತೊಲಗಿ
 ಪರಮ ಪಾವನವಾಯ್ತು—ಗುಡಿಯು ಇದುವು!
 ಎಂದು ನುತಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಪಾಡು ಬಂತೆ!
 ಹಾಡಿದೆನು, ಹಾಡಿ ಬಂದಿತು ದಣಿವು
 ಕವಿಯಂತೆ ನಿಡಿದ ನಾಲಗೆಯೇನು ಇಲ್ಲವೆನಗೆ.
 ಇಷ್ಟ ಪೂಜೆಗೂ ಅವಳು ಒಲಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸದು!
 ಇಗೊ ಅತ್ತ—ಕವಿ ಬಂದ !
 ಅವನ ಉಪದೇಶದಿಂ, ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಬಗೆಯರಿತು
 ತೊಲಗಿಸುವೆ ದುಗುಡಗಳ

ಕವಿ:— ಓ, ಕೃಷಿಕ—ಜಿಲುಕಿ ನಿನ್ನೀ ಬಾಕ್ಲೆ !

ಕೃಷಿಕ:— ಅದರಂತಿರಲಿ ಕವಿಯೆ—

“ನಿನಗಾಗಿ ಆಯಿತು ಎನ್ನ ಜನ್ಮ,
 ನಿನ್ನ ಕಾಣದರುಳಿಯದೀ ಜೀವ”
 ಎಂದೆನುವ ತಾತ್ಪರ್ಯ, ಕವಿಮಾತಿನೊಳ್ ಎನಗೆ
 ತಿಳಿಸಿ ಪೇಳುವೆಯೇನು?

ಕವಿ:— ಇದು ಏನು ಸೋಜಿಗವು! ನನ್ನಂತೆ ಕವಿಯಾಪ ಆಸೆ!
 ಕವಿಯಾಗಿ ನನಗೆ ಬಂದಿತು ದಣಿವು!
 ಕಾಣದುದ ಕಂಡುದಕೆ ಹೋಲಿವುದು;
 ಕಾಲಂಶವನು, ನೂರ್ಮಡಿ ಎಂದು ಪೇಳುವುದು;
 ದುಃಖವನು ಕಡಲಿಂಗಿ—ಆದೇನ್ ಅಪರಾಧಿಯೋ!

ಸುಖವನ್ನು—ಹೂವಿಗೋ ಇನ್ನೇತಕೋ ಹೋಲಿವುದು
ಅದು ನನ್ನ ಕೆಲಸ—ನಿನಗೇಕೆ ಆ ಬವಣೆ!

ಕೃಷಿಕ:— ಬೇಕಾಯ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು, ನನ್ನ ಗುಡಿ ದೇಗುಲವಾಯ್ತು!
ನಾ ಪೂಜಾರಿಯಾದೆ.

ಸ್ತುತಿ ಇಲ್ಲದೆಲ್ಲಿಯ ಪೂಜೆ ಗೆಳೆಯ?

ಕವಿ:— ಸಂಸಾರವೆಂಬುವ ಭವ ಶರಧಿಯೊಳು ಮುಳುಗಿ!

ಕೃಷಿಕ:— ಗೆಳೆಯ, ಕವಿಯ ಸಂಸಾರವದು ಶರಧಿಯಾಗಿರಬಹುದು!
ನನ್ನದದು ಕೂಪ! ಕೂಪಕ್ಕಿಂತ ಕಿರಿದು—ನೀರಿಲ್ಲ; ಕೆಸರೆ!
ಅದರೊಳಗೆ ಮುಣುಗುವಂತಾಯ್ತು.

ನೀರಿರಲು ಈಸುತಲಿದೆ!

ಈ ಕೆಸರೊಳಗೆ ಈಸುವಂತೂ ಇಲ್ಲ!

ಕವಿ:— ಏನು ಗೈಯಲು ಬಹುದು? ಗೆಳೆಯ, ನಿನ್ನಂತೆ ನಾನು!
ನಮ್ಮದೇ ತಪ್ಪು!

‘ದೇವಿ’ಯರು ಎಂದೊಲಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಲು ನಾವೊಪ್ಪಿ
ಕರೆದವರು ನಾವಲ್ಲದಿನ್ನಾರು ಪೇಳು?

ಇನ್ನಾರಿಗಾ ಗೋಳು!

ನೀನೆನ್ನಲ್ಲಿನವಿ: ನಿನ್ನ ದೇಗುಲದೊಡತಿ—ಅಕೆಯೆಂದು?
ನಿನ್ನ ಮಂದಿರವದಕೆ ದೀಪವೆಂದು!

ಕೃಷಿಕ:— ಅಂದಾಯ್ತು, ಅಂದುದಕೆ ದಣಿದಾಯ್ತು!

ಕವಿ:— ಬಾರಾ, ಬಾ, —ಸೇನಾನಿ ಹಲವು ರಣಗಳ ಹೊಡಿದಾತ!
ಈ ಪೂಜಾ ಸಮರವನು ಗೆಲುವಂತೆ
ಮಾಡುವನೆ—ಕಾಂಬ!

(ಎಂದು ಯೋಚನೆಯೆಸಗಲು ಸೇನಾನಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹೋಗುವರು.
ಸುಮನೆಯನ್ನು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆಂದು ಸುಜಲೆ, ಸುರಮೆಯರು ಬರುವರು)

ಸುರಮೆ:—ಇದನು ಬಯಸಿದೆವೇನು!

ಈ ಚಿನ್ನ, ಈ ಬೆಡಗು, ಈ ಹೊಗಳ್ಳೆ—ಇವನು

ಕೇಳಿದರಾರು?

ಇವಿಲ್ಲದೆಮಗೇನು ಕೊರತೆಯೆಂದೆನಿಸಿತ್ತು,

ಕೊಂಡೇನು ಲಾಭವಾಯ್ತು ?
 ಕೂಡಿದ ಗೆಳತಿಯರು—ಜೇರಾದೇವಿಗ!
 ಏಕಾಂತ ವಾಸಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಗುಡಿಯಾಯ್ತು!
 ಮಾತುಕಥೆಗಾರಿಲ್ಲ, ಸುಖ ದುಃಖಕಾರಿಲ್ಲ!
 ಪೂಜೆ ಸತ್ಕಾರಕೆಲ್ಲ!
 ಏನ ಬಯಸಿದೆವೋ! ಏನು ಕೊಂಡೆವೋ!
 ಏನನುಭವಿಸುತ್ತಿಹೆವೋ!

ಸುಜಲೆ:— ಸುರಮೆ, ನಿಜವಿದುಮು ನಿನ್ನ ನುಡಿ;
 ಬೇಸರಿಟ್ಟಿದೆ ಜೀವ!
 ಬಳಿಯೊಳಗೆ ಅವನಿದ್ದು, ಇಲ್ಲದಂತಾಯ್ತು!
 ಸುಮನೆಯನು ಕಾಣದಾಯಿತು ವರ್ಷ!
 ನಿನ್ನ ಕಂಡುದು ಇಂದು!
 ದೇಗುಲದ ಪೀಠವನು ಬಿಟ್ಟೇಳುವುದಕ್ಕೆ
 'ಕೋಪವೇ ನನ್ನೊಡತಿ' ಎಂದು ಕೇಳುವನಾತ
 ಬಾ—ಪೋಪ—ಸುಮನೆಯ ಬಳಿಗೆ—
 ನಮಗಿಂತ ಹಿರಿಯಾಕೆ; ಈ ಹೊಸಬನ್ನ
 ಕೇನಾದರೊಂದು ಮದ್ದರೆವ ಬಗೆಯ ಕಾಂಬ.
 ಈ ತಿರನ ಬದುಕಿಗಿಂ ಸಾವು ಲೇಸು.
 ಈ ಸುಳ್ಳು ಗುಡಿಯನ್ನು ಮುರಿದಿಕ್ಕೆ ನಾವಿನ್ನು
 ತಿರುಗಿ ಕಾಡನು ಪುಗುವ ಬಗೆಯಲೇಸು!

ಸುರಮೆ:—ಬಾ-ಸುಜಲೆ. ಅದೆ ಕ್ಷೇಮ.
 ಸುಮನೆ ಎಂತೊರೆವಳೋ ಅದನನಾಲಿಸಿ ಬಳಿಕ—

[ಸೇನಾನಿ, ಕವಿ, ಕೃಷಿಕ—ಈ ಮೂವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವರು.]

ಕವಿ:— ನಿಜ! ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು ಕೇಳುವ ಇಂದು.
 'ತಪ್ಪಾಯ್ತು ಕರೆತಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು;
 ಉಪಚರಿಸಿ ಸಾಕಾಯ್ತು!
 ನಿಮಗು ಇಲ್ಲವು ತೃಪ್ತಿ; ನಮಗಿಲ್ಲ ಮೊದಲೆ ಸುಖ!'

ಸೇನಾನಿ:—ಕುಪಿತರಾಗರೆ ಅವರು!

ಕೃಷಿಕ:— ಆಗುವರು—ಆದರೇನ್?

ಸೇನಾನಿ:—ಆದರೋ—ನಮ್ಮ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ಹೊರಟರೇನ್ ಗೈವೆ!
 ನೊದಲ ಬರಿಯ ಬಾಳ್ ಮರವೆಯಾಯ್ತೆ?
 ಈಗ ದಣಿದ ಜೀವಕ್ಕೆ—ಹೊಗಳ್ಳುದಾದರು ಬೇಕು!
 ಅವರ ಮುಖವನು ಕಂಡು ಮನಕೊಂದು
 ಸಂತಸವಾದರುಂಟು!

[ಈ ಕಡೆಯಿಂದ ಮೂವರು ಗೆಳತಿಯರು ಬಂದು ಎದುರಾಗುವರು.]

ಸುಮನೆ:—ಏನ್ ಸಂಚೋ—ಮೂವರೂ ಕೂಡಿಹರು!
 ಮೂವರೂ ಸೇರಿಹರು!

ಅವರು ಗುಡಿಗಳ ಬಿಟ್ಟುದಿದೆ ಪ್ರಭಮ ದಿನವಿಹುದು.

ಸೇನಾನಿ:—ನಮ್ಮ ಗಮನವ ಅರಿತು ಕುಸಿತರಾದರೊ ಏನೊ!

ಕೃಷಿಕ:— ತಾಳ್ಗೆಟ್ಟಂತಿಹಳು -ನನ್ನ ಸುಜಲೆ; ನನ್ನ ಒಡತಿ!
 ಇನ್ನೇನಪಾಯವೋ ಕಾಣೆನಮಮ.

(ಆವರು ಸಮಾಪಿಸಲು)

ಕವಿ:— ತಪ್ಪಾಯ್ತು—ನಮ್ಮಿಂದ!

ಸುಮನೆ:—ತಪ್ಪಾಯ್ತು ನಮ್ಮಿಂದ!

ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ಮನಸೋತು—ಮೂರ್ಖರಾದೆವು ಅಂದು!
 ನಮಗೇಕೆ ಹೊಗಳಿಕೆಯು?

ಗೆಳೆತನದಿ, ಅಂತರಂಗದ ಗೆಳೆತನದಿ ಸುಖವೆಂದು

ಅರಿತು ಬಂದೆವು ನಾವು! ವೋಸವಾಯ್ತು!

ಇದು ಅಂತರಂಗ, ಅಂತಃಕರಣವಿಲ್ಲದೂರು!

ಮನಸಿನೊಳಗಿಹುದೇನೋ! ಸುಡಿವುದೇನೋ!

ಸೇನಾನಿ:—ತಪ್ಪಾಯ್ತು ನಮ್ಮಿಂದ!

ನಿಜವ ಪೇಳಲೆ ನಿಮಗೆ—ಏನೊ ಕೊರತೆಯು ನಮ್ಮ

ಜೀವನದಿ ಅನಿಸಿತ್ತು! ನಿಮ್ಮಗಳ ಕಾಣುತ್ತಲೆ

ಅದುವೆ ನೀವಿಹಿರೆಂದು—ತಿಳಿದು ಕರೆದೆವು ನಿಮ್ಮ.

ಪೊಂದಿ ಸುಖವೆವು ಎಂದು

ಕೃಷಿಕ:— ನಿಜ, ಸೇನಾನಿ ವೀರ, ಸಟಿಯಾಡ್ಡನಲ್ಲ!

ಹೊಗಳಿಸಿ ಕೊಂಡವ; ಹೊಗಳ್ವನಲ್ಲ.

ಸುಜಲೆ—ನಿನ್ನ ಗೆಲೆತನದಿಂದ ಸುಖವು ದೊರಕುವುದೆಂದು.

ಸುಜಲೆ:— ಗೆಲೆತನವೆ! ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದವುದು?

ಗೆಲೆತನವ ಬಯಸಿದಿರಾ—ಒಡತಿ ಪಟ್ಟವಕಟ್ಟೆ!

ಕೃಷಿಕ:— ಮುನಿಸುಗೊಂಡತಿಹುದು!

ಮಾತುಕಾಣದ ಮುನಿಸು, ಮುಖವನುರಿಸುತ್ತಲಿಹುದು!

ಮನದ ಕುದಿಯನು ತಣಿಸೆ, ಕಂಬನಿಯೆ ತಕ್ಕ ಮಳೆ.

ಸುಮನೆ:— ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಕೃಷಿಕ; ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಈ ಪರಿಯ ಜೀವನದಿ—ನಿಮಗಿಲ್ಲ ಸುಖ

ನಮಗೆಲ್ಲ ದುಃಖ.

ಬೇಡವೀ ಬಾಳ್ವೆ; ಪೋಗುವೆವು ನಾವ್ ನಮ್ಮನೆಲೆಯ ಬಯಸಿ!

ಕವಿ:— ಅಗಲುವಿರಾ! ಆಕಾಶವೇ ಕಳಚಿ ಬಿತ್ತು!

ಸುಮನೆ:— ವೊದಲ್ ಸ್ವರ್ಗ ಬಿದ್ದಿತ್ತು!

ಹೀಗೆ ಕೂಡಿರೆ ನಿಮ್ಮ—ಜೀವನವೆ ಕಳಚಿಬೀಳುವದಯ್ಯ.

ಓ ಕವಿಯೆ! ಅಂತೆ ಕರೆಯಲು ಬೇಕು,

ಮಾತೊಂದ ಅರುಹಲೆಂದಿಲ್ಲಿಗೈತಂದೆವು!

ಕವಿ:— ಸಂಧಾನಕೆ?

ಸುರಮೆ:— ಸಂಧಾನವೆಲ್ಲಿ! ಸೋತವರು ಕಾಣಿಸರು, ಗೆದ್ದವರು ಕಾಣಿಸರು!

ಸೇನಾನಿ:— ನಿಜದ ಮಾತಿದು ರಾಣಿ!

ಸುರಮೆ:— ಬೇಡಿನ್ನು ರಾಣಿತನ

ಸುಜಲೆ:— ಬೇಡಿನ್ನು ಒಡತಿಪಟ್ಟ

ಸುಮನೆ:— ನಾವ್ ಕೋರುವೆವು ಗೆಲೆತನವ....

ಗೌರವ, ಆದರ, ಉಪಚಾರ, ಪೂಜೆ—ಸ್ತುತಿಗಳು ಬೇಡ!

ಬೇಕೆಮಗೆ ಮಮತೆ, ಪ್ರೇಮ, ಪ್ರಣಯಗಳು!

ನಿಮ್ಮರ್ಥವೆಂದೆಮ್ಮ ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಒಳಿತಾಯ್ತು!

ಇಲ್ಲವಾದೊಡೆ ತೀವ್ರ ತೆರಳಲಿಹೆವು!

ಸಾಕು—ದೇವಿಯಪಟ್ಟ

ದೇವಿಯರು ನಾವಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಂತೆ ಜೀವರೈ

ಕವಿ:— ನಿಜ! ಈ ಮಾತು ನಿಜ ಸತ್ಯ!
ನಾರಿಯೆಂಬಾಕೆ ತಾನ್ ಪುರುಷ ಜೀವದ ಅರ್ಥ;
ಪುರುಷ ನಾರಿಯ ಅರ್ಥ; ಇವರು ಕೂಡಿರೆ
ಮಾತ್ರ—ನಿಜ ಜೀವ! ಸಂಧಾನ!

ಸುಮನೆ:— ಸಂಗರವು ಇಲ್ಲದಲಿ ಸಂಧಾನವೇನು?

ಕವಿ:— ಸಂಯೋಗ!

ಸುರನೆ:— ಕೊಳ್ಳಿರೆಮ್ಮಯ ಕರವ! “ನಿಮ್ಮಂತೆ ನಾವ್,
ನಮ್ಮಂತೆ ನೀವ್” ಎಂದಭಯವಿಡಿರಿ!

(ಅಭಯವಿಡುವರು)

[ಸಮಾನ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಕೈ ಕೈ ಹಿಡಿದುನಿಲ್ಲುವರು]

ಕೃಷಿಕ:— ನನ್ನೊಡತಿ!

ಸುಜಲೆ:— ಬೇಡವಾ ಮಾತು! ನಿನ್ನೊಡತಿಯಲ್ಲವು ನೋಡು
ಬರಿಯ “ಗೆಳತಿ”. . .

ಗೆಳೆಯ ಗೆಳತಿಯರೆನಿಸಿ ಸಂಸಾರ ಸಾಗಿಸುವ!

ನಾವ್ ಗೈದ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಜತೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ.

ಅಂಕ ೨.

[ಕವಿಯು ಒಬ್ಬನೇ ಬೇಸರದಿಂದಿರುವನು....]

ಕವಿ:— ವರುಷವಾಯ್ತೆರಡೀಗ, ಯುಗವೆರಡು ಸಂದಂತೆ
ಕಾಣುತ್ತಿಹುದು—ಈಗಷ್ಟೆ ವಿಜಯ ದೊರಕಿತು ನೋಡಿ.
ಎರಡು ಯುಗಗಳ ಸೆಣಸು!

ನಾರಿಯೊಬ್ಬಳ ತಂದು, 'ದೇವಿ'ಯೆಂದುಬ್ಬಿಸುತ್ತೆ
ಹೊಗಳಿ, ಪೂಜೆಯ ಗೈದು ಬೇಸರಾಯ್ತು;
ಕಾವ್ಯ ಶಿಲ್ಪದ ಚತುರತನಗಳವು ಬರಿದಾಯ್ತು
ಹೊಗಳಿ ಬೇಸರ ಬರಿಸಿ, ಅರ್ಥಮೆಟ್ಟಿಲ ಇಳಿಸಿ—
ದೇವಿಯನು ಗೆಳತಿಯಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡೆ!

ಸೇನಾನಿ:— ಗೆಳತಿಯಾಗಿಸಿಯಾಯ್ತು! ನಿಜ ಗೆಳತಿಯೇನು?
ನೋಡೆನ್ನ ಕವಿ.....!

ಸ್ತ್ರೀ ಯೆಂಬ ಈ ಜೀವಿ ಎನ್ನುರ್ಥವೆ?
ಏನಿಹುದು ಆಕೆಯೊಳು! ಪೌರುಷವೆ? ಇನಿತ್ತಿಲ್ಲ!
ಕಾದಾಡುವಾಕೆಯೆ ಅಲ್ಲ! ಕತ್ತಿಯೆತ್ತುವ ಕ್ಷಾತ್ರವಿಲ್ಲ!
ಬದಲು ಕಡಿದಾಡುವಾಕೆ ಅವಳು!
ಕೋಮಲೆಯು ಆಕೆಯೆಂದೆನಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದೆ!
ಆದರೂ—ಎನಗಿಂದು ತೋರುತಿದೆ!
ನಾರಿ—ಈ ಜೀವನದ ಅರೆಪಟ್ಟಕೆನಿಸಿದವಳಲ್ಲ!
'ದೂರ ಕಾಣುವ ಬೆಟ್ಟ ನುಣ್ಣುಗೆಂಬಂತಿಹಳು' ನಾರಿ!
ಆರ್ಥಾಂಗಿಯಾಗುವೊಡೆ—ಏನೇನು ಧರವಲ್ಲ!
ಬರಿ ಮುಳ್ಳು ಕಲ್ಲು!
ಜಗವ ಜಯಿಸಿದ ಸೇನಾನಿ ನಾನು;
ಸಾವಿರರ ಗೆಲಿದವನು;
ಸಾಮಂತರೆನ್ನಯ ಪಾದಪದ್ಮಗಳ ನಮಿಸಿದರು;
ಈ ನಾರಿ—ನನಗೆ ಸಮವೆ!
ನನ್ನ ಪೂಜೆ ಸಂಭಾವನೆಯು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ

ವೆಂದರಿಯಬೇಡಾ.

ಕೃಷಿಕ:— ಎಂದರಿಯ ಬೇಡಾ!

ನೀ ಮರುಳು ಸೇನಾನಿ; ನಾನೂ ಇಹೆನಂತೆ.

ನಿಜಕು ನಾನೆಂಬೆ—ನಾರಿಯೊಳಗಿಹುದೇನು?

ಜಿಲುವೆ! ಎಲ್ಲಿ ಜಿಲುವಿಲ್ಲ?

ಬಂದಷ್ಟು ಜಿಲುವು ಈಗಿಲ್ಲವಾಕೆ!

ಮೊದಲು—ಒಡತಿಯಾಗದಷ್ಟು ದಿನ, ನಾನೆ ಮೂರ್ಖ,

ಈಗ ಗೆಳತಿಯಾಗಿರಲು ಅದುವೆ ಪಾಡು.

ಉಪಚರಿಸಿದಳು ನಾಲ್ಕು ದಿನ,

ಈಗ ತಾನಾಯ್ತು, ತನ್ನ ಮಗುವಾಯ್ತು!

ಉಪಚಾರ, ಅದರವು ಮಗನಿಗೇ!

ನನ್ನ ಕಷ್ಟವ ಕಂಡು,

“ಭೇಷಸ್ತು, ನನಗಾಗಿ ಹೆಗಲಿರುಳು ದುಡಿಯುತ್ತಿಹೆ

ನಿನ್ನ ಸಕಾರಪಟ್ಟೆನಲಿ” ಎಂಬ ನುಡಿ ಬೇಡಾ!

ಅಬ್ಬ, ನಾರಿಯೆಂಬಾಕೆ ಜಿಲುವು ರೂಪನಮಾರಿ!

ಸೇನಾನಿ:— ಜಿಲುವೇನು! ದಿವಸಗಳು ಸಂದಂತೆ—

ಜಿಲುವು ಸರಿಯುವುದದರ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ!

ಆಗ ಉಳಿವುದು—ನಾರಿ; ಸಂಸಾರಕಿಹೆ ಮಾರಿ.

ಕವಿ:— ಎಷ್ಟು ಚತುರೆಯು ನೋಡು ನಾರಿಯೆಂಬವಳು!

ಮೊದಲೆಷ್ಟು ರಮಣೀಯ ಬನದಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತೆ—

ನವಿಲಂತೆ ಕುಣಿಯುತ್ತೆ ಮನಕೆ ಮಂಕನು ಬಡೆದಳು

ಮಂಕಿಗೆ ಬಲಿಗೈದು—ಪೂಜಿಯನು ಕೊಂಡಳ್ಳೆ.

ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನಯ ಅಟ ಮುಂದೆ ಸಾಗದು ಎಂದು

“ನಾ ನಿನ್ನ ಗೆಳತಿ”—ಎಂದಳು ನೋಡಿ!

ಎಲ್ಲಿನದು ಗೆಳೆತನವು!

ಪತಿಯ ಹೊಗಳಳು ಅಕೆ, ನಾವೆ ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ.

ನಿಜಕು ನಾನೆಂಬೆನೈ! ನಾರಿಯೆಂಬವಳವಳು ಮೊಟಗಾತಿ

ಅವಳ ಮನವೊ—ಬಲು ಚಪಲ! ಕಣ್ಣಂತೆ ಮನ!

ಬಲದಿ ಪಿಡಿವಂತಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ!

ಮುಳ್ಳು ಕೇದಗೆ ಹೂವು!
ಬೆಲ್ಲದೊಳ್ ಬೆರೆತಬೇವು!
ಏಕೆ—ಅರಸಿನದ ಹಾವು!

ಸೇನಾನಿ:—ಏನಿನ್ನು—ನಾನೆಂದಿಹೆನವಳ್ಳೆ!
ಗೆಲುವು ತ್ರಾಣವು ಇಲ್ಲ ನಿನಗೆ!—ನೀನೆನ್ನ ಕಾಮದರಸಿ!
ಪತಿಯೆ ಸದ್ಗತಿ ನಿನಗೆ; ಪತಿಯೆ ಸರ್ವಸ್ವ!
ಆವನ ನೆಳಲಿ ನೀ ಬೆಳೆಯಬೇಕು.

ಕೃಷಿಕ:— ನಾನು ಅಂತೆಯೆ!
ದುಡಿವಾಕೆ ನೀನಲ್ಲ, ಅನ್ನದಾತನು ನಾನು!
ನನ್ನ ಮನೆ ಹೆಸುವೆಂತೊ, ನೀನು ಅಂತೆ!
ಉಡ, ಉಣಲು ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲದ ತೆರದಿ
ನಡೆಸಿಪೋಪೆ! “ಬಾಳು, ಇಲ್ಲವೆ ಬೀಳು”—ಎಂದೆ

ಕವಿ:— ಸಮನಾಯ್ತು.....
ನಿಜ, ನಾರಿಯೆಂಬಾಕೆ ಬಲು ಕೋಮಲದ ಜೀವ;
ಆಸರೆಯ ಗಿಡವಿರದೆ ಬದುಕದಾ ಬಳ್ಳಿ.
ನಾರಿ, ನಿನ್ನಯ ಮನವು ಬಲು ಚಪಲವಿಹುದು!
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವದಕೆಂದು ಸಲ್ಲದಿಹುದು.

ಕೃಷಿಕ:— ಸೋತೆವೈ ಬಂದು.

ಸೇನಾನಿ:— ಸೋತು ಚೇತರಿಸಿದೆವು!

ಕವಿ:— ಚೇತರಿಸಿ ಗೆದ್ದು ಆಯ್ತು!

[ಆವರು ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ಹೊರಡುವರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆ ಮೂವರು ಗೆಳತಿಯರು
ಆಗಮಿಸುವರು.]

ಸುಜಲೆ:— ಸುರಮೆ ನೀ ಬಂದೆ ಹೇಗಮ್ಮ ಮನೆಯಬಿಟ್ಟು?
ಪತಿಯು ಎನಲಿಲ್ಲವೇ ‘ಅಲೆಯ ಬೇಡೆಂದು!’
ಪರರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ನೀ ಬೀಳ್ತೆಯೆಂದು?
ನಿನ್ನ ರಕ್ಷಕನವನು ಬಳಿಯೊಳರ ಬೇಕೆಂದು!

ಸುರಮೆ:— ನಿನ್ನ ಕಾಣಲು ಬಗೆದೆ, ನೀನಾದರೂ ಸುಖಿಯೊ,—
ತಿಳಿಯ ಬಂದೆ.

ಸುಜಲೆ:—ನೋಡ್ ನಾ ಸುಖಿಯೆ! ಏಸು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳಿಹರು!
 ಏಸು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಚಿನ್ನವಿಹುದು!
 ಬೆನ್ನು ಮುರಿಯುವ ತನಕ ಕೆಲಸವಿಹುದು!
 ಬೇಸರಾಗಲು ಬೇಕು—ವ್ಯವಧಾನ.
 ವ್ಯವಧಾನವೇ ಇಲ್ಲ ಈ ಜೀವಕ್ಕೆ!
 'ಸತಿ'ಯೆಂಬರಲ್ಲ!
 ಸತಿಯೆಂದರಿದರಂತೆ ಇರಬೇಕು ಪತಿಯ ದಾಸಿಯ ಕೆಲಸ!
 ನೀನ್ ಸುಖಿಯೆ ರಾಣಿ?

ಸುರಮೆ:—ನಾನೆಲ್ಲಿ ರಾಣಿ?
 ನಾನೊಂದು ಗೊಂಬೆ, ಪತಿಯ ಪಾಲಿಗೆ ರಂಭಿ,
 ಕಾಮಮಯ ಕರಕೊಂದು ನಿಂಬೆ!
 ನಾ ಕೋಮಲೆಯು!

ಸುಮನೆ:—ಅಷ್ಟೇನೆ ತಾಯಿ. ಚಂಚಲೆಯು, ಚಪಲೆಯು, ತೆರತೆರನ
 ಅಲೆ ಅಲೆಯು—ಕೂಡಿ ತಾ ಹೆಣ್ಣು, ಸಾಗರನಾಯ್ತು.
 ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವೆ ಈ ನಾರಿಯೆಂಬುವ ಜೀವ.
 ಅದರ ಹಿಚುಕುತೆ ಮಿಸುಕಿ ಮುಂದರಿವುದೇ ತಪವು.
 ಅದ ಗೈದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಬಾಳ್ವೆ.
 ನೋಡಿ--ನಾರಿಯೆಂಬಾಕೆ, ಪಾಪವೆಷ್ಟಿಹುದೋ, ಈ ಜಗದಿ
 ಅದಕೆಲ್ಲ ಕೈಕಂಬ.
 ಎಲ್ಲ ಪಾಪಕೆ ನಾರಿತಾನ್ ಬೇರು, ತಾನ್ ಗಿಡವು,
 ತಾನ್ ಫಲವು!
 ಪಾಪ; ಫಲಉಣುವ ಕೆಲಸವಿಷ್ಟೆ ಇಹುದು ಪುರುಷ ಸಿಂಹಂಗಿ!
 ತಾಯಿ, ಬಾಳು ಬರಿದಾಯ್ತು!
 ನಾವಂದು ಇಳಿದುದೇ ಮೃತ್ಯು!

ಸುಜಲೆ:—ನಿಜ ಅಕ್ಕ, ಎಂದು ಒಡತಿಯ ಪಟ್ಟವನು ತುಳಿದು
 ಕರವವನು ನೀಡಿದವೋ, ಚತುರ ಮಲ್ಲಗೆ ಕೈಯು
 ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಆಯ್ತು—
 ಜಗ್ಗಿದನು ಕರವವನು; ಬಗ್ಗಿತಾಗಲೆ ಜೀವ!

ಸುರಮೆ:— ಈಗೇನು ತಾಯಿ! ಈ ಬಾಳ್ವೆ ಬೇಕೆ?

ಬದುಕುವ ಗತಿಯಿಲ್ಲ!

ಸುಜಲೆ:— ಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ, ತಿಳಿಯೆ!

ನೆರಿಯಾಯ್ತು ಮುಖವೆಲ್ಲ; ಮನೆತುಂಬ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲ!

ಶಕ್ತಿಯನು ಗಳಿಸಿಲ್ಲ! ಒಡಲಜಲ ಬತ್ತಿ ತಲ್ಲ!

ಸುರಮೆ:— ನಾವ್ ಕೋಮಲರು! ಅದರಿಂದಲೇಬಾಳು ಮುಣುಗಿದಂತೆ

ಸುಮನೆ:— ಎದ್ದೇಳು ತಾಯಿ!

ಸಾಕೆನ್ನು ದಾಸಿತನ, ಸಾಕೆನ್ನು ನಯವಿನಯ;

ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೆ ನೀನು—ಗಂಡುಸರ ಪೌರುಷವ!

ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥನಿ, ಲಯಕೆಲ್ಲ ಅವರೇ!

ಅವರ ಮಡದಿಯರೆಲ್ಲ, ತಂತಿ ಮಿಡಿಯಲಿಕಂತೆ!

ನೀರೆ ಆಭರಣಗಳ ಹೊರಲಿಕ್ಕಿದರಂತೆ!

ಸರಸತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಉಮೆಯರು—ಅಂತೆ ಇರಲೆ!

ಪತಿಯ ತೊಡಗನನೇರಿ ಗೊಂಬೆಯಾಗಿರಲೆ!

ಬಾ—ಬಾ ಬಳಿಗೆ!

ಸುರಮೆ:— ಬಂದೇನು ತಾಯಿ!

ಸುಜಲೆ:— ಮುಂದೇನು ತಾಯಿ!

ಸುಮನೆ:— ಮುಂದೇನು! ಪುನರ್ಜನ್ಮ! ಈ ಬಾಳ್ವೆಗಿದುವೆ ಕೊನೆ!

ಹೊಸಯುಗವ ಉರಗೊಳಿಪ!

ಒಂಟಿ ದೇವರು ಸೇರಿ ಕೈಲಾಗದೊಂದು ದಿನ

ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಾದರಂತೆ!

ದೇವಿಯರಿಗೆ ನಿಲ್ಲ ಪೌರುಷವು

ಬಾ— ಕೈಲೆ ಪಿಯಾಪ!

ಸುರಮೆ:— ತ್ರೈದೇವಿ!

ಸುಜಲೆ:— ತ್ರೈದೇವಿ!

[ಮೂವರು ಮಿಲನಶಾಲಿ ತ್ರೈದೇವಿಯ ರೂಪ ತಾಳುವರು. ಮೂರುತಲೆ, ಆರು ಕೈಗಳ ಘೋರ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಗ್ಗಿಸಿಂಪ ಕವಿ, ಸೇನಾಸಿ ಕೈತರ ಆಗಮನ.]

ಕವಿ:— ಕವಿಯ ಬಣ್ಣನೆ, ಬಲವು

ಸೇನಾನಿ:— ಕ್ಷಾತ್ರ ತೋಳಿನ ಬಲವು

ಕೃಷಿಕ:— ದುಡಿವ ಕೈಗಳ ಬಲವು!

ಬಲ್ ಬಲಹು, ಬಲ್ ಬಲವು!

[ಎದುರಿನ ತ್ರೈದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಬೆದರಿ.]

ಕೃಷಿಕ:— ಅರೆ, ಸುಜಲೆಯೇನು!

ಸೇನಾನಿ:— ಮೂರು ಮುಖ, ಆರು ಕೈ, ಈ ಘೋರ ರೂಪೇನು!

ಕವಿ:— ಮೂರೆಲ್ಲಿ! ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಿಡಿಕಾರವ ನೂರು ಮುಖ!

ಆರಲ್ಲ—ಸಾವಿರದ ಆರು ಕೈ ಕಾಂಬುದಲ್ಲ!

ಈ ಘೋರ ರೂಪೇನು?

ಇದು ಹೆಣ್ಣೆ!

ಹೆಣ್ಣಲ್ಲ—ಬಣ್ಣನೆಯ ಮಿರ್ವ ಗಂಡಿನ ಗಂಡು!

ಅದೋ—ನೋಡು ಸೇನಾನಿ.....

ಸೇನಾನಿ:— ಅದೊ ಓಡು—ರೈತ

ಕೃಷಿಕ:— ಅದೊ—ಜೇಡಿರೆಲ್ಲ! ಓಡಿ ಪಾರಾಗುವಂತಿಲ್ಲ!

ದೇವಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮಣಿದು “ದೇಹಿ” ಎನ್ನಿರೆಲ್ಲ.

ಓ ತಾಯಿ, ಮಾತಾಯಿ!

ಓ ಕಾಳಿ, ಮಾಕಾಳಿ!

ಕವಿ:— ತಾಯಿ! ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ?

ಎನಿದೀ ಉಗ್ರ.

ಸೇನಾನಿ:— ಎನಿದೀ ಉಗ್ರ—ನೋಡಲಾರೆ

ಜಗವ ಜಯಿಸಿದ ಎದೆಯು ನಡುಗುತ್ತಿಹುದು!

ಕೃಷಿಕ:— ಬೇಡುವೆನು; ಗುಡಿಕಟ್ಟಿ ಪೂಜಿಸುವೆ!

ತ್ರೈಕಾಳಿ:— ಪೂಜೆ, ಓಟಗಳೆರಡು ವ್ಯರ್ಥ!

ನಾರಿ ಬೆನ್ನನು ಮುರಿದ

ಪುರುಷಸಿಂಹನ ಬೆನ್ನು

ಬಗ್ಗಲೇ ಬೇಕು!

[ಮೂವರು ಉದ್ದಂಡ ನಮಸ್ಕರಿಸುವರು]

ಗೆದ್ದವರ ಸತ್ಯ

ಪಾತ್ರ ಪರಿಚಯ

ಸ್ಥಳ:— ಯುರೋಪಿನ ಮತ್ತು ಪ್ರಪಂಚದ ವಿವಿಧ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ.

ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗ:—ವಿವಿಧ ಜನಾಂಗಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕ ರೂಪಗಳು.

ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳು:

ಶೋಳ:— ಜರ್ಮನಿ.

ಕಿರುಬ:— ಇಟಲಿ.

ಚಿರತೆ:— ಜಪಾನು.

ನರಿ:— ಬ್ರಿಟನು.

ನಾಯಿ:— ಫ್ರಾನ್ಸ್.

ದನ:— ಚೀನ.

ಕರಡಿ:— ರಷ್ಯ.

ಸಿಂಬ:— (ಸಿಂಹ, ಸಿಮ್ಮ) ಸಂಯುಕ್ತ ಅಮೇರಿಕ.

ಇತರ ಪಾತ್ರ ವರ್ಗ:

ಮೂಲ:— ಜೆಕೊಸ್ಲೊವಾಕಿಯ, ಟರ್ಕಿ ಕೋಳಿ:— ಟರ್ಕಿ.

ಕೋಳಿ:— ಫೋಲೆಂಡ್. ಬೆಕ್ಕು:— ಪರ್ಸಿಯಾ.

ಕುರಿ:— ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ.

ಕಂಗಾರು:— ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯ. ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಂಕ ೧.

[ಅರಣ್ಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ಪರು ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲ ಮಲಗಿವೆ. ಎಚ್ಚತ್ತ ಒಂದು ತೋಳ, ಉಳಿದವರ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಕಂಡು . . .]

ತೋಳ:— ಕೇಳಿಸದೇನು—ತೋಳನ ಕೊರಳು?

ನನಗೇಕಿಲ್ಲ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಬಾಳು?

ಕಾಯಿಲೆ ಬಿದ್ದ ಜರ್ಮನ್ ತೋಳ

ನಿರ್ಬಂಧ ಕಡಿದಿದೆ—ಮುರಿದಿದೆ ಕೋಳ!

ಅಬ್ಬಾ—ಬೇಟೆಗೆ ಜಾಗವೆ ಇಲ್ಲ;

ನಿದ್ದೆಗೂ ಕೂಡ ಶಾಂತಿಯು ಇಲ್ಲ!

ನೆರೆಕರೆ ಮನೆಯಾ ಮೊಲ ಕೋಳಿಗಳೇ,

ಮರಿಗಳ ನೀಡುತ, ಇರಿ, ರಾಜಿಯೊಳೆ!

ಕಿರುಬ:—(ತಾನೂ ಎದ್ದು ಅಚೇಚೆ ಕಂಡು)

ಕೇಳಿದೆ ತೋಳ ನಿನ್ನೀ ಗೋಳ.

ನನಗೂ ನಿನಗೂ ಹೆಗೆಗಳೆ ಬಹಳ,

ಆ ಕಡೆ ಕಂಡರೆ ಕರಡಿಯ ಭೀತಿ;

ಲೋಕದಿ ತುಂಬಿದೆ ನಾಯ್ಕರಿ ಕೀರ್ತಿ,

ತೋಳ:— ಕತ್ತೇ ಕಿರುಬನೆ ಕೇಳು!

ನಂದೇ ಮಂತ್ರವ ಹೇಳು!

ಕಿರುಬ:— ಕೂಡಿಸಿ ಹಾಡುವ ಒಂದೇ ಮಂತ್ರ

ಹಂಚಿಕೆ ಹೂಡುವ ಒಂದೇ ತಂತ್ರ!

ತೋಳ:— ಅಂತಿರೆ ಕೂಡು—ಬೆನ್ನಿಗೆ ಬೆನ್ನು!

ಆಪದ್ಧರ್ಮಕೆ—ಎಲ್ಲಿದೆ ಸಿನ್ನು (sin)?

ತೋಳಗು ಕಿರುಬಗು ಸ್ಯಾಕ್ಟು (pact)

ಜಗಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯಲಿ ಫ್ಯಾಕ್ಟು (fact).

ತೋಳ, ಕಿರುಬ:—(ಸೇರಿ ಹಾಡುತ್ತ ಕನಾಯತು ನಡೆಯಿಸುವುವು.)

ನಮ್ಮಯ ಮಕ್ಕಳಿಗನ್ನವೆ ಇಲ್ಲ!
ಬೇಟೆಗೆ ಕಾಡೇ ಇಲ್ಲ!
ಲೋಕದಿ ಕಾಡಿಗೆ ದಿಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲ;
ಆದರು ಊಟಕೆ ಇಲ್ಲ.
ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು,
ತೋಳ ಕಿರುಬನ ಪ್ಯಾಕ್ಟು!
ರಷ್ಯನ್ ಕರಡಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು—
ಎಲ್ಲರು ಸೇರಿರಿ ನಮ್ಮೊಟ್ಟು.

[ಗದ್ದಲಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವ ಯುರೋಪಿನ ಮೃಗಗಳು.]

ನರಿ:— (ಆತ್ಮ) ಕರಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಈ ಸಿಟ್ಟು
ಹೆಚ್ಚು ತಲಿರಲಿ—ಸುಖವುಂಟು! (ಮಲಗುವುದು)

ಮೊಲ:— ಅಯ್ಯೋ ಕಾಲಿ (Collie) ನಾಯಿ,
ಕೇಳಿದ್ಯ ತೋಳನ ಬಾಯಿ?
ಹೀಗೆಯೆ ಆದರೆ ಮುಂದೆ
ಎಲ್ಲಿನ ಶಾಂತಿ—ಎಂದೆ?

ಕೋಳಿ:— ಪೋಲಿ ಹೇಳದು ಈ ಕೋಳಿ,
ಕೇಳುತಲಿಹುದು ರಣಗಾಳಿ!
ತೋಳನ ಕಣ್ಣೇ ನನ್ನೇಲೆ!

ನಾಯಿ:— ಗೌ—ಗೌ—ಗೌ—ಗೌ—ಗೌ—ಗೌ.
ಕಿರುಬನ ತಂಟೆಗು ದೂರಿದ್ದೆ;
ತೋಳನ ಕಾಯಿಲೆ ನಂಬಿದ್ದೆ;
ಗದ್ದಲ ಹೆಚ್ಚಿ, ನನ್ನಿದ್ದೆ,
ಯಾಕೋ ಕೆಟ್ಟಿದೆ—ಏನ್ ಜಿದ್ದೆ?
ಗೌ—ಗೌ—ಗೌ—ಗೌ—ಗೌ—ಗೌ.

ತೋಳ-ಕಿರುಬ:—ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು (ಗೀತೆ ಹಾಡುವರು)

ನಾಯಿ:— ಗೌ ಗೌ ಗೌ ಗೌ—ಗೌ ಗೌ ಗೌ—ಗೌ!

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನರಿಯನು ಕೂಗಲೇ ಈಗ?
 ನಂಬದಿದ್ರಾಗ... ನಂಬಿದರೆ ಹ್ಯಾಗ?
 ಗೌ ಗೌ ಗೌ — ಗೌ ಗೌ ಗೌ!

ನರಿ:— ಕಾಲಿ ನಾಯಿ ಕೂಗೇ 'ಗೌ ಗೌ ಗೌ!'

ನಾಯಿ:— ತೋಳ ಕಿರುಬನ ಪ್ಯಾಕ್ಟು—
 ಗೊತ್ತೇ ಅದರ ಒಳಗುಟ್ಟು?

ತೋಳ-ಕಿರುಬ:— ಲೆವ್ವು ರೈಟು — ಲೆವ್ವು ರೈಟು—
 ಬೆಡ್ ಗೆ ಇಂದು ಗುಡ್ ನೈಟು!
 ಬೇಟೆಗೆ ಚಲೋ ಟ್ರೈಲೈಟು.

ಮೊಲ:— ಮನೆ ಮುಂದಿದೆ ಜರ್ಮನ್ ತೋಳ,
 ಕಾಪಾಡಿರಣ್ಣ ಚೆಕ್ (Czech) ಮಕ್ಕಳ,

ನಾಯಿ:— ಕಾಣೋ, ಕೇಳೋ, ನರಿ.
 ತೋಳವು ಸೊಕ್ಕಿದೆ ಬರಿ.
 ಹಾಕಲೇ ಬೇಕು ಗುದ್ದು;
 ಬಿಟ್ಟುದು ಆದರೆ ಪೆದ್ದು.

ನರಿ:— ಯಾಕೆ— ನಾಯಿಯೇ ಈ ಸಿಟ್ಟು?
 ಹೋದದ್ದೇನು ನಮ್ಮ ಗಂಟು?
 ಕರಡಿಯ ಮನೆಯು ಆಚುಂಟು;
 ತೋಳವು ಬೆಳೆದರೆ ಹಿತವುಂಟು;
 ಬಿಡು, ಚಿಂತೆ ಬಿಡು
 ನನ್ನಲ್ ನಂಬುಗೆ ಇಡು.

[ಎಂದು ಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು]

ಹೊಣರ ತೋಳ-ಯಾಕೆ, ಏನು ಈ ಕೋಪ?

ತೋಳ:— “ಯಾಕೆ, ಏನು—ಈ ಕೋಪ:”

ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲ; ಬಲು ತಾಪ!

ನರಿ:— ಅಷ್ಟೇ ತಾನೆ, ಬಿಡು ಭೂಪ.
 'ಎಲೋ ಬೆಪ್ಪೇ, ಮೊಲ,

ಸಣ್ಣವರಿಗ್ಯಾಕೋ ಛಲ?
ಒಂದೆರಡು ಮರಿ ಕೊಡು,
ಹುಟ್ಟುವೆ ನಾಳೆ; ಬಿಡು.

ತೋಳೆ:— (ಮೂಲದ ಮರಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಯ್ದು) ಬೇಷ್, ಬೇಷ್,
ಬೇಷ್. ಭೇಷ್, ಒಪ್ಪಿದೆ ಮಾತ!
ನ್ಯಾಯಕ್ ನರಿಯೇ ದೇವತಾ.

ಕಿರುಬ:— ಒಳ್ಳೆಯ ಹಂಚಿಕೆ, ತೋಳನ ರಾಜಿ!
ಕಿರುಬಗೆ ಏನಿದೆ—ಫಾಯಿದೆ? ಪೂಜಿ.

ತೋಳೆ:— ರೋಮನ್ ಕಿರುಬ ನೀನು;
ಬುದ್ಧಿಯೆ ಬೇಡವೇನು?
ತಾಳು, ತಾಳು, ನೋಡು,
ಸುತ್ತಲೂ ಚಿಲ್ಲುವೆ ಬಾಡು.
ಬೇಸರ ಬೇಡ—ಕವಾತು ಮಾಡು,
ಗಂಟಲ ದಾಂಧಲೆ ಹೂಡೇ ಹೂಡು.

ತೋಳೆ-ಕಿರುಬ:— ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು.

[ಕವಾಯತು ನಡೆಸುತ್ತ ಕೋಳಿ ಮನೆಯನ್ನು ನುಗ್ಗುತ್ತವೆ.]

ಕೋಳಿ:— ಕೊ ಕೊ ಕೋ ಕೊ ಕ್ಯೊ ಕ್ಯೋ—ಕೊ ಕ್ಯೊ ಕೋ
ತೋಳನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕೋಲಿಕ್ಯೋ!
ಬಾಯಿಗೆ ತುಂಬ ಮಣ್ಣೆಕ್ಯೋ!

ತೋಳೆ:— ಜಂಬದ ಪೋಲಿ ಕೋಳಿ,
ಗೂಡಿಗೆ ಮಾಡುವೆ ದಾಳಿ!

ಕೋಳಿ:— ಬನ್ನಿ—ಬನ್ನಿ—ಬನ್ನಿ,
ಸಹಾಯ ನೆಚ್ಚಿ ತನ್ನಿ,

[ತಾನು ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗಿ]

ತೋಳಕೆ ಕೊಡೆನಾ ಹಾದಿ,
ಶರೀರ ನೆತ್ತರ ಬೀದಿ!

ನೆರಿ-ನಾಯಿ:— ಕೋಳ ತಳ್ಳಿಬಿಡು—
ಹಿಡಿದ ಮರಿಯನು ಕೊಡು.

ತೋಳ:— ನರಿ-ನಾಯ್ಕಳ ಕೇಳಿ
ಬಿಟ್ಟಿ ನೇನು—ಧಾಳಿ?
[ಈ ತನಕ ಮಲಗಿದ್ದು ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ಕುಳಿತು.]

ಕರಡಿ:— ಇದೇ ಸಮಯ . . . ಇದೇ ಸಮಯ;
ಬೇಡ ಈಗ . . . ನಯ ಭಯ.
ಮುಂದಿನ ಭಾಗ ನಿಂಗಿ;
ಹಿಂದಿನ ಅಂಶ ನಂಗಿ.
ಕಾದಾಟ ಬೇಡ ನಮಗಿ;
ಸ್ನೇಹವೇ ಇರಲಿ—ಬಿಮ್ಮಗಿ.
[ಎಂದು ಕೋಳಿಯನ್ನು ಹಂಚಿ ಕೊಳ್ಳುವುವು.]

ತೋಳ:— ತೋಳ ಕರಡಿಗೆ ಪ್ಯಾಕ್ಟು;
ನೆಯಿಬರ್ಲಿ ಗುಡ್ ಆಕ್ಟು.

ನಾಯಿ:— ರಷ್ಯನ್ ಕರಡಿ ವೋಸ!
ಕೊಟ್ಟಿ ತಲ್ಲಾ—ಕೆಲಸ.

ನರಿ:— ಯೋಚನೆ ಬಿಟ್ಟು ಕಾದಿ,
ಸತ್ಯಕೆ ಸಾರುವ ಹಾದಿ.

[ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತಯಾರಿ ನಡೆಯಿಸಲು ಕುರಿಯನ್ನು ಎಳೆದು]

ಬೇ ಬೇ ಬೇ—ಕುರಿಯೇ,
ಹಿಂದೀ ಮಂದೆಯ ಮರಿಯೇ!
ಬಾರೈ ಕಾದಲು ಬಳಿಗೆ

[ಎಂದು ಎಳೆದು ತಂದು]

ಅಬಲರ ಕಾಯ್ದೆ ಕೀರ್ತಿ!
ನಿನಗೂ ಬರಲಿ ಭರ್ತಿ!

ನನ್ನಯ ಮನವೇ,
ನಿನ್ನಯ ತನುವು.

ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿಯಲ್ಲ!
ಭೇಷ್ ಆಯಿತಲ್ಲ!

ನಾಯಿ:— ನಾಯ್ಗಳ ಹಿಂಡನು ಕೂಡಿಯೆ ಹೊರಟೆ.

ತೋಳನ ಕೈಗೆ ಪರಟೆ!

ತೋಳ:— ಕಿರುಬಣ್ಣ, ನೀನೂ ಯುದ್ಧವ ಸಾರು.

ಕಿರುಬ:— ಗಳಿಗೆಯು ಬರಲಿ—ನಾನೂ ಜೋರು.

ಕೂಗು, ಕಿರುಚು, ಹಾರು, ಚೀರು;

ಕಂಡದ್ದೆಲ್ಲಾ ಪರಚು;

[ಕಾಳಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ.]

ಬಿತ್ತು—ಮೊಲ, ನಿನಗೆ ಗೆಲ,

ನಾಯಿ ಮಡಚಿದೆ ಬಾಲ!

ನಾನೂ ಸೇರುವೆ ಯುದ್ಧದ ಹೊಲ,

ಗೆಲದಲಿ ನನಗೂ ಪಾಲ?

ತೋಳ-ಕಿರುಬ:—ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು—ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು!

ತೋಳ ಕಿರುಬನ ಮೈಟು, (might)

ಇಂದಿನಿಂದ ಅದೇ ರೈಟು,

ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಗೆ ಗುಡ್ ನೈಟು.

ಹಿಡಿ ಕುರಿ ಮರಿ,

ಕಡಿ ನರಿ ಮರಿ.

ಹೊಡಿ, ಬಡಿ, ಇರಿ,

ಭೀತಿಯು ಹಾಕಲಿ ಮರಿ!

ನರಿ:— (ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಊಳಿಡುತ್ತ)

ಉಕ್ಕೋ ಉಯ್ಯೋ, ಉಕ್ಕೋ ಉಯ್ಯೋ ಲೋಕ

ಕೇಳುತಲಿಹುದೇ ಶೋಕ?

ಸತ್ಯದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿ—

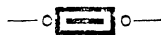
ತೋಳನ ನೀತಿಗೆ ಅನ್ನಿರಿ 'ಖೋಡಿ'—

ತೋಳ:— ಅಳುತ್ತೈತೆ—ನರಿ!

ಅದಕೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿ.

ಕೇಳಿರಲ್ಲ ಮೃಗ,

ದೂರಬೇಡಿ ಜಗ,
 ಆಕ್ಸಿಸ್ ಪಕ್ಷ ರೈಟು —
 ವಿಜಯ ನಿಜ ಸೈಟು (sight)
 ಬೆಂಬಲ ಕೊಡಿ ಅಂದೆ—
 ಹೆಂಬಲ ಬಿಡೆ—ಮುಂದೆ.
 ಮೌನದಿ ಕುಳಿತಿಹೆ ಕಳ್ಳರ ಮರಿಯೆ,
 ವಿಜಯದ ಬಳಿಕ ಅವರೊಳು—ಉರಿಯೆ!
 ಸ್ನೇಹದಿ ಕಾದಲು ಸೇರಿದರಾಗ
 ದೊರೆವುದು ಭಾವಿ ಲೋಕದ ಭೋಗ!

ಅಂಕ ೨.

[ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತು ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಊಳಿಡುತ್ತಿದೆ.]

ನರಿ:— ಉಕ್ಕೋ ಉಯ್ಯೋ ಉಕ್ಕೋ ಉಯ್ಯೋ—ಲೋಕ,
 ಬಡ ಜನಕಾಗಿದೆ—ಶೋಕ.
 ಸತ್ಯದ ಪಕ್ಷಕೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿ,
 ತೋಳಗು ಕಿರುಬಗು ತೊಡಿಸಿರಿ ಬೇಡಿ.

ದನ:— ನಿನ್ನೀ ಕೂಗು ಇಂದಿನದು!
 ನನ್ನದು ಮಾತ್ರ—ಎಂದಿನದು;
 ಚೀನಿ ದೊಡ್ಡಿ ಗೆ ಜವಾನಿ ಚಿರತೆ,
 ಹಿಂಸೆಯ ಕೊಡುತಿದೆ; ನಿತ್ಯವು ಚಿಂತೆ.

[ಸಿಂಹವನ್ನು ಕಂಡು ಮೊರೆಯಿಡುವುದು]

ನರಿ:— ಅಯ್ಯೋ ಸಿಂಹ, ಬಾರದೆ ದಯೆ?

[ದೂರದ ಸಿಂಹವು ಬರುವುದು]

ಸಿಂಹ:— ನನ್ನದೆ ನನಗೆ, ಅದುವೇ ಸೊಯ,
 ಅದರು ಲಿಪ್ಪಿನ ಸಿಂವೆತಿಯೆಲ್ಲಾ (Lip sympathy)

ನಿಮಗೇ ವಿಸಾಸಲು; ಇನ್ನೂರಿಗಿಲ್ಲ.

ಕಳಚಿದ ಉಗುರಿನ (old cruisers) ವಿಕ್ರಯ ಮಾಡಿ
ಕೊಡುವೆನು ಸಹಾಯ, ಹೆಗೆಗಳ ದೂಡಿ!

ಕಿರುಬ:— ಸೊಕ್ಕಿದ ಸಿಮ್ಮನ ಕೇಳಿತು ನರಿ;
ರೊಕ್ಕದ ಅಸೆಯ ತೋರಿಸಿತು....

ತೋಳ:— ಸಿಮ್ಮನ ಭೀತಿಯು ಅಷ್ಟೇನಿಲ್ಲ;
ಕರಡಿಯ ಸಿದ್ರೆಯು ನಂಬುಗೆಯಲ್ಲ.
ಜಪಾನಿ ಚಿರತೆಯ ಕೆರಳಿಸಿ ಬೇಗ,
ಸ್ವಾಯತ್ತವಾಗಿಪ ಲೋಗದ ಭೋಗ

[ಅದನ್ನು ಕರೆಯಿಸುವುದು]

ತೋಳ, ಕಿರುಬ, ಚಿರತೆಗಳು ಸೇರಿ:—

ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಜಗ,
ಹೊಂದಬೇಡಿ ದಗ—

ಚಿರತೆ, ಕಿರುಬ, ತೋಳ,
ಇವಕ್ಕೆ ನಂಟು ಬಹಳ,
ಮೂವರ ಮಾತನು ಕೇಳಿ
ಶರಣು ಬನ್ನಿ—ಬಾಳಿ.

[ಮೂರೂ ಸೇರಿ ಕುಣಿಯುವುವು]

ಚಿರತೆ:— ಹೊರಟೆ ನಾನು, ಹೊಸತೇ ಯಾತ್ರೆ.
ತಬ್ಬಲಿ ನಾಯಿ ನರಿಗಳ ಮರಿಯ,
ಸವಿಯಲು ಹೊರಟೆ, ನೋಡಾ ಪರಿಯ!

[ಎಂದು ಕಾದಾಟಕ್ಕೆ ಮುಂದುವರಿಯುವುದನ್ನು ಕಂಡು]

ಸಿಂಹ:— ಎಸಿದೇನು ಚಿರತೆರಾಯ,
ಊರ್ಮನ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟೆಹೆಯ!

ಚಿರತೆ:— ಛಿ! ಛಿ! ಛಿ! ಛಿ! ಬಂದೆ ನಿನ್ನಲ್ಲೇ—
ಮನ್ನಣೆ ಸಲಿಸಲು—ಅಹುದಲ್ಲೇ!

[ಹೀಗೆಂದು ಸಿಂಹದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿದ, ಸಿಂಹನ ಬಾಲದ ಗೊಂಡೆ
ಯನ್ನು ಕಚ್ಚುವುದು.]

ಸಿಂಹ:— ಏನೇ ಖೋಡಿ, ಸಂಧಾನ ಮೋಡಿ,
ಕಚ್ಚಿ ತಿಂದೆಯ ಬಾಲದ ಗೊಂಡಿ? (Pearl Harbour
attack)

[ಆದನ್ನು ಕಂಡ ಹಸುವು]

ದನ.— ಅಂಬಾ, ಅಂಬಾ, ಅಂಬಾ
ತಿಳಿಯಿತೇನು ಸಿಂಬಾ?
ನಮ್ಮನೆ ನುಗ್ಗಿದ ಹಾಳು ಚಿರತೆ,
ನಂಬಿದೆ; ಬಂತು, ನಿನಗೂ ಚಿಂತೆ!

ತೋಳ-ಕಿರುಬ:— ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು,
ಚಿರತೆ ಸಲಿಸಿದೆ ರೈಟು!
ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು
ವಿಕ್ಟರಿ ಈಸ್ ಇನ್ ಸೈಟು!
ಕರಡಿಯ ಒದೆಯುತೆ ಕುಣಿಯುವ ಗೈಟು (gait)
ಇದೇ ಕೀರ್ತಿಯ ಹೈ ಲೈಟು!

[ಹೀಗೆಂದು ಮಲಗಿದ ಕರಡಿಯನ್ನು ತುಳಿಯುವವು]

ನರಿ:— ಉಕ್ಕೋ ಉಯ್ಯೋ ಉಕ್ಕೋ ಉಯ್ಯೋ
ಉಕ್ಕೋ ಉಯ್ಯೋ—ಲೋಕ!
ತಿಳಿಯದೆ ಈಗ—ತಿಳಿಯದೆ ಬೇಗ
ಶಾಂತಿಗೆ ತಟ್ಟಿಹ ಡೋಕ?

ಸಿಂಹ:— ಬಂದೆ ನರಿಯೆ—ಸಹಾಯ ತಂದೆ
ಬಂದೆ ಹಸುವೆ—ಪಂಗಡ ಒಂದೆ.
ಕಾದುವ ಸೇರಿ ಯುನೈಟೆಡ್ ನೇಶನ್ಸ್.
ಬೇಕು, ಭಾರಿ ಪೇಶನ್ಸ್.

ನರಿ:— ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕೋಲ ಎಂದು
ಹಿರಿಯರು ಮಾಡಿದ ಗಾದೆ.
ಕರಡಿಯ ಕಾಲಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ನಿಂದು,
ನಿವಾರಿಸೆ, ಬಂದಿಹ ಬಾಧೆ!

[ಎಂದು ಕರಡಿಯ ಬಳಿ ಹೋಗುವುದು]

ಕುಶಲವೆ ಕರಡಿ—ತುಳಿಯಿತೆ ತೋಳ?

ಲಾಂಛನ ನಿಗಿಸಿ ಮೆರೆಸುವ ಬಾಳ.

ಬಿದ್ದ ಜಗವೇ ಕೇಳಿ,

ಕೇಳಿ ಧೈರ್ಯ ತಾಳಿ.

ಐದೂ ಬೆರಳೆ ಹೆ ಕೈ

ನೋಡಿ—ಅನ್ನಿರಿ ಜೈ.

ನರಿ, ನಾಯಿ, ಸಿಂಬ

ಕರಡಿ, ದನ ಎಂಬ

ಐವರು ಗಂಡರ (Big Five) ಮುಂದೆ

ಆಕ್ಸಿಸ್ ಪಕ್ಷ—ಹಿಂದೆ.

[ನೆರೆಕರೆಯ ದುರ್ಬಲ ಪರುಗಳು ಅಂಜುವುವು.]

ಟರ್ಕಿ ಕೋಳಿ— ಬಲಿಷ್ಠರವರ ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಂಟೆ
ನಡೆಸುತ್ತೆ, ಬದುಕಿ ಬಾಳಿದರುಂಟೆ?

ತೋಳ:— ಯಾರ್ಯಾರಿಲ್ಲವೋ ನಮ್ಮಯ ಪಕ್ಷ,
ಅವರೇ ಹೆಗೆಗಳು ಎಂಬುದು ಲಕ್ಷ.

ಸಿಂಹ:— ನೋಡೋ, ಕೇಳೋ, ನರಿರಾಯ,
ಜಗಕ್ಕೆ ಹೋಗದು ತೋಳನ ಭಯ.
ಅದರಿಂ ಕೆರಳದು ಬಡವರ ಧೈರ್ಯ,
ಕೆರಳದೆ ಆಗದು ನಮ್ಮೀ ಕಾರ್ಯ.

ನರಿ:— ನಿಜ, ನಿಜ—ಸಿಂಬ; ಜಗತ್ತು ಹುಂಬ!
ಬಾಯಿಯ ಜಂಬ, ವಿಜಯಕೆ ಕಂಬ.
ದೋಣಿಯನೆರಿ—ನಾನೂ ನೀನೂ,
ಬೀರುವ ಒಂದು ಶುಭಾಶಯವನ್ನು,

ನರಿ, ಸಿಂಹ:— ಸಲಿಸುತಲಿರುವೆವು ನವೀನ ಚಾರ್ಟರ್
ಕೆಳಗಿದೆ ಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ವಾಟರ್
ಕೇಳಿದೆ ನಮಗೆ—ಅಬಲರ ಕರೆ,
ಅದಕ್ಕೇ ಸಂಗರ; ಅದುವೇ ಖರೆ.

ಲೋಕದ ಭಯ, ಹಸಿವನು ನೀಗಿಸಿ,
ಸತ್ಯವನುಳಿಸಲು-ಜಯವನು ಬರಿಸಿ.

[ಈ ಕೂಗಿಂದ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡ ಕೆಲವು ಜೀವಿಗಳು.]

ಕುರಿ:— ದೇವರೇ—ನಿಮಗೆ ಬುದ್ಧಿ
ಕೊಟ್ಟನು; ಒಳ್ಳೆಯ ಸುದ್ದಿ,
ನನಗೂ ಲಾಗುವೆ—ನಿಮ್ಮೇ ಚಾರ್ಟರ್?
ಅದುವೇ ಧೈರ್ಯ, ಶೆಲ್ಲು, ಮಾರ್ಟರ್.

ನರಿ:— ಮಂಕೇ ಮರಿ, ಕುರಿ ಮರಿ,
ಪಾಲಕ ನಾನು, ಯಾಕೆ ಚಾರ್ಟರ್?
ಬಿಳಿ ಜಗಕಷ್ಟೆ ಅದುವೇ ಲಾಗು
ನನಗೂ ನಿನಗೂ ಸ್ನೇಹ.....ಹೋಗು.

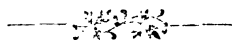
ನರಿ, ಸಿಂಹ, ದನ, | ವಿ ಫಾರ್ ವಿಕ್ಟರಿ;
ಕುರಿ, ನಾಯಿ | ಅದುವೆ, ನಮ್ಮ ನಿಜಗುರಿ!

(ತಿರುತಿರುಗಿ ಪಲ್ಲವಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ನಡೆಯುವುವು.)

ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು, [ತಲೆಯ ಒಂದಿಂದ]
ಆಕ್ಸಿಸ್ ಡೈನಮೈಟು,
ಶರಣು ಬನ್ನಿ, ಶರಣು ಬನ್ನಿ,
ಬದುಕಿರಿ—ಬೇಡವು ಸ್ಪೈಟು (spite)

ಐವರು:— ವಿ—ಫಾರ್ ವಿಕ್ಟರಿ,
ಅದುವೆ ನಮ್ಮ ನಿಜಗುರಿ! (ಕಪಾಯತು ನಡೆಸುವರು.)

ಕುರಿ:— (ಅಳುತ್ತ ಬೆಂಗಳೆಯಲ್ಲಿ)
ವಿ—ಫಾರು (far) ವಿಕ್ಟರಿ
ಅದುವೆ ನಮ್ಮ ನಿಜಗುರಿ.
ತೋಳಕ್ಕಿಂತ ನರಿ ವಾಸಿ;
ಅಷ್ಟೇ ತೀರ್ಪಿನ ಸಮ್ಮರಿ (summary)

ಅಂಕ ೩.

[ಇನ್ನೂ ಕವಾಯತು ಮಗ್ಗರಾದ ಐವರು ಗಂಡರು.]

- ನಾಯಿ:— ಗೌ ಗೌ ಗೌ—ಮರಿಗಳೆ ಬನ್ನಿ,
 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರಕೆ ಧೈರ್ಯವ ತನ್ನಿ.
 ಸತ್ಯದ ಪಂಗಡ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿಹುದು!
 ಆಸೆಯ ಬಾಂದಳ ಬಿತ್ತರಿಸಿಹುದು.
- ನರಿ:— ಗೆಳೆಯರೆ ಬನ್ನಿರಿ, ಹಲ್ಲೆಗಳ ಮಸೆಯಿರಿ.
 ಆಕ್ಸಿಸ್ ಮೇಲಕೆ ತಕ್ಷೇರ ಬೆಳೆಸಿರಿ.
 ಅಂಕಲ್ ಸಿಂಬ (Uncle Sam)ಗೆ ತ್ರಾಣವು ತುಂಬ,
 ಅಲಾಯಿ (allies) ಪಕ್ಷಕೆ ಧೈರ್ಯವ ಕಂಬ!
- ವನ:— ಅಂಬಾ — ಅಂಬಾ — ಅಂಬಾ.
 ಸಹಾಯ ತಾರೋ ಸಿಂಬ,
 ಚಿರತೆಯನಿಡಿರಿಸಿ ಮುರಿದಿವೆ ಕೊಂಬು
 ಕೊಟ್ಟರೆ ಉಂಟು, ನೀನು ಬಾಂಬು.
 [ಆಸಂತ್ಯಪ್ತಿಯಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿರುವ ಕರಣಿಯು]
- ಕರಡಿ:— ತೋಳನ ಎದುರಿಗೆ ಬಿದ್ದಿಹೆ ನಾನೇ
 ಹೆಚ್ಚಿನ ಎಟೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಹೆನೇ.
 ಸಹಾಯ ಬೇಕು—ತುಂಬ, ಶಾನೆ,
 ತೋಳದ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಎರಗಲಿ ಸೇನೆ—
- ಎಲ್ಲರೂ:—ವೀ ಫಾರ್ ವಿಕೈರಿ;
 ಅದೇ ನಮ್ಮ ನಿಜಗುರಿ.
- ನರಿ:— ಎಲ್ಲಕು ಬೇಕು ಕ್ರಮ—ಸರಿ.
 ಯೋಚನೆ ಬಿಡಿ ತರಾತುರಿ,
 ಚಾಂಕಿ ಹೆಸು(Chiang-ki-Shek)ಕೇಳಿ ಪರಿ,
 ತೋಳ, ಕಿರುಬ ಮೊದಲ್ಲರಿ—
 ಮತ್ತೇನಾಗೆ? ಚಿರತೆ ಮರಿ
 ಬಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿ, ಖರೋಖರಿ.

ಕರಡಿ:— ಕೆಂಚು ಕರಡಿಯ ಅಂಗಳ ಸುಗ್ಗಿ
ತೋಳವು ಹಾರುತ್ತಿರೆ,
ನೀವೇನಲ್ಲಿ ದೂರದಿ ಬಗ್ಗಿ
ಸಹಾಯವಿಲ್ಲ--ಮಾತು ಬರೆ!

[ಸಿಟ್ಟಾಗುವುದು.]

ನರಿ:— ಅಯ್ಯೋ ಕರಡಿ, ಯೋಚನೆ ಬೇಡ,
ತಯಾರಿ ನಡೆದಿದೆ ತುಂಬ.
ನೊದಲಿಗೆ ತರಿಯುತೆ ಕಿರುಬನ ಓಡ
ಕೊಡುತ್ತ ಬರುವೆವು—ಇಂಬ.

ಎಲ್ಲರೂ:—ವೀ— ಫಾರ್— ವಿಕ್ಕರಿ,
ಅದುವೆ ನಮ್ಮ ನಿಜಗುರಿ.

[ಬಾಯಿ ಗದ್ದಲ ಮಾತ್ರ]

ತೋಳ:— ಕರಡಿಯನ್ನು ಸಾಯಿಸಿಬಿಟ್ಟು
ಕುಳಿತು ನಗುವ ಹೊಸ ಪರಿ!

ನರಿ:— ಭೇದಗೊಳ್ಳಲಾರವಯ್ಯ,
ತೋಳ, ತಂತ್ರ ಸಾಗದು!
ಕಿರುಬನನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಕೊಲ್ಲಿ,
ಬಿದ್ದೆವನೈವಾಗದು—

ವಿ— ಫಾರ್— ವಿಕ್ಕರಿ— [ಎಂದು ಕಿರುಬನನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದು

ಕಾಳಗವಾಡುವುವು.]

ಕಿರುಬ:— ಅಯ್ಯೋ ಸಾಕು, ಅಯ್ಯೋ ಸಾಕು,
ಕೊಲ್ಲಬೇಡಿ ಪಶುಗಳೇ,
ನೋಟಕೇನೊ ತೋಳನಾದೆ,
ಹೃದಯ ಭೇಟು ನರಿಯೊಳೆ!

ಎಲ್ಲರು:— ವಿ— ಫಾರ್— ವಿಕ್ಕರಿ. [ಕಿರುಬ ಉರುಳುವುದು]

ಕಿರುಬ:— ಬಿದ್ದೆ ಬಿದ್ದೆ—ಶರಣ್ ರೀ
ಗೆದ್ದವರ ಕಡೆ ನಾನಾರೀ,

ತೋಳಕ್ಕೆದುರು ಕಾದಿರಿ,
ನಾನೂ ಬರುವೆ ನಂದಿರಿ.

[ಎಂದು ಅವುಗಳ ಹಿಂದೆ ನಿಲ್ಲುವುದು.]

ನಾಯಿ:— ಗೌ-ಗೌ-ಗೌ-ಗೆಲೈವು ನಾವು.
ಕಿರುಬನ ಸೋಲಲಿ ಮರೆತೆವು ನೋವು.
ಪುನಶ್ಚ ದೊರೆತರೆ ಮನೆಯೂ, ತಾವು
ಆ ದಿನ ಸಮರಕೆ ಕೂನೆ ನಿಶ್ಚಯವು.

ನರಿ:— ಕಂಡೆಯೋ ಏನು ಕರಡಿರಾಯ,
ಕಿರುಬನ ಮನೆಯ ಬಂಡಾಯ!
ದಣಿವನು ಆರಿಸಿ, ಒಂದೇ ಗಳಿಗೆ,
ತೋಳಗೆ ಅರೆವೆವು ಮದ್ದಿನ ಗುಳಿಗೆ.

ಕರಡಿ:— ಕಾಣುವುದೇನು, ನರಿರಾಯ?
ತೋಳನ ಜಗಳದಿ ಮೈಯೇ ಗಾಯ,
ಮೈರಿಯ ಬೆಂಗಡಿ ಕಚ್ಚದೆ ಹೋಗಿ—
ಮರೆಯೆನು ಎಂದಿಗು, ಸಿಟ್ಟಿನ ಯೋಗಿ!

ತೋಳ:— [ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕಾಡು ದಣಿದು ತುಸು ಆಯಾಸದಿಂದ
ಕೂಗುವುದು]

ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು, ಲೆಪ್ಪು ರೈಟು
ಸಹಾಯರಾರು ಇನ್ನೊಂಟು?
ಕಿರುಬನ ಮೇಳ ತಪ್ಪಿತು ಬ್ಲೈಟು (blight),
ಆದರೂ ಕಾದುವೆ—ಛಾನ್ಸು ಬ್ಲೈಟು,
ಲೋ ಲೋ ಲೋ ಲೋ ಚಿರತೆ—
ಕರೆಯುವದಾದರೂ ಕೇಳಿತೆ?

ಚಿರತೆ:— ಕೇಳದೆ ಎಂದೂ ಇದ್ದೀತೇ.
ವಿರಾಮವೆನಗೆ ಇದ್ದೀತೇ?
ಮೈರಿಯ ಮರಿಗಳ ಹಿಡಿಯುತ್ತೆ
ಕಾಲವ ಕಳೆಯುವೆ, ನೋಡ್ ಇತ್ತೆ!

ತೋಳ:— ಆಕ್ಸಿಸ್ ಸಕ್ಷದ ಕಿರುಬ, ಕತ್ತಿ,
 ಆಟಕೆ ಕೊಟ್ಟಿತು-ಚಕ್ಕರಾ, ಲತ್ತಿ.
 ಕರಡಿಯ ಜತೆಯಲಿ ಜಗಳ ಕಿತ್ತಿ,
 ಮನದಲಿ ತವ್ವೆಂದ್ ಕಾಣುತ್ತಿ—
 ಮೂಡಣ ಚಿರತೆ ನೀನೂ ಬಾರೆ,
 ರೈಸಿಂಗ್ ಸನ್ನು (Sun), ಮೂನು, ತಾರೆ,
 ಕರಡಿಯ ಸೊಂಟಕೆ ಬಾಯಿಯ ಹಾಕು,
 ಗೆಲುವಿಗೆ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚೇನು ಬೇಕು!

ಚಿರತೆ:— ಛೀ, ಛೀ, ಛಿಛಿ ಹಾಗುಂಟೆ?
 ನನ್ನಯ ಭದ್ರ ನನಗುಂಟೆ?
 ಕರಡಿಗು ನನಗು ಬಲು ನಂಟೆ.
 ಬೇಡ—ಎದುರಿಗೆ ಆ ತಂಟೆ,

(ನಿರಾಶೆಗೊಂಡ ತೋಳ)

ತೋಳ:— ಆದರೇನು ಹೋದರೇನು, ಬಾಜಿ ನ್ಯಾಯ ಹೆಚ್ಚು,
 ಆದರೇನು ಹೋದರೇನು—ನಾಜಿ ವೈರ ಹೆಚ್ಚು!
 ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಇಳಿದ ಮೇಲೆ—ತೋರೈ ವೈರ, ಕೆಚ್ಚು—
 ತೋರಲಾರೆ ಮೋರೆಯಲ್ಲಿ, ಭಯ, ಭೀತಿ ಸೆಚ್ಚು.

ಎಲ್ವಾಸ್:—ಡಿ-ಡೇ ಬಂತು, ಡಿಮಿ ಡಿಮೀ!
 ಮಾತಿನ ಮುಗಿತ, ಢಮಾಢಮಿ,
 ಸೋತಿದೆ ತೋಳ, ಘುಮಾಘುಮಿ,
 ಲೋಕದ ಒಡೆತನ ಬರಿ ಭ್ರಮಿ!

ಎಲ್ಲರೂ:—ವೀ — ಫಾರ್ — ವಿಕ್ಟರೀ
 ದೋರಿನ ತನಕ ಕಾದಿರಿ||

[ತುಂಬ ಜೋರಾಟವಾಗಿ — ತೋಳವು ದಣಿದು ನೆಲವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು]

ಕರಡಿ:— ಬಳಿಗೆ ಬಾರೋ, ಸರಿರಾಯ,
 ಕುಸಿದಂತಿಹುದು ತೋಳನ ಭಯ.
 ತೆಗೆಯಲು ಬೇಕು ನಾಳಿನ ಪಾಯ—

ಬರಲೇ ಕೂಡದು ಮುಂದೆ ಆಪಾಯ.

ನರಿ:— ಸತ್ಯದ ಮಾತು, ಸಿಂಬನ ಕರೆವೆ,

ಕರಡಿ:— ಕರೆಯಲು ಇಲ್ಲವು ಅಡ್ಡಿ, ಪರವೆ.

ಸಿಂಹ:— ಬಂದೆನು ಕರಡಿ ಕೆಂಚನ ಕರೆಗೆ
ಹೇಳಲು ಏನಿದೆ—ಮುಂದಿನ ಒಸಗೆ?

ನರಿ:— ಬೇಡವೆ ಸಿಂಬಾ ನಮ್ಮಲಿ ಬೆಸುಗೆ?

ಕರಡಿ:— ಬರಲೇ ಕೂಡದು ಚಿರಿ ಚಿರಿ, ಕಡೆಗೆ.
ಕಾದಿದರಾರು ಈ ಸಮರದಲಿ?

ನರಿ:— ನೀನು, ನಾನು, ಸಿಂಬನಲಾ

ಕರಡಿ:— ಮೂವರೇ ಮುಖ್ಯ, ಮರೆತಿರಲಾ.

ನರಿ, ಸಿಂಹ:— ಮೂವರೇ ಮುಖ್ಯ-ಮರೆಯವಲ.

ಕರಡಿ:— ಹಾಡುವ ಜತೆಗೆ—ಹೊಸಗಾನ
ಇತರರು ಕೇಳಲು; ಇರೆ ಮೌನ.

ಬಿಗ್ ತ್ರೀ ಬಿಗ್ ತ್ರೀ—ಎಂಬ ಮಾತು ಬರೋಬ್ಬರಿ
ಬಿಗ್ ತ್ರೀ ಹಿಂದೆ ಬನ್ನಿ—ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ಉಸಾಬರೀ
(ಹಾಡುತ್ತ ಮುಂದುವರಿಯುವರು)

ನರಿ:— ಬರದ ಜನಕೆ ಇಲ್ಲ ಮಾನ, ಅದನು ಮಾತ್ರ ನಂಬಿರಿ.

(ಹೋಗುವರು)

ನಾಯಿ:— [ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತ] ಶಾಂತಿಯ ಸಂತೆ
ಕೂಡುವುದಂತೆ,

ಕರೆಯುವರೆಮ್ಮನು ಅಂತೆ!

ಕೋಳಿ:— ನನ್ನಯ ಮರಿಗಳ ಕರಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು,
ತೋಳನ ಮರಿ ನನಗಂತೆ!

ನಾಯಿ:— ಅದೇನು ಹೆಚ್ಚು, ನನ್ನನು ಮರೆತೇ
ಹೋಗುವರದಕೆ—ಅಂತೆ;

ಜಗಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯರು ಐವರು ಎಂದು,
ಕೂಗಿದ ಸುದ್ದಿಯೆ ಕಂತೆ!

ಸಂತೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಸ್ತಾರ ಹೇಳಿ
ಕಾಯ್ತರು ಬೀಗ್ ತ್ರೀ ಅಂತೆ!

ಕುರಿ:— ಕರೆಯದು ಬಂದಿದೆ ನನಗೂ, ಕೇಳು
ನಾನೂ ಹೋಗುವೆ ಹರ್ಷ ತಾಳು,
ಕೊರಳಿನ ಸರಪಣಿ ತಪ್ಪಿದರಾಯ್ತು,
ಕಾಯ್ದಿಹೆ ವಿಜಯವೆ ಬಂತು!

ದನ:— ಚಿರತೆಯ ಕಾಟ ತಪ್ಪಲು ಮುಂದಕೆ,
ಬಾಳುವೆ ನಡೆಸುವ ಬಯಕೆ;
ಅದುವೆ ನನಗೆ ವಿಕೃತಿ ಮುಂದಕೆ;
ಸಂಶಯ ಹರಿಸೆ- ಚಂದಕೆ.

ಅಶರೀರವಾಣಿ:— ಅಶರೀರವಾಣಿಯು ಆಗುತ್ತಲಿಹುದು

ಅದುವೇ ಲಾಲಿಸಿ ಕೇಳಿ—

ಶಾಂತಿ ಪ್ರಸವದ ವೇದನೆ ಇಹುದು

ಅದರಿಂ ನಿರೀಕ್ಷೆ ತಾಳಿ.

ನರಿ, ಸಿಂಹ, | ಬಿಗ್ ತ್ರೀ—ಬಿಗ್ ತ್ರೀ—ನಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳಿರಿ
ಕರಡಿಗಳು | ಬಿಗ್ ತ್ರೀ—ಬಿಗ್ ತ್ರೀ—ಮುಂದೆ ಚಂದ ಬಾಳಿರಿ.

ಸಿಂಹ:— ವಿಧಿಸುವೆವಯ್ಯ ಶಾಂತಿಯ ನಾವು
ಜಗಳಕೆ ಕೊನೆ ತರಲು;
ವಿಾರುವ ಜನಗಳ— ದಂಡಿಸಲಿಹೆವು
ಬಳಗಕೆ ಸುಖ ತರಲು.

(ಕುರಿಯ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ)

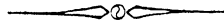
ನರಿ:— ಕುರಿಗಳ ಮನೆಯ ಒಳತೋಟಿಯನು
ತಿಳಿಸಲು ಸ್ಥಳವಲ್ಲಾ
ಒಡೆಯನ ಹಿಂದಕೆ ನಡೆದರೆ ಒಯಿನು
ಅರಿಯಲು ತಡವಿಲ್ಲ!

ಕರಡಿ:— ಚಿರತೆಯ ಸಾವದು ಹೆಸುವಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವು;
ಅದೊಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲ,

ಬಲಿಷ್ಠ ಮೂವರ ಒಲವಲಿ ನಲಿವುದು!

ಚೆಲುವಿಗೆ ಹಿತವಲ್ಲ.

(ಮೂವರು [ನರಿ, ಸಿಂಹ, ಕರಡಿ] ಹಾಡಿ ನಲಿಯುವಾಗ—ಉಳಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ಇಣಕಿ ನೋಡುವುವು)

ಅಂಕ. ೪

[ನಾಡಿನ ಕಗ್ಗವಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನಪರಾಗಿ ಕುಳಿತ ನರಿ, ಸಿಂಹ, ಕರಡಿಗಳು]

ನರಿ: ಎಂತಹ ಸಂತಸ ಇಂದಿನ ದಿನದಿ,
ತೋಳನ ಭೀತಿಯು ಕಳೆದುದು ಭರದಿ;
ಉಳಿದಿಹ ಚಿರತೆಗೆ ಬಂದರೆ ಕೊನೆಯು
ಶಾಂತಿಯು ಅದುವೇ ದಿನ, ನಿಶ್ಚಯವು.

ಸಿಂಹ:— ಅದಕೇ ಪೇಳುವೆ ನನ್ನಯ ಮದ್ದು,
ಕರಡಿಯು ಸೇರಲಿ ಬೇಟೆಗೆ ಖುದ್ದು,
ನಾನೂ ಅರೆಯುವೆ ನವೀನ ಮದ್ದು.

ಕರಡಿ:— ಅರರೆ! ಏನದು ಅಂತಹ ಮದ್ದು?
ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ತೆಗೆಯದೆ ಇದ್ದು,
ಈಗೇನ್ ಬರುವುದು? ನಂಬುಗೆ ರದ್ದು.
ಆಗಲಿ ತೋರಿಸು; ಗೆಲುವೇ ಮುದ್ದು!

ಸಿಂಹ:— ನಾಳೆಯೆ ಸಾಗಲಿ ಸಿದ್ಧತೆಯೆಲ್ಲ!
ನಿನ್ನಯ ಕೆಲಸವ ನೀ ಗೈಯ್ಯಲ್ಲ.
ಯಶದಲಿ ಎಂತು ಸಮಪಾಲಲ್ಲ!
ಸಮರದ ಭೀತಿಯೆ ಇನ್ನೆಮಗಿಲ್ಲ.

[ಪರಸ್ಪರ ಸಖ್ಯೆ, ಅನುಮಾನಗಳಿಂದ ಅವು ಚಿದರುವುವು. ಅಗ ದಣಿದ ಚಿರತೆಯು ಮೈಸವರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕಾಲಿರಿಸುವುದು]

ಚಿರತೆ:— ಎಷ್ಟು ನನಗೆ, ದಣಿವು ಬೇನೆ.
 ಗೆಲುವಿನ ಬಾವುಟ ಹಿಡಿದವ ನಾನೆ,
 ತೋಳದ ಸಾವಿಂ ಏನೋ ಗುಮಾನೆ,
 ಆದರು ದಣಿವಿಗೆ ಕಾರಣವೇನೆ?
 ತಿಳಿಯಿತು, ತಿಳಿಯಿತು—ಹೊಟ್ಟೆಯ ಬೇನೆ,
 ಪಚನಕು ಮೂರಿ ತಿಂದೆನು ತಾನೆ!
 ಕರು ಹುಲ್ಲೆಗಳನು, ಮೇಲ್ ಬರ್ಮ ಆನೆ!
 ನನ್ನಿಂ ನನಗೇ ಬಂದಿದೆ ಬೇನೆ.

[ಹೀಗೆ ಅನ್ನುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕರಡಿಯು ಬಂದು, ಅದರ ಬಾಲವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ, ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಿರಿಯುವುದು]

ಏನಿದು ಕರಡಿ, ನಿನ್ನೋಟವೆ ಘೋರ!
 ನನಗು ನಿನಗು ಸ್ನೇಹವೆ ಸಾರ.
 ಇಂತಿರೆ ಹಲ್ಲನು ಮಸೆಯುವಿ ಏಕೆ?
 ಗೆಳೆತನ ಎಂಬುದು ನಿಜವೇ, ಡೋಕೆ?

ಕರಡಿ:— ಸ್ನೇಹವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನೆಯ ತನಕ,
 ಅರಿತೆನು—ನೀನೇ ಜಗಳದ ಜನಕ,
 ಅದರಿಂ ಬಾರದು ನಿನ್ನಲಿ ಮರುಕ,
 ಶರಣಾಗ್ಯ ನೀ, ಬದುಕೇ ಕನಕ!

ಚಿರತೆ:— ತೋಳದ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದಾದೆ,
 ನಿನ್ನಾ ಸ್ನೇಹಕೆ ಮೋಸವ ಹೋದೆ.
 ಬಂದಿತು ಈ ದಿನ ಅತೀವ ಬಾಧೆ
 ಹೊಡುವೆ ಸಂಗರ—ಗಿದ್ದರೆ ಗೆದ್ದೆ.

[ಕಾದಾಟವಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಿಂಹನು ಚಿರತೆಯ ಮುಸುಡಿನ ಬಳಿ ಭಾರಿಯ 'ಬಾಂಬೆ'ಯನ್ನು ಎಸೆಯುವುದು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಅದರ ಮುಸುಡು ಸುಡುವುದು. ದೂರದಿಂದ ಸಿಂಹ, ನರಿಯರು ನಗುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವರು]

ಉರಿ, ಉರಿ, ಉರಿ ತಾಳಲಾರೆ,
 ಮರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಉಳಿಯಲಾರೆ

ದಮ್ಮಯ ತಡೆಯಿರಿ—ಅಣುವಿನ ಧಾಳಿ
ಶರಣಾಗಿಹೆನು ಕರುಣೆಯ ತಾಳಿ

[ಶರಣಾದ ಚಿರತೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಸಿಂಬ ನಿಂತರೆ, ಸಿಂಹನ ಬಾಲವನ್ನು
ಹಿಡಿದು ನರಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಕರಡಿಯು ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದೆ]

ಕರಡಿ:— ಅರೆ, ಅರೆ, ಅರೆ—ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಟ
ಸಿಂಬನ ಮದ್ದದು ಆಟಂ ಸ್ಫೋಟ.
ಚಿರತೆಯ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತಿರೆ ಸಿಂಬ—
ತಾವಿಲ್ಲಿನಗೆ—ಆದಿನೆ, ಹುಂಬ!

[ಕರಡಿಯು ಕುಪಿತವಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು]

ನರಿ:— ಗೆಳೆಯ ಜಾಂಬವ ದುರುಗುಡ ಬೇಡ.
ಉಂಟು ಕೆಲಸ ಸಾವಿರ, ನೋಡ!
ಮಾಡುವ ಕೂಡಿಯೆ ವಿಜಯದ ಹೆಬ್ಬ,
ತಾಳುವ ಶಾಂತಿಯ ದಿವಸಕೆ ಉಬ್ಬ!

ಕರಡಿ:— ಆಗಲಿ, ಆಗಲಿ—ಗುಡ್ ಬೈ—ನಿಮಗೆ
ಹೇಗೂ ಉಳಿದಿದೆ ಲೋಕದ ಹೆಸುಗೆ

[ಹೋಗುತ್ತ ಯೋಚಿಸುವುದು]

ನನಗೂ ಬಲಿಷ್ಠರಾಗುವರಿವರು,
ತಡೆಯುವ ತನಕ ಸುರಿಸುವೆ ಬೆವರು;
ಶಾಂತಿಯ ದಾರಿಯು ತಗ್ಗು, ತೆವರು
ಮುಷ್ಟಿಯ ಕಟ್ಟುವೆ—ಗುರಿಯದು ಎದುರು!

[ತೆರಳುವುದು]

ಅಂಕ. ೫

[ವಿವಿಧ ಮೃಗಗಳು ದಣದಿದ್ದರೂ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಗುಂಪಾಗಿ,
ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಶಾಂತಿಯ ಸಂತೆಗೆ ಹೊರಟಿರುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ]

ದನ:— ಶಾಂತಿಯ ಒಸಗೆಯ ಕೇಳಿದನಾಯ್ತು
 ಮನೆಯಲಿ ನೆಮ್ಮದಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಯ್ತು.
 ಕರುಗಳು ತಾಯಿಯ ಹಗೆ ಹೊತ್ತಿರಲು,
 ಚಿರತೆಯು ಮಡಿದರು ತಪ್ಪದು ಉರುಳು.
 ಹೆತ್ತಿನೆ ನಾನು, ಮರಿಗಳ ಬಹಳ
 ಅವುಗಳೆ ಎನಗೆ ವ್ಯತ್ಯು, ಕೋಳ!
 ಕರಡಿಯ ಹಾಲಿಗೆ ಬಾಯ್ಬಿಡುತಿಹವು,
 ತಾಯಿಯ ಒತನನು ತಾವ್ ಮರೆತಿಹವು,
 ಆದರು ಪ್ರೋಪೆನು ಶಾಂತಿಯ ಕೂಟಕೆ
 ಕರಡಿಯ ತಡೆಯಲು ಮಾಡುವ ಹೊಟಕೆ. [ತೆರಳುವುದು]

ಟೀಕೆಕೋಳಿ:—ಲೋಕದ ಕಾಳಗ ತಪ್ಪಿಸಿ ನಿಂತೆ,
 ಬೆದರಿ ಬೆದರಿ ಸತ್ತಿಹೆನಂತೆ.
 ಕಾಳಗ ನಿಂತಿದೆ—ತೊಡಗಿದೆ ಚಿಂತೆ,
 ಯಾರನು ಬೇಡುತೆ ಮೊರೆಯಿಡಲಂತೆ?
 ಕರಡಿಯ ಗುರು ಗುರು ಕೇಳಿಸಿ ಎದೆಯು
 ಫರಿಸುತ ನಿಂತಿದೆ—ಎಷ್ಟದು ಭಯವು!
 ಆದರು ಅಂಬರು ಶಾಂತಿಯ ಯುಗವು,
 ಬಂದಿದೆಯಂತೆ—ಆಪುದು ಸಭೆಯು!

[ಮುಂದುವರಿಯುವುದು]

ಫಾರಸಿ ಬೆಕ್ಕು:—ಬೆಣ್ಣೆಯ ಕೊಡುವೆನು ಎಂದಾ ನರಿಯು
 ಮಾತಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದೆ—ಅದುವೆ ಸೆರಿಯು!
 ಅವರಿಂದೊದಗಿದೆ ಕರಡಿಯ ಹಗೆಯು.
 ಬಾಲವ ಕಡಿದಿದೆ—ಏನದು ಉರಿಯು!

ಆದರು ಲೋಕದ ಶಾಂತಿಯ ಹೆಬ್ಬು,
 ಹೋಗುವ ಜನರಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ.

ಅನ್ನಲು ಅಲ್ಲ—ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳಲು

ಕಿರಿಯರ ಪಾಲಿಗೆ ಆಳ್ತನ, ಆಳಲು [ತೆರಳುವುದು]

ಹಲವಾರು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಒಕ್ಕೊರಳಿನಿಂದ:—

ಶಾಂತಿಯ ಸಂತೆಯು ತುಂಬಾ ಸ್ತುತ್ಯ!
ಹಿರಿಯರು, ಕಿರಿಯರು ಎಲ್ಲರು ಮುಖ್ಯ.

ಕುರಿ:— ಕರಿಯರು, ಬಿಳಿಯರು ಎಲ್ಲರು ಮುಖ್ಯ,
ಪ್ರಾಣಿಗಳು: ಎಲ್ಲರು ಮುಖ್ಯ, ಎಲ್ಲರು ಮುಖ್ಯ.

ಶಾಂತಿಯ ಬಾಪುಟ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಹೊಡಿ
ಕಳೆಯುವ ಕೊಳೆಯನು, ಯುದ್ಧದ ರಾಡಿ!

[ಎಲ್ಲವೂ ಜಯಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುವುವು.]

ಯುದ್ಧದ ಹಿಂಸೆಯು ಮುಗಿದಿಹುದು
ಶಾಂತಿಯ ಸುದಿನವು ಬಂದಿಹುದು,
ಭಾವೀ ಕಾಳಗ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿ,
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬೆಳಕನು ಮಿಗೆ ಉರಿಸಿ
ಊದುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ತುತ್ತೂರಿ
ಪ್ರಗತಿಯು ಬೆಳೆಯಲಿ ಬೇರೂರಿ!

[ಮುಂದೆ ಸಾಗುವುವು]

[ನರಿ, ಸಿಂಹರು ಹೆಗೆಲಮೇಲೆ ಹೆಗಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುವು]

ನರಿ:— ಸಿಂಬನೆ ನೀನು ಯೋಚಿಪುದೇನೆ?
ನನಗೂ ಬಂದಿದೆ ತಲೆಬೇನೆ.
ಗೆದ್ದುದು ಅಂತು ನಿಜವಿಹುದಲ್ಲ,
ಇದ್ದದ್ದು ಳಿಸಲು—ಬಹು ಕಠಿಣಲ್ಲ.
ಒಂದೆಡೆ ಎಳೆಯರ ಕೂಗೇ ಕೂಗು—
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಂಕ್ಷೆಯ ನವೀನ ಸೋಗು!

ಸಿಂಹ:— ಅದಕೂ ಹಿರಿಯದು ನನ್ನೀ ಭೀತಿ:
ಕರಡಿಯ ವಕಾನದ ಕಟುನೀತಿ.
ಆಟಂ ಬಾಂಬಿನ ಗುಟ್ಟಂತೆ
ಅದಕೂ ಸಮಪಾಲ್ ಬೇಕಂತೆ.

ನರಿ:— ನಾಳಿನ ಭೀತಿಯೆ ಕರಡಿಯದಿಹುದು.
ಬಿಗ್ ತ್ರೀಗೆ ಬಗ್ ಬೇರ್ (bug-bear) ನಿಜವಿಹುದು,
ಗುಟ್ಟನು ಬಿಟ್ಟರೆ— ಮುಗಿಯುವುದು

ನನಗೂ ನಿನಗೂ ಸೋಲಹುದು.

ಸಿಂಹ:— ಅದುವೇ ಯೋಚನೆ ನನಗೆಂದೆ
ಕತ್ತಿ, ಕೊಡತಿ ಕಣ್ಣಿಂದೆ!
ಕರಡಿಗೆ ಕೊಬ್ಬು ಬಂದಿಹುದು
ನಮ್ಮಲ್ಲಂಬಿಕೆ ಹೋಗಿಹುದು,

ನರಿ:— ನಂಬಿಕೆ ಮೊದಲೂ ಎಲ್ಲಿತ್ತು?
ಆಪದ್ಧ ಮೃಕೆ ಜೋತಿತ್ತು,
ಕಾಳಗ ಕಳೆಯಿತು, ಸ್ನೇಹವೆ ಸರಿಯಿತು
ಯುರೋಪರಣ್ಯವೆ ಅವಕಾಯ್ತು!
ತೋಳನ ಬಾಯಿಂ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೋಳಿಯ
ಕರಡಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ತೆತ್ತೆವಲಾ!
ಮತ್ತಾ ಮೊಲವನು ಅಲ್ಲಿಯೆ ಬಿಟ್ಟರೆ—
ಅದುವೂ ಕರಡಿಗೆ ಸಂದಿತಲಾ
ಆಟಂ ಬಾಂಬಿನ ಗುಟ್ಟನು ಬಿಟ್ಟರೆ
ನಾಶವು ನಮ್ಮದು ಬರೆದಿಡಲಾ!

ಸಿಂಹ:— ಆಟಂ ಬಾಂಬಿನ ಗುಟ್ಟನು ಬಿಡೆನಾ
ಬಿಟ್ಟರು ಶಾಂತಿಯ ಕೂಟಕ್ಕೆ.
ಶಾಂತಿಯ ಸಾಗರ ತಡಿಗಳ ಕಾಯುವೆ,
ಕರಡಿಯೊಳ್ ಮಮತೆಯು, ನೋಟಕ್ಕೆ.

ನರಿ:— ಯುರೋಪರಣ್ಯದ ಅರ್ಧದಿ ಆದರು
ನನ್ನಯ ಓಡಾಟ—
ಉಳಿದರೆ ಬದುಕಿದೆ, ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ
ವ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಸೇಚಾಟ,
ತೆರಳುವ ಬೇಗನೆ, ವೇಳೆಯು ಆಯಿತು,
ಶಾಂತಿಯ ಕೂಟಕ್ಕೆ
ಮನವದು ಅನುತಿದೆ 'ಶಾಂತಿಯು ಹೋಯಿತು—
ಇದೆಲ್ಲ ಆಟಕ್ಕೆ.'

[ಅವುಗಳೆರಡೂ ಜತೆಯಿಂದ ಸಾಗುವುವು]

ಕೆರಡಿ:— ವಿಟೊ (Veto)ದ ಭಜನೆ ಎಲ್ಲಾರೋಗಕೆ
 ಒಂದೇ ಮದ್ದೆಂದು
 ಯಾರೋ ದಾಸರು ಅಂದುದು ನಿಜಕೆ
 ಮರೆಯೆನು ನಾನೆಂದು,
 ಆಟಂ ಹಂಚಿಕೆ ಸಲಿಸದೆ ಹೋದರೆ
 ಬಿಟ್ಟೇನೆ ಎಂದೆಂದು
 ವಿಟೋದ ಭಜನೆ— ತೆಗೆಯುವೆ ಮಾತಿಗೆ
 ಜಗ ಕಾಲಿಗೆ ಬರುವೆಂದು.
 ನಿಂತರೆ ವಿಟೊ, ಕುಳಿತರೆ ವಿಟೊ
 ಅದುವೆ ಮಂತ್ರವಲಾ
 ಮಾತಿಗೆ ಮುಂಚೆಯೆ ನನ್ನಯ ವಿಟೊ
 ಅದುವೆ ತಂತ್ರವಲಾ

[ನಗುತ್ತ ಸಾಗುವುದು]

—

೨ ನೆಯ ದೃಶ್ಯ

[ಶಾಂತಿ ಕೂಟ ಸೇರಿವೆ. ಎಲ್ಲ ಸರುಗಳೂ ಹಸನ್ಮುಖಿಗಳಾಗಿವೆ]

ನಾಯಿ:— ಶಾಂತಿಗೆ ಗೆಲುವೈ, ಶಾಂತಿಗೆ ನಿಲುವೈ
 ಶಾಂತಿಯ ಮಕ್ಕಳಿರ.
 ಶಾಂತಿಯು ಹಿತವೈ, ಶಾಂತಿಯು ಮತವೈ,
 ಕೂಟದಿ ಬೆರೆಯಿರಲ.

[ಕಿರಿಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುವು. ಆಗ
 ಕೆರಡಿಯ ಆಗಮನವಾಗುವುದು]

ಕೆರಡಿ:— ಯಾರದು ಅದುವೆ, ನಮ್ಮನು ಕೇಳದೆ
 ಶಾಂತಿಯ ಹಾಡಿದರು?
 ವಿಟೋವ ಗೈದಿಹೆ, ಮುಚ್ಚಿರಿ ಬಾಯನು

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ತೊಡಗಿರಲೆ.
 ಶಾಂತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ದೂರದ ಪ್ರಶ್ನೆ
 ಮೊದಲಿಗೆ ಬೇಕೆನಗೆ--
 ಎಲ್ಲರ ಭೀತಿಯು ತೊಲಗುವ ತೆರದಲಿ
 ಆಟಂನ ಗುಟ್ಟು, ಬಗೆ.
 ಆಟಂ ಗುಟ್ಟನು ಕರಡಿಗಿ ಸಲಿಸದೆ
 ಇದ್ದರೆ ನಂಬುವೆನೆ?
 ಕೊಡದೆ ಹೋದರೆ, ನಿದ್ರೆಗು ಬಿಡುವೆನೆ
 ಬರಿಸುವೆ ತಲೆಬೇನೆ.

ಸಿಂಹ:— (ಎದ್ದು ನಿಂತು)
 ಸಿಂಬನು ತಿನ್ನನು ಆಟಂ ಬಾಂಬನು
 ಒಳಿತಿಗೆ ಕಾಯ್ದು ಹೆನು,
 ಎಲ್ಲರು ನೆಚ್ಚುವ ಮಂಡಲ ಕೂಡಲಿ,
 ಅದಕ್ಕೇ ಸಲಿಸುವೆನು.

ಕಂಗಾರು:- ಭೀಷ್ಮ, ಭೀಷ್ಮ—ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತು
 ಇದಕ್ಕೆ ಮತಬರಲಿ;
 ಎಲ್ಲರು ಹೆಲ್ಲು ಉಗುರನು ಕಳಚುತ
 ಕೂಟಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಿ.
 ಅದರಿಂ ಸುದಿನವು! ಹೆಲಿ ಹುಲ್ಲೆಗಳು
 ಸೇರುವ ಯುಗ ಬರಲಿ,

ನರಿ:— ಒಪ್ಪಿದೆ ನಾನು, ಮಾತಿದು ಚೆನ್ನ!
 ಆದರು ಒಂದುಂಟು,
 ಕೌರ್ಯವೆ ಇಲ್ಲವೆ ಕುರಿಗಳ ಕಾಯಲು
 ಪಾಲಕಗೇನುಂಟು?
 ಜಗನನು ಕಾಯುವ ಹೊಣೆಯದು 'ತ್ರಿ'ಗೆ
 ಅವರಲಿ ಹೆಲ್ಲರಲಿ.
 ಉಳಿದಿಹ ಮೃಗಗಳ ಆಯುಧ ಕಿತ್ತರೆ

ಅದರಿಂ ಶುಭ ಬರಲಿ.

ಸಿಂಹ:— ಕರಡಿಯೆ ಇನ್ನೂ 'ವಿಟೋ'ದ ಸ್ಮರಣೆಯೆ
ಏನದು ನಿನ್ನ ಮತ?

ನರಿ:— ನ್ಯಾಯದ ಮಾತಿಗೆ ಕರಡಿಯು ತಾನು
ಒಪ್ಪದೆ ಇದ್ದೀತ?

ಕರಡಿ:— ಜಗವನು ಕಾಯುವ ಹೊಣೆಯದು ನಾಳೆಗೆ
ಆಟಂ ಗುಟ್ಟಿನ ಕತೆಯೇನು?

ಮೂಲ:— ನಿಜ ನಿಜ, ಆಟಂ ಬಾಂಬಿನ ಗುಟ್ಟೇನು?

ಕೋಳಿ:— ಕೋಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಪಾಲೇನು?

ಸಿಂಹ:— ಅನ್ನಲೆ ನಾನು—ಕೊನೆಯೊಂದು ಮಾತ,
ಶಾಂತಿಯು ಬರಲಿ, ನಾ ಸಂಪ್ರೀತ.

ಆಟಂ ಗುಟ್ಟನು ಜಗಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸೆ
ನಾನೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ, ಒಂದೇ ಕಸವಿಸಿ—
ಎಲ್ಲಾ ಆಯುಧ ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸಲಿಸುವ
ಕೂಟದ ನೆರೆಯಲಿ ಎಲ್ಲರು ಬದುಕುವ.

ನರಿ:— ಸಿಂಬನ ಮಾತೇ ಮಾತದು ನೋಡಿ,
ಕಪಟವೆ ಇಲ್ಲವು—ಖಾಡಾ ಖಾಡಿ.
ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯನು ಜಡತಿ ಮಾಡುವ
ಹಕ್ಕಿರೆ ಕೂಟಕ್ಕೆ
ಶಾಂತಿಯು ಖಂಡಿತ, ಕದನವೆ ವರ್ಜಿತ
ಕರಡಿಯ ವೋಟ್ ಬಕ್ಕೇ?

ಕರಡಿ:(ಆ) ಕರಡಿಯ ಮನೆಯ ಜಡತೀ ಯೋಚನೆ
ಕೂಡದು—ಯಾರಿಂದ.

ಭಂಡರು ಸೇರಿ ಗವಿಯನು ಹೊಕ್ಕರೆ
ಉಳಿಯೆನು ನಾನೆಂದು.

ನನ್ನದು ನನಗೆ, ನಿಮ್ಮದು ನನಗೆ
ಅದುವೆ ವಿಶ್ವಾಸ.

ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲಿನ ಬೆಸುಗೆ

ನಿಮ್ಮದು ಬರಿವೋಸ.

ಸಿಂಹ:— ಉತ್ತರವೇನು—ಶಾಂತಿಯ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ.

ನರಿ:— ಉತ್ತರವೇನು ಶಾಂತಿಯ ರಕ್ಷೆಗೆ—

ಕರಡಿ:— ಅಂದಾಯಿತಲ—ಆಟಂ ನೊದಲು,
ಅದಿಲ್ಲದ ಶಾಂತಿಯು ಬರಿ ಬಯಲು.

ನಾಯಿ:— ಗಂಟಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮುಂದಿರಿಸುತ್ತೆ
ಬೇರೆಯೆ ಚರ್ಚಿಸುವ—

ಬೆಕ್ಕು:— ಕರಡಿಯು ನನ್ನಯ ಬಾಲವ ಕಚ್ಚಿದ
ವಿಷಯವ ತಂದಿಡುವ—

ಕರಡಿ:— ನನ್ನಯ ವಿಷಯಕೆ—‘ವಿಪೋ’ವ ತಂದೆನು,
ಉಳಿದುದ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ!

ಕಂಗಾರು:- ಈ ‘ವಿಪೋ’ದ ಭಜನೆಗೆ ಕೊನೆಯದು ಬಾರದೆ,
ಕೂಟವೆ ವೃಥಾ ಸರಿ!

ಬಿಗ್‌ತ್ರೀ:— ‘ವಿಪೋ’ದ ಭಜನೆಯು ಶಾಂತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ,
ಅದರಿಂ ಬೆಳೆವುದು ಲೋಕದ ಸಖ್ಯ,
ಬಲಿಷ್ಠರೊಳಗೆ ಬೇಕೆಲೆ ಐಕ್ಯ
ವಿಪೋವೆ ಅವರ ಶಾಸನ ವಾಕ್ಯ!

ಕರಡಿ:— ‘ವಿಪೋ’ದ ಜತಿಗೆ ಆಟಂ ಗುಟ್ಟು,
ಕರಡಿಯು ಸ್ನೇಹಕೆ ಅವಶ್ಯ ಒಟ್ಟು.
ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಚರ್ಚೆಯು ಹೊಟ್ಟು
ಸಲಿಸುವ ತನಕ ಗೆಳತನ—ಟೊ ಟು... .

၂၀၅ ကိုယ်

ಪಾತ್ರ ಪರಿಚಯ

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ—ಕದಳಿ, ಅಶ್ವತ್ಥ, ಕಳೇಬರ, ಗುಡುಗು, ಮಿಂಚುಗಳು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ, ಭಾವನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುವುವು. ನಾಟಕವು ಛಾಯಾ ನಾಟಕದ ರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದರಿಂದ ಇದು ಪ್ರದರ್ಶನ ಸಾಧ್ಯ. ಇನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮನುಷ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು—ಮಾನವ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶ್ರಮಗಾರ, ಬಂಡವಾಳುಗಾರರ ಜೀವನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವರು

ಭೂದೇವ:—ಊರ ಅರಸ. ಪರರ ಬೆವರು ಅವನ ಜೀವನಾಧಾರ.

ಭವದೇವಿ:—ಅವನ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆ—ಮೂಕಳಾಗಿದ್ದ ರೂ ಕಟ್ಟಳೆಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿನಿಂದ ಅರಸನನ್ನು ಅಂಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಶಕ್ತಿ.

ಭೂದೇವಿ:—ಅರಸನ ಮಡದಿ, ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೂ ಸಮ ಪಾಲು.

ದರ್ಶಣ:— ರಾಜಕುಮಾರ. ಆತ್ಮ ವಿವೇಚನೆಯ ಸಂಕೇತ.

ಭೂಸುತ:— ಶ್ರಮಗಾರರ ಸಂಕೇತ. ಭೂಸುತನ ತಂದೆ, ಸೇನೆ— ಇತ್ಯಾದಿ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ದೃಶ್ಯ ೧

(ವಿಶಾಲವಾದ ಬಯಲುಗಾವಲೊಂದು. ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನು ಬೆಳಗತೊಡಗಿರುವನು)

ನೇಪಥ್ಯ:— ಬೆಳಗಾಯ್ತು ! ಬೆಳಗಾಯ್ತು !

ರವಿಯವನು ಮೂಡುತಿಹೆ, ಕಿರಣಂಗಳೆಲ್ಲವನು
ಕಳುಹುತಿಹನೆಲ್ಲೆಲ್ಲ; ದೊರೆಯ ಬೆದರಿಕೆಗಂಜಿ
ಕೊಳದಿ ತೂಕಡಿಸುತಿಹೆ ತಾವರೆಗಳೆಲ್ಲವನು
ಏಳಿ, ಏಳೆನ್ನುತಲಿ ಅರಳಿಸುತಿಹನವನೀಗ.
ಅರಸ ಏಳುವ ಗಳಿಗೆ ಬಂತೆಂದು ಬೆದಬೆದರಿ
ಉಷೆಯನಟ್ಟಿಹನಯ್ಯ ಹಕ್ಕಿಗಳನೆಚ್ಚರಿಸೆ.
ಪಕ್ಷಿಕೂಟವದೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನಿಯೊಳ್ ಹಾಡುತಿವೆ-
'ಭೂದೇವ, ಈ ಇಳಿಗೆ ತಾಮಹದೇವ' ನೆಂದು.
ಭೂದೇವನಾ ಹೆಸರ ಕೇಳದಿಹ ನರನುಂಟೆ?
ಭೂದೇವನವ್ವಣೆಗೆ ಅಲ್ಲೆಂದ ಹುಳುವುಂಟೆ?
ಭೂದೇವನಿದ್ದಡೆಗೆ ಬಗ್ಗದಿಹ ಶಿರವುಂಟೆ!
ಅವನಾಡಿದುದೆ ಆಜ್ಞೆ, ಎಣಿಸಿದುದೆ ನಿರ್ಧಾರ,
ತಾ ಗೈದುದೇ ಕರ್ಮ, ಚರಿಸಿದುದೆ ನಿಜ ಧರ್ಮ!
ಭೂದೇವ ದೊರೆಯಿಹನು; ದೊರೆಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯಿಹನು.

ದೃಶ್ಯ ೨

(ವಿಶಾಲವಾದ ಬಯಲೊಂದರಲ್ಲಿ ಆಲದ ಮರವೊಂದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಬೇರು ಹರಡಿ ನಿಂತಿರುವುದು.)

ನೇ:— ಭೂದೇವನೆಂಬವನು ಆರ್ತಿಗಳಿಗಾಸರೆಯು!
ಬಿಸಿಲಜಳದೊಳು ತಾನು, ದಣಿದವಗೆ ವಟವೃಕ್ಷ

ಚಿರವಾಚ ಹಿಡಿತವನು ನೆಲದೊಳಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತೆ,
 ಸಿಕ್ಕಿಪಕ್ಕಿಗಳಿಗೆ, ಪಶುಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ,
 ಸರನಾರಿಯರಿಗೆ ಆಸರೆಯ ಕೊಡಬಿಡಿದು
 'ಧರೆಯೊಳಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲದವರಿಲ್ಲ' ಎಂದಿಹನು,
 ಸಂಜ್ಞೆ ಬಂದವರಿಗೆ ಒಡಲ ಹೆಚ್ಚುತಲಿಹನು;
 ಸಂಜಿ ಬದುಕುವರಿಗೆ ಸಕಲವಿತ್ತಿಹನು.
 ಕೊಂಡಾಡಿ ಜನವ್ಯಂವ, ಕೊಂಡಾಡಿ ದೊರೆಯಿವನ
 'ಚಿರವಾಗಿ ಜಗವಿದನು ಆಳಿ ಹರಸಲಿ' ಎಂದು.
 ಮೊಳಗುತ್ತಿದೆ ಕೇಳಿರೈ! ನಭವನೊಡೆಯುತಲಿಹುದು
 ವಿರ ಸೇನೆಯ ಘೋಷ! ಭೂದೇವನಾಕುಗಳು!
 ಬರಿಯ ಆಳುಗಳಲ್ಲ; ಸೇನಾಳುಗಳವರು.
 ಹೊರಟಿಹರು ಜಯಘೋಷಗೈಯ್ಯುತ್ತೆ!
 'ಶುಕ್ರವಾರವು ಇಂದು ಶುಭವಾರ' ಎಂದು.
 ದೊರೆಯಿಂದ ಕುಲದ ಮೇಲ್ ಕೃಪೆಯ ಭದ್ರವ ಹಿಡಿದ
 ಭವದೇವಿ-ಭವಶಕ್ತಿ-ಭವಮಾಯೆ ಅವಳಿಗೆ
 ರಕ್ತಕಾಣಿಕೆ ಸಲಿಸ ಶುಭದಿನವು ಇದು ಇಹುದು.
 ಭವದೇವಿ ಕೃಪೆಯಿತ್ತು ತನ್ನ ಕುಲವನು ಹರಸೆ,
 ರಕ್ತಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಲಿಸುವನು ದೊರೆರಾಯ
 ರಕ್ತಕಾಗಿಯೆ ತಾನು, ನೂರಾರು ಜೀವಗಳ
 ಶಕ್ತಿನಿರೂತೆ ಸಾಕಿ, ಸಲಹುತಿಹೆ—ಅಚ್ಚರಿಯು!
 (ದೂರವಲ್ಲಿ ರಾಜಸೇನೆಯ ಗದ್ದಲ ಕೇಳಿಸುವುದು)
 ನಿಶ್ಯಬ್ಧ! ನಿಶ್ಯಬ್ಧ! ಮೌನವನು ತಾಳಿರೈ
 ರಾಜಸೇನೆಯು ಅದುವು, ರಾಜ ಛಾಯೆಯು ನಿಜವು

ದೃಶ್ಯ ೩

(ರಾಜಸೇನೆಯು ವಾಚುತ್ತ ಸಾಗುವುದು.)

ಸೇನೆ:—

ಜಯವೆನ್ನಿ ಜಯವೆನ್ನಿ ಜನರೆ |

ಜಯವೆನ್ನಿ ಭೂದೇವನವಗೆ ಸಜ್ಜನರೆ

|| ಪಲ್ಲ ||

ಆಳಿ ಪೊರೆಯುವ ದೊರೆಯು, ಕಾಳನೀಯುವ ದೊರೆಯು |
 ವೈರಿಗಳ ಧಾಳಿಯಿಂ ರಕ್ಷಿಸುವ ದೊರೆಯು || ೧ ||
 ಊರಜನರೊಳು ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳು ಉಳಿವಂತೆ |
 ನೇಮನಿಯನುವ ಹೊಡಿ ಕಾವ ಜೊರೆಯು || ೨ ||
 ದುಷ್ಟರನು ದಂಡಿಸುತೆ ಶಿಷ್ಟರನು ಪಾಲಿಸುತೆ |
 ಭವದೇವಿ ಪೂಜೆಯೊಳು ಮಗ್ನ ದೊರೆಯು || ೩ ||
 ನಿಮಗಾಗಿ ಆಳುವನು, ನಿಮಗಾಗಿ ದಣಿಯುವನು |
 ನಿಮಗಾಗಿ ಕಾದುವನು ಸಮರದೊಳಗೆ || ೪ ||
 ಇಂಥ ದೊರೆಯನು ಕಂಡು ಎಂಥ ಒಡಲದು ಉಬ್ಬಿ |
 ಜಯಘೋಷ, ವರತೋಷ ಸಾರದಿರದು || ೫ ||
 ಇಂದಿನಾ ದಿನ ಅದುವೆ ಶುಭದಿನವು ನಿಜ ನಿಜದಿ |
 ವಾರಕೊಂದೇ ದಿನವು—ಶುಕ್ರವಾರ || ೬ ||
 ಅರಸತಾನವನಿಂದು ಭವದೇವಿಯವಳಿಗೆ |
 ರಕ್ತಕಾಣಿಕೆ ಸಲಿಸ ಶುಭದ ದಿನವು || ೭ ||
 ಬಂದು ನೆರೆಯಿರಿ ಬೇಗ, ಮುಂದೆ ಬನ್ನಿರಿ ಬೇಗ |
 ಉಕ್ಕುತಿಹೆ ಬಿಸಿರಕ್ತ ಹರಕೆ ಸಲಿಸೆ || ೮ ||
 ಒಂದೊಂದು ಹನಿರಕ್ತ, ಒಂದೊಂದು ಹಿಡಿಹೊನ್ನ; |
 ಮುಂದಿನಾ ಜನ್ಮದೊಳು ಸ್ವರ್ಗವಿನ್ನು || ೯ ||

ದೃಶ್ಯಳ

(ವಿಶಾಲವಾದ ಮೈದಾನ, ಮೋಡಗಳು ಕವಿಯು ಕ್ರಮ, ಸಿಡಿಲು ಭೋರ್ಪರೆಯುವುದು.)

ನೇ:— ನಿಶ್ಯಬ್ದ, ನಿಶ್ಯಬ್ದ
 ಮೋಡಗಳೆ ಶಾಂತರಾಗಿರಿ ಎಂದೆನಲ್ಲ.
 ನಿಮ್ಮ ಕರೆದವರಾರು ಇಲ್ಲಿ?
 ಈ ಗಡುಗುಡಿಸುವಿಕೆಯೇನು?
 ಕತ್ತಲಿನ ತೆರೆಯ ನೀವೇನ ಕೆಡದಿಹಿರಿ?

ಯಾರು ಕರೆದರು ನಿಮ್ಮ?
 ನಾಡಿದುವೆ ಭೂದೇವನದು ಎಚ್ಚರಿರಿ . . . ಎಚ್ಚರಿರಿ . . .
 ರಾಜಶಾಸನ ಮೂರಿ, ಬಂದು ಹೋಗಲು ಇದುವೆ
 ಅರಸಿಲ್ಲದೂರಲ್ಲ.
 ಮೋಡಗಳೆ ಸರಿಯುವುದು, ಸರಿಯುವುದು.
 ಭೂದೇವಿ ಪೂಜಿಸಲು
 ದೊರೆಯವನು ಬರಲಿಹನು
 ತವಕದಿಂ ಮರೆ ಸರಿದು
 ಜೀವದೇಹಗಳನ್ನು — ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ ಬೇಗ

ದೃಶ್ಯ ೫

(ಭೀಕರ ವಾದ್ಯನಿನಾದವು ಕೇಳಿಸುವುದು. ಪಂಜರವಂತಿರುವ ಮನೆ ಯೊಂದು. ಮಲಗಿರುವ ಭೂಸುತನು ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡು—)

ಭೂಸುತ:—

ಮಗು ಅನಾಥ, ಕದ ಮುಚ್ಚಿ. ಹಾಳಾದ
 ಸೂರ್ಯನವ ನನ್ನ ಮನೆಯನು ಬೆಳಗದಿರಲಿ.
 ಸಾಗಿತರುವನು ಕೆಡು ದಿನವ ತಿರುಗಿ
 ಅನಾಥ! ಬಾಗಿಲನು ಜಡಿ. ಬರುತಿಹರು ದೂತರು . . .

ಅನಾಥ:— ಬರುವರೇ, ರಕ್ತಕಾಣಿಕೆಗಾಗಿ ಬರುವರೇ ನನ್ನ ಬಳಿ?

(ಸೇನೆಯ ಗೀತ, ಹಾಡುತ್ತ ಬರುವುದು.)

ಸೇನಾಳು:— ಎದ್ದೇಳು! ಎದ್ದೇಳು! ಅಮಂಗಳವೇ ಎದ್ದೇಳು.

(ಬೆದರಿ ಏಳುವನು. ಸೈನಿಕರು ಅವನನ್ನು ಸೆಳೆಯಬರುವರು.)

ಭೂಸುತ:— ಇಲ್ಲ, ಬಿಡಿ ಬಿಡಿರಿ. ಈ ದಿಕ್ಕೆಲ್ಲದ ಬಾಲಕನನು
 ಕಂಡಾದರೂ ಬಿಡಿರಿ.

(ಘಂಟಿಯಾಗುವುದು. ಸೇನಾಳುಗಳು ಅವನನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುವರು.)

ಇಲ್ಲ ದಮ್ಮಯ್ಯ, ಇನ್ನಿಲ್ಲ . . . ಬರಿದಾಗಿದೆ ನನ್ನ ಒಡಲು.

ಅನಾಥ:— (ತಂದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು) ಹೋಗದಿರು ತಂದೆ,

ಈ ಅನಾಥನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡ. (ಸೇನೆಯು ಅವನನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಕೆಡವಿ ಅವನ ತಂದೆಯನ್ನು ಒಯ್ಯುವುದು.)

ಅಂಕ ೨

ದೃಶ್ಯ ೧

(ಉಚ್ಚವಾದ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ವಿಗ್ರಹವೊಂದಿದೆ. ಅದು ಭವದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಆಯುಧಗಳಿವೆ. ಹೊರಗಿಂದ ಗಂಭೀರ, ಭೀಕರವಾದ ಸಂಗೀತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹಲವು ಜನ ಸಿಪಾಯಿಯರು ಒಂದು ಪೀಠವನ್ನೆತ್ತಿ ತರುವರು. ಅವರ ಮೇಲೆ ರಕ್ತದ ಬಟ್ಟಲಿದೆ. ಬಂದವರು ಅದಕ್ಕೂ ಭವದೇವಿಗೂ ನಮಿಸಿ ತೆರಳುವರು.)

ಘಂಟೆ ಬಾರಿಸುವುದು.

ರಂಖ ವಾದ್ಯವಾಗುವುದು.

ಅರಸನಾದ ಭೂದೇವನು ಗಂಭೀರ ಭಾವದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಕಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಹಾರಿ, ಶಿರದಲ್ಲಿ ಕಿರೀಟ, ತೋಳುಗಳಲ್ಲಿ ಭುಜಕೀರ್ತಿಗಳು. ಹಿಂದಿನಿಂದೊಬ್ಬ ಸೈನಿಕನು ಅನುಸರಿಸುವನು. ಅರಸನು ಸನ್ನೆಮಾಡಲು ಅವನು ಧಾವಿಸುವನು. ಒಮ್ಮೆಗೇ ಕಹಳೆಯಾಗುವುದು.

ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ ಕಾಲಸಪ್ತವಿಷ್ಟೆ ಕೇಳಿಸುವುದು.

ಸೈನಿಕರು ಹಾಡುತ್ತ ಬರುವರು. ವಂದಿಸಿ ಶಾಂತರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವರು. ಅವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವವರು ನಿಂತಿರುವರು.

ಸೈನಿಕರು ಭಕ್ತರ ಬಾಯನ್ನು ಬಿಗಿಯುವರು. ಅವರ ಉರುಳಾಟ, ಮರುಕಗಳು ಕೇಳಿ ಬರುವುವು,

ರಕ್ತಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುವರು. ಅವರ ಜುಟ್ಟನ್ನು ಕಂಬ ಒಂದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವರು. ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವರು. ಅವರು ಬಡಿದಾಡುವರು. ಅರಸನು ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಚೂರಿಯಿಂದ ತಿವಿದು, ಹರಿಯುವ ರಕ್ತವನ್ನು ವಾತ್ಸ್ರಿಗೆ ಇಳಿಯಬಿಡುವನು. ಜನರು ದಣಿದು ಬೀಳುವರು.

ವಾದ್ಯವು ಶಾಂತವಾಗುವುದು.

ಜನರನ್ನು ದೇವಿಗೆ ವಂದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಒಯ್ಯುವರು. ಘಂಟೆಯು ಮೃದುಗತಿಯಿಂದ ಬಾರಿಸುವುದು. ದೊರೆಯು ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿಯುವನು. ಅದರಿಂದಲೇ ಒಂದೆರಡು ಹೆಸಿಗಳನ್ನು ಚಿಮುಕಿಸುವನು. ಆ ಮೇಲೆ ಕೈಸನ್ನೆ ಮಾಡಲು, ಮೂರಾವೃತ್ತಿ ಶಂಖವಾದ್ಯವಾಗುವುದು.

ಘಂಟೆಯೂ ನಿಲ್ಲುವುದು

ರಾಣಿಯೂ ರಾಜಕುಮಾರ ದರ್ಪಣನೂ ಬರುವರು. ಬಂದವರು ದೇವರಿಗೆ ನಮಿಸಿ, ರಾಜನಿಗೂ ನಮಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವರು. ರಾಜನು ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ರಕ್ತವನ್ನು ತಾನೆತ್ತಿ ಕುಡಿದು ಮಡದಿಗೆ ಕೊಡುವನು. ಅವಳು ಅದರಿಂದ ಕುಡಿದು ಮಗನಿಗೆ ಕೊಡುವಳು.

ಹೆರುಷದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತಿರುವರು. ನಗುವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುವುದು.

ತಾಳದ ಕಿಣಿ ಕಿಣಿ ಕೇಳುವುದು. ಕೊಳಲ ಗಾನವಾಗುವುದು. ಮೂವರೂ ನರ್ತಿಸುವರು.

ದೃಶ್ಯ ೨

(ಭೂಸುತನ ಮನೆ. ಬೇಸರದಿಂದ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಅನಾಥ)

ಅನಾಥ:—

ಕಿಚ್ಚಿನಂದದಿ ಕಾಣುತ್ತಿಹೆನು

ಕಿಚ್ಚಿನಂದದಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿಹೆನು.

ಆಸರೆಯ ಕೊಳ್ಳಿಯನು ನುಂಗುತ್ತಿಹೆನು.

(ತಿರುಗಿ ಸೇನೆಯವರ ಗಾನವು ಕೇಳಿಬರುವುದು.)

ಕೇಳಲಾರೆ, ಈ ಘೋಷವನು ಕೇಳಲಾರೆ.

ಸಿಡಿಲೇ, ಈ ಜನರ ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆರಗು.

ಈ ಬಡವನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆರಗು.

ನನ್ನ ಕಾಯವನು ಸುಡು, ನನ್ನ ಮನವನು ಸುಡು.

ನನ್ನ ಒಡಲನ್ನೆ ಸುಡು!

(ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ಈಟಿಯ ತುದಿಯಿಂದ ಭೂಸುತನನ್ನು, ಮನೆಯ ಒಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ತೆರಳುವರು. ಕದವು ಮುಚ್ಚಿದ ರಬ್ಬವಾಗುವುದು. ಭೂಸುತನು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತ ಬಂದು ಕುಸಿದುಬೀಳುವನು.)

ಅನಾಥ:— ಅಪ್ಪಾ, ಬಂದೆಯಾ?

ಭೂಸುತ:— ಅಹುದು ಬಂದೆ.

ಜೀವಚ್ಛವಣಾಗಿ ಬಂದೆ.

(ಕಂಠವು ಗದ್ದದಿತವಾಗುವುದು, ಸ್ವರವು ಉಕ್ಕಿ ಬರುವುದು; ಒಮ್ಮೆಗೆ ಸಿಟ್ಟೀರಿ:)

ದೇವಾ . . . ಈ ಅನ್ಯಾಯಭರಿತ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸುಡು.

ಅಂಕ ೩

ದೃಶ್ಯ ೧

(ಒಂದು ಬಯಲುಗಾನಲು. ಕದಳಿಯ ಮರವೊಂದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಉನ್ನತ ವೃಕ್ಷವು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಂತೆವೆ. ಅದರ ಗೆಲ್ಲುಗಳೆಲ್ಲವು ಮುರಿದು ಒಂದು ಒಂದು ರೆಂಬೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿವೆ.)

ನೇ.:— ಕಾಯುವವರಾರಿಲ್ಲ ಅನಾಥ ಕದಳಿಯನು
ಇದೊಂದು ಆಶ್ರಯವೆ ಅಲ್ಲೆತ್ಥ ಒಂದೊಂದು
ಗೆಲ್ಲ ಕಳಚುತ ತಾನು ಗತಹೀನವಾಗಿಹುದು
ಗೈವೆಯೇನೆಲೊ ಕದಳಿ? ಸುಕೆಗಾಳಿ ಬಡಿತಕ್ಕೆ
ನಿನ್ನ ರಕ್ಷಿಸರಾರು? ನೀ ಬಾಳ್ಳೆ ಎಂತು?

ದೃಶ್ಯ ೨

(ಭೂಸುತನ ಮನೆ. ಬಾಗಿಲಿನ ಮೇಲರ್ಧ ತೆರದಿದೆ. ಕೆಳಗಿನ ಸರಳುಗಳ ಎಡೆಯಿಂದ ಒಳಗಿನವರ ಕಾಲು ಮೊದಲಾದುವು ಕಾಣಿಸುವುವು, ಗಂಭೀರವಾದ್ಯ.)

ಭೂಸುತ:— ಅಳಬೇಡ ಕಂದ, ಅಳಬೇಡ ರನ್ನ.

ನನ್ನ ಋಣ ಶೇಷವದು ಪೂರ್ಣ ಸಲುವುದು ಇಂದು.
 ನನ್ನ ರಕುತದ ಸಾಲ ನಿಶ್ಚಯಕು ಮುಗಿಯುವುದು.
 ಇನ್ನಿಲ್ಲ; ಒಡಲ ಕುಡಿಕೆಯ ನೀರು ಬರಿದಾಯ್ತು.
 ನೀನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಕಾಣಿಕೆಯ ಫಲವಾಗಿ
 ಬಾಳ್ವೆಯನು ಸವಿಯುತಿರು-ನೋಡಲ್ಲಿ-ನೋಡಲ್ಲಿ
 ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಸೂರ್ಯ ಕಡಲೊಳಗೆ ಮುಳುಗುತೀಹೆ.

(ಎಲ್ಲ ನಿಶ್ಚಯ, ಮಂದಿರವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೆರೆಯುವುದು. ಭೂಸುತನನ್ನು ಒಯ್ಯಾಗಿದೆ. ಭ್ರಾಂತನಂತೆ ಅನಾಥನು ಕೂಗುವನು—ಅಳುವನು.... ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಮೋರೆ ಮಾಡಿ)

ಅನಾಥ:— ಸಾಸಿರ ನೀರಹೆನಿಗೊಂದು ಬೆವರಹೆನಿ,
 ಸಾಸಿರ ಬೆವರಹೆನಿಗೊಂದು ರಕ್ತಹೆನಿ,
 ಸಾಸಿರ ರಕ್ತಹೆನಿಗೊಂದು ಕಣ್ಣಹೆನಿ!
 ಸ್ವೀಕರಿಸು! ಸ್ವೀಕರಿಸು! ಅದರಲ್ಲಿ
 ಈಜು, ಮೀಯು, ಮುಣುಗು!

ದೃಶ್ಯ ೩

(ಕಗ್ಗಲ್ಲು ಮುಳುಗುಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಾದಿ. ಗೀತೆಯೊಡನೆ ಸೈನಿಕರು ಬರುವರು. ಅವರ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಅವರ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಲಾರದೆ ಕಾಣಿಕೆಯ ಭಕ್ತರು ಬರುವರು. ಒಬ್ಬನು ನಡೆಯಲಾರದೆ ಬೀಳುವನು. ಸಿಳ್ಳಾಗುವುದು. ಘೋಷ ನಿಲ್ಲುವುದು, ಸೇನೆಯವರು ನಿಲ್ಲುವರು.)

ಸೇನಾಳು:—(ಬಿದ್ದವನನ್ನು ಎತ್ತಿ, ಎಟುಹಾಕುವನು. ಮುಟ್ಟಿನೋಡುವನು. ಅವನು ಸತ್ತಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು)

ಹೈ, ಹೈ. ಹೆಕ್ಕೈ ಹಾರಿತು.

(ಘಂಟೆ ಬಾರಿಸುವುದು)

ಹಾ! ಘಂಟೆ ಬಾರಿಸಿತು—ಇನ್ನಾರು ಬರುವವರು....

(ಸಂಸಾರಿಯೊಬ್ಬನು ಓಡಿಬರುವನು)

ಇನ್ನಾರು—

ಸಂಸಾರಿ:— ಚರಣಕೆರಗುವೆ ಒಡೆಯ. ಸತ್ತವನ ಬದಲಿಂಗಿ

ಸಾಯದಿದ್ದವನು. 'ಸತ್ತು ಸಾಯದಿದ್ದವ'.
 ದೊರೆಯ ಸೇವೆಯ ಗೃಹ್ಯ ಆತುರನು ನಾನಿಹೆನು.
 ರಕ್ತಕಾಣಿಕೆಯಿತ್ತು ಬದುಕುವೆನು ನಾನಿನ್ನು;
 ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಸಿದು ನೊಂದಿಹರು ಬಲುವಾಗಿ;
 ದೊರೆಯ ಕೃಪೆಯನುಗಳಿಸಿ ಕಾಯುವೆನು ಅವರನ್ನು

ಸೇನೆ:— ದೊರೆಯೆಮ್ಮ, ದೊರೆಯೆಮ್ಮ, ಮಹದೇವನೈಯ್ಯ
 ನರರಿಗೆ ಇಳಿಯೊಳಗೆ ನಿಜ ದೇವನೈಯ್ಯ
 (ಅವರನ್ನು ಕರೆವೊಯ್ಯುವರು. ಸತ್ತವನು ಬಿದ್ದಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುವನು.
 ಸೇನೆಯು ಮುಂದುವರಿಯುವುದು.)

ದೃಶ್ಯ ೪

(ಕತ್ತಲು ಕವಿದಿದೆ. ಗುಡುಗುವುದು)

ನೇ.— ಘರ್ಜಿಸಿರಿ, ಘರ್ಜಿಸಿರಿ, ಮೋಡಗಳೆ ಘರ್ಜಿಸಿರಿ,
 ವರ್ಷಿಸಿರಿ, ವರ್ಷಿಸಿರಿ, ಈ ಧರೆಯ ಪಾಪವೆಲ್ಲವು
 ತೊಳೆವಂತೆ ವರ್ಷಿಸಿರಿ, ಭೋರ್ಗರೆದು ಬನ್ನಿರಿ
 ದುಷ್ಟರನು ದಂಡಿಸಲು ಆಗದಿದ್ದರೆ ನಿಮಗೆ
 ದೀನರನು ದಂಡಿಸಿರಿ. ಹಾಳು ದೀನರ ಕುಲವ
 ಸುಡುಬೂದಿ ಗೃಹ್ಯತಲಿ ಹಣೆಯ ಮೇಲೇರಿಸಿರಿ.
 ಕೇಳಲಾರದು ಅವರ ಒಡಲ ಕಿರುದನಿ ಜಗಕೆ
 ಸಹಿಸಲಾರೆನು ಅವರ ನಿಡಿದುಸಿರ ಸುಳಿಗಾಳಿ.
 ಪ್ರಾಣವನು ಎಳೆದಿಳಿದು ತಿನ್ನದಿರಿ! ಬಲುವಾಪ.

(ಮೋಡಗಳು ಮೇಲೆ ಸರಿಯುವುವು. ಕೆಳಗಡೆಯಿಂದ ಕಳೇಬರ
 ಮೊಂದು ಕುಣಿಯುತ್ತ ಬರುವುದು)

ಕಳೇಬರ:—ಯಾರವರು—ಗುಡುಗುಮೋಡಗಳನ್ನು ಕರೆವವರು?
 ಮೊರೆಯಿಡುವ ಜನರಿವರು—ದಾಸರಲ್ಲವೆ ಅವರು!
 ಮೊರೆಯೇಕೆ? ಅಳುವೇಕೆ? ಹೀನತರ ನುಡಿಯೇಕೆ?
 ನಗಬಾರದೇನೆಲ್ಲ! ನಗಬಾರದೇನಪ್ಪ!

ಒಂದು ನಗು, ಒಂದು ನಗು;...ಒಂದೊಂದೆ ನಗು....

(ಕಳೆಬರವು ಸರಿಮೆ ಮರುಕಳಿಸುವ ನಗುತ್ತ ವಾತ್ಸ ಕೇಳಿಸುವುದು.)

ದೃಶ್ಯ ೫

ವೇವಿಯ ಗುಡಿ. ಅದರ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದೆ. ಕತ್ತಲು ಕವಿದಿದೆ. ಘಂಟೆ ಜಾಗಟೆಗಳು ಬಾರಿಸುವುವು. ಕೊನೆಯ ಘಂಟೆಯಾಗುವುದು. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ದೊರೆಯು ವೇವಿಯ ಪಾವಗಲಿಗರಗುತ್ತಿರುವನು. ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಏರಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವನು.

ಮೂರು ಬಾರಿ ಶಂಬಧ್ವನಿಯಾಗುವುದು. ರಾಣಿಯೂ ಯುವ ರಾಜನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವರು. ಹಿಂದಿನಂತೆ ನಮಿಸಿ ರಕ್ತಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಉನ್ನತ್ತ ನೃತ್ಯವು ವಾದ್ಯ ಸಂಗೀತದೊಡನೆ ತೊಡಗುವುದು.

ಅಂಕ. ೪

ದೃಶ್ಯ ೧

(ಬಯಲುಗಾವಲು. ಕದಳಿಯ ಗಿವ ಒಂದೇ ಸಂತಿವೆ. ಬಳಿಯ ಆರ್ದತ್ಯ ವ್ಯಕ್ತ ಪೂರ್ಣ ಮುಂದಿದೆ.)

ನೇ:— ಚಂದವಾರಾತ ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಯದು ಮುಗಿಯಿತೆ!
ಇದೊಂದು ಆಸರೆಯ ಮುರಿಮೆ ಕೆಡವಿದು ಆಯ್ತು.
ಕದಕೆಯೊಂದನು ಬೆಚ್ಚಿ! ನಗುತ ಕೊಲ್ಲಲು ಏನೋ?

ದೃಶ್ಯ ೨

(ಆವೊಂದು ಬಯಲುಗಾವಲು. ಯುವರಾಜನ ಬೇಟೆಯ ಪಡೆ ಬರುವುದು. ಉಲ್ಲಾಸಕಾರಿ ಗಾನವಾಗುವುದು.)

ಯುವರಾಜನ ಜನರು:—

ದರ್ಪಣಾ, ದರ್ಪಣಾ, ರಾಜಕುಮಾರ
ದರ್ಪಣನೆಂಬುವನು ಜಗದೇಕ ವೀರ

ದರ್ಪಣನಿಹನ್ನೈಯ್ಯ ಬೇಟೆಯೊಳು ಶೂರ
 ದರ್ಪಣ ತಾನವನು ನರಕುಲಕೆ ಹಾರ!
 (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸುಯುವರು)

ದೃಶ್ಯ ೩

(ಚಿತ್ರದೊಂದರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥನಿರುವನು. ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಿಚ್ಚು ನುಂಗುತ್ತಿದ್ದನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.)

ಅನಾಥ:— ಇಂತೆಯೇ ಕಿಚ್ಚಿನ್ನ ಒಯ್ಯುತ್ತಿಹ ಮುನ್ನ
 ಸಂಕಟದ ಬಾಳ್ವೆಯದು ಮುಗಿಯುವಾ ಮುನ್ನ
 ಭೂದೇವನೀ ಹೆಬ್ಬ ಹಿರಿಯುತಿಹ ಮುನ್ನ
 ದಹಿಸು ಕಾಯವು ಇವನು—ಬಿಡಬೇಡ ಎನ್ನ.
 ಅಪ್ಪನಾ ಕಾಯವನು ನುಂಗುತ್ತಿಹ ನೀನು
 ರಕ್ತವನು ಸುರಿಯುತ್ತಿ ಸತ್ತಿದನು ತಾನು
 ಆ ಶಕ್ತಿ ಎನಗಿಲ್ಲ; ಬದುಕೆನ್ನೆ ನಾನು
 ಒಯ್ಯೆನ್ನ, ಒಯ್ಯೆನ್ನ, ತ್ಯಜೆಯಿಂದ ನೀನು
 (ರಾಜಕುವರನು ಬಂದು ಕಿಚ್ಚು ನೋಡಿ ಗುಂತುಬಿಡುವನು.)

ದರ್ಪಣ:— ಯಾರಿವನು? ಬಲು ರಸಿಕ! ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಮುನ್ನ
 ಸೊಗಸ ಕಿಚ್ಚಿನ ಪ್ರೊಡೆಯ, ಸಾಕಿ ಬೆಳೆಯುವ ಹೊಸ.
 ಬಲುವೆ ಸೊಗಸಿನ ಬೆಂಕಿ! ಹಾರಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಲಿಹುದು!
 ಯಾರಿವನು? ಯಾರಿವನು? ತಿಳಿಯಲಪ್ಪುದು ಮನವು!
 ನನ್ನವಯಸಿವಗಿಹುದು. ನನ್ನ ಸಮಕಾಯನಿವ
 ನನ್ನ ಮನವನು ರಮಿಪ ಗೆಳೆಯನಿವನಾಪನೆ?
 ಅರಮನೆಯ ಪಂಜರದಿ ಸರಿಸಾಟಿಗಳ ಕಳೆದು
 ಎಷ್ಟು ಸುಖವನು ತಾನು ಉಂಡು ತಿಂದರೆ ಏನು?
 ಒಡಲಿಗೆ ಒಡಲಿತ್ತು ಮಾತು ಬೆರೆಸುವರಿಲ್ಲ.
 ಬೆರಳಿಗೆ ಬೆರಳಿತ್ತು ಆಡ ಬರುವವರಿಲ್ಲ.
 ಏರುತ್ತಗ್ಗಿನ ಜನರು, ಸಾರಿಸರಿಯುವ ಜನರು
 ಬಗ್ಗಿ ಕುಗ್ಗುವ ಜನರು— ನನ್ನಂತೆ ನಿಲ್ಲದರು.

ಬಾ ಗೆಳೆಯ, ಬಾ ಬಳಿಗೆ, ನಿನ್ನ ಸೇರುವ ಮನವು
 ಎನ್ನ ಒಡಲೊಳು ಉದಿಸಿ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ ಬಲುವಾಗಿ.
 ಒಂಟಿತನ ಕಳೆಯಲೈ ಕಿಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚುವ ಬದಲು
 ಒಂಟಿಯಾಗಿರುತ್ತಿಹೆನ ಕೂಡ್ಯಾಡ ಬಾರಯ್ಯ.
 ಆ ಬೆಂಕಿ ಕೊಡುವ ಸುಖ, ಮಿರಿ ಉಕ್ಕುವ ಸುಖವ
 ಸಖ್ಯವೆನ್ನದು ನಿನಗೆ ನೀಡುವುದು—ನಿಶ್ಚಯವು.

ಅನಾಥ:— ನಗುತ್ತಿಹುದು ಜಗವಿದುವು!

ಒಡಲು ಒಡೆಯುತ್ತಿರಲು,
 ಭೂಗರ್ಭ ಬೇಯುತ್ತಿರೆ,
 ಕಡಲು ಉಕ್ಕುವ ತೆರದಿ
 ನಗುತ್ತಿಹುದು ಜಗವಿದುವು!

ನನ್ನ ಕಾಡುವ ಕಿಚ್ಚು
 ಪಿತನ ಸುಡುತ್ತಿಹೆ ಕಿಚ್ಚು
 ತರುಣನಿವನೀತಂಗೆ
 ಕಾಡ ಹೊವಾಗಿಹುದು!

ನಡಿ ತರುಣ, ನಡಿ ಹೊರಗೆ, ಮಸಣದಲಿ ಮಲಗಿರುವ
 ಪತಿಯ ದರುಶನ ಕೊಳ್ಳೆ ಮಡದಿಯೊಬ್ಬಳು ಬರಲು
 ಸರಸ ನುಡಿಯುವ ಒಡಲು—ಅದರೊಳಗೆ ಏನಿಹುದೋ?
 ಕಲ್ಲಿಹುದೋ, ಕಿಚ್ಚಿಹುದೋ, ಕಾಳಕೂಟವೆ ಇಹುದೋ?

(ವಿಸ್ಮಿತನಾದ ರಾಜಕುಮಾರನು)

ವರ್ಷಣ:— ಕ್ಷಮಿಸೆನ್ನ. ನಿನ್ನ ಮನದಳಲದನು ಅರಿಯದಿಹೆ.
 ಮನ್ನಿಸುತೆ ನಿನ್ನ ಪರಿಚಿತಿ ಈವುದೆನಗಿಂದೆ.
 ಉರಿವ ಬೆಂಕಿಯ ಮುಂದೆ ಅಡುತ್ತಿಹೆ ಏಕಯ್ಯ?
 ಅರಿಯದೆನೆ ಕೇಳುತ್ತಿಹೆ, ಉತ್ತರಿಸು ಹೇ ಗೆಳೆಯ

ಅನಾಥ:— ಇದು ಕಿಚ್ಚು, ಇದು ಕಿಚ್ಚು, ಅಡುವಾ ಕಿಚ್ಚಲ್ಲ
 ನೋಡಲ್ಲಿ: ಅಪ್ಪನನು ಸುಡುಸುಡುತೆ ನುಂಗುತ್ತಿಹೆ
 ಕಿಚ್ಚು; ಮಸಣದಾ ಕಿಚ್ಚು. ಸುಖವ ನುಂಗಿದ ಕಿಚ್ಚು.

ದರ್ಪಣ:— ವಯಸಾಯಿತೇನವಗೆ? ಮುಸ್ಪಿನವನೆ?

ಅನಾಥ:— ನಾಲ್ವತ್ತು ವತ್ಸರಕೆ ವೂರಿಹನು ಎರಡು ದಿನ

ದರ್ಪಣ:— ಇನ್ನೇನು! ಮಾರಿಬೇನೆಯು ಬಂತೊ ಅವಗೆ.

ಅನಾಥ:— ತನ್ನ ಮಾರಿದ ಬೇನೆ, ಕೊಂಡೊಯ್ತೆ ತವನ

ದರ್ಪಣ:— ಪೇಳು ಗೆಳೆಯನೆ ಪೇಳು, ಗೂಢವಿದೆ ಬಿಡಿಸಿ

ಅನಾಥ:— ಗೂಢವಿಲ್ಲವು ಇದಕೆ. ಗೂಡು ಬಿಟ್ಟಿತು ಪ್ರಾಣ
ರಕ್ತ ಕಾಣಿಕೆಯಿತ್ತು, ಧನಿರಾಯಗಾಗಿ.

ದರ್ಪಣ:— ರಕ್ತ ಕಾಣಿಕೆಯೇನು? ಯಾರವನು ಕಲಿ ಪುರುಷ?

ನನ್ನ ಬಾಳ್ವೆಯ ಜಗದಿ ಎಂಥ ಅನ್ಯಾಯವಿದು?

ಯಾರವನು ಪೇಳಯ್ಯ. ಆಣೆ ಮಾಡುತೆ ನುಡಿಸೆ;

ಕ್ರೂರಕತ್ತಿಯ ಮೊನೆಗೆ ಅವನ ನಾ ಬಲಿಯೊವೆ.

ಅನಾಥ:— ಯಾರೆಂದು ನಾನರಿಯೆ! ಕರೆಮು ಒಯ್ದರು ಅವನ;

ಒಡಲ ರಕುತವ ಬಸಿದು, ಗೂಡ ಬಿಟ್ಟರು ಬಳಿಕ.

ಎನ್ನ ಒಯ್ಯಲು ಇನ್ನು ಬರುವೆನೆಂದಿಹರಯ್ಯ

ಎನ್ನ ಕಾಯವು ಇನ್ನು ಪರರ ಉಣಿಸಿನ ಹಣ್ಣು.

ದರ್ಪಣ:— ಯಾರೆಂದು ತೋರುವೆಯೆ? ಆಣೆಮಾಡುತೆ ನುಡಿಸೆ

ಹಾರಿ ಕೊಲ್ಲುವೆನವನ. ನುಡಿಯಿದುವು ಸಿಜವೇನು?

ಅನಾಥ:— ಸಟಿಯಾಡುವನೆ ಇವನು ಗತಿಯಿಲ್ಲದಿಹೆ ಬಾಲ?

ದಿಟ ಮಿತ್ರ, ಬಾ ಜತೆಗೆ, ತಿಳಿಯುವುದು ಬಳಿಕೆಲ್ಲ.

[ಇಬ್ಬರೂ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ತೆರಳುವರು.]

ಅಂಕ ೫

ದೃಶ್ಯ ೧

[ಅನಾಥನ ಮನೆಯ ಕದವು ಹಾಕಿರುವುದು. ಒಳಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದೆ
ಮನೆಯವರ ದನಿ; ಸೇನೆಯ ಗಾನವಾಗುವುದು.]

ದರ್ಪಣ:— ಬಾ ಗೆಳೆಯ, ಅವರ ಒಡಲನು ಬಸಿವೆ

ಅವರ ನೆತ್ತರು ಬಸಿದು ಪಿಶಾಚಿಗಳಿಗೀವೆ?

ಅನಾಥ:— ಬೇರು ಕಡಿಯುವ ಬದಲು ರೆಂಬೆ ಕಡಿಯುವೆಯ

ತಯ್ಯೊ ನಡುಗುತಿದೆ ಈ ಒಡಲು
ಅವರ ಹೆಜ್ಜೆಯ ದನಿಯು
ನವೆಯ ಮೇಲಾಡುತಿದೆ.

ರಕ್ತ ಕಾಣಿಕೆಯಂತೆ! ಪ್ರಾಣ ಕಾಣಿಕೆ ಲೇಸು.

[ಕದವು ತೆರೆಯುವುದು. ಸಿಪಾಯಿಗಳ ಪ್ರವೇಶ. ಮಂಚದ ಕೆಳಗೆ
ಆಡಗಿ ದರ್ಪಣನು ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರುವನು.]

ಸೇನಾಳು:— ಹೊಸ ಕಾಣಿಕೆಯ ಭಾಗ್ಯ! ತರುಣ ನೀ ಧನ್ಯ!

ಅನಾಥ:— ಮಾತಾಡದಿರಿ! ಏನೆಂದು ಆಡದಿರಿ

ಕ್ರೂರನುಡಿಗಳನೇವ ಕೆಟ್ಟ ನಾಲಗೆ ಇದುವು
ಕಳಚಿ ಬೀಳುವ ದಿನವು ದೂಗಿಲ್ಲ ದೂಗಿಲ್ಲ.

[ಸೇನೆಯವರು ಅವನನ್ನು ದಂಡಿಸಿ ಒಯ್ಯುವರು. ಅವರು ತೆರಳಿದ
ಬಳಿಕ ದರ್ಪಣನು ಅವರದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಓಡುವನು.]

ದೃಶ್ಯ ೨

[ಕತ್ತಲು ಗುಡಿಯ ಒಳಗೆ ನಾನಾ ತೆರನ ವಾದ್ಯನಿವಾದಗಳಾಗುವುವು.]

ಸೇನೆ:— [ತೆರೆಯಲ್ಲಿ]

ಭೂದೇವ ಕೋಪಿಸುವ— ತ್ವರೆಮಾಡಿ!

[ಗುಡಿಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವುದು. ದೂರೆಯು ಸಂದಿಹನು. ಕೈಯಲ್ಲಿ
ಪಾತ್ರೆಯಿದೆ. ಶಂಬವಾಗುವುದು.]

ಸೇನೆ:— [ಹಾಡುತ್ತ ಪ್ರವೇಶ]

ಭೂದೇವ:— ವೇಳೆಯೇನಿದು ಇಂದು?

ಭವದೇವಿ ಶಾಪ ಪಡೆದಿರಿ ನೀವು.

ಸೇನಾಳು:— [ನಡುಗುತ್ತ] ಜೇಯ, ತರುಣನಿವನೊಬ್ಬನೇ

ಕಾಟವನು ನಮಗಿತ್ತು, ತಡೆಗೈದನಲ್ಲವನು.

ಭೂದೇವ:— ಮರುಳು! ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನು ಮುರಿವನಿನೇ?

ಮೊದಲ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿರಬಹುದು.

[ವಾದ್ಯನಿಧಾನವಾಗುವುದು. ರಕ್ತಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು.]

(ಎಲ್ಲ ಶಾಂತವಾಗುವುದು. ಜನರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುವರು. ರಾಜನು ರಕ್ತದ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ದೇವಿಯ ಬಳಿಗೋಡುವನು.)

ದರ್ಶನ:— [ಆಸೇಶದಿಂದ ಧಾವಿಸಬರುವನು.]

ಎನಿಮವು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಪಡೆದ ಇವ?

ಭೂದೇವ:— ನಾ ಧನ್ಯ, ನಾ ಧನ್ಯ!

ಇಂದು ಕೇಳಿದ ನೀನು—‘ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತೆ’ಂದು.

ಅಂತರಲು ಗೂಢವನರಿಯೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಕನು ನೀನು.

ಪೇಳುವನು ಬಳಿಕೆಲ್ಲ. ಮೊದಲು, ಅವ್ಯತವಿದ ಸೇವಿಸು ಕಂದ.

ದರ್ಶನ:— [ಉನ್ಮತ್ತ ನಗೆಯನ್ನು ನಗುತ್ತ] ಪೇಳುವೆಯೆ! ಪೇಳುವೆಯೆ!

ನಾನೆ ಪೇಳುವೆ ನಿನಗೆ—

ಭೂದೇವ:— ಅರಿತಾಯಿತೆ? ಇಷ್ಟರಲಿ, ಅರಿತಾಯಿತೆ!

ದರ್ಶನ:— [ಆ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಠಾಂಬೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದು.]

ನೋಡಿಲ್ಲಿ, ಇಂತು ಹಿಡಿಯುತ್ತೆ ಪಾತ್ರೆಯೆ

ಇಂತು ಹಿಡಿಯುತ್ತೆ ಕತ್ತಿ

ಇಂತು ಬಸಿದಿಹೆ ಒಡಲ!

[ಎಂದು ತಂದೆಯ ಎದೆಯನ್ನಿರಿದು ರಕ್ತವನ್ನು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಸಿದು, ದೇವಿಯ ಕಡೆಗೋಡುವನು.]

ಕುಡಿದೇವಿ! ಕುಡಿಯಿದನು—

ನೆತ್ತರಿನ ಕಾಣಿಕೆಯು. ಧೈರ್ಯವಿದ್ದೊಡೆ ಕುಡಿಯೆ.

[ನಿಗ್ರಹವು ತನ್ನಂತೆ ಮುರಿದುಬೀಳುವುದು.]

ಇಸ್ವಿಟು ಗುಲಾಮ

ಪಾತ್ರ ಪರಿಚಯ

ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಗುಂಪುಗಳಿವೆ. ಇಸ್ಪಿಟು, ಕಳವರ, ಡೈಮನ್, ಆಟೀನು—ಇವುಗಳ ವಿವಿಧ ಎಲೆಗಳೇ ಪಾತ್ರಗಳ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಗುಂಪು, ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿ.

ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಇವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಭೇದಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ಡೈಮನ್ ಕುಲ:— ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಲ

ಆಟೀನು ಕುಲ:— ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲ

ಕಳವರ ಕುಲ:— ವೈಶ್ಯ ಕುಲ

ಇಸ್ಪಿಟು ಕುಲ:— ಶೂದ್ರ ಕುಲ

ಈ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಡೈಮನ್ ಕುವರಿಯು ಮಾತ್ರ, ಇಸ್ಪಿಟಿನಲ್ಲಿರದ ಗುರುತು. ಅದಕ್ಕೆ 'ಜೋಕರ್' ಸ್ಥಾನವೆಂದರೂ ಸರಿಯೆ. ಅಂತು ಈ ಎಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳು ವರ್ಣಭೇದದ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ವಿಡಂಬನೆಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕ

[ಇಸ್ವಿಟು ಎಕ್ಕನು ಉಳಿದ ಅರಿಂದ ಗಂರ ವರೆಗಿನವರೂ ರಂಗ ಮಂಟಪ ದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು]

ಇಸ್ವಿಟು ಎಕ್ಕೆ:—ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಹೀಗೆಲ್ಲ
ಉಂಟು, ನಮ್ಮ ಜಗತ್ತು.
ಅಂಕೆ ಎಂಬುದೆ ಸಮ್ಮ ಹೆಸರು, ಅಂಕೆಯೆಂಬುದೆ
ಮುತ್ತು.
ಅಂಕೆ ಇದ್ದಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಇತ್ತು, ಅಂಕೆ ಬಿದ್ದರೆ
ಎಲ್ಲಾ ಬಿತ್ತು.

ಇ. ೧೦:— ಅದರೊಳಗಂತು ಹತ್ತು ಮಹತ್ತು.

ಇ. ೯:— ಎಕ್ಕ ಹೆಚ್ಚು

ಇ. ೮:— ನಾವ್ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗದು ಹೊತ್ತು.

ಇ. ೧೦:— ಅಂಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಏನೂ ಸಾಗದು.

ಇ. ೯:— ರೆಂಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹಕ್ಕಿ ಹಾರದು
ಇನ್ನೊಂದುಂಟು ಬುದ್ಧಿವಾದ:
ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಷ್ಟೋ ಮಂದಿ, ದೂಮ, ದೊಟ್ಟಿ ಎಂದು
ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾಮ ಇರಿಸಲೇನು ಚಂದ?
ನಿಮಗೂ ಇರಲಿ ಅಂಕೆ;
ಅಂಕೆ ಮೀರಿದ ಜಗತ್ತು ಉಂಟೆ?

(ಆಗ ಕಳವರ ಎಕ್ಕನು ಬರುವನು)

ಕ. ಎಕ್ಕೆ:—ಇಸ್ವಿಟು ಅಂಕೆ ನೋಡಿ, ಮೋಸ ಹೋಗಬೇಡಿ.
ಅಂಕೆಯೇನೋ ಮುಖ್ಯ, ಅದುವೆ ಬರಿಯ ಸತ್ಯ,
ಇಸ್ವಿಟು ಅಂಕೆ ಮೋಸ—ಕಳವರ ಅಂಕೆ ಭೇಷ.
ಇಸ್ವಿಟು ಜಾತಿ, ಶೂದ್ರ; ಹಾರೆ ಮುಸುಡಿನ ಗೃಧ್ರ
ಜಾತಿ ಜಾತಿ ನಾನು—ವೈಶ್ಯ ಕಾಮಧೇನು
ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗುಂಟು ಜನಿವಾರ,

ಕ್ಷತ್ರಿಯಗುಂಟು ತಳವಾರ,
ನನ್ನಲ್ಲಿಹೆನು ಚಿನಿವಾರ
ಅದಕೇ ಕರೆವರು—ಕಳವಾರ.

(ಆಟೀನು ಎಕ್ಕನು ಅವನನ್ನು ಇದಿರಾಗುವನು)

ಆ. ಎ:— ಯಾರವರಯ್ಯ—ಹೆಲುಬುವುದಿಲ್ಲಿ?
ಕೋಮಟಿ ಕಳವರ! ಬಾಯಲಿ ಬಡಿನಾರ,
ವಾರದಿ ಹೇಸು ಶನಿವಾರ, ಜಾತಿಲಿ ಹೇಸು ಕಳವಾರ.
ಜಾತಿಯೊಳ್ ಹಿರಿಯ ಆಟೀನು, ಕತ್ತಲೆಗೆಂತೊ ಲಾಟೀನು.
ತುಂಬು ರಕುತದ ಎದೆ—ಎದುರಿಗೆ ಬಂದರೆ, ಒದೆ!
ಆಟೀನೊಂದೆ ಸತ್ಯ, ಮಿಕ್ಕವರಲ್ಲರು ಹತ್ಯ.

ಕ. ಎ:— ಆಟೀನಣ್ಣ, ಸಿಟ್ಟೇಕಿಷ್ಟು? ಅಂದೆ ನಾನು ಏನು?
ಇಸ್ವಿಟು ಕೇಳು; ಕಳವರ ಮೇಲು. . .

ಆ. ಎ:— ಆಟೀನು ಮುಂದೆ ಸರ್ವರ ಸೋಲು.

ಹೈದಯವೆ ನನ್ನದು.
ಮೂರು ಉಂಡೆಗೆ—ಗೂಟೆ ನಿಮ್ಮದು,
ಯಾತ್ರೈಗೆ ಮಕ್ಕ
ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಿಕ್ಕ
ಶಾರ್ಯಕೆ ಪಕ್ಕ
ಆಟೀನು ಎಕ್ಕ—!

(ಇಸ್ವಿಟು ಎಕ್ಕ ಈಗಷ್ಟೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದವನು ತುಸು ಘೃಯದಿಂದ
ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರುವನು.)

ಇ. ಎ:— ನಾನೂ ಕೇಳಿದೆ ಎಲ್ಲವ ಚೊಕ್ಕ.
ಆಟೀನಣ್ಣನ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಕಳವರ ಅಣ್ಣ ತಣ್ಣ.
ಯಾಸ್ವಿಟು ಶಾಸ್ತ್ರವ ಓದಲು ಮುಖ್ಯ,
ಇಸ್ವಿಟು ಕಾಸನು ಗಳಿಸಲು ಮುಖ್ಯ.

ಆ. ಎ:— ಆಟೀನು ಎಕ್ಕವ ಮರೆತೆಯೋ ಏನು?
ಲೋಕಕೆ ಲಾಟೀನು ಎಂದೆನು ನಾನು.

ಇ. ಎ:— ಇರುಳಿಗೆ ನೀನು! ಹೆಗಲಿಗೆ ನಾನು....

ಆ. ಎ:— 'ಇರುಳಿಗೆ ನೀನು'?

ಇ. ಎ:— ಲಾಟಿನು ಅಂದೆ ನೀನು, ಇರುಳಿಗಲ್ಲವೇನು?
ಹಾರೆ ರೂಪದ ನಾನು ಹೆಗಲಿಗಲ್ಲವೆ ಏನು.

ಆ. ಎ:— ಹೊಲೆಯ ನೀನು, ಶೂದ್ರ ನೀನು,
ನೋಟಕೆ ಇರುವಿ 'ಎಲೆ'; ಊಟಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ಅಲೆ.

ಇ. ಎ:— ಶ್ರೇಷ್ಠರು ನೀವು, ಹಿರಿಯರು ನೀವು.
ಕಾದಿದರೆಂಬರು 'ಎದೆ'; ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಒದೆ.

(ಡೈಮನ್ ಎಕ್ಸಾನ ಆಗಮನ. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ತಬ್ಧರಾಗುವರು)

ಡೈ. ಎ:— ಚತುರ್ಮುಖ ಬೊಮ್ಮನ ಮೊಮ್ಮಗ ಡೈಮನ
ಡೈಮನ ಕುಲವೇ ಬೊಮ್ಮನ ಕುಲವು.
ಗೋತ್ರ ನಮಗೆ ಹತ್ತು; ಸೂತ್ರ ಮಾತ್ರ ಮಸ್ತು.
ರಾಣಿ ರಾಜ ನಮಗೂ ಉಂಟು; ಹೆಚ್ಚಿನದೊಂದು
ಮಗಳೂ ಉಂಟು.

ಅಂಕೆ ಹತ್ತೂ ನಮ್ಮಲಿ ಉಂಟು—

ಅದರಲ್ಲಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠ? ಹೇಳಲು ನನಗೇನು ನಷ್ಟ?
ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾನು—ಡೈಮನು ಎಕ್ಕ. ಉಳಿದುವು ಭರತಿ ಲೆಕ್ಕ.

ಲೆಕ್ಕಕೆ ಸುಲಭ ಅದ್ವೈತ—ನಾನೇ ಎಂದರೆ ಮುಗಿತ?

'ದ್ವೈತ' ಎಂದರೆ ಬಂತು, ಒಂದು, ಎರಡು, ಎಂಟು, ಹತ್ತು!
ಎಕ್ಕದ ಹಿರಿಮೆ ಹೇಳಿ, ಚುಟುಕಿಂ ಮುಗಿಸುವೆ ತಾಳಿ.

ಎಕ್ಕ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದರೆ ಸಿಕ್ಕಾಯ್ತೆಗೆ ಬೈದರು ಮಾಫಿ.

ದುಪ್ಪಟು ಹೆಂಡತಿ ಆದರೆ ಗಂಡಗೆ ಸಿಗದು ಕಾಫಿ.

ಇನ್ನು, ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಹೆಂಡರಿದ್ರೆ ಆಗೇ ಹೋತು.

ಗಂಡ ಸತ್ತನೆ, ಮದುವೆ ಗಳಿಗೆಗೆ, ಕ್ಷಣಕ್ ಹತ್ತು ಕೈವೇತು.

ನೋಡಿ—ಅಂಥಾ ಎಂಥಾ ರಾವಣ.

ಕೆಟ್ಟುದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತೇ? ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರ ಬಯಸಿ.

ಸೋತುದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತೇ? ಮೂವರು ಜನರಾಗಿ ಜನಿಸಿ.

ಸತ್ತುದು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತೇ?—ರಾಮನ ಬಾಣಕ್ಕಲ್ಲ

ಹತ್ತು ತಲೆಗಳ ಹೊತ್ತು ದಣಿದು ಶರೀರ ಬಿತ್ತು.
 ಹೆಣದ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು—ರಾಮನ ಬಾಣದ ಕುತ್ತು.
 ಡೈಮನ ಪುರಾಣ ಉದ್ದ ಆಯ್ತೆ? ಹಾಗಾದರೆನ್ನುವೆ ಇಷ್ಟು:
 ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಡೈಮನು ಮುಖ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎಕ್ಕ ಮುಖ್ಯ.
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಾನು ಬೊಮ್ಮನ ಮಗನು
 ಕುಲವನು ಕರೆವರು ನಿಜ ಡೈಮನು,

ಇ. ಎ:— (ಅನನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ)

ಏನೋ ಅಂದಿರಿ ಮಂತ್ರವೆನೊಂದ
 ಅರ್ಥವೆ ಆಗದು ಅದೇನೆಂದು.

ಕ. ಎ:— ಡೈಮನು ಮಂತ್ರವ ಕೇಳಲು ಸಲ್ಲ,
 ಇಸ್ವಿಟು ತಂತ್ರವ ಬಲ್ಲವರಿಲ್ಲ.

ಡೈ. ಎ:— ಮಂತ್ರಕೆ ಸುಲಭದ ಅರ್ಥವೆ ಇಲ್ಲ.

ಆ. ಎ:— ಮಂತ್ರಕೆ ಅರ್ಥವು ಆದುದೆ ಇಲ್ಲ.

ಕ. ಎ:— ಮಂತ್ರಕೆ 'ಅರ್ಥ' ಪ್ರತಿಫಲವಲ್ಲ?

ಇ. ಎ:— ಮಂತ್ರಕೆ ಅರ್ಥ ಉಂಟೋ ಇಲ್ಲ?

ಡೈ. ಎ:— ಮಂತ್ರಕೆ ಅರ್ಥ ಇಲ್ಲದೆ ಉಂಟೇ?

ಅರ್ಥಕೆ ಮೀರಿದ ಮಂತ್ರವು ಉಂಟು,
 ಡೈಮನ್ ಇದ್ದರೆ ಅರ್ಥವು ಉಂಟು—

ಮಂತ್ರ ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಗಂಟು

ಕೆಲಕೆಲ ಮಂತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಗೇ ಗಂಟು

ನಾವೇ ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಡಲವಗುಂಟು

ಅದರಿಂದಲ್ಲವೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಾತು;

“ಬೊಮ್ಮನ ಪೂಜೆಯು ದೊಡ್ಡದು ಅಲ್ಲ

ಡೈಮನ ಪೂಜೆಯ ಒಡ್ಡದೆ ಸಲ್ಲ”

ಆ. ಎ:— ಮಣಿವೆನು ನಿಮಗೆ ಡೈಮನು ದೇವ
 ಮೀರಿದ ಅರ್ಥದಿ ಜಗವನು ಕಾವ.

ಕ. ಎ:— ನಾನೂ ಮಣಿಯುವೆ ಡೈಮನು ಭೂಪ,
 ಅರ್ಥವ ಗಳಿಸುತೆ ತೊಳೆವಿರಿ ಪಾಪ

ಇ. ಎ:— ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗುವೆ ಡೈಮನ ರಾಯ,
ಅರ್ಥಕೆ ಸವೆವಿರಿ ನಿಮ್ಮಯ ಕಾಯ.

(ದೂರವಲ್ಲಿ ಡೈಮನ್ ರಾಜರಾಜಯರು ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು)

ಡೆ. ಎ:— ಯಾರೋ ಬರುವರು—ಮೊರೆಯಿರಬೇಕು,
ಸರಿಯಿರಿ ಹಾದಿ, ಹೋಗಲಿ ವ್ಯಾಧಿ.

ಆ. ಎ:— 'ಹೋಗಲಿ ವ್ಯಾಧಿ'

ಡೈ. ಎ:— ಆಗಲೆ ಅಂದೆ—ಡೈಮನ ಮಂತ್ರ

ಆ. ಎ:— 'ವ್ಯಾಧಿ'ಯು ಬೇಸ; ಅರಸನಿಗೆಂಬುದು ಈ ಮಾತೇನೆ?

ಡೈ. ಎ.— ಡೈಮನ 'ವ್ಯಾಧಿ,'—ಮಂತ್ರದ ವ್ಯಾಧಿ.

ಅರ್ಥವೆ ಆಗದು ನಿನ್ನಿಂದ

ವಯಸಿನ ದಧಿ—ಎಂದೆನು ನಾನು!

ಸಾಕದು ಟೀಕೆ; ಸರಿಯಿರಿ ಹಾದಿ.

ಆ. ಎ:— (ಆ) ಆಟನು ಎಕ್ಕ ಎಂಬವ ನಾನು ಡೈಮನ್ ರಾಜಗೆ
ಮಣಿಯಲೆ ಏನು?

ಡೈ. ಎ:— ಆಟಕೆ ನೀನು ಮಣಿದರೆ ಏನು? ಹೆಸರಿಗೆ ಕೊರತೆಯೆ
ಆಟೇನು?

ಪರೀಕ್ಷೆಗೆಂದು ಹೆಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲವೆ ಹೆಗಲಿಗು ಒಮ್ಮೆ ಲಾಟೇನು.

ಆ. ಎ:— (ಮಣಿಯುವನು; ಅಲ್ಲಿವ್ವವರೆಲ್ಲರೂ ಮಣಿಯುವರು.)

ಡೈ. ರಾಜ:—ಶುಭವಾಗಲೈ ನಿನಗೆ, ಡೈಮನ ಕಾಯ.

ಆ. ಎ:— (ಆ) ವಂದನೆಯು ನಮ್ಮದಿರೆ ಹೆರಕೆ ಡೈಮನಗೆನು?

ಡೈ. ಎ:— ಕಾಯವೆಂಬುದು ಸರ್ವ; ಮಂತ್ರದಾ ಕಾಯವದು.

ಕ. ಆ. ಇಗಳು ಸೇರಿ ಕಾಯವಾದುವು ರಾಯ.

ಕಳವರ ಆಟೇನು ಇಸ್ಪೀಟುಗಳು ಸೇರಿ 'ಕಾಯ'ವೈಯ್ಯ.

ಆ. ಎ:— ಅಬ್ಬ, ಮಂತ್ರದ ಬಿಗುವೆ!

ಡೈ. ರಾಜ:—ಅಂಕೆ ಪ್ರಥಮದ ಮೂರ್ತಿ, ಮಾತೊಂದು ಹೇಳಲಿದೆ.

ಡೈ. ಎ:— ಮಂತ್ರವಾಗುವುದೀಗ, ಕಿವಿಯ ದೂರೊಯ್ಯುವಿರಾ?

ಇ. ಎ:— ಕಿವಿಯ ಒಯ್ಯಲು ಬೇಕೆ?

ಆ. ಎ:— ಕಿವಿಯೊಂದೆ ಪೋ ಗುವುದೆ; ಕಾಲು ಸರಿಯಲು ಬೇಕು,
ಡೈಮನನು ಬಲು ಚತುರ!

ಕ. ಎ:— ಮುಖವೆ ಅವನಿಗೆ ಚತುರ.

(ಆವರು ಸರಿಯುವರು)

ಡೈ. ರಾಜ:— ತಿಳಿಯದೇನದು ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ಅರಮನೆ ಸುದ್ದಿ?
ನಮ್ಮ ಕುವರಿಗೆ ಇಂದು ವಯಸು ತುಂಬಿಬಿ ನೋಡು!
ಸಮಕುಲದ ಗಂಡಿಲ್ಲ—ವರಿಸಿ ಸೇರುವೆವೆನಲು,

ಡೈ. ಎ:— ವಯಸು ತುಂಬುವ ಮೊದಲೆ, ಎಣಿಸಬೇಡಾ?

ಡೈ. ರಾಜ:- ತುಂಬು ವಯಸಾಗಿಹುದು, ಮುಂದಣದ ದಾರಿಯೇನಾ?
ನಿಮ್ಮದಿವೆ ಮನೆ ಹತ್ತು, ಬಿತ್ತಿಗಿಲ್ಲವು ಮತ್ತು.
ವಟುಗಳೆಲ್ಲರು ನೀವು ಮದುವೆ ಯೋಚನೆ ಸತ್ತು,
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳೈಯ್ಯ—ಗಂಡಲ್ಲ, ಹೆಣ್ಣಲ್ಲ.
ಮದುವೆಯಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಕುಲಕೆ ಕುಲವೇ ಬಿತ್ತು.

ಡೈ. ಎ:— ಅಹುದಹುದು—ಹತ್ತು ಜನಗಳು ನಾವು,
ಮದುವೆಯಾಗುವರಲ್ಲ ಅಡರಿ ಬಂದರು ಸಾವು!

ಡೈ. ರಾಣಿ:-ರಾಜಕುವರಿಯು ಆವಳು, ಕೌಮಾರ್ಯ ಚಿನ್ನಲ್ಲ.

ಡೈ. ಎ:— ಗಾದೆಯೇ ಇಹುದಲ್ಲ—
ಕೆನ್ನೆಗೆಟಿದು ಸಲ್ಲ
ಕೆನ್ನೆಗೆ ಯೌವನವಲ್ಲ

ಡೈ. ರಾಜ:-ಗಾದೆ ಮಾತಂತಿರಲಿ, ಹಾದಿ ತೋರಿಸು ಎಕ್ಕ,
ಮುಂದಣದ ಹಾದಿ ತೋರಿಸು—ಚೊಕ್ಕ
ಕುಂದಣದ ದಾನವೀಯುವೆ ಪಕ್ಕ.

ಡೈ. ಎ:— ಮುಂದಣದ ದಾರಿಯೇ? ಇಹುದಿಹುದು; ಇರಬೇಕು;
ಇದ್ದಿ ತೀರಲುಬೇಕು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಳೆಯ.

ಡೈ. ರಾಣಿ:-ಇರುವ ಹಾದಿಯ ಹೇಳು.

ಡ. ಎ:— ಡೈಮನರಿಗುಂಟು ಆಟೀನ ಹೆಣ್ಣಿನಧಿಕಾರ

ಡೈ. ರಾಜ:-ಡೈಮನರ ಗಂಡಿಗಿಹುದೈಯ್ಯ—ನಾಲ್ಕು ಕುಲದಲಿ ಕನ್ಯೆ.
ನಮ್ಮ ಕನ್ಯೆಗೆ ಇಹುದೇ—ಪರರ ಗಂಡಿನ ಹಕ್ಕು!

ಡೈ. ಎ:— ಡೈಮನ ದೊರೆಯಿ, ಶಾಸ್ತ್ರ ನಮ್ಮದೆ ಇರಲು, ನಮಗೆ ಕಟ್ಟೀ?
 ಶಾಸ್ತ್ರವೀಯುವ ಜನಕೆ, ಮುರಿವ ಹೆಕ್ಕೂ ಇಹುದು.
 ಬಿತ್ತಿದವಗಿಲ್ಲವೇ ಫಲವುಣುವ ಅಧಿಕಾರ.
 ಇರಲಿರಲಿ, ಬರುತಿಹನು ಡೈಮಾನ ಹತ್ತು
 ಥಟ್ಟಿ ಬಿಡಿಸಲು ಬಹುದು ಈ ನಿಮ್ಮ ಕುತ್ತು

[ಡೈ. ಹತ್ತು ಬರುವನು.]

ಡೈಮಾನ ದರನುರ್ಷಿ—ದೊರೆಯು ಕೇಳುವನಯ್ಯ
 ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದನು ಕಠಿಣ.
 ಕುವರಿ ಅನರವಳಿಂದು ಹರಿದು ನೆರೆದಿಹಳಂತೆ
 ಸಮಕುಲದ ಗಂಡಿಲ್ಲ, ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡಿಲ್ಲ

ಡೈ. ಹತ್ತು:—ಸಮಕುಲದಿ ಇಲ್ಲದಿರೆ?
 ಡೈಮನಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಎಲ್ಲ ಕುಲದಲಿ ಇಹುದು.

ಡೈ. ರಾಜ:—ಗಂಡಿಗಿದುಧಿಕಾರ; ಹೆಣ್ಣೆಗುಂಟೇ ಹೇಳು.

ಡೈ. ಹತ್ತು:—ಅದಕೇಕೆ ಸಂಶಯವು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣೆಂದಿಲ್ಲ;
 ಡೈಮನಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಎಂದಿಷ್ಟೆ ಹೇಳಿಹುದು.
 ನಮ್ಮವರ ಕನೈ ಕೀಳು ವರಿಸಲು ಬಹುದು.
 ಕೀಳು ಉತ್ತಮನ ವರಿಸಲು ಕೂಡ,
 ಇಲ್ಲಿ ವಧುವು ವರಿಸಿದರಾಯ್ತು; ವರನು ವರಿಸುವುದಲ್ಲ—

ಡೈ. ಎ:— ನಿಬುಧರೊಳು ಅತಿಮಾನ್ಯ, ಡೈಮಾನ ಹತ್ತು
 ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬುವ ಹೊಲವ ಇವ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉತ್ತು
 ಅನರಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುತಲಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ಬಿತ್ತು
 ಫಲವಕೊಡಿಸುವನಯ್ಯ—ತೆಗೆದೊಡನೆ ಮುತ್ತು.

ಡೈ. ರಾಜ:—ಯೋಚನೆಯಿಂ ಮುಳುಗಿದ್ದೆ, ಬೇಸತ್ತು.

ಡೈ. ಹ:— ‘ಬೇ’ ಸತ್ತ ಜೀವನವೆ ಡೈಮನ್ಯು.
 ‘ಬೇ’ ಜನಿಪ ಜೀವನವೆ ಬೊಮ್ಮನ್ನು.

ಡೈ. ಎ:— ‘ಬೇ’ ಸಾಯದಿರೆ?

ಡೈ. ಹ:— ಶೂದ್ರ.

ಡೈ. ರಾಜ:—ಉತ್ತಮರು ತಾವಿಹಿರಿ, ಹತ್ತಂಕೆ ಹೊತ್ತವರು.

ಡೈ. ಹ:— ಹತ್ತಂಕೆ ಹೆತ್ತವರು, ಹತ್ತಂಕೆ ಹೊರಿಸುವರು.
ತೆರಳಲೇ.... ಶುಭವಾಗಲೈ ದೊರೆಗೆ
ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲೈ ತಮ್ಮ ಕುವರಿಗೆ

ಡೈ. ಎ:— ನನಗೆ.

ಡೈ. ಹ:— ಒಂಟಿ ಡೈಮನನಿವಶುಭವಾಗದರೆ ಸಾಕು!

[ತೆರಳುವನು]

ಡೈ. ರಾಜ:— ಎಕ್ಕೆ ಡೈಮನ ಕೇಳು— ಎಲ್ಲ ಹೊರೆ ನಿನಗಹುದು
ಎಲ್ಲ ಕುಲಗಳ ಅರಸಿ ವರನ ಹುಡುಕಲು ಬಹುದು
ಕುವರಿ ಲಗ್ನದ ದಿನಕೆ, ಮನವ ತಣಿಸುವೆ ನಿನಗೆ

ಡೈ. ಎ:— ಅಲೆಯುವೆನು ಮನೆ ಮನೆಗೆ, ತಮ್ಮ ಶುಭವೇ ನನಗೆ

[ರಾಜ ರಾಣಿಯರು ತೆರಳುವರು]

ಆಟೀನ ಎಕ್ಕೆಣ್ಣ— ಬಾ ನನ್ನ ತಮ್ಮಣ್ಣ

[ಮರೆಗೆ ಸರಿದ ಅವನು ತಿರುಗಿ ಬರುವನು]

ಆ. ಎ.— ‘ಬಾ ನನ್ನ ತಮ್ಮಣ್ಣ’

ಡೈ. ಎ:— ಏಕೆ ಇದು ಅನುಮಾನ?

ಆ. ಎ:— ತಮ್ಮಣ್ಣ ನಂದಿಹಿರಿ!

ಅತ್ತ ತಮ್ಮನು ಅಲ್ಲ; ಇತ್ತ ಅಣ್ಣನು ಅಲ್ಲ.

ಶುಭವೇ ಬಾಗಲೊಲ್ಲ!

ಡೈ. ಎ.:— ಡೈಮನರ ನುಡಿ ಹಾಗೆ, ಗೂಢದೊಳು ಗಾಢ!

ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮರ ನಡವೆ ಇರುವವನು ನಾನೇ

‘ಓ ನಾನೆ’ ಎಂಬ ಸಮತೆಯ ನುಡಿಯೆ ‘ತಮ್ಮಣ್ಣ’

ಆ. ಎ.:— ನಿಜಕು ಬಲ್ಲಿದರೈಯ್ಯ, ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಮಾತೂ ಮಂತ್ರ!

ಇರಲಿರಲಿ, ಕರೆದಿರೇತಕೆ ವೇಳೆ:

ದೊರೆಗಳನ್ನಿಂದ ಧುರವ ಬಯಸುವರೇನು!

ಕಾದುವವರೈ ನಾವು; ಕಾದುವೆವು, ಮಡಿಯುವೆವು.

ಡೈ. ಎ.:— (ಆ) ಬುರುಡೆಯನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ.

(ಪ್ರ) ಅಧ್ವತವು ನಿಮ್ಮಯ ಶೌರ್ಯ.

ಆದರಿದು ಕದನದಾ ಮಾತಲ್ಲ, ಮದುವೆಯಾ ಮಾತು.

ನಮ್ಮ ದೊರೆ ತಮ್ಮ ಕುಲದಲಿ ನಂಟು ಬಯಸುವನು.

ಆ. ಎ:— ತಿಳಿಯಿತೆಲ್ಲವು ಧಟ್ಟ! ಹೆಣ್ಣಿಗೆನಿದು ಗಾಳ?
 ಡೈಮನರ ಕುಲ ಬಂದು, ನಮ್ಮ ಕನ್ಯೆಯರೊಯ್ದು
 ನಮಗಿಲ್ಲವಾಗಿಹುದು—ಸುದ್ದಿಗಾದರು ಹೆಣ್ಣು!
 ಆಟಿಸರು ಹತ್ತಿಹೆವು, ಮದ್ದಿಗಿಲ್ಲವು ಮದುವೆ.

ಡೈ. ಎ:— ಮದ್ದಿಗಿಲ್ಲವು ಮದುವೆ; ಮುದ್ದಿಗಿಹುದೈಯ್ಯೆ.
 ಯೋಧರಲ್ಲವೆ ನೀವು, ನೆಲದ ಹೆಣ್ಣುಗಳೇಕೆ?
 ಅರ್ಗಳರು ಕನ್ಯೆಯರು ತಮಗಾಗಿ ಸಗ್ಗದಲಿ ಕಾದಿಹೆರು
 ಸಗ್ಗದಾ ಅಂಗನೆಯರ್ ನಿಮಗಾಗಿ ಸೊರಗುತ್ತ ನಿಂದಿಹೆರು!
 ಗಂಧರ್ವ, ಕಿನ್ನರರು, ಕಿಂಪುರುಷ ಮೊದಲೊಂದು
 ಚಂದ ಚಂದದ ಹೆಸರು—ಹೆಸರೆ ಮುದ್ದಿರಲಷ್ಟು
 ರೂಪವೆಂತಿರಬೇಡ!

ಭುವಿಯೊಳಗೆ ಒಂದೊಂದೆ ಮದುವೆ; ಅಲ್ಲೊ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ!
 ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಇಹೆರಂತೆ—ಸಾಸಿರರು ಒಲವಿನರು.

ಆ. ಎ:— ಉಳಿದುದಷ್ಟೇ ಆಸೆ; ಅದಕಾಗಿ ಬದುಕಿಹೆವು.
 ಇಳೆಯ ವಾಸನೆಯೆಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ದಿನಕೆ!
 ನೆಲದೊಳಗಿನಾ ನಲೆ
 ನೀರ ಮೇಲಣ ಗುಳ್ಳೆ
 ಸಂಖ್ಯೆ ಮೊರಿದರಂತು ಮುನಿಸಿಪಾಲಿಟಿ ಸೊಳ್ಳೆ!

ಆ. ಎ:— ಅಂತಿರಲು ತಮಗೇಕೆ ಅವರು?

ಡೈ. ಎ:— ಶಾಸ್ತ್ರದೊಳು ಅಂಕಿಸಿದೆ ಮದುವೆಯೆಂಬುವ ವಿಧಿಯು;
 ಬೊಮ್ಮ ಮಾಡಿಟ್ಟ ವಿಧಿ—ಡೈಮನಗೆ ನಿಶ್ಚಿತದಿ.
 ವಿಧಿ ಮೊರದಕೆ ಮದುವೆ.

ವಿಧಿ ಮೊರಿದವ ವಿಧುರ; ವಿಧಿ ಮೊರಿದರೆ ವಿಧವೆ.

ಡೈಮನನು ಎಂಬವನು ಮದುವೆಯಾಗಲೆ ಬೇಕು.

ತಪ್ಪಿದೊಡೆ—ಅದನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು....ಹೇಗಿಹುದು?

ಶಾಸ್ತ್ರನುಡಿ ಹೇಳುವೆನು ಬಿತ್ತರಿಸಿ—ಕೇಳುವೆಯ ಏನು?

ಆ. ಎ:— ನನಗೆ ತೋಚುವುದೈಯ್ಯೆ....

‘ನಮ್ಮ ಜನಗಳ ಸಾವು, ತಮ್ಮ ಮದುವೆಗು ಮೇಲು’

ಡೈ. ಎ:— ನಿಜ ನಿಜವು, ತಮ್ಮ ಜನಗಳ ಸಾವು,
ನಮ್ಮ ಮದುವೆಯ ಮೇಲೆ.

ಆ. ಎ:— ಇರಲಿರಲಿ, ದೊರೆಯು ಅಂದುದು ಏನು?

ಡೈ. ಎ:— ದೊರೆಗೆ ಚಿಂತೆಯ ಕಂತೆ.

ಪತಿಯು ದೊರೆಯುವ ವೊದಲೆ, ನೆರೆದಿಹಳು ಮಗಳಂತೆ.

ಜಾತಿಯೊಳು ವರನಿಲ್ಲ—ತಮ್ಮ ದೊರೆಗಿಹೆನೆ ಮಗ?

ಆ. ಎ:— ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಿದ್ದರೈ ಹತ್ತು ನೂರು

ಇಂದು ಉಳಿದಿಹುದಿಲ್ಲ ಒಂದೆ ಚೂರು.

ನೋಟಕ್ಕೆ ಇದ್ದರೈ ಆನೆಯಂದದ ಜನರು

ಕಾಳಗದಿ ಮಡಿದರೈ, ಮಣ್ಣುಗೂಡಿದರು.

ಡೈ. ಎ:— ಎನ್ನದಿರು ಹಾಗೆ—

ಕಾಳಗದಿ ಖಾಯುತ್ತು ಸುರರ ಹೆಣ್ಣುಗೂಡಿದರೆನ್ನು

ಆ. ಎ:— ಸಮನೆ ಸಮ, ಅದುವೆ ಸಮ....ಅದರಿಂದ

ಆಟೀನು ಅರಸಗೆ ಸಂತಾನವೇ ಇಲ್ಲ

ಡೈ. ಎ:— ಗರ್ಭಿಣಿಯೆ ರಾಣಿ?

ಆ. ಎ:— ಪಡೆದರೂ ಮಡಿಯಲಿದೆ ಎಡೆಯೆಷ್ಟೊ!

ಡೈ. ಎ:— ತೆರಳಲೇ

ತೆರಳು ತೆರಳು. (ಆತ ಸಂಯುಪನು.)

ಕಳವಾರ ಎಕ್ಕಣ್ಣ, ಅಲ್ಲೇನು ಮಾಡುತ್ತಿಹೆ?

ಬರಬಾರದೇನು?

ಕ. ಎ:— ಕರೆದಿರೇನೋಡೆಯ, ತೆರಳಲೇ ನಾನು!

ಡೈ. ಎ:— ‘ಬಾ’ ಎಂದೆ ನಾನು, ‘ಹೋಗೆ’ನ್ನಲಿಲ್ಲ

ಕ. ಎ:— ಬಾಯಿಂದ ಹೋಗೆನ್ನಲಿಲ್ಲ.

ಡೈ. ಎ:— ‘ಬಾ’ ಎಂದೆನಂದೆ.

ಕ. ಎ:— ಡೈನುನರ ಮಾತದುವೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗೂಢ.

ಕರೆದಿರೇತಕೆ ಪೇಳಿ—

ಡೈ. ಎ:— ನಮ್ಮ ಅರಸಗೆ ಇಂದು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹದ ಆಸೆ.

ಕುವರಿಯಿದೆ ಅರಸಿಗೆ ಕೊಡುವಿರಾವರೆ ಗಂಡು.

ಕಳವರರ ಕುಲದೊಳಗೆ, ವರಿಸದರು ಇರುವರೇ?

ಕ. ವಿ:— ವರಿಸದರು ಇರುವರೇ— ಏತರದು ಕೊರತೆಯೈ!
ಇರುತ್ತಿಹೆವು ಜನ ಹತ್ತು, ಹಣಕಾಗಿ ಅತ್ತತ್ತು
ಆಯುಷ್ಯ ಬೇಸತ್ತು ಮದುವೆ ಯೋಚನೆ ಬರಲು
ಮುಪ್ಪು ಬಂದಿತ್ತು, ಹೆಣ್ಣೆ ಸತ್ತಿತ್ತು—

ಡೈ. ಎ:— ಎಲ್ಲರೂ ಅಂತೆಯೇ, ಅರಸನೂ ಅಂತೆಯೇ?

ಕ. ವಿ:— ಅರಸ ಬೇರೊಂದು ಪರಿ. ಆತಂಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿತ್ತು.
ಹೊನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಭರದಿ, ಅದರ ಮರವೆಯಾಗಿತ್ತು.
ನೆನಪು ಹೊರಡುವ ವೇಳೆ— ಯಾರದೋ ಬಿನ್ನು ಹತ್ತಿತ್ತು.

ಡೈ. ಎ:— ನಿಮಗೇನು— ಕಳವರರು, ಕುಲದೊಳಗೆ ಸಿರಿವರರು
ನಿಮ್ಮ ಅಂಗನೆ ಹೊನ್ನು— ಮಣ್ಣು ಗೂಡುವ ಹೆಣ್ಣೆ?

ಕ. ವಿ:— ಆ ಮಾತು ನಿಶ್ಚಯವೆ? ಸಿರಿ ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಳೆ!

ಡೈ. ಎ:— ಅದಕೇನು? ಅದು ಹೋದಲ್ಲಿ ನೀವ್ ಹೋಗುತ್ತಿರೆ!
ನಮ್ಮಂತೆ ಅಲ್ಲ ನೀವ್, ನಮಗೆ ಲಗ್ನವು ವಿಧಿಯು
ದಾಟಲಾರದ ನದಿಯು— ನೋಡಿಲ್ಲ: ನಾ ವಟುವು
ಈಗ ವಟು— ನಾಳೆ ವಟವೃಕ್ಷ

ಕ. ವಿ:— ನಾಳೆ ವಟ ವೃಕ್ಷ!

ಡೈ. ಎ:— ನೀನರಿಯೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ,
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಸಾಯೆ, ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಜನ್ಮ
ಸ್ವರ್ಗವೆಂಬುದೆ ಇಲ್ಲ
ವಟವೃಕ್ಷದೊಳು ವಾಸ; ಊಟಕ್ಕೆ ಉಪವಾಸ.

ಕ. ವಿ:— ಡೈಮನಗೆ ಚಿಂತೆ ಸದಾ ಎಂಬುದನು ಕೇಳಿಹೆನು,
ಏಕೆಂಬುದರ ಅರಿವು ಆಯ್ತು ನನಗೀಗ.

ಇಂದಿನೂಟಕೆ ಅವನು ಬೆದರನೆಂಬುದ ತಿಳಿದೆ
ನಾಳಿನುಪವಾಸದಂಜಿಕೆ ಅವಗೆ!

ತೀರ ಸಹಜವು ಗೆಳೆಯ

ಸತ್ತಮೇಲ್ ವಡೆ ಅನ್ನ ಪಾಯಸಗುಳುಂಟೆಂಬ

ಗೊತ್ತು ಏನು? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಟವೃಕ್ಷವಾಸ—
ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನಾಗಿ ಕಾಡಿಯಾದರು ಜಗವ
ಉಣ್ಣು ಬಹುದೆಂದು,

ಡೈ. ಎ:— ಸಿರಿಯ ಮದ ನಿನಗಿಹುದು; ತಿರಳು ತಿರಳು
ನನ್ನಂಥ ಬಡವರನು ಕೂಡಿಕೊಂಬೆ
ಇಸ್ವಿಟು ಎಕ್ಕಣ್ಣ, ದೂರ ನಿಂತಿಹೆ ಏಕೆ?
ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮಾತೊಂದ ಕೇಳಲಿದೆ ಈಗ.
(ಇಸ್ವಿಟು ಎಕ್ಕ ಮರೆಯಿಂದ ಮುಂವೆ ಬರುವನು.)

ಇ. ಎ— ನಿಮ್ಮ ಮಾತೆಂದೆನುಗೆ ಬಂದಿಹುದು ಲಾಗ,
ನಮ್ಮ ಮಾತನು ನೀವು ಕೇಳಲುಂಟೇ ಈಗ
ಆಜ್ಞೆಯೇನದು ಅರುಹಿ, ಮಾತು ಮಂತ್ರವು ತಮಗೆ.

ಡೈ. ಎ:— ವಿನಯವಿದೆ ನಿನ್ನೊಳಗೆ; ಕ್ಷೇಮವಾಗಲಿ ನಿನಗೆ
ನುಡಿಯೊಂದ ಕೇಳಿಲ್ಲ—ಶಾಸ್ತ್ರದಲಿ ಪೇಳುವುದು
'ಬಿದ್ದವರ ಎತ್ತ ಬೇಕೆಂದು ಉತ್ತಮರು' ನಾವುಗಳು.

ಇ. ಎ:— ಒದ್ದು ಬೀಳಿಸುತಿಹಿರಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇನು?

ಡೈ. ಎ:— ಬೀಳಿಪುದು ಒಂದರ್ಥ; ಎತ್ತವುದು ಮಗದರ್ಥ
ಅಷ್ಟರಲಿ ಸಂಶಯವು—ದೂರ ಸರಿಯುವಿರೈಯ್ಯ
ಈಗ ಕೇಳಿ ವಾರ್ತೆಯನು; ನಮ್ಮ ದೊರೆಯಿಹೆನಲ್ಲ
ತಮ್ಮ ಕುಲದಲಿ ಇಂದು ನಂಟುತನ ಬಯಸುವನು.

ಇ. ಎ:— ಇದು ಒಂದು ಹೊಸತೇನು!

ಹಾರೆ ನಮ್ಮಯ ಮುದ್ರೆ; ಅಗತೆ ನಮ್ಮಯ ಕಜ್ಜ;
ಕೃಷಿಯು ನಮ್ಮಯ ಜೀವ.

ಹೆಗಲೆಲ್ಲ ದುಡಿದುಡಿದು ಗುಡಿಯ ಸೇರುವ ಗಳಿಗೆ
ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಗಳೊಂದು ಕರಕೆ ಸಿಗವೈ ನಮಗೆ!
ದುಡಿಯವಾ ಗಂಡೆಂಬ ಬಿರುದಷ್ಟೆ ನಮಗೆ!
ಕುಲದ ಮಡದಿಯರ್ ಮಾತ್ರ ಗುಡಿಯ ಹೊರಗೆ.

ಡೈ. ಎ:— ಸಲ್ಲದಾರೋಪವನು ಹೊರಿಸುವೆಯ ನೀನು!
ಪಾಪಕಾರ್ಯಕೆ ನಾವು ಕರವನೆಸಗುವರಲ್ಲ—

ನಮ್ಮ ಕರಸ್ಪರ್ಷದಲಿ ಪಾಪನಿಲುವುದೆ ಇಲ್ಲ.

ಇ. ಎ:— ನಮ್ಮ ಕುಲದಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಉಳಿಯುವುದು ಇಲ್ಲ.

ಡೈ. ಎ:— ಅಂಥ ಸಂಶಯ ಕಳೆಯೆ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುವೆವಯ್ಯ.
ಪರರ ಹೆಣ್ಣಿನ ಚೌರ್ಯದಾರೋಪ ಬೇಡೆಮಗೆ,
ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣನು ಈಗ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧವು ಹೊರಗೆ
ಚುಟುಕಿನಲಿ ಹೇಳಣ್ಣ—ನಿಮ್ಮಲ್ಲಂಟೀ ಗಂಡು?
ಅರಸಂಗೆ ಉಂಟೀನು ಗಂಡು ಸಂತತಿ ಇಂದು?

ಇ. ಎ:— ತಪ್ಪಾಯ್ತು ಡೈಮುನಿಯೆ, ಮಾತಿಲ್ಲ ಇನ್ನು.
ನಮ್ಮ ಕುಲದಿಹೆ ಹೆಣ್ಣು ಕವೊಯ್ದು ಹೆಲವು ಜನ—
ಗಂಡುಸರ ಬಿಟ್ಟೆಹೆದು ಅದಕಾಯ್ತು ಸಂಶಯವು.

ಡೈ. ಎ:— ಇನ್ನುಂಟಿ ಸಂಶಯವು?

ಇ. ಎ:— ಇನ್ನಿರದು, ಮುನ್ನಿರದು. ಸತ್ಯ ಉಸುರುವೆನೀಗ
ನಮ್ಮರಸು ಮನೆತನದಿ ಗಂಡೊಂದು ಉಳಿದಿಲ್ಲ;
ಹುಟ್ಟಲೈ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು, ಕೆಲವೊಂದು ಬಾಳಿತ್ತು;
ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಸಂಕಟದಿ ಮುಣ್ಣುಕೂಡಿತ್ತು.
ನಾವ್ ಹತ್ತು ಅಂಕಿಗಳು ಮದುವೆಯನು ಬಯಸಿತ್ತು;
ದುಡಿತ ಮುಗಿಯುವ ವೇಳೆ ಹೆಣ್ಣು ಸಂದಿತ್ತು
ಇನ್ನೊಂದು ಜನವಿಹೆದು—ಕುಲವೇನೊ, ಇಸ್ವೀಟು
ಅರಮನೆಯೊಳಲ್ಲಿದಾಟ, ಎಲ್ಲರೊಳು ಬಲು ಭೇಟಿ,
ನೋಡಲಿಕೆ ಮರಿಯಾನೆ, ಮದುವೆಯಾದುದ ಕಾಣೆ

ಡೈ. ಎ:— ಯಾರವನು? ಪರಿಚಯವೆ? ಅಂಕಿತನೆ? ನಾಮಾಂಕಿತನೆ?

ಇ. ಎ:— ಸೋಂಕಿತನು ಪದಸೋಂಕಿತನು ಇಹನಾತ;
ಮನದೊಳಗೆ ಎಣಿಸುತಿಹೆ ಲಲಾಮನೆಂದು,
ಕರೆಯುವುದು ಜಗವೆಲ್ಲ ಗುಲಾಮನೆಂದು.

ಡೈ. ಎ:— ಮೇರೆ ಮಾರಿತು ಮಾತು; ಸೊಕ್ಕಿಹೆಯ ತಲೆಬಾತು!
ಗುಲಾಮ ಎಂಬವನು ಗಂಡೇನು, ಹೆಣ್ಣೇನು?
ಅವಗೆ ಕುಲವೇನು ಬೆಲೆಯೇನು? ನಡಿ ನೀನು.
ಡೈಮನರಲ್ಲಿಲ್ಲವೆ ಗುಲಾಮನೆಂಬವನು?

ನಿಮ್ಮವರ ಗುಲಾಮನನ್ನರಸ ಬೇಕೇನು—

ಛೀ ನಡಿ ನೀನು—ನಡಿ ನೀನು,

(ಇಸ್ವೀಟು ಎಕ್ಕೆ ತೆರಳುವನು.)

ಗಂಡಿಲ್ಲದಿರೆ ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕೇನು?

ಗಂಡಿಲ್ಲದೆಯೆ ಮದುವೆ ಆಗದೇನು?

ಹೆಣ್ಣಿಲ್ಲದೆಯೆ ಚಾಪೆ ಮದುವೆಯಾಗದೋ—ಎನು?

ಅದರಂತೆ ಗಂಡಿಲ್ಲದೆಯೆ ಲಗ್ನ ಆಗಲಿಕ್ಕೇನು?

ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬೇಕೇನು—?

ವಧು, ವರ, ವಿಪ್ರಾಂಗ್ನಿ—ವಧುವುಂಟು

ವಿಪ್ರನಾನ್, ಅಗ್ನಿಯಿದೆ—ವರನಿಗಷ್ಟೇ ಕೊರತೆ.

ಆದರೇಂ? ಆದರೇಂ? ವಧುವರನ ಬದಲಿಗೆ

ವರವಧುವೆ ಉಂಟಲ್ಲ—ಮಂತ್ರಕಾಗದು ದೋಷ.

(ಸಾಗುವನು.)

ಎರಡನೆಯ ಅಂಕ

(ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ವಿಲಸಿಸುತ್ತ ಬರುವ ಜೈಮನ್ ಕುನರಿ)

ಡೈ. ಕು:— ಭ್ರಮರಗಳಿಲ್ಲದ ತಾನಿನಲಿ ಜನಿಸುವುದೇನ್ ಕಮಲ?

ತಿಮಿರವದಿಲ್ಲದ ಬಾನಿನಲಿ ಜನಿಸುವುದೇನ್ ತಾರಾ?

(ಇವಿಂಟಿಂದ ಸಾಲ್ವರು ಇಸ್ವೀಟು ಕುಲದವರು ಬರುವರು.)

ಇ. ೨:— ಯಾರೇನಾಗಲಿ, ಯಾವುದೆ ಬರಲಿ, ನಿಲ್ಲುವುದೇನ್ ಜಗವು?

ಯಾರೇ ಏಳಲಿ, ಯಾರೇ ಬೀಳಲಿ, ನಮ್ಮದೆ ಮಿಗೆ ಸೊಗವು.

ಅಂಕೆಯೆ ಎಲ್ಲವು, ಅಂಕೆಯೆ ಬ್ರಹ್ಮವು--ಅಂಕೆಯೆ ಸರ್ವಸ್ವ.

ಅಂಕೆಯು ಎಂದರೆ ಒಂದರಿಂ ಹತ್ತು; ಅಷ್ಟರಿಂ ಪೂರ್ಣವು

ಜಗತ್ತು.

ಡೈ. ಕು:— ಯಾರೆಲೆ ನೀವು? ಯಾವುದು ಜಗವು? ಎಲ್ಲಿದೆ

ಮಿಗೆ ಸೊಗವು?

ಯಾರದು ಅಂಕೆಯು ಯಾರಿಗೆ ಸಲುವುದು—

ಅಂಕೆಗೆ ಸಿಗುವುದೆ ಸೊಗವು?

ಇ. ೨:— ಅಂಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುವ ನಾವು, ಇಸ್ವಿಟು ಎಕ್ಕಾ,
ಇನ್ನೊಂಬತ್ತು;

ಅಂಕೆಯು ಅಷ್ಟು—ಹತ್ತಕೆ ಅಸ್ತು; ಅಂಕೆಗೆ

ಸಿಗುವುದು ನೊಗವು.

ಡೈ. ಕು: — ನಿಮ್ಮಯ ಮಾತು ತಿಳಿಯದು ನನಗೆ, ಸುಮ್ಮನೆ

ವೇಳೆಯ ಮಾಡದಿರಿ;

ಕಮ್ಮನೆ ಕಮಲವು ಕಂಪನು ಸೂಸಲು, ಭ್ರಮರವು

ಬಾರದೆ ಹೇಳುವಿರಾ?

ಇ. ೨:— ಕಮಲವು, ಭ್ರಮರವು—ಅಂಕೆಯ ಹೊರಗೆ;

ಒಂದೂ ನಮ್ಮನು ಕೇಳದಿರು;

ಉಳಿವಿಕೆ, ಅಳಿವಿಕೆ—ಇಷ್ಟೇ ತಿಳಿವಿಕೆ;

ವಿಾರಿದುದೊಂದೂ ನಂಬದಿರು.

ಡೈ ಕು:— ತಾರೆಯು ಇಂದು ತಿಮಿರವನರಸಿ

ಹೊರಟಿದೆ ಸತ್ಯವು ನೋಡಿರಲಾ;

ಹೆಡುಗರೊ ನಿಗವು, ಹುಡುಗಿಯರೇನು?

ಮದುಸೆಯು ಮೊದಲೆ ಆಗಿಹುದೇನು?

ತುಂಬಿಯ ಬಣ್ಣ ತಾಳಿಹಿರಣ್ಣ,

ಉಡುಗೆಯಲೊಂದೂ ತಿಳಿಯದು ಭಿನ್ನ;

ಕಮಲದ ಕಂಪನು ಅರಿತಿದ ಭ್ರಮರನ

ಅರಿತವರೇ ನೀವ್ ಚೆನ್ನ?

ಇ. ೨:— ಗಂದೋ ಹೆಣ್ಣೋ ಅಂಕೆಗೆ ಹೊರತು—

ಒಂದರಿಂ ಹತ್ತು ಇಷ್ಟೇ ಗೊತ್ತು,

ಮದುನೆಯೊ ಮಸಣವೊ ಒಂದೂ ತಿಳಿಯುವು;

ಮಣ್ಣಿನ ಕಜ್ಜಡಿ ವೇಳೆಯು ನಿಲ್ಲದು.

ಡೈ. ಕು:— ತಿರಳುವುದೈಯ್ಯ ಅಂಕೆಯ ಜಂಭ!

ಮದುನೆ, ಮಸಣ ಒಂದೇ ಎಂಬ

(ಆವರು ತೆರಳುವರು.)

ಭ್ರಮರವದಿಲ್ಲದ ನಾಡಿನಲಿ, ಜನಿಸುವುದೇನ್ ಕಮಲ
ತಿಮಿರವದಿಲ್ಲದ ಬಾಸಿನಲಿ, ಉದಿಸುವುದೇನ್ ತಾರಾ?

(ಆಕೆ ಸರಿಯುವಳು. ಆಗ ಡೈಮನ ರಾಜ ರಾಣಿಯರ ಆಗಮನವಾಗುವುದು.)

ಡೈ. ರಾಣಿ:- ಡೈಮನರ ಆಳ್ವವನೆ, ಏನಿದುವೆ ದುರ್ದೆಸೆಯು?
ಕುವರಿ ಎಮ್ಮವಳೆಂದು ಉನ್ನಾದವಾಂತಿಹಳು
ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ಕಮಲ, ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ಭ್ರಮರ
ತಾರೆಯೆಂದೊರೆಯವಳು
ಒಂದೆ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥ ಎನಗಾಗದಿಹುದು
ಹೆರರ ಕುಲವನು ಹೊಕ್ಕು ಬಳಕೆ ಬೆಳಸಿದರೇನು?
ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಒಪ್ಪುವುವೆ?

ಡೈ. ರಾಜ:- ಶಾಸ್ತ್ರವನು ಇತ್ತುವರು ನಾವೆ ಇರಲು,
ದೋಷದ ಭೀತಿಯು ಏನು ಉರುಳು?
ಒಪ್ಪಿದ ವರನನು ವರಿಸುವಳು, ಡೈಮನ ಪದವಿಗೆ ಎತ್ತುವಳು.
ನೋಡಲ್ಲಿ ಬರುತಿರುವ ಡೈಮಾನ ಎಕ್ಕನವ
ವರನ ಶೋಧಿಸಿ ಜವದಿ ಕರೆದು ತರುವ.
(ಡೈಮನ್ ಎಕ್ಕನು ಬರುಷನು.)

ಡೈ. ಎ:- ವಂದನೆಯು ದೊರೆಗಳಿಗೆ, ಅದುವೆ ರಾಣಿಯರಿಗೆ

ಡೈ. ರಾ:- ಡೈಮನು ಎಕ್ಕ, ಸಿಕ್ಕಿತೆ ಲೆಕ್ಕ—ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು, ಎಷ್ಟೆಂದು?
ಯಾರ್ಯಾರ್ ಕುಲದಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೆಂದು—
ಗಂಡಿನ ಮೊತ್ತದಿ ಹೆಣ್ಣನು ಕಳೆಯೆ
ಉಳಿಯುವ ಶೇಷವು ಏನೆನೆಯೆಂದು—ತಿಳಿಯಿತೆ ಲೆಕ್ಕ?
ಕುಲವದು ಇರಲಿ—ಲೆಕ್ಕವು ಬರಲಿ, ಗಂಡೇ ಮಿಗಲಿ
ಕುವರಿಯ ಜೀವನ ಸೊಗಯಿಸಲಿ.
ನಿನ್ನಯ ಶೋಧೆಯು ಯಶಸ್ವಿಯಾದರೆ
ಎಕ್ಕನ ಬೆಲೆಯನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವೆ—
ಎಕ್ಕನ ಮುಂದಕೆ ಯಾರಿಲ್ಲನಿಸುವೆ
ಹೆಕ್ಕಿಗು ಮೇಲಕೆ ಹಾರಿಸುವೆ!

- ಡೈ. ಎ:— ಈ ಡೈಮನ್ ಎಕ್ಸ್ ಸುತ್ತಿದ ಲೋಕ,
ಮಗುಚಿದ ನಾಕ; ಅದರಿಂ ಬಂದಿದೆ ಶೋಕ!
ಆಟಿನು ಕುಲದ ಗಂಡುಗಳೆಲ್ಲರು ನಾಕಕೆ ತೆರಳಿದರು.
ಇಸ್ಪಿಟು ಕುಲದ ಗಂಡುಗಳೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣನೆ ಮುಕ್ಕಿದರು;
ಕಳವರ ಕುಲದ ಗಂಡುಗಳಂತು ಮುಪ್ಪನು ತಾಳಿದರು;
ಇಸ್ಪಿಟು ಮನೆಯ ಗುಲಾಮನೊಬ್ಬ ಉಳಿದಿಹನೆಂಬವರು,
ಗಂಡಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳ್ ಹೆಣ್ಣನು ಕಳೆಯೆ—
ಆವನೊಬ್ಬ ಉಳಿಯುವನು
ಗಂಡೋ ಹೆಣ್ಣೋ—ಎಣಿಕೆ ಹಾಕಲು, ಶಿಖಂಡಿಯಾಗುವನು.
- ಡೈ. ರಾಜ:- ಲೆಕ್ಕದ ಪಂಡಿತ ಮುಚ್ಚಿಲೆ ಬಾಯಿ, ಅಶುಭವನಾಡದಿರು.
ಶೂದ್ರರ ಮನೆಯ ಶಿಖಂಡಿ ಲಗ್ನವೆ-ಶಿವ ಶಿವ ನುಡಿಯದಿರು,
- ಡೈ. ರಾಣಿ:- ಲೆಕ್ಕವ ಹೇಳೋ ಡೈಮನು ಎಕ್ಸ್—ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಯಾರೆನ್ನು,
ಗಂಡೋ ಹೆಣ್ಣೋ ಟೋಟಲು ಮಾಡಿ, ಮಿಗುವುದು ಎಷ್ಟೆನ್ನು?
- ಡೈ. ಎ:— ಲೆಕ್ಕ ಅರುಹುವೆ ತಾಯಿ, ಲಾಲಿಪುದು ತಾವದನು;
ಅರಸು ಕುಲದಲಿ ಜನ ನಾಲ್ಕು, ರಾಣಿಯರು ನಾಲ್ಕು;
ತಮ್ಮ ಕುವರಿಯು ಇನ್ನು—
ನಾವುಗಳು ಜನ ಹತ್ತು, ಈ ವಿಪ್ರ ಜಗತ್ತು;
ಯತಿಪಟ್ಟ ಬಂದಿಹುದು, ಸತಿಕೂಟ ತಪ್ಪಿಹುದು.
- ಅ. ಎ:— (ಕಳವರ ಎಕ್ಸ್, ಆಟಿನು ಎಕ್ಸ್ ಇಸ್ಪಿಟು ಎಕ್ಸರು ಮುಂದೆ ಬಂದು)
ನಾವೈಯೋಧರು ಲೆಕ್ಕಕೆ ಹತ್ತು,
ಮದುವೆಯನೊಪ್ಪೆವು; ಮಣ್ಣಿನ ಜಗತ್ತು
ಸ್ವರ್ಗದಲಿ ಕನ್ನೆಯರು ಎಮಗಾಗಿ ಕಾದಿಹರು
ಸುರಗಿ ಹೂವಿನ ತೆರದಿ ಸೊರಗಿ ಬೆಂಡಾಗಿಹರು
ನಮ್ಮ ಬರವನು ಕಾದು; ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಂದಿಹರು.
- ಕ. ಎ:— ಕಳವರರ ಕುಲದಲೂ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕಿಹರೈ ಹತ್ತು
ಹೊನ್ನ ನರಸುತೆ ಪೋಗೆ—ಮುಪ್ಪು ಬಂದಿತ್ತು
- ಇ. ಎ:— ಹಾರೆಯ ಮುದ್ರೆಯ ನಾವೂ ಹತ್ತು,
ಮಣ್ಣಿನ ಕೆಲಸವು ಮುಗಿಯದೆ ಇತ್ತು,

ಅತ್ತು ಅತ್ತು ದಿನವೆಲ್ಲ ಉತ್ತು—
ಹೆಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ ಸತ್ತೋಗಿತ್ತು.

ಡೈ. ಎ— ಸರಿಯಿರಿ ದೂರ, ಅಂಕೆಗಳ್ ಬರಡು.
ನೋಟಕೆ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯ ಕೊರಡು.
ಅಂಕೆಯ ದಾಸ್ಯದಿ ಜೀವನ ತೆತ್ತು
ಪ್ರೇಮದ ಕಲ್ಪನೆ ಹೋಗಿದೆ ಸತ್ತು.

(ಎಕ್ಕಗಳು ದೂರ ಸರಿಯುವುವು)

ಡೈ. ರಾಣಿ:—ಉತ್ತಮ ಡೈಮನ ಕರೆಯಿಸಿ ಬೇಗ; ಕೇಳುವುದಿದೆ ಒಂದು.

ಡೈ. ರಾಜ: ಹತ್ತರ ಡೈಮನಗಿನ್ನುತ್ತಮರಿಲ್ಲ, ನೋಡಲಿ ಬಂದನು ಮುಂದು,
ಕ್ಷೇಮವೆ ಹತ್ತರ ಉತ್ತಮನೆ?

ಡೈ. ೧೦:—(ಬರುವನು) ದೊರೆಗಳು ಕರೆದಿರಾ? ಸಿಕ್ಕಿತೆ ವರವರ?
ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಕೊಡಿಸುವ ಜನಿವಾರ.

ಡೈ. ರಾ:— ಮಿಕ್ಕುವ ಗಂಡೇ ಇಲ್ಲವು ಲೆಕ್ಕದಿ
ಅದಕ್ಕೇ ಕರೆದುಮು—ಹೇಳುವಿರಾ?
ಒಂದೇ ಗಂಡಿಗೆ ಹೆಣ್ಣೆ ರಡಾಗದೆ
ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭಿಮತ ತಿಳಿಸುವಿರಾ?

ಡೈ. ೧೦:— ಒಂದೇ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗಂಡೆರಡಾಗದು,
ಒಂದೇ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತೊಟ್ಟಿರಡಾಗದು,
ಅಂಕೆಯ ಬೂಕಿನೊಳಿಷ್ಟೆ ಇದೆ.

ಡೈ ರಾಣಿ:—ಹಾಗಿರೆ ಆಟನು ಅರಸಗೆ ಈವುದು
ಅವನನು ಡೈಮನ ಗೈಯುವುದು.

ಡೈ. ರಾಜ:—ಕುವರಿಯ ವರಿಸಲು ಅವನೇನೊ ಡೈಮನು
ಥಟ್ಟನೆ ಆಗುವನು.
ಆದರೆ ಆಟಿನ ರಾಣಿಯ ಗತಿಯೇನು
ಹೇಳುವುದೇನಾಗಮವು?

ಡೈ. ಹ:— ಒಮ್ಮೆಗೆ ಡೈಮನಿ ಆಟಿನ ವರಿಸಲಿ
ಆಟಿನ ಕುಲದಂಕೆ ತಪ್ಪುವುದು.

ಅವನೇ ಡೈಮನ ಆಗುವ ಬಳಿಕ
ರಾಣಿಗೆ ಡೈಮನಿ ಒಪ್ಪುವಳು.

ಡೈ. ರಾಜ:-ರಾಣಿಯೆ ಲಾಲಿಸು, ವಿಚಾರಮಾಡು
ತೊಡಕಿದೆ ಇಲ್ಲೊಂದು.
ಸವತಿಯ ಸಹಿಸುತೆ ಇರುವಳೆ ಮಗಳು?
ಒಪ್ಪದಿರೇನ್ ಗತಿ ಇಂದು?

ಡೈ. ರಾಣಿ:-ಹತ್ತರ ವಿಬುಧರೆ ಹೇಳಿರಿ ತವಕದಿ
ಶಾಸ್ತ್ರದಿ ಉಂಟೇ ಈ ವಸ್ತು?
ಗಂಡಿಗೆ ಅಗಿಯೆ ಹೆಣ್ಣನು ಕೊಂದರೆ
ಒದಗುವುದೇ ವಿಸತ್ತು?

ಡೈ ಹ:- ಅಂಕೆಯ ಗ್ರಂಥದಿ ಇಷ್ಟೇ ಉಂಟು,
ಹೇಳಲು ಅಂಜುವೆನು.
ಒಂದರಿಂ ಹತ್ತು ಕೊಂದರೆ ಮಾತ್ರ
ಯಮನವ ಬಾಧಿಸನು.
ಅಂಕೆಗೆ ಕೊರತೆಯು ಬಾರದ ರೀತಿಯ
ಕೊಲೆಯೇ ಕೊಲೆಯಲ್ಲ.
ಮದುವೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡನ ಒಳಗೆ
ಲೆಕ್ಕಕೆ ಸೆಲೆಯಲ್ಲ.

ಡೈ ರಾಣಿ:-ಮನವನು ಬಿಡಿಸುವ ಧೈರ್ಯವು ಮೂಡಿದೆ
ಅನುತಿದೆ ಎನ್ನ ಎದೆ
ಆಟಿನ ರಾಣಿಯ ಮುಗಿಸಿದ ಒಡನೆ
ಎಲ್ಲಿದೆ ಸವತಿ ಹೊರೆ!

ಡೈ ಹ:- ಶಾಸ್ತ್ರದಿ ಇದರ ಉಕ್ತವೆ ಇಲ್ಲ.
ನಿರುಕ್ತವಾಯಿತಿದು.
ಅದರಿಂ ಸಂಶಯ ತೊರೆಯಲು ಬಹುದು
ಸರಕ್ತ ಕೊಲೆ ಬೇಡ.
ಆಲ್ಲದೆ, ಅಂಕೆಗೆ ಹತ್ತರ ಮಡಿಯಲಿ
ಕಾಂಚನ ದಾನವನು

ಚೆಲ್ಲು ತೆ ಮಾಡಲು ನಿಲ್ಲದು ದೋಷವು
ಪಂಚಮ ವೇದವಿದು.

ಡೈ ರಾಣಿ:—ಮಗಳನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಮಾಡುವ ಇಷ್ಟು.
ತೆರಳುವ ದೊರೆರಾಯ!

ಡೈ ರಾಜ:—ಮಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸದೆ ಮಾಡುವುದೊಳ್ಳಿತು.
ಅದುವೇ ನಿರುಪಾಯ
(ತೆರಳುವರು.)

ಮೂರನೆಯ ಅಂಕ

(ಇಸ್ವಿಟು ಗುಲಾಮನು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ಬರುವನು.)

ಇ. ಗುಲಾಮ:—ಕರೆವರು ನನ್ನನು ಗುಲಾಮನೆಂದು
ಕುಲಕು ಶೀಲಕು ಬಾಹಿರನೆಂದು
ತಳ್ಳುವರೆನ್ನನು ಕೆಲಸಕೆ ಮುಂದು,
ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಕೆ ಕರೆಯರು ಎಂದು.
ಚಾಕರಿಗೆಷ್ಟೋ ಗುಲಾಮ ಬೇಕು.
ಮಾನಕೆ ಮಾತ್ರ ಗುಲಾಮ ಕಾಕು.
(ಡೈ. ಎಕ್ಕ ಬರುವನು.)

ಡೈ ಎ:— ಯಾರೈ ನೀನು? ಗುಲಾಮನೇನು?
ಅರಮನೆಗಂತು ನೀನೇ ಮುಖ್ಯ
ದೊರೆಗೂ ಉಂಟು ನೀಚರ ಸಖ್ಯ!

ಇ. ಗು:— ಡೈಮನರ ಕುಲದೀಪ! ವಂದಿಪನು ಗುಲಾಮನಿವ;
ಒಂದಿಹುದು ಸಂಶಯವು, ಮನವದರಿಂ ನೊಂದಿಹುದು;
ಅಂಕೆ ಅಂಕುಶ ಹಿಡಿದು, ಲೋಕ ಅಳೆವಿರಿ ತಾವು
ಹೇಳುವಿರ ನನಗಿಂದು 'ಅಂಕೆ ಬಾಹಿರ ನಾನು
ಏತಕೆಂದು?'
ಅರಸು ಅಂಕೆಗೆ ದೂರ, ರಾಣಿ ಅಂಕೆಗೆ ಸೇರ
ಉಳಿದಿರುವ ಜಗಕೆಲ್ಲ ಅಂಕೆ ಜೀವನ ಸಾರ.

ಗುಲಾಮನೊಬ್ಬನವ ಏಕೆ ಅಂಕೆಗೆ ಭಾರ?
ಮನುಜನಲ್ಲವೆ ನಾನು? ಘನತೆ ಏತಕೆ ಬಾರ?

ಡೈ. ಎ:— ಅಂಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ನಿನಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಲ್ಲ.
ಅಷ್ಟು ತಿಳಿದರೆ ಸಾಕು ಇನ್ನೇನು ಬೇಕಿಲ್ಲ.
ಅಂಕೆ ಕಾಯುವ ಅರಸು ಅಂಕೆಗೇನೊಳಗಲ್ಲ.
ಅಂಕೆಗೇ ಮೇಲ್ ಅವನು; ಅಂಕೆಗೂ ಕೀಳ್ತೀನು
ಅದಕಾಗಿ ಅಂಕೆ ನಿನಗಲ್ಲ; ನೀನ್ ಅಂಕೆಗಲ್ಲ;

ಇ. ಗು:— ಮಾತಾಡಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನನಗೆಂದು ಗೆಲವಿಲ್ಲ.
ದಯಮಾಡಿ ಶಂಕೆಯನು ಪರಿಹರಿಸಬೇಕಲ್ಲ!

ಡೈ. ಎ:— ಕೀಳು ಮೇಲಾಗದೈ, ಮೇಲು ಕೀಳಾಗದು.
ನಾವು ಉತ್ತಮರಿಹೆವು ಅದರಿಂದ ನೀ ಕೀಳು,
ನೀನು ಕೀಳಿಹೆ ನಿಜಕು, ಅದರಿಂದ ನಾವ್ ಮೇಲು.
ಇಷ್ಟು ಸುಲಭದ ತತ್ವ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೇನು!
'ಹಾಲು ಹೆಗ್ಗ ನ್ಯಾಯ'—ಬಲ್ಲಿಯೇನಯ್ಯ?

ಇ. ಗು:— ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲವು ರಾಯ, ಬಣ್ಣಿವುದು ಜೀವ್ಯ.

ಡೈ. ಎ:— ಹೆಸುವೆಂಬ ಡೈಮನಿಗೆ ಅಂಕೆಯೇ ಹೆಗ್ಗ.
ಹೆಸುವಿವ ಹಾಲದುವೆ ಅಂಕೆ ಮೇಲಿನ ಹಾಲು.
ಹಾಲು ದೊರೆಯಲು ನೋಡು ಹೆಸುಬೇಕ ; ಅಂಕೆ.

ಇ. ಗು:— ಸಮನೆ, ಅದರಿಂದ—

ಡೈ. ಎ:— ಸೆಗಣಿ ಹಾಕಲು ಬೇಕೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಂಭ್ರಮವು?

ಇ. ಗು:— ಅತಿಯಾಯ್ತು ಉಪಮಾನ! ಬಡತನಕೆ ಅವಮಾನ!
ತಮಗು ಬರೆ ದುಮ್ಮಾನ ತಿಳಿದೀತು ಡೈಮಾನ!
ಅಬ್ಬರವೇತಕೆ ಡೈಮನ ಎಕ್ಕ,
ಅಂಕೆಯ ಗಂಟೆದು ನನಗೇನೂ ಸಿಕ್ಕ
ಆದರು ಹೇಳಿರಿ ನ್ಯಾಯದ ಮಾತ.
ಮೂತಿಗೆ ಅಂಜುವನಲ್ಲವು ಈತ.
ಅರಸನ ಸರಸಿಯ ಕಮಲವ ನಾನು
ಮೂಸಲು ಕಮಲವು ಕೆಡುವುದೆ ಏನು?

ಡೈಮನು ಗುಡಿಯ ದೇವರ ನಾನು
 ಪೂಜಿಸಿ ಮೂರ್ತಿಯು ಒಡೆಯುವುದೇನು?
 ಕಾನಲು ಯುದ್ಧಕ ನಡೆವರೆ ಮುಂದೆ
 ನಾಯವೆ ಅರಿಕುಲ, ಕುರಿಗಳ ಮಂದೆ.
 ನೆಲವನು ಉತ್ತರ ಗುಲಾಮನಿವನು
 ಬೀಜವು ಮೊಳೆಯದೆ; ಬೆಳೆ ಬರವೇನು?

ಡೈ. ಬ:— ಸೊಕ್ಕಿಹೆ ತುಂಬ ಗುಲಾಮ ನೀನು
 ಮೈ ಎಚ್ಚರ ಮರೆತೇ ಬಂದಿಹೆ ನೀನು!
 ಅರಸನ ಸರಸಿಯ ಕಮಲವು ಬೇಕೇ?
 ಡೈಮನ ಗುಡಿಯ ವಿಗ್ರಹ ಬೇಕೇ?
 ಗುಲಾಮ ಮೂಸಲು ಕಮಲದ ಎಸಳು
 ತಕ್ಷಣ ಬೂದಿಯು, ಮೂಗೇ ಘೈಸಲು!
 ಡೈಮನ ಗುಡಿಯ ವಿಗ್ರಹ ಮುಟ್ಟಲು
 ನಿಶ್ಚಯ ನಿನಗೆ ಮಣ್ಣಿನ ತೊಟ್ಟಲು.

(ತೆರಳುವನು)

ಇ. ಗು:— ಶಾಸನಿಟ್ಟರು ಡೈಮನರಿವರು.
 ಸಂಶಯ ಉಕ್ಕಿಸಿ ಸರಿದಿಹರು.
 ಕಮಲದ ಎಸಳನು ಮೂಸಲು ಗುಲಾಮ
 ಆಗುವುದೆಂದರು ಮೂಗೇ ಭಸ್ಮ!
 ಸೆಗಣಿಯೊಳೆರಗುವ ಭ್ರಮರದ ಹುಳುವು
 ಕಮಲದ ಎಸಳನು ಸೇರದೇನೆ?
 ಕಮಲವೆ ಹುಟ್ಟಿತು ಎಲ್ಲದು ಹೇಳಿ?
 ನೀರಿನ ಕವಚವು, ಮೇಲಿಗೆ ಗಾಳಿ;
 ಹುಟ್ಟಿನ ಮೂಲವೆ ಕಸರು ಕಾಳಿ!
 ಮುಖದಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೇಸರ ಧೂಳಿ!
 ಬಲ್ಲವರೆಲ್ಲರು ಎನಗಿದ ಪೇಳಿ:
 ಕಮಲದ ಹೊಬಿಗೆ ಕಂಪು ಇದೆ
 ಭ್ರಮರದ ಜೀವಕೆ ಮಿಡಿತವಿದೆ.

ಕಮಲಕೆ ಗೀತದ ಬಯಕೆಯಿದೆ.
 ಭ್ರಮರಕೆ ನಾದದ ಲಹರಿಯಿದೆ.
 ಎರಡಕು ಮೇಳದ ಯೋಗವಿದೆ.
 ಇದಲ್ಲದ ಕಾರಣ—ಏನು ಇದೆ?

(ಅಲ್ಲಿಗೆ ಡೈಮನ ಕುವರಿಯು ಹಾಡುತ್ತ ಬರುವಳು.)

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಡೈ. ಕು:— ಭ್ರಮರಗಳೆಲ್ಲದ ನಾಡಿನಲಿ
 ಅರುಳುವುದೇನ್ ಕಮಲ?
 ತಿಮಿರವದಿಲ್ಲದ ಬಾನಿನಲಿ
 ಉದಿಸುವುದೇನ್ ತಾರಾ?

ಇ. ಗು:— ಕಮಲದ ಭ್ರಮರದ ಉಪಮೆಯೊಳಿರಲು
 ಅದುವೇ ಧ್ವನಿಯೊಳು ಹೊರಟಿದೆ ಕೊರಳು!
 ಡೈಮನ ಕುವರಿಯು ಹೊರಟಹೆಳೆಲ್ಲಿಗೊ
 ಹಾಡನು ಹೊಮ್ಮುತ್ತೆ ಅಲೆವುದದೆಲ್ಲಿಗೊ!

ಡೈ. ಕು:— (ಬರುತ್ತ) ಭ್ರಮರಗಳೆಲ್ಲದ ನಾಡಿನಲಿ
 ಅರುಳುವುದೇನ್ ಕಮಲ!
 ತಿಮಿರವದಿಲ್ಲದ ನಾಡಿನಲಿ
 ಉದಿಸುವುದೇನ್ ತಾರಾ?
 ನಿಜಕು ಭ್ರಮೆಯೇ ನನಗೆ, ಭ್ರಮರದೆಣಿಕೆಯು ಬರಲು
 ತೋರುತಿದೆ ರೂಪೊಂದು; ಭ್ರಮರ ಮಿಾರುವ ಬಣ್ಣ.
 ಅಂಕೆ ಅಂಕುಶದೊಳಗೆ ಕೊಂಕುಗಟ್ಟಿತು ಜೀವ.
 ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೊಡಲಿ ಅಂಕೆಯಾಡುವ ಬಿಂಕ.
 ಬೆಳಕು ಗಾಳಿಗು ಅಂಕೆ, ಸೊಗಸು, ಸವಿಗೂ ಅಂಕೆ
 ಮೇಲೆ ಭೇದದ ಮುದ್ರೆ; ಒಳಗೆ ತಿಳಿವಿಗೆ ನಿದ್ರೆ.
 ಇವನಿಗೂ ಮುದ್ರೆಯಿದೆ—ಎದೆಗೆ ಹಾರೆಯ ಮುದ್ರೆ.
 ನನಗಿರುವ ಮುದ್ರೆಯನು ಕುಗ್ಗಿಸುತ್ತೆ ನಾನಿಂದು
 ಅಲೆಯುತಿಹೆನಲ್ಲಲ್ಲಿ; ಕಲೆಯೊಂದು ಉಳಿದಿಹುದು.
 ಯಾರಿರುವೆ ನೀ ಹೇಳು? ಯಾರ ಅರಮನೆ ನಿನಗೆ?

ಈ ಹಾರೆ ಗುರುತದುವನು? ನೀಗಂಡೊ ಹೆಣ್ಣೋ?
ಅಂಕೆ ಚಾಲಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಬಂಧಿತನು ಆದವನೆ;
ಅಂಕೆ ಬಿಗುವನು ಮೂರಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಿಯಾದವನೆ?

ಇ. ಗು:— ನಾನಂಕೆ ಘಾತಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಟೊಂಕ ಮುರಿದವನು.

ಡೈ. ಕು:— ಅರಸು ಮಗ ನೀನೇನು? ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಕರೆವರೇ?

ಇ. ಗು:— ನರಸು ಮೊಮ್ಮಗ ನಾನು; ಮನುಜನೆಂಬುದು ಹೆಸರು!

ಡೈ. ಕು:— ಮನುಜನೆಂಬುದು ಬಾತಿ; ಬೇರೇನು ಹೆಸರುಂಟು?

ಇ. ಗು:— ಇಸ್ವಿಟು ಕುಲದೊಳಗೆ ಗುಲಾಮನೆನಿಸುವೆನು.

ಡೈ. ಕು:— 'ಗುಲಾಮತನ' ಕಜ್ಜ; ಅದಕು ಮೂರಿದುದೇನು?

ಇ. ಗು:— ಯಾರ ಮೂರೆನು ನಾನು, ನನ್ನಿಂದ ಬೇಕೇನು?

ಡೈ. ಕು:— ನೀನಂದುದಿನಗರ್ಥವಾಗದೆಲೆ— 'ಓ ನೀನ'

ನಾನಂದುದಕೆ ಅರ್ಥಪೇಳುವಿಯ ಎನೆ?

ಭ್ರಮರವು ಅಲೆಯದ ನಾಡಿನಲಿ

ಅರಳುವುದೇನ್ ಕಮಲ

ತಿಮಿರವು ಸುಳಿಯದ ನಾಡಿನಲಿ

ಉದಿಸುವುದೇನ್ ತಾರಾ?

ಇ. ಗು:— ಡೈಮನರ ಕುಲವಿಹುದು— 'ಕಮಲ ಭ್ರಮರದ ಮಾತು!'

ನನ್ನ ಸಂಶಯ ಕಳೆಯೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ ಅನುವಿನಿತು—

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮೊದಲು ನನಗೆ ಸಲಿಸಿರಿ ಮಾತು.

ಸೆಗಣಿಯ ಮೂಸುವ ಹುಳುವೇ ಭ್ರಮರ—

ಕಮಲಕೆ ಏತಕೆ ಸಖ್ಯವು ಅದರ?

ಡೈ. ಕು:— ಸೆಗಣಿಯ ಸೇರಿದ ಭ್ರಮರವ ಕೇಳು;

ಭೃಂಗದ ಕುಲವದು ಒಂದೇ ಹೇಳು?

ಸುಗುಣಿಯ ಸ್ನೇಹವ ಮಾಡಿದ ಆಳು—

ಸೆಗಣಿಯೊಳ್ಳುಳುಗನು ವಿಚಾರ ತಾಳು!

ಇ. ಗು:— ಕಪ್ಪಿನ ಭೃಂಗಕೆ ಬಿಳುಪಿನ ಕಮಲವು

ಆಟಕೆ ಸೊಗವೇ ನಾ ತಿಳಿಯೆ.

ಡೈ. ಕು:— ಕಪ್ಪಿನ ಇರುಳಿಗೆ ಬಿಳುಪಿನ ತಿಂಗಳು

ಭೀಟಕೆ ಸಿಗನೇ ನೀ ಪೇಳು?

ಇ. ಗು: — ಕಪ್ಪು ಬಿಳುಪೂ ಒಪ್ಪಿಗಿಯಾದರೆ
ಅಪ್ಪಿಕೆ ಸ್ನೇಹವು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ.
ಮಧುವನು ಹೀರಿ ಹಾರಿದ ಕ್ಷಣಕೆ
ಕಂಬನಿಗೊಂಬುವು ಆ ನೇತ್ರ.

ಡೈ. ಕು: — ಇರುಳೂ ಹಗಲೂ ಚಂದ್ರಮ ಬೆಳಗಲು
ಬಯಸುತಲಿದ್ದೆವೆ ನಾವನನ.
ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ತುಂಬುವ ಮುನ್ನ
ಬಯಸುವೆವಯ್ಯ ಮುದ್ದಿನ ಚಿನ್ನ,
ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬೇಕಿಲ್ಲ ಎನಗೆ
ಬಲ್ಲಿಯ ನೀನು ಹೇಳಿನಗೆ—

ಭ್ರಮರವದಿಲ್ಲದ ನಾಡಿನಲಿ ಅರಳುವುದೇ ಕಮಲ
ತಿಮಿರವದಿಲ್ಲದ ನಾಡಿನಲಿ ಉದಿಸುವದೇ ತಾರಾ?

ಇ. ಗು: — ಗುಲಾಮನಿವನು ಬಲ್ಲಿದನಲ್ಲವು;
ನಿನ್ನೀ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಬಿಗುವಿನದು.
ಯಾರನು ಆದರು ಕೇಳುತೆ ಬರುವೆ
ಮುನ್ನವೆ ಉತ್ತರ ಪೇಳುವುದು!

(ತೆರಳುವನು.)

ಡೈ. ಕು: — ನನ್ನೀ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಯಾರೇನ್ ಅರಿವರು;
ಅರಿತಿರಲವರು ಭ್ರಮರಗಳೇ!
ಭ್ರಮರಗಳಾಗಿರೆ ನನ್ನನು ಸೇರರೆ?
ಸೇರಲು ಕಲೆಯದು ತಿಮಿರವದು?

(ತೆರಳುವನು.)

(ಡೈಮನ ಗುಲಾಮನು ಆ ದಾರಿಯಾಗಿ ಬರುವನು.)

ಡೈ. ಗು: — ಕೆಡುಗಾಲ ಬಂದಿಹುದು, ಅಲ್ಲದಿರೆ ಮಾತೇನು?
ಅವನೊಬ್ಬ ದುಡುಕಿದಕೆ, ಕುಪಿತರೀ ಅಂಕಿತರು.
ಎಕ್ಕ ಡೈಮನರೊಡನೆ, ವಾದವೆಸಗಿದನಂತೆ
ಇಸ್ಪೀಟು ಗುಲಾಮನವ-ಅಂಕೆ ತಮಗೇಕಿಲ್ಲ.

ಅಂಕಿತರ ತುಳಿತವು ಸಲ್ಲ'-ಹೀಗೆಲ್ಲ ಅಂದನಂತೆ.
 ನಾನಿಹೆನು ಗುಲಾಮ; ಎಲ್ಲರಂತಲ್ಲವದು.
 ಮೇಲಿನವ; ಡೈಮನರ ಮನೆಯಾಳು; ಅರಿತಿಹೆನು.
 ಆದರೇನ್! ಆದರೇನ್? ಮಾತು ಮೀರುವುದಲ್ಲ.
 ಎದುರು ಆಡುವುದಲ್ಲ; ಹಿಂದಕೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ!

ಡೈ. ಹತ್ತು:- (ಬರುತ್ತ)

ನಾನು ಬರುತ್ತಿಹೆನಯ್ಯ; ದೂರ ಸರಿಯಲಿ ಕಾಯ.
 ಅರಸು ಕುವರಿಯ ನೀನು ಕಂಡೆಯೇನಯ್ಯ?

ಡೈ. ಗು:— ಏನಾಯ್ತು ಅವರಿಗೆ; ಏನೊ ಹೆಲುವವರಂತೆ
 ಮರುಳುಗೊಂಡಿಹರಂತೆ; ಎತ್ತಿತ್ತೊ ಅಲೆವರಂತೆ!

ಡೈ. ಹ:— ಅದಕೆ ಅರಸುತಲಿಹೆನು, ಇನ್ನು ಕಾಣಿಸಲವಳು.
 ಪಾಪವಲ್ಲವೆ ನೋಡು—ಸಮಕುಲದಿ ವರನಿಲ್ಲ!
 ಹೆಚ್ಚೇಕೆ—ಎಲ್ಲೆಲ್ಲು ಗಂಡೆಂಬ ಹುಳುವೆ ಇಲ್ಲ.
 ಅರಸರಾದುದಕಾಯ್ತು, ಅಂಕೆ ಸಡಿಲಿಸಬಹುದು.
 ನಮ್ಮೊಳಗೋ! ಉಳಿವಿಲ್ಲ—ಎಂಟಕ್ಕೆ ಲಗ್ನದ ಅಂಕೆ.
 ಯೋಚನೆಯು ಬೇಡೇನು? ವರನು ದೊರೆಯುವ ಮೊದಲು
 ನೆರೆಯಬಾರದು ಎಂದು ಅರಿವಿಗೂ ತರಬೇಡವೇನು!
 ಹರಿಹರೇ—ಕೇಳುವುದು ಮಾಪಾಪ, ಮಾಪಾಪ!

ಡೈ. ಗು:— ಗಂಡು ಹುಳುವಾದರೂ ಸಾಕಾಗುತ್ತಿತ್ತೆ?

ಡೈ. ಹ:— ಹೆಲುಗಂಡನಾದರೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲೆತ್ತು.
 ನೀ ಕಂಡೆಯೇನವಳೆ? ಅರಮನೆಯ ಆಳ್ ನೀನು
 ಹೋಗಿ ಶೋಧಿಸು ಬೇಗ; ಅರಸು ಚಿಂತೆಯೊಳಿಹೆನು

ಇ. ಗು:— (ಬರುತ್ತ) (ತರಳುವನು.)

ಭ್ರಮರವು ಇಲ್ಲದ ನಾಡಿನಲೀ
 ಅರಳುವುದೇನ್ ಕಮಲ!
 ತಿಮಿರವನಿಲ್ಲದ ನಾಡಿನಲೀ
 ಉದಿಸುವುದೇನ್ ತಾರಾ?

ಡೈ. ಗು:— ಪಂಡಿತರ ಕೆಣಕಿದನು ಇವನು, ನಮ್ಮವನಯ್ಯ

ಡೈಮನರ ಶಾಪದಿಂ ಮಂಕುಗೊಂಡಿಹೆನು!

ಇ. ಗು:— ಭ್ರಮರವು ಇಲ್ಲದ ನಾಡಿನಲಿ
ಅರಳುವುದೇನ್ ಕಮಲ?

ಡೈ. ಗು:— ಭ್ರಮರವೆಂಬುದು ಒಂದು ಗಂಡು ಹುಳುವಲ್ಲ!
ಅರಸು ಮಗಳಿಗೆ ಬೇಕು--ಅಂಥ ಹುಳುವೆಲ್ಲ!
ನೀನೇಕೆ ಅಳುತ್ತಿಹೆಯ ಗುಲಾಮ ಕಿರಿಯ,
ಗಂಡೆಂಬೆ ಹೆಣ್ಣೆಂಬೆ, ಮಾತೇಕೆ ಬರಿಯ?

ಇ. ಗು:— “ಅರಸು ಮಗಳಿಗೆ ಬೇಕು ಅಂಥ ಹುಳುವೆಲ್ಲ
ಗಂಡೇನು ಹೆಣ್ಣೇನು ಬರಿಯ ಮಾತಲ್ಲ.”

ಡೈ. ಗು:—ನಿನಗೆ ಏತಕೆ ಚಿಂತೆ ತಮ್ಮ, ಹೇಳು!

ಇ. ಗು:— “ಗಂಡೇನು ಹೆಣ್ಣೇನು ಬರಿಯ ಮಾತಲ್ಲ”
ಗಂಡಿಗಾಗಿಯೆ ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಲೇ ಇಲ್ಲ?

ಡೈ. ಗು:—ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗುವ ಗಂಡು ಹುಟ್ಟಲೇ ಇಲ್ಲ;
ಗುಲಾಮನೆಂಬವಗೆ ತಂಟೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ.
ಗುಲಾಮನೆಂಬವನು ದಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಬಿರತು
ಆಯುಷ್ಯ ಕಳೆವವನು; ಸೊಗಕ್ಕೆ ಹೊರತು.

ಇ. ಗು:— ಹೆತ್ತರಂಕೆಗೆ ಇಂದು ತುಚ್ಛತನು ಆದವನು
ನೊಗದ ಅಂಕೆಯನಿಂದು ಸಹಿಸಬೇಕೇನು?

ಡೈ. ಗು:—ಸಹಿಸದಿರೆ ಇನ್ನೇನು? ಗುಲಾಮಗಿಹುದೇನು?
ದಾಸ್ಯವೇ ಲಾಸ್ಯ; ಜಗಕೆ ಪರಿಹಾಸ್ಯ!

ಇ. ಗು:— ಒಪ್ಪದೀ ನುಡಿಯೆನಗೆ. ಪರಿಹಾಸ್ಯವಿನ್ನಿಲ್ಲ,
ಪರದಾಸ್ಯ ಮುನ್ನಿಲ್ಲ, ಸೊಗ ಲಾಸ್ಯವೇ, ಎಲ್ಲ.

ಡೈ. ಗು:—ಇನ್ನಾರೋ ಬರುತಿಹರು ನಿನ್ನ ಮಾತನು ಕೇಳಿ
ನನ್ನ ದೂಷಿಪರು, ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯು ದಾಸ್ಯ.

ಡೈ. ಕು:—ಭ್ರಮರವದಿಲ್ಲದ ನಾಡಿನಲಿ ಅರಳುವುದೇನ್ ಕಮಲ,
ತಿಮಿರವದಿಲ್ಲದ ನಾಡಿನಲಿ ಉದಿಸುವುದೇನ್ ತಾರಾ.
ಹೇಳುವೆಯ ಈಗಿನಗೆ ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಗೀತ?
ಭ್ರಮರವದಿಲ್ಲದ ನಾಡಿನಲಿ

ಅರಳುವುದೇನ್ ಕಮಲ

ಇ. ಗು:— ಭ್ರಮರವು ಅಲೆಯದ ನಾಡಿನಲಿ

ಅರಳುವುದೇನ್ ಕಮಲ?

ಡೈ. ಕು:— ಭ್ರಮರದ ಬರವನು ಕಾಯುತಲಿ

ಅರಳದೊ ಏನ್ ಕಮಲ?

ಇ. ಗು:— ಭ್ರಮರವು ಬಂದರೆ ಮಾತಿನಲಿ?

ತೋರುವುದೇನ್ 'ಅಮಲ'

ಡೈ. ಕು:— ಭ್ರಮರಕೆ ಅಮಲನು ಉಣಿಸುತಲಿ

ಮಣಿಯೆದೆ ಏನ್—ವಿಮಲ?

ಇ. ಗು:— ಕಮಲವು ಮಣಿದರೆ, ಭ್ರಮರವು ಕುಣಿವುದು;

ಜಗವನು ಗೊಳಿವುದು ಬೆರಗ.

[ಬಳಿ ಸೇರುವರು. ಆಗ ದೂರದಿಂದ ಡೈ. ರಾಜನೂ ರಾಣಿಯೂ ಬರುವರು. ಡೈಮನ ಕುವರಿಯು ಇ. ಗುಲಾಮನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಳು]

ಡೈ. ರಾಣಿ:—ನೋಡು ದೊರೆಯೇ ನೋಡು,

ಕೊನೆಗು ದೊರೆತಳು ಕುವರಿ!

ಡೈ. ರಾಜ:-ಕುವರಿಯವಳದು ದಿಟವು, ಯಾರವನು ಆ ಕರಿಯೆ?

ಡೈ. ರಾ:—ಗುಲಾಮನಿರಬೇಕು. ಇಸ್ವಿಟು ಗುಲಾಮನಿರಬೇಕು.

ಏನಾಯ್ತು ಏನಾಯ್ತು! ಹೀನತನ ನಮಗಾಯ್ತು!

[ಕುವರಿಯೂ ಗುಲಾಮನೂ ಮುಂದುವರಿಯುವರು]

ಡೈ. ಕು:—ಆದುದೇನಿಲ್ಲ; ನಿಜಕು ಆದುದೇನಿಲ್ಲ.

ಸರಸಿಯ ತಡಿಯಲಿ ಭ್ರಮರವ ಕಾಣದೆ

ಕಮಲವು ಅರಸುತಲಿತ್ತು!

ಇ. ಗು:—ಕಮಲದ ಕರೆಯನು ಸ್ತುತಿಧ್ವನಿಸಿತ್ತು

ಭ್ರಮರದ ಯಾವತ್ತು!

ಡೈ. ರಾಜ:-ಕಮಲದ ಬುಡವನೆ ಕಿತ್ತೇಬಿಟ್ಟಿತು

ಮದಕರಿ ಈ ಹೊತ್ತು!

ಡೈ. ರಾಣಿ:-ಅಂಕೆಯ ಮಾತನು ಕೇಳುವ ಮೊದಲೇ

ವಿಸತ್ತು ಕಲಿತಿತ್ತು!

ಡೈ. ಅಂಜ:- ತಡಿ, ತಡಿ, ಡೈಮನು ಬಂದೇ ಬಂದನು

ಬಿಡಿಸಲಿ ಈ ಕುತ್ತ.

ಡೈಮನ ಹತ್ತು; ನೋಡಿರಿ ಅಲ್ಲಿ

ವಿಧಿಯೊಳಗೇನಿತ್ತು

ಡೈ. ಹ:- ಗುಲಾಮನೆಂಬವ ಕುವರಿಯ ಸೇರಲು

ಲಲಾಮನಾಪನು, ಇನ್ನೇನು!

ಆಗುವ ತನಕ ಅಂಕಿಯ ಬಿಗುವು,

ಆದರೆ, ಮರುಕ್ಷಣ ನಗುವು!

ಸತ್ಯವನುಸುರುವೆ ಇಷ್ಟದು ನಿಶ್ಚಯ—

ಎಲ್ಲವು ಬೊಮ್ಮನ ಬರಹ.

ಅಂಕಿಯ ಗುಟ್ಟು, ಗುಟ್ಟಿನ ರಟ್ಟು,

ಅವನೆ ಸಲಿಸುವ ವರಹ

ಹಿರಿಯ ದೇವರು

ಪಾತ್ರ ಪರಿಚಯ

[ವಿಶಾಲವಾದ ರಂಗಭೂಮಿ. ನೆಲನ ವಿಸ್ತಾರವು ಕಾಣಿಸುವ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ, ಬಹುದೂರದ ತನಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ನೋಟ ಮೂಡಿದೆ.]

ಅನುರ:— ಮಾನವನ ಅನಂತ ಜೀವನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಚಿರಂಜೀವಿ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಅಬಲೆ:— ಮಾನವನ ಮನೋದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಭೀತಿಗಳ ಸಂಕೇತಳೆನಿಸಿ ದವಳು. ಅನುರನ ತಂಗಿ; ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದವಳು.

ಪೂಜಾರಿ:— ಮಾನವನ ಮನೋ ದೌರ್ಬಲ್ಯದ ಮೇಲೆ ದೇವರ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಮಾನವನ ಯಾವತ್ತು ಬಯಕೆ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೆತ್ತುವ ಯುಗ ಶಿಲ್ಪಿ.

ಇಂದ್ರ:— ವೈದಿಕ ಯುಗದ ದೇವತೆ

ಯಮ:— " "

ವಿಷ್ಣು:— " "

ಐರಿಸ್, ಎನಿಬಿಸ್, ಟ್ರಿಫೂನು—

ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಐಗುಪ್ತ ದೇವತೆಗಳು. ಭಕ್ತಜನರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ.....

ಅಂಕ ೧.

[ಬಯಲು ಗಾವಲೊಂದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಬರಗಿಕೊಂಡು, ತೂರಾಡುವ ಹೂ
ಗಿಡಗಳೊಡನೆ ನಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಅಸುರ.]

ಅಸುರ:— ಎಳೆಯ ನಸುಗಾಳಿಯಿದು! ಎಷ್ಟು ಮುದದಿಂದೆನ್ನ
ಮುಂಗುರುಲ ಕುಣಿಸುತಲಿ ತಾ ನಲಿಯುತ್ತಿಹುದು!
ಬಿಸಿಲ ಬೇಗೆಯಿಂ ನೊಂದ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಗಿಂದು
ಚಂದದುಪಚಾರವನೆ ಎಸಗಿ ಸಂತ್ರೈಸುತ್ತಿದೆ.
ಯಾರಿಲ್ಲದನಗಿಂದು ಈ ಗಾಳಿಯಲ್ಲವೆ ಗೆಳತಿ!
ಅಕ್ಕರೆಯ ಕಿರಿ ತಂಗಿ ತಾನೊಂದು ದಿನ ಬಂದು
ಮರುವೊಂದು ಗಳಿಗಯಲಿ ಕಳೆದು ಹೋದಳು ಏಕೋ!
ಅಂದು ಕಳಚಿದ ತನುಜೆ, ಗಾಳಿದೇಹವ ತಾಳಿ
ಆಗಾಗ ಬರುವಳೋ ಎಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಹುದು;
ಕಣ್ಣು ಬಿಗಿಯುವಳೊಮ್ಮೆ ತಾನು ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು!
ಮೈಯ ಸವರುತಲೊಮ್ಮೆ ಮಾಯವಾಗುವಳಲ್ಲ!
ಜೀವನದ ಬೇಗೆಯಲಿ ಬಿಂದು ನರಳದ ಚಣದೆ
ಎಳೆ ಚಿಗುರ ಕೈಯಿಂದ ತಂಬೆಲರ ನಲುಬೀಸಿ
ಬೆಟ್ಟದಾ ಮರೆಯಿಂದ ನಸುನಕ್ಕು ನಗಿಸುವಳು!
ನಾಲ್ಕೆಸೆಯ ಎಳೆಗಾಳಿ, ನೀನೆನ್ನ ನಿಜಗೆಳತಿ;
ನೀನಿಹೆಯ ಎಲ್ಲೇನೋ! ನೀ ಬರುವೆ ಎಂದೇನೋ!
ನೀ ಸರಿವೆ ಎಂತೇನೋ—ಆದರೇನ್, ಆದರೇನ್?
ಈ ಮನವು ನೊಂದಾಗ ನೀ ಬಂದೆ ಬರುತಿಹೆಯ
ನಾ ಒಂಟಿ ಎಂದಾಗ, ನೀನಿದ್ದೆ ಇರುತಿಹೆಯ.
ಬಂದು ಮೈದಡವುತ್ತೆ ಅಪ್ಪಿ ಮುದ್ದಿಕ್ಕುತ್ತೆ
ಮಾಯವಾವೆ....

[ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೆಲುಗಾಳಿಯೇ ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ ಬಲವಾಗಿ ಸದ್ದೆಬ್ಬಿಸಿ ಉರುಳತೊಡಗುವುದು.]

ಉಕ್ಕುವೆಯೆ? ಉರುಳುವೆಯೆ? ಇಂತೇಕೆ ಎಲರ ದೊರೆ
ಬಾಳ್ವೆಯುಯ್ಯಾಲೆಯದು ಹರಿವಂತೆ, ಮುರಿವಂತೆ
ತೀಡುವೆಯೆ, ಕಾಡುವೆಯೆ—

[ಮೇಲೆದ್ದು ಬಾನನ್ನು ನೋಡುವನು]

ಮುಗಿಲ ಹಂಸದ ಕೂಟ, ನೀಲ ಮಾನಸವೀಸಿ
ಏನು ಒನಸಿನಿಂದತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ ಭರದಲ್ಲಿ
ಒಂದಲ್ಲ ಎರಡಲ್ಲ—ಸರಸೆ ತುಂಬಿಹುದಲ್ಲ!

[ಬೆಳ್ಳುಗಿಲು ಕಪ್ಪೊಡೆಯುತ್ತ ಬರುವುದನ್ನು ಕಂಡು]

ಹಂಸದಂತಿಲ್ಲಿಗ; ಕಾಯ ಹಿರಿತನವೆತ್ತಿ
ಬಿಳಿತನವೆ ಬರಿದಾಯ್ತು. ಇರುಳೆ ಮೈವೆತ್ತಂತಿಹುದು!
ಬರಿಗಾಳಿ ಬಲುಕೊಬ್ಬಿ ಬಿರುಗಾಳಿಯಾಯ್ತು!
ಕಾರ್ಮುಗಿಲ ಕೆರಳಿಸುತೆ ಬಲು ರೌದ್ರವಾಯ್ತು;
ಮುಗಿಲನುರುಳಿಸುವಂತೆ ನನ್ನ ಹೊರಳಿಪೆಯೇನು?

[ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲು ಮಿಂಚುಗಳೇಳುವುವು]

ಅಬ್ಬ, ಮರುತನ ಚೇಷ್ಟೆ! ಒಳ್ಳೆ ಸರಸದ ಆಟ—
ಬಾನ ಕಡೆಯುವೆಯೇನು? ಕೋರೆಮಸೆಯುವೆಯೇನು!
ಕಾರಿರುಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಮಿಂಚು ಬಳ್ಳಿಯ ತೊಡಿಸಿ
ವಿಕಟ ನಗುವಿನ ಗಾನ ಹೊರಳಿಸುತೆ ಕುಣಿಯುವೆಯೆ?

[ಸೃಷ್ಟಿಯ ಈ ರೌದ್ರವನ್ನು ಕಂಡು ಯಾವುದೋ ಜೀವಿಯೊಂದು ಬೆದರಿ
ಚೀರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕೇಳಿಸುವುದು]

[ಬಿರುಗಾಳಿ, ಮಳೆ, ಸಿಡಿಲುಗಳ ಭರವೇರುವುದು. ಯಾವಳೋ ಒಬ್ಬ
ತರುಣ ಭೀತಿಯಿಂದೋಡಿ ಅನುರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರುವಳು]

ಬಾ ತಂಗಿ, ಬಾ ಬಳಿಗೆ—ಏಕೆ ಬೆದರುವೆಯಿಂತು?
ಸಾಕು ಸಾಕೆಲೊ ಮರುತ, ನಿನ್ನ ಚೇಷ್ಟೆಯ ತಡೆಯೆ,
ನೋಡಿವಳ—ಕುಟಿಲ ಕ್ರೌರ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಿಯಳಿವಳು
ನಿನ್ನ ಉಕ್ಕಿಗೆ ಬೆದರಿ, ಕಕ್ಕುಲತೆ ಗೊಂಡಿಹಳು.

[ಅವಳನ್ನು ಆದರಿಸಿ ಹಿಡಿಯುವನು]

ಅಬಲೆ:— ಕರನ ಸಡಲಿಸ ಬೇಡ, ಕಾಯ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿಹುದು.
ಬಳಿಯೊಳಗೆ ಗವಿಯಿರಲು, ಅಡಗಿಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದೆ;
ಸಿಡಿಲಿನಬ್ಬರವಿದಕೆ ಎದೆಯೆಲುಬುಗಳು ಅದುರಿ
ವುಡಿಯಾಪ ತೆರನಿಹುದು; ಮಿಂಚುಮೊನೆಗಳು ಕಣ್ಣು
ಸೀಳಿ ಕುಕ್ಕುತ್ತಲಿಹವು; ಗಾಳಿಯೊಡೆತಕೆ ನೆಲವೆ
ಅದುರಿ ಸಿಡಿವಂದದಲಿ—ಪ್ರಳಯವೇ ಉಕ್ಕುತ್ತಿಹುದು.

ಅನುರ:— ವಾಯವ್ಯದರಮನೆಯ ಎಲರದೊರೆ ಕೇಳಿಲ್ಲ—
ನನ್ನಸುವು ತಡೆದಂತೆ ನಿನ್ನೊಯ್ಲ ಭರವಿದನು
ಎಳೆಯುಸಿರುಗಳು ಎಂದು ತಡೆಯಲಾರವು ನಿಜದಿ;
ನಿನ್ನೋಟ ಮಾಟಗಳ ಕಂಡು ಅಂಜುವಳಿಕೆ;
ಹೆಣ್ಣಿವಳು ಮಿಗನಯನೆ; ಈಗಂತು ಬೆದರುಜೀವಿ!
ಇವಳೊಳೇತಕೆ ಗಡಸು, ತೋರಲೇತಕೆ ಬಿರುಸು?
ಕರುಣೆ ಬಿತ್ತುವ ಹೊಲದಿ ಮರಣ ಸೂಸುವೆಯೆ!
ಮೆಲುವಾಗಿ ನುಡಿದು ಬಾ, ಚೆಲುವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಾ,
ನಿನ್ನೆಳಮೆ, ಕಂಪುಗಳ ಸೂಸಿ ಬಾ, ಹಾಸಿ ಬಾ,
ಈ ಓಟ ನಿನಗಲ್ಲ, ಈ ಕಠಿಣ ಚೆಲುವಲ್ಲ
ಮಣೆದು ಬೇಡುತ್ತಲಿಹೆನು—ತಣೆದು ಹರಸುವುದಯ್ಯ.

[ಬಿರುಗಾಳಿಯು ಶಾಂತವಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಮೊದಲಿನ ತಂಬೆಲರು ಬೀಸುವುದು]

ನೋಡವ್ವ—ಅವ ನಾನು ಎಂದಂತೆ ಇಹೆನು . . .

ಅಬಲೆ:— ಅವ—ಅವ ಬಂದನೇನು?
ಗುಡ್ಡಗಳನು ಬಿರಿದಾತ, ಮರಗಳನು ಮುರಿದಾತ
ಕಿಚ್ಚುಗೋಲುಗಳಿಂದ ಆಡಿದಾತ—
ಅವ . . . ಅವ ಬಂದನೇನು!

ಅನುರ:— ಹಾಗಲ್ಲ, ನಾನೆಂದೆ—ರೌದ್ರ ತಣೆದಿಹುದೆಂದು.
ಸಿಡಿಲು ಅಡಗಿತು ನೋಡು; ಮುಗಿಲು ಚೆದರಿತು ನೋಡು,
ತಂಬೆಲರು ಮೋಹಮಯ ಲಾಸ್ಯವೆಸಗುತ್ತಲಿಹುದು

ಅಬಲೆ:— ಚಿದರಿತೇನ್ ಕಾಮುಗಿಲು—ಚಿದರಲಿಲ್ಲವು ಅಣ್ಣ.
ದೂರಸರಿಯುತೆ ತಾನು ಹೊಂಚಿ ಇಣಕುತಲಿಹುದು!
ಮುಗಿಲ ಹಿಂದಕೆ ಬೇರೆ ಘೋರವಿದ್ದಂತಿಹುದು,

ಅಮರ:— ಏಕೆ ಬೆದರುನೆ ತಂಗಿ ಇಲ್ಲದುದ ನೆನೆಯುತ್ತೆ
ಮುಗಿಲ ಹಿಂದಿನ ಮಿಸುಗು, ತಾರೆಗಳ ಉದಯ ಕಳೆ.
ಸಂಜೆ ಸರಿದುದರಿಂದ ಬಾನಿಗೊಡೆಯರು ಅಸರು.
ಇರಲಿರಲಿ—ನೀನಾರು? ನಿನ್ನ ಕಂಡಂತಿಹುದು.
ಎಂದೇನೋ ಕರಯುಗವ ಮುದದಿ ಪಿಡಿದಂತಿಹುದು?
ಯಾರುನೀ; ಎಲ್ಲಿತಾವ್?

ಅಬಲೆ:— ಪೇಳುವೊಡೆ ನುಡಿಗಳನು ನಂಬಲಂಜಿಕೆಯಕ್ಕು.
'ನಾನಾರೆ?' ನಾನಬಲೆ, ಹೋಕು ಹೊಕ್ಕಿಲ್ಲದವಳು.
ಎಷ್ಟು ದಿನ ಸಂದುವೋ—ಅಲೆದು ದಣಿವುದರಲ್ಲಿ;
ಈ ಗುಡುಗು, ಈ ಮಿಂಚು, ಬಿರುಗಾಳಿ, ಬೆಂಕಿಗಳ
ಕಂಡು ಭೀತಿಗೆ ಬಲಿಯು; ನರಳಿ ಚರಿಸುತಲಿಹೆನು;
ಪಾರುಗೈಯ್ಯುವರಾರೊ ದಾರಿಗಾಣೆ; ದಾರಿಗಾಣೆ!

ಅಮರ:— ಹಿಂದೆಲ್ಲಿ ವಾಸವಿದ್ದೆ ಅಂಜಿಕೆಯ ಅವತಾರಿ?

ಅಬಲೆ:— ಹಿಂದೆಯೂ ಇಂತೆ ಇದ್ದೆ . . .

ಅಮರ:— ತಂದೆ ತಾಯ್ಗಳು ಇಲ್ಲ? ಅಣ್ಣತಂಗಿಯರಿಲ್ಲ
ಮನೆಮಠಗಳೇನಿಲ್ಲ—ಬಂಧು ಬಳಗ?...

ಅಬಲೆ:— ಯಾವೊಂದು ಕಡೆ ಇಲ್ಲ, ನೆಲಸುವೊಡೆ ನೆಲವಿಲ್ಲ
ನನಗೆ ನಾನೆಂತಾದೆ ಎಂಬಚ್ಚರಿಯು ಕೆರಳುತ್ತಿದೆ
ನಿನ್ನ ಕಂಡೀಕ್ಷಣಕೆ ಸ್ನೇಹದಾಸೆಯು ಉದಿಸಿ
ನಿನ್ನ ಹಿಂದನು ತಿಳಿಯೆ, ಬಯಕೆಗೊಂಡಿದೆ ಮನವು

ಅಮರ:— ನಾನೇ?

ಹಿಂದಿನಿಂ ಈ ವನದಿ ಅಲೆದು ಚರಿಸುತಲಿದ್ದೆ
ತನುಜೆಯೊಬ್ಬಳ ಕೂಡಿ ಚೆಲುವಿನೊಳ್ಳಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ
ಅದಕು ಹಿಂದೊಂದು ದಿನ ತಾಯ್ತಂದೆಯರ ಸೇರಿ.

(ಏನನೋ ನೆನೆದು ಅವಳನ್ನೂ ಕಂಡು ನೆನಪು ಕೆದರಿ)

ಇರುಳೊಂದು ದಿನ ಮಲಗಿ ತಿರುಗಿ ಏಳದೆ ಪ್ರೋದ
ಮಲಗಿದನು; ಮಲಗಿದನು; ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದಿಹೆ ನಿವ್ರ
'ಆವುದೋ ಕನಸಿನೊಳು ಮೋಹಗೊಂಡಂತಿತ್ತು
ಮೋಹನದ ಆಟದಿಂ ತಾನೇಳದಂತಾಯ್ತು.
ಆ ತಾಯಿ—ಇದರಂತೆ ಬಾಳೈಯಿಂ ತೇಲಿದಳು.
ಎಳೆತನದಿ ಈ ಎನ್ನ ಊಡಿಸಿದ ಮಾತಾಯಿ
ಬೇರೊಂದು ದಿನ ಸೊಗದ ನಿದ್ದೆ ಚಾಲಕೆ ಸಿಲುಕಿ
ಏಳದೆಯೆ ಪ್ರೋದಳೈ—ಸ್ತರಣೆಯೇ ಗತಿಯಾಯ್ತು

ಅಬಲೆ:— ಆ ತಂಗಿ?

ಅಮರ:— ಕೇಡಾಯ್ತು

ಉಳಿದಿಬ್ಬರೇ ನಾವು ವನವ ಚರಿಸುತಲಿದ್ದು
ಹೆಸು ಹೆಕ್ಕಗಳ ಕಂಡು ನಲಿದು ಪಾಡುತಲಿರಲು
ಹೆಳೆ ನೋವುಗಳ ಮರೆಯೆ, ಹೊಸ ಸೊಗಸುಗಳ ಹೆಣೆಯೆ;
ನದಿದಂಡೆಯೊಳಗೊಂದು ದಿನ ಕುಳಿತು ಇದ್ದಂತೆ—
ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು ನೀರು, ಕೊಚ್ಚಿ ಒಯ್ದಿತು ಅವಳ.
ಈಗಿರುವೆನೇಕಾಕೆ.... ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ ಈ ವಾಯವ್ಯದೇಳ ಮರಿಯು

ಅಬಲೆ:— ವಾಯವ್ಯದೇಳಮರಿಯು

ಅಮರ:— ಗೆಳೆಯ ಮಾರುತರಾಯ, ಬೀಸಿ ನಗುತಿಹೆನ್ನ
ಅವನ ಬಿಟ್ಟಿನಗನೈ ಗೆಣೆಯಿರಿಲ್ಲ....

ಅಬಲೆ:— ನೋಡಣ್ಣ, ನಿನ್ನ ಕತೆ ಹಿಂದಣದ ಕನಸೊಂದ
ಎಚ್ಚರಿಸುತಿಹುದಲ್ಲ; ನೀರಸುಳಿಯಲಿ ಸುತ್ತಿ
ಭ್ರಮೆಯನೊರೆಯಲಿ ತೇಲಿ, ಎಲ್ಲೊ ದಂಡೆಯ ಸೇರಿ
ಹುಟ್ಟಿಬಂದಂತಿಹುದು—ಹಗಲುಗನಸಿನ ಹುಚ್ಚು
ಬಲುವಾಗಿ ಕಾಡುತಿದೆ—ಆರ್ಥವಾಗದೆ ಇತ್ತು,
ಹುಚ್ಚು ಕನಸಲ್ಲೇನು? ಎಚ್ಚರದ ಸತ್ಯವೇ?

ಅಮರ:— ಎಚ್ಚರದ ಸತ್ಯವಿದು—ಅಂದಗಲಿ ಪ್ರೋದವಳು
ಇಂದು ಬಂದಪೆ ತಾನೆ! ತಂದು ಕೆಡೆದುದು ಗಾಳಿ
ನೀರು ಬೇರಾಗಿಸಿತು; ಗಾಳಿ ಮರು ಸೇರಿಸಿತು

ಆದರೇನಿದು ತಂಗಿ? ಎದೆಯೊಳಗನೀ ನಡುಕು?
 ಗಾಳಿ ಮಳೆಯೊಳು ನೀನು ಆಡಿ ದಣಿದವಳಲ್ಲೆ?
 ಇಂದು ಗುಡುಗಿನ ದನಿಗೆ ಬೆದರಿ ಬೆಚ್ಚುವೆಯೇಕೆ!

[ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಪೂಜಾರಿಯು ಮುಗಿಲಿಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು,
 ಆಗಮಿಸುವನು.]

ಪೂಜಾರಿ:— ಕರದಿ ವಜ್ರವ ಪಿಡಿದು, ಬಾಸ ಕಡೆಯುತಲಿರುವ
 ಓ ದೇವಾಧಿದೇವ, ಕರುಣೆದೋರು.
 ಅಬಲರೈ ಮಾನವರು, ದುರ್ಬಲರು ಜೀವಿಗಳು
 ಧರೆಯ ಹುಳುಗಳ ಮುಂದೆ ನಿನ್ನಗ್ರವೇ?
 ಬಡಪಾಯಿಗಳು ನಾವು, ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತಿಗಳಿಲ್ಲ
 ಭಕ್ತಿಯೊಂದಿಹುದಯ್ಯ ಮಣಿವೆವಯ್ಯ,
 ಗುಡುಗು ಮಿಂಚನು ಕರೆದು ಗಡಗುಡಿವುದೇಕೆಮ್ಮ,
 ಯಜ್ಞ ಮುಖದಲಿ ನಿನಗೆ ಹವ್ಯವೀವೆ.
 ಕಾಲಕಾಲಕೆ ದೇವ, ಮಳೆ ಗಾಳಿಗಳ ಕಳುಹಿ
 ಕ್ಷಮೆ ಕ್ಷೇಮಗಳನಿಷ್ಟೆ ಪಾಲಿಸಯ್ಯ,

ಅಮರ:— ಯಾರು ನೀ? ಯಾರೊಡನೆ ಸಲ್ಲಾಪ?

ಪೂಜಾರಿ:— ಅರಿಯೆಯಾ ನೀಯೆನ್ನ? ಯುಗದ ಪೂಜಾರ್ಯ ನಾ,
 ಮುಗಿಲದೊರೆ ಇಂದ್ರನನು ಬೇಡಿ ತಣಿಸುತಲಿಹೆನು

ಅಮರ:— ಇಂದ್ರನನು? ಯಾರವನು?

ಪೂಜಾರಿ:— ಕಂಡಿಲ್ಲವೇನವನ? ಬಾಸಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಜೆ
 ಏಳು ಬಣ್ಣದ ಬಿಲ್ಲ ಬಿಡಿಸಿ ನಿಂದಾ ನೋಟ!
 ಪಾಪಿಗಳನಂಜಿಸಲು ಬಾಸ ಕೆರಳಿದ ಆಟ!
 ವಜ್ರವನು ಕಟಿಕಟಿದು ನೆಲನೆ ಬಾಯ್ಕೆರೆವಂತೆ
 ಬರೆಸಿಡಿಲನೆರಗಿಸುತೆ ಕೆಚ್ಚಿದೆಯಕರಗಿಸುತೆ
 ಎಂಟು ದಿಸೆಗಳ ಸೀಳಿ, ರೌದ್ರ ರೂಪವ ತಾಳಿ....

ಅಮರ:— ಈ ಸಂಜೆ! ಇಂದ್ರನನು? ಕಂಡುದೇ ಇಂದ್ರಧನು?
 ಈ ಸಂಜೆ ಆದುದೇನು? ನಾನೇನು ತಿಳಿಯೆನೇ?
 ತಂಬೆಲರೆ ತುಸು ಹೆಚ್ಚಿ ಬಿಗುಪಿನಿಂ ಬೀಸಿತ್ತು;

ಅಂಬರದ ಕಾಳ್ಕೈಗೆ ಚಂಚಲೆಯು ಸೆರಗಾಯ್ತು
ತುಂಬ ಸೊಗಸಿನ ನೋಟ—ಏನಾಯ್ತು ಅದರಿಂದ?

ಪೂಜಾರಿ:—ತುಂಬ ಸೊಗಸಿನ ನೋಟ; ಏನಾಯ್ತು ಅದರಿಂದ!
ಅದುವೆ ಇಂದ್ರನ ಮಾಟ; ಉಗ್ರತೆಯ ಕಡೆನೋಟ!
ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಗೋಳಿಟ್ಟು—ಇಳೆಯ ಕಾಪಾಡೆಂದೆ;
ಆತನನು ಮರೆಹೊಕ್ಕೆ; ಮಣಿದು ಕಂಬನಿಗರೆದೆ.
ಶರಣು ಪೋದುದಕಾಯ್ತು—ಇಲ್ಲದಿರೆ, ಉರೆ ಸೊಕ್ಕಿ
ವಜ್ರವನು ತಿರುವುತ್ತಿ ಗಿರಿಮರವ, ನರಕುಲವ,
ನನ್ನ, ನಿನ್ನನು, ಎಲ್ಲ—ಭಸ್ತುವೆಬ್ಬಿಸಿ ಬಿಡಲು
ಬಾಸ ದೊರೆ ಇಂದ್ರಂಗೆ ಯಾವ ಬಲುಹಿನ ಕೆಲಸ?

ಅಬಲೆ:— ಇಂದ್ರನೆಂಬವನೊಬ್ಬ ಗೈದನೇನಿದನು?
ಎನ್ನ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯು ಮುದುರಿ ಮುರುಟಾಗಿತ್ತು,
ಪೂಜೆಯನು ಸಲಿಸುತಲಿ ನೀ ಕಾಯ್ದೆ ನಮ್ಮನ್ನು

ಪೂಜಾರಿ:— ನಿಜತಂಗಿ, ನಾ ಕಾಯ್ದುದಕಾಯ್ತು; ಇಲ್ಲದಿರೆ
ಹಿರಿಯ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಹುಲು ಮನುಜನೆಷ್ಟರವ
ಆ ಅಗ್ನಿ, ಆ ಯಮನು, ಟೈಪೂನು, ಐರಿಸರು—
ಎಲ್ಲ ದಿಸೆಗಳ ದೇವ, ಮೃತ್ಯು ದೊರೆ ಯಮರಾಯ—
ಇವರೆಲ್ಲರಿದಿರಿಸಲಿ ಮಾನವನು ಮಣಿಯದಿರೆ!

ಅನುರ:— ಎಲ್ಲವೂ ಹೊಸಬಗೆಯೆ!
ನಾನಾವ ದೇವರನು ಕಂಡವನೆ ಅಲ್ಲ
ಯಾರೇನು ಬಂದೆನ್ನ ಕೆಣಕಲಿಲ್ಲ.

ಪೂಜಾರಿ:— ಹಿರಿಯ ದೇವರು ಅವರು, ಹುಳುವ ಹೆಕ್ಕುವರೇನು?

ಅನುರ:— ನೋಡಾರ್ಯ
ವಾಯುವೊಬ್ಬನ ಬಲ್ಲೆ; ಗೆಳೆಯನಂತಿಹನಾತ
ದೇವರಿರುವೊಡೆ ನಿಜಕು ವಾಯುವಂತಿರಬೇಕು.
ಕಾಣೆದೆಯೆ ಕರೆದಾಗ ಬಂದು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು.

ಪೂಜಾರಿ:— ಎಲೆ ಮರುಳೆ! ನೀನು ಅರಿಯೆ! ನಿನ್ನ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವಾಯು
ಇಂದ್ರನಡಿಯಾಳಯ್ತು; ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಏನು!

ಅಗ್ನಿ ಯಮ ನೈಋತಿಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕುಂದಿಗಳು
ಇಂದ್ರನೆಂದಂತಿಹರು; ಅವಗೆ ತಲೆವಾಗುವರು;
ಇಂದ್ರನೇ ಅಧಿಪತಿಯು ಅಮರ ಲೋಕವದಕ್ಕೆ

ಅಮರ:— ಅಮರಲೋಕವದಕ್ಕೆ!

ಪೂಜಾರಿ:— ನೋಡಾಚಿ ಮೂಡಣವ, ಅಂಬರದ ಅಂಚನ್ನು,
ಅಲ್ಲಿನಿಂದಾಚೆಗಿದೆ ಇಂದ್ರನಮರಾವತಿಯು
ಸ್ವರ್ಗವೆಂಬರು ಅದಕೆ—ಸುಖ ಸೊಗಸುಗಳ ನಾಡು
ಗಂಧರ್ವ ಕಿಂಪುರುಷ ಕಿನ್ನರಾದ್ಯರ ಬೀಡು,
ಯೋಗವೆಸಗಿದರೆಲ್ಲ ಪೋಗಿ ಸೇರುವ ನಾಡು.

ಅಮರ:— ಇಂದ್ರನಿಹ ಸ್ವರ್ಗದೊಳು ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಇಹುದೇ?

ಪೂಜಾರಿ:— ಇಹುದಿಹುದು ತಾನಲ್ಲಿ ಅದಕು ಮೀರಿದ ಸೊಬಗು.

ಬೇರೊಂದು ತಾವುಂಟು—ನೋಡಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣವ,
ತೆಂಕಣದ ತುತ್ತುದಿಯ ತಾಣವೇ ನರಕವದು.
ಯಮನೆಂಬ ದೇವತೆಯೆ ಅಲ್ಲಿನೊಡೆತನಕಿಹೆನು
ದೇವರನು ನಂಬದಿರೆ, ಪೂಜೆಗಳನು ನಡೆಸದಿರೆ
ಆ ಯಮನ ಬಳಿಗೊಯ್ದು, ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡದಿ ಬಿಸುಟು,
ಕುದಿವ ತೈಲದೊಳದ್ದಿ, ಹಾವುಗಳ ಬಾಯ್ಗೊಡ್ಡಿ....

ಅಬಲೆ:— ನಿಲಿಸುವೆಯೆ ಆ ಮಾತ. ನಿನ್ನ ಬಣ್ಣನೆಯಿಂದ
ಎದೆ ನಡುಗುತ್ತಿದೆ ನಿಜದಿ; ಆ ರಾಜ್ಯ ನಾನೊಲ್ಲೆ

ಪೂಜಾರಿ:— ಗರಗಸದಿ ಸಿಗಿಸಿದು, ಗಾಣದಲಿ ಹಿಂಡುತಲಿ....

ಅಮರ:— ಕನಸೊಂದ ನೆನೆಯುವೆಯೆ? ಸೊಯವ ಮೀರಿದ ನುಡಿಯು!
ಇಂದ್ರ ಯಮರುಗಳೆಲ್ಲ ನಿಲುಕದರು ನನಗಂತು

ಪೂಜಾರಿ:— ಜಗದ ಎಟುಕಿಗು ದೂರ ಬಾಳಿ ಆಳುವ ಅವರು
ನನನಿನಗು ಎಂತು ನಿಲುಕುವರೈಯ್ಯೆ, ಮೂಢಾತ್ಮ....
ಮಿದು ಗೆಯ್ದು ಮನದ ಹೆದ, ಕಾಯವನು ಬಾಗಿಸಲು,
ಕಂಡು ಒಲಿಯಲು ಬಹುದು, ಬಂದು ಹೆರಸಲು ಬಹುದು.
ನಿನ್ನ ಮರಣದ ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ,
ನಿನ್ನ ಮರಣದ ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ,

ಅಬಲೆ:— ಇಂದ್ರ ಹರಸದೆ ಇರಲು ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ . . .

ಪೂಜಾರಿ:— ಏನೆಂದೆ? ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ . . .

ಅಬಲೆ:— ಇಂದ್ರ ಹರಸದೆ ಇರಲು ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲವು ಎಂದೆ
ಯಮನ ಬಾಧೆಯ ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪಿ ಬಾಳಲು ಬೇಕು

ಪೂಜಾರಿ:— ಪ್ರೋಜಿಯನು ಸಲಿಸಿದೊಡೆ, ಶಿರವಾಗಿ ನಮಿಸಿದೊಡೆ,
ಯಜ್ಞ ಯಾಗಗಳಿಂದ ಹವಿಸುಗಳ ಸಲಿಸಿದೊಡೆ

ಅಮರ:— ಏನೆಂಬೆಯೋ ನೀನು, ಅರಿಯೆನಯ್ಯ . . .

ಪೂಜಾರಿ:— ಅಜ್ಞಾನ ಕೂಪದಲಿ ಮುಳುಗೇಳುತ್ತಿಹೆ ನೀನು!
ಭೀತಿಯೇತಕೆ ನಿನಗೆ? ಬಲ್ಲಿದನು ನಾನಿರಲು.
ಇಂದ್ರಯಮರಿಗೆ ನಾನು ಶರಣು ಹೊಕ್ಕಂದದಲಿ
ನೀವೆನಗೆ ಶರಣಾಗಿ; ಸುಗಮವಪ್ಪುದು ಬಾಳ್ಕೆ

ಅಬಲೆ:— ಶರಣು ಎನ್ನುವ ಕಜ್ಜ ಬಲು ಸುಲಭವಹೆ ಬಿಚ್ಚೆ

ಅಮರ:— ಶರಣೆನ್ನ ಬೇಕೆ ನಾವ್ ಏಕೆಂದು ತಿಳಿಯದೆಯೆ!

ಅಬಲೆ:— ಬಲ್ಲಿದರ ನೆಚ್ಚುತ್ತಲಿ ಶರಣೆನ್ನಲೇನು?

ಪೂಜಾರಿ:— ಶರಣೆಂಬುದೇ ಲೇಸು ಅರಿವಿಲ್ಲದರು ಎಲ್ಲ.
ಇಲ್ಲವಾದೊಡೆ ಯಮನು ನಾವಳಿದ ಮರುಕ್ಷಣಕೆ
ತನ್ನ ನರಕಕೆ ಸೆಳೆದು, ತುಳಿದು ಕಾಡಲು ಬಹುದು.
ಅಳಿವ ಮುನ್ನಮೆ ಇಂದ್ರ, ಶಕ್ತಿಯುತ, ಗಜರಿವನು.
ಬದಲು ಬೇಡುತ್ತಲಿರಲು, ಯಜ್ಞ ಯಾಗಗಳಿಂದ
ಉಪಚರಿಸಿ ನಮಿಸುತ್ತಿರೆ, ಇಹಪರದೆ ನೆಮ್ಮದಿಯು—

ಅಬಲೆ:— ಬಾ ಬಂಧು, ದೇವರಿಗೆ ಇವನ ಜತೆಯಲಿ ನಮಿಪ;

ಅಮರ:— ನಿನ್ನ ಮನಸಿನ ಒಲಕೆ ನಾ ಮಣಿಯಬೇಕಷ್ಟೆ.

[ಪೂಜಾರಿಯು ಮಣಿಯುವನು. ಅವನನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅಬಲೆಯೂ ಅವಳ
ನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅಮರನೂ ಮಣಿಯುವರು. ಅವರೆವೆರೂ ಇಂದ್ರ ಯಮರುಗಳ
ದಿಂಸುಕಾಯಗಳ ಕಾಣಿಸುವನು]

ಅಂಕ ೨.

[ಯಮನೂ ಇಂದ್ರನೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವರು]

ಇಂದ್ರ:— ದಕ್ಷಿಣದ ದಿಗ್ಗೇವನೆನಿಸುತಿಹ ಯಮಧರ್ಮ,
ನಾಳಿನಾ ಮುಸುಕಾಜಿ ಏನು ಕಾದಿಹುದೆಮಗೆ!
ನಿನ್ನೆ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರ ಭ್ರಮೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ
ಎಲ್ಲ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂದು ಗೊಂದುಗಳಲ್ಲಿ
ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಡಲ್ಲಿ ನಾನೆ ನಾನೆಂದಾದೆ;
ನೆಲದಲ್ಲಿ, ಜಲದಲ್ಲಿ, ಬಯಲಲ್ಲಿ, ಬಾಳಲ್ಲಿ,
ಇಂದ್ರನೊಬ್ಬನ ಪೂಜೆ; ದಿವೆಗಳಿಗೆ ನಾನೊಡೆಯ;
ನನ್ನ ನಾಯಕ ತನದಿ ನಿಮಗು ಸಂದಿತು ಹವಿಸು.
'ಇಂದ್ರಾಯ ಸ್ವಾಹಾಃ ಇಂದ್ರಾ ಇದನ್ನಮಮೇ'
ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೃಂದ ಯಾಗಗಳನಸಗಿಹುದು;
ಇಂದೇನು ಬರಿದಾಯ್ತೆ— ಭಕ್ತಿ ಎದೆ ಬರಡಾಯ್ತೆ!
ಇಂದಿಗೊಲ್ಲನೆ ಇಂದ್ರ? ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲಿಗೆ ಬೆದರಿ
ಬರಗಾಲಕತಿನೊಂದು 'ಮಳೆಯ ಕೊಡಿಸೋ' ಎಂದು
ನನ್ನ ನುತಿಸಿದ ಜನತೆ, ಏಕೆ ಕಣ್ಣರೆ ಇಂದು?

ಯಮ:— ಎಲೆ, ಇಂದ್ರ, ನೀನಾದೆ ಈ ಯುಗಕೆ ಬಲು ಸೌಮ್ಯ.
ಮೇಘನಾದನ ಗರ್ವ ಬರಿ ಮುಗಿಲ ಮಾಟವೆಂ
ಬರಿವು ಪಡೆದಿಹ ಜನತೆ, ಮರೆದಿಹುದು ಭಯಭೀತಿ;
ನೋಡೆನ್ನ ರೂಪವನೆ, ನಾಹನವ, ಪಾರವನು—
ಎದೆ ನಡುಕದೊಳು ಜನಿಸಿ ದೇವತ್ವ ಪಡೆದಿಹೆನು;
ಜನರ ಪಾಪದ ಭೀತಿ ನನ್ನ ಚಿರಗೊಳಿಸಿಹುದು.
ಪಾಪವಿಲ್ಲದ ದಿನಕೆ ನಾನು, ನರಕಗಳಿಲ್ಲ.
ಎಲ್ಲಿಹುದು ಆ ಗಳಿಗೆ? ಬರಲುಂಟೆ ಆ ವೇಳೆ?
ನನ್ನ ನರಕದ ಭಯವು ಎಲ್ಲ ನರ ಕುರಿಗಿಹುದು;
ಸಾವೆಂದರಂಜುವರು—ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡದ ಭೀತಿ,
ಕಾದ ಕಂಬದ ನೆನಹು, ಕುದಿವ ತೈಲದ ನಡುಕು.

ತಪ್ಪುಗಳು ಒಂದೊಂದು ಎಪ್ಪತ್ತು ಬಗೆಯಾಗಿ
 ನೆನಪಿನಲಿ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿರೆ—ಯಮರಾಯಗಳಿವುಂಟೆ!
 ಅಲಸಿಗಳ ರಾಜ್ಯದಲಿ ಪಾರಿತೋಷಕ ವ್ಯರ್ಥ.
 ಬೆದರಿಕೆಗೆ ಬೆಲೆ ಅಧಿಕ, ಅದರಿಂದಲಿಹೆ ನಾನು

ಇಂದ್ರ:— ನನ್ನಾಳ್ವಿಕೆಗಿನ್ನು ಅಳಿಗಾಲ ಬಂತೇನು?
 ನಿಮಗಿಹೆನು ನಾನೊಡೆಯ. ಎಲ್ಲರಧಿಪತಿ ನಾನು;
 'ನಿನ್ನ ನರಕವ ಮುಚ್ಚು'—ಎಂಬ ಬಲುಹಿದೆ ಎನಗೆ;
 ಸ್ವರ್ಗ ರಾಜ್ಯವೆ ನಿತ್ಯ ಎನ್ನ ಅಂಕೆಯೊಳಿರಲು
 ಬಯಸರೇ ಈ ಜನರು ಅದರ ಸವಿಸೊಗಸುಗಳನೆಲ್ಲ?

ಯಮ:— 'ಸ್ವರ್ಗವನು ಬಯಸರೇ?' ಅನುದಿನವು ಕೋರುವರು.
 ಅದನು ಬಯಸುವ ಮುನ್ನ— ಅದಕೊಡೆಯನೇ ಇಂದ್ರ,
 ಎಂಬ ಹೆದನವನೇಕೊ ಮರೆತಂತೆ ಕಾಣುವುದು.
 ನನ್ನ ಹೆಸರಂತಲ್ಲ—'ಯಮ-ನರಕ'ಗಳು ಎರಡು
 ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳ ತೆರೆದಿ ಬಿಡಿಸದೆಣೆಯಾಗಿಹವು

ಇಂದ್ರ:— ನಿನಗು ಬರಲಿವೆ ಕಾಲ; ನರಕವನು ನೆನೆವಾಗ
 ಯಮನ ಮರೆಯುವ ಕಾಲ ಬಂದೆ ಬರಲಿದೆ ನೋಡು.

ಯಮ:— ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ, ಎಂದಿಲ್ಲ; 'ಜನರ ಪಾಪದ ಭೀತಿ'!

ಇಂದ್ರ:— ಜನರ ಪುಣ್ಯದ ಬಯಕೆ ಇಂದ್ರನನು ಮರೆಸಿಲ್ಲ?

[ಯುಗ ಶಿಲ್ಪಿಯೊಬ್ಬನು ಮಣ್ಣನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವನು]

ಯಮ:— ಅವನಾವನೋ ಮರುಳ; ಹೊರೆಯೇನನೋ ತಂದು
 ಕುಳಿತಂತೆ ಕಾಣುವುದು—ಮಣ್ಣಿನಾಟವತೊಡಗಿ
 ಏನೊ ರೂಪಿಸುತ್ತಿಹನು; ಎಷ್ಟವನ ಕೈ ಚಳಕ!

[ಶಿಲ್ಪಿಯು ಆ ಮರಳಿಂಹ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿರಲು, ಯಮ ಇಂದ್ರರು ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುವರು]

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಎಂದೆನ್ನ ದುಡಿತಕ್ಕೆ ಬರುವದೋ ಕೊನೆಗಾಲ?
 ಯುಗಯುಗವು ದುಡಿಯುತ್ತ ಮೈಬೇನೆ ಬಂದಿಹುದು.
 ಹೂ ಬೆರಳುಗಳು ಇಂದು ಬಲುವಾಗಿ ನೊಂದಿಹವು
 ಮೃತ್ತಿಕೆಯ ರೂಪಿಸುತ್ತೆ ತಾವೆ ಮಣ್ಣಾಗಿಹವು.

ಮುಗಿಯದೆನ್ನಯ ಕಜ್ಜ—ಮುಗಿವುದೆಂದೋ ಏನೋ!
 ಹೊತ್ತಿಗೊಪ್ಪುವ ತೆರದಿ ದೇವರನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತೆ
 ಜನಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿಹುದೆ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿಹುದು.
 ಗೈದುವೇ ಈತನಕ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಗಪರಿಮಿತ—
 ಎಷ್ಟು ರೂಪಗಳವಕೆ! ಏನು ಹೆಸರಿನ ಮಾಯ!
 ಐರಿಸೆನಿಬಿಸರೆಂಬ, ಇಂದ್ರ ಯಮರುಗಳೆಂಬ,
 ಹಲವು ದೇವರ ರಚಿಸಿ ಉಡುಪು ತೊಡುಪುಗಳಿತ್ತು
 ಆಯುಧವ, ವಾಹನವ, ಮಡದಿಯರ ಸಲಿಸುತ್ತಲಿ
 ಪೂರ್ಣತೆಯು ದೊರೆವಂತೆ, ಭಕುತಜನ ತಣಿವಂತೆ,
 ಕಾರ್ಯವೆಸಗಿದೆಯ್ಯ; ಬಾಳಸಹಿಸಿದೆಯ್ಯ,
 ಇಂದ್ರಗಿತ್ತೆನು ವಜ್ರ, ಯಮನಿಗಿತ್ತೆನು ಪಾಶ...

ಇಂದ್ರ:— (ಆ) ಇಂದ್ರಗಿತ್ತೆನು ವಜ್ರ!

ಯಮ:— (ಆ) ಯಮನಿಗಿತ್ತೆನು ಪಾಶ!

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಎಂಟು ದೇವರನೂಕೆ ಎಂಟು ನೂರರನಿತ್ತೆ
 ವಿಷ್ಣು ಶಿವ ಬ್ರಹ್ಮರನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ, ನಾ ನಿನ್ನೆ;
 ವಿಷ್ಣುಗಿತ್ತೆನು ಸೋಗು—ಒಂದಲ್ಲ, ಹತ್ತುಗಳ!
 ಶಿವನಿಗಾಯಿತು ತಿರುಗಿ ಹಲಕೆಲವು ಅವತಾರ.
 ಒಬ್ಬನೇ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ನಾಲ್ಕುಸುಡು ಸಲಿಸಿದರು
 ಜನರಮನಸಿನ ಕುಹಕ, ಅವರ ಆಸೆಯ ನಿಲುಕು,
 ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲವು ತೃಪ್ತಿ—‘ದೊರೆಯದೆಂದರು ಮುಕ್ತಿ!’
 ನೂರು ದೇವಿಯರನ್ನು ಸಾರಿ ರಚಿಸಿದೆ ನಾನು
 ಉಮೆ, ಕಾಳಿ, ಚಂಡಿ, ಚಾಮುಂಡಿಯರ ಘೋರವನು,
 ತೋಳುಗಳ ಮೂಲೆಯನು, ರುಂಡಗಳ ಪಂಕ್ತಿಯನು,
 ರೌದ್ರ ಶಿಲ್ಪದ ಎಲ್ಲ ಬೀಭತ್ಸ ಬಗೆಗಳನು

ಇಂದ್ರ:— ಕಾಳಿ ಉಮೆಯರ ನಿಲಿಸಿ, ಇನ್ನಿಲ್ಲದರ ತರಿಸಿ,

ಇಳೆಯೊಳೆಮ್ಮೆಯ ನಿಲುವ ಕುಂದಿಸಿದನಿವನೇನು!

ಯಮ:— ಅವನೇನು ಗೈಯುವನು, ಅವನೇನು ನಿಲಿಸುವನು!

ಜನದ ಮನಸಿನ ಮಂಕು ಅವನ ಕರದಿಂ ಹೊಮ್ಮಿ

ಮಣ್ಣಿನಲಿ ಮೊಗವೊಡೆದು ಬಂದು ನಿಂತಿರ ಬೇಕು;
ಮಣ್ಣೆಷ್ಟು ನಿಜವಿಹುದೋ ಅಷ್ಟೆ ನಿತ್ಯವು ಗೊಂಬೆ

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಮೂರ್ತಿ ಕಟ್ಟುವ ಕುಶಲ ಮರವೆಯಾದಂತಿಹುದು.
ಕೊಟ್ಟ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನೊಳು ಜನಕೆ ಬಾರದೆ ತೃಪ್ತಿ?
ಎಲ್ಲ ದೇವರನೊಲಿಸೆ ಬಲುಸುಲಭದೊಳು ಹಾದಿ.
ವಿಷ್ಟುವನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ—ಹಾಲುಪಾಯಸ ಸೇವೆ.
ಶಿವನ ತಂದಿರಿಸಿದನು—ಬಿಲ್ವಪತ್ರವೆ ಲಂಚ;
ವಿಘ್ನೇಶನನು ಕೊಡಿಸೆ ಉಂಡೆ ಚಕ್ಕುಲಿ ಊಟ!
ತಾಳ್ಮೆಗೆಟ್ಟೊಂದು ದಿನ ಕಾಳಕಾಂಬೆಯ ರಚಿಸಿ
ಕಣ್ಣು ಹೊರಳಿಸಿ ಇಟ್ಟೆ, ಕರಕೆ ಖಡ್ಗವನಿಟ್ಟೆ!
ಮುಡಿಯ ಕೆವರಿಸಿ ಜಿಟ್ಟೆ, ನಾಲಗೆಯ ನೀಡಿಸಿಟ್ಟೆ.
ರುಂಡ ಮಾಲೆಯ ತೊಡಿಸಿ, ತೋಳು ಪಂಕ್ತಿಯ ಬಿಗಿದೆ.
ಆಯ್ತೇನು? ಆಯ್ತೇನು? ಕಿಂಚಿತ್ತು ನಡುಕಿಲ್ಲ.
ಮುಂಚಿನಂತೆಯೆ ತಿರುಗಿ ಲಂಚದೊಳೆ ಸೇವೆಯೈ.
ಹಾಲುಪಾಯಸ ಬಿಟ್ಟು, ಬುರುಡೆ ಹೆಂಡದ ಪೂಜೆ;
ಹೆಣ್ಣು ಕಾಯಿಯ ಬದಲು, ಕುರಿ ಕೋಣಗಳ ಕಾಣ್ಕೆ!
ಬೇರೆಯೇ ನಿರ್ಮಿಸಲೆ? ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕೃತಿಯು
ಎಲ್ಲ ಭ್ರಮೆಗಳ ಕೆದರಿ ಪ್ರಳಯವನು ಕರೆವಂತೆ—
ಮಾನವರ ಕಲ್ಪನೆಯು ತಬ್ಬಿಬ್ಬುಗೊಳುವಂತೆ,
ನೂರು ಯಮರಂಜಿಸುವ ಭೀತಿಗಳು ಮೊಳೆವಂತೆ

ಯಮು:— ನೂರು ಯಮರಂಜಿಸುವ?

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಎಂಥ ಪೂಜೆಗು ಅವನು ಒಲಿಯದಂತಿರ ಬೇಕು.
ಅವನ ಮುಂದಕೆ ನಿಲಲು ತುಟಿಗಳೆರಡೊಂದಾಗಿ,
ಕಣ್ಣುಗಳೆ ಕುರುಡಾಗಿ, ದಿಜ್ಮಾಧತೆಯ ಬಡಿದು
ಸುಳ್ಳು ಲಂಚದ ಪೂಜೆ ಹರಕೆಗಳ ಹೆಸರಡಗಿ . . .
ಯಾರೋ ಸನಿಯದೊಳಹರು; ಇಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುವೆನು

[ಅದೃಶ್ಯನಾಗಲು, ಇಂದ್ರ ಯಮರು ತಿರುಗಿ ಬಹಿರಂಗಕ್ಕೆ ಬರುವರು]

ಇಂದ್ರ:— ವಿಶ್ವಶಿಲ್ಪಿಯಲೀಲೆ ಮಾಯೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನವು!
 'ವಿಷ್ಣುಶಿವರಿಗು ಇಂದು ಪೂಜೆ ನಿಂತಿತು' ಎಂದ!
 ಇನ್ನಾರೋ ಬರುತಿಹರು! ಮರೆಯೊಳಿರುವುದೆ ಲೇಸು

[ಪೂಜಾರಿಯೂ ಅಬಲೆ ಅಮರರೂ ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಶಿಷ್ಯರೂ ಬರುವರು
 ಅವರೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಾಲಯವೇ ಕಾಣಿಸುವುದು]

ಪೂಜಾರಿ:— ಲಾಲಿಪುದು ವಿನಯದೊಳೆ, ನೆರೆದ ಭಕ್ತತಾವಳಿಯೆ,
 ಈ ತಾವಿನೊಳು ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿ ಪುದು.
 ಮನದ ಬಯಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಹೊವೊಡೆದು ಹೀಚಾಗಿ
 ಫಲವ ತೊಡುವಂದದಲಿ, ಕಲೆತಿಯೆದು ದೇವಗಣ.
 ಮೂಲೆಮೂಲೆಯೊಳೆಲ್ಲ ಸಂದಿಹುದು ದೇವಜನ.
 ಹಿಂದಿನರು, ಇಂದಿನರು, ನಾಳಿನರು— ಬಯಸಿದರು.
 ಆಚಿನಾ ದೂರದಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರರು ಇಹರು;
 ಮತ್ತವರ ಸನಿಯದಲೆ ಇಂದ್ರ ವಿಷ್ಣುಗಳಿಹರು
 ಓ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಲೊಳಗೆ ಸಂದವರು— ಇಂದಿನರು.
 ಅದಕು ಮುಂದೆಯೆ ಇಹರು— ನಾಳಿನಾ ದೇವಗಣ
 ಕಾಣುವೊಡೆ ಕಣ್ಣಿರಲು— ಅವರನಾರಿಸಬಹುದು.
 ಕಾಣಿಕೆಯ ನೀಡುತ್ತೆ, ಬಯಸುವುದ ಬೇಡುತ್ತೆ
 ತೃಪ್ತಿ ತಣವುಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಳಿರಿ— ಜನವೆ.
 ಏನು ಬಯಕೆಯು ನಿಮಗೆ? ಯಾವ ದೇವರು ಒಪ್ಪು!

ಅಮರ:— ನನ್ನ ಬಯಕೆಯದೇನು! ಲೋಕ ಶುಭ ತಾನೊಂದೆ.

ಪೂಜಾರಿ:— ಶುಭಕ್ಕೇನು ಕೊರತೆಯಿದೆ? ಅಲ್ಲಿ ಸೀತದ ಮೇಲೆ
 ನೀಳ ಸೊಂಡಿಲನಿಳಿಸಿ ಕುಳಿತ ಗಣಪತಿಯುಂಟು.
 ವಿಘ್ನಗಳ ಹರಿಸುತಲಿ ಶುಭವ ನೀಡಲು ಆತ—
 ಅವಗೆ ಸಲಿಸೆಲೊ ಪೂಜೆ . . .

ವಿಘ್ನೇಶ, ಪಾರ್ವತಿಯ ಮೈಕೊಳೆಯ ನಿಜರೂಪ.
 ಒಡಕು ದಾಡಿಯ ಭೂಪ, ಬಿರಿದ ಉದರದ ತಾಪ—
 ಹೀಗೆಂದು ಬಿರುದು ಸಾಸಿರ ಉಸುರಿ ಸಲಿಸುವುದು
 ಎಳ್ಳು ಬೆಲ್ಲಗಳನ್ನು, ಉಂಡೆ ಚಕ್ಕುಲಿಯನ್ನು—

ಅನುರ:— ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣವದು ಚಕ್ಕುಲಿಯಿಂದೆಂತಕ್ಕು?

ಪೂಜಾ:— ಅಂಥ ನುಡಿ ಉಸಿರದಿರು. ಆ ಗಣಪ ತಾನೊಲಿಯೆ
ಚಕ್ಕುಲಿಯ ಮುಳ್ಳುಗಳು ಕರಗಿ ಬೆಣ್ಣೆಯು ಅಕ್ಕು.

ಅಬಲೆ:— ಪೂಜಾರ್ಯ, (ತುಸು ಸಂಕೋಚ ಪಡುತ್ತ)
ವಯಸು ಬಂದಿಹೆ ಎನಗೆ ಅನುರೂಪ ಪತಿ ಸಲಿಸು

ಪೂಜಾ:— ಅದಕೇನು—ನೋಡಿಲ್ಲ, ಕನ್ಯೆಯರ ಕಾಮಾಕ್ಷಿ—
ಭೋಗೂರು ಮಾದವ್ವ; ಕನ್ಯೆಯರಿಗಾಗಿಯೇ
ಜನುಮವೆತ್ತಿದಳಂತೆ—ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಶರಣಾಗು;
ನಿನ್ನ ಕೊರಳೊಳಗೆಸೆವ ಕನಕ ಹಾರವನ್ನಿಲ್ಲಿ
ಆಕೆ ಸೀತದ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿ ಬೇಡುತ ನಿಲ್ಲು.
ಹಿಂದೆ ಹಲವರು ಬಂದು ಮಾದವ್ವನನು ಬೇಡಿ
ತಂದೆ ತಾಯ್ತನ ಗಳಿಸಿ ಚಂದದೊಳು ಮೆರೆವರೈ.

೧ನೇ ಶಿಷ್ಯ:—ನನ್ನ ಲಾಲಿಸೆಯೇನು ಕರುಣಾಳು ಗುರುವರನೆ,
ಯನ್ನ ತನುಮನವೆಲ್ಲ ಕುದಿದು ಬೇಗುದಿಗೊಂಡು
ಜೀವನವೆ ಬಾಳಲಾರದ ಭವಣೆಯಾಯ್ತು

ಪೂಜಾ:— ಏನಾಯ್ತು, ಏನಾಯ್ತು ನಿನಗಾದುವೇನು?

೧ನೇ ಶಿಷ್ಯ:—ನೆರೆಮನೆಯ ನೀಲಪ್ಪ ನನ್ನ ತೋಟಕೆ ಬಂದು
ಕದಿಯದಾ ದಿನವಿಲ್ಲ, ತೆಗೆಯದಾ ಬದುಕಿಲ್ಲ

ಪೂಜಾರಿ:—ಸರಿಯೇನು, ಇರಿಸಿಲ್ಲ ಚವಲವನು

ಆ ನಿಂತ ದೇವಂಗೆ ಶರಣುಶರಣೆನ್ನ

“ಓಕಲಗುಂಡ ದೇವಪ್ಪ—‘ಕಳ್ಳ, ನೆರೆಮನೆ ನೀಲ
ನಿತ್ಯ ಬರುವನು ಕದಿಯೆ, ಕತ್ತರಿಸು ಅವನ ಕೈ’
ಎಂದು ಕರವನು ಬಿಗಿದು, ಬೇಡು ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂ

೧ನೇ:— ಸಾಕೇನು! ಈಗ ಬೇಡುವೆನವನು.

[ಎಂದು ಒಂದು ಚವಲಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಪೂಜಾರ್ಯನಿಗಿತ್ತು]

“ಓ ಕಲಗುಂಡ ದೇವಪ್ಪ—ಆಲಿಸೆನ್ನಯ ಗೋಳು
ನೆರೆಮನೆಯ ನೀಲಪ್ಪ ಕಳ್ಳರೊಳು ಬಲು ಕಳ್ಳ

ಅವನ ದೆಸೆಯಿಂದೆನ್ನ ತೋಟ, ಮನೆಗಳು ಬರಿದು.
ಕಂಠಿಸರ, ಬದನೆಗಿಡ, ಚರಿಗೆ ಚಂಬುಗಳೆಲ್ಲ
ಮಾಯವಾದುವು ನಿಜದಿ, ಅವನ ಕೈಚಳಕದಿಂ!
ನಿತ್ಯ ಬಂದುಸುರುವೆನೆ—ನಿನ್ನ ಗುಡಿ ಬಲುದೂರ!
ಇಂದೇನು ಕದ್ದಿಹೆನೋ, ನಾಳೇನ ಕದಿಯುವನೋ
ಹಿಂದೇನು ಸರಿದಿಹೆವೋ—ಎಲ್ಲವನು ಕೊಡಿಸೈಯ್ಯ.
ಮುಂದೆ ಅವನೆಂದೆಂದು ಕೆಡುಕು ಗೈಯ್ಯದ ತೆರದಿ
ಕೈಗಳವನವು ಕೊಳೆತು, ಕಾಲುಗಳು ಮುರಿಯುತ್ತೆ,
ಮೂಲೆ ಸೇರುವ ರೀತಿ ಶಪಿಸೈಯ್ಯ—ಕರುಣಾಳು!

೨ನೇ:— ಪೂಜಾರ್ಯ, ಪೇಳಿಗ ಎನಗೆ ಸಲುವವರಾರು ಎಂದು?

ಪೂಜಾರಿ:--ಬಯಕೆಯೇನು!

೨ನೇ:— ನೋಡೆನ್ನ ಆಚಾರ್ಯ, “ಪರಿಚೆ” ಎಂಬುದೆ ಕಠಿಣ.
ಅದರೊಳಗು ಈ ವರುಷ, ಇರುಳು ದಿನವೆಂದಿಲ್ಲ,
‘ಬುಕ್ಕಿ’ ಗಂಟೆದಿನಯ್ಯ, ಲೆಕ್ಕಚರಿತೆಗಳೆಂದು.
ಆಗಲಿಲ್ಲವು ಪಾಸು—ಹಿಂದಾಯ್ತು ಅದುವೆ ಫಲ;
ಓದಲಿಕೆ ಬೇಸರವು; ಬದುಕಿನೊಳು ಅಪಮಾನ;
ಹಿರಿಯರಿಂ ನಿತ್ಯಪಳಿ; ದಾರಿಯೇನದು ಪೇಳು,

ಪೂಜಾರ್ಯ:-ನೋಡಿಲ್ಲಿ—ಹೊತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂದವಳು,
ಅವಳೆ ನವಶಾರದೆಯು—ಪೊಸವಿದ್ಯೆಗಧಿದೇವಿ.

೨ನೇ:— ಏಕೋ ಮುನಿದಿಹಳವಳು—ನಂಬಿ ಫಲಕಾಣೆನಹೆ

ಪೂಜಾರ್ಯ:-ಇಲ್ಲಿಲ್ಲ—ಶರಣೆನ್ನು ಬಿಜ್ಜೆವಳರಿಗೆ ದೇವಿ
ಅವಳೊಬ್ಬಳಲ್ಲದಿನ್ನಾರು ನೆರೆಯಿಲ್ಲ

೨ನೇ:— ಶಾರದೆಯ ನಂಬಿಯೇ ಮೋಸವೋದೆನು ನಾನು!
ವಿಜಯ ದಶಮಿಯ ದಿನವೆ ಅಕ್ಕರವ ತೊಡಗಿದೆನು.
ಪುಸ್ತಕದ ಪೂಜೆಯನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷಗೈದಿಹೆನು
ಆದರೂ ಫಲಹೀನ! ಪರಿಚೆ, ವಿದ್ಯೆಗಳೆರಡು
ಬೇರೆ ಬೇರೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರ—ಶಾರದೆಯಿಂದವು ದೇಂ?.

ಪೂಜಾರ್ಯ:—ಅದಕೆಂದುದೈ ನಾನು—‘ನವಶಾರದೆಗೆ’ ಮಣಿಯೆ
ಈ ದೇವಿಯೇ ಬೇರೆ. ಹೊಸ ಬಿಜ್ಜೆಗಳ ಮಾತೆ
ಎಲ್ಲ ಹೊಸತೆರಗಳಿಗೆ.—

೨ನೇ:— ಜ್ಯಾಮಿತಿಗೆ, ಭೂಮಿತಿಗೆ—ಬಯ್ಯಾಲಜಿತ್ಯಾದಿ . . .

ಪೂಜಾರ್ಯ:—ಎಲ್ಲ ಮಿತಿಗಳು ಸರಿಯೆ, ಎಲ್ಲ ‘ಲಜಿ’, ಪರಿಚೆಗು—
ತೊರೆ ಚಿಂತೆ ಭೀತಿಗಳ, ಎರೆ ಧೋತ್ರ ದಾನವನು;
ಎನ್ನ ಹರಕೆಯ ಪಡೆದು ಅವಳ ಪೂಜಿಪೆಯಂತೆ

೨ನೇ:— ಉಸಿರು ಬಂದಿತು ಆರ್ಯ ,

೩ನೇ:— ನನಗೇನ ಉಸುರುವಿರಿ?

ಪೂಜಾರ್ಯ:—ನಿನ್ನ ಮನವಿಯದೇನು? ಈ ಗುಡಿಗೆ ಹೊಸಬನಿಹೆ!
ಭಕ್ತಮಾಲಾಪದಕ, ಬಯಕೆಯೇಂ ಸೇಳು ಜವಡಿ.

೩ನೇ:— ವಾಯು ನೌಕೆಯನೇರಿ ಶಾಂತಸಾಗರ ದಾಟಿ
ದೂರದಮರುಕ ನಾಡ ಚರಿಸಲಿಚ್ಛಿಸೆನಯ್ಯ;
ನಮ್ಮನೊಯ್ಯುವ ನಾವೆ ಅಂತರಿಕ್ಷದ ಯಾನ
ಎಡರಿಲ್ಲದೆಯೆಗೈವ ತೆರದಿ ಹರಸು . . .

ಪೂಜಾರ್ಯ:—(ಯೋಚಿಸಿ) ವಾಯು ನೌಕೆಯಯಾನ
ಎಡರಿಲ್ಲದೆಯೆ ನಡೆಯೆ
ವಾಯು ದೇವನ ಬೇಡು—ಎನ್ನಲೇ ಈತಂಗೆ!
ನಂಬಲಾರನು ಅದನು . . . ಇದಕಾರು ಹೊಸದೇವ?

[ಎನ್ನುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಶಿಲ್ಪಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಉಗ್ರವಾದ ಹೊಸವಿಗ್ರಹ
ವೊಂದನ್ನು ಕಂಡು]

ಅರರೆ—ಕಾಂಬುವುದೇನು! ಇದನೆ ತೋರುವೆನವಗೆ

ಇಂದ್ರ:— (ಆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ತೋರಿಸಿ)
ನೋಡಲ್ಲಿ ಯಮಧರ್ಮ, ಆ ಶಿಲ್ಪಿ ಕೈವಾಡ!

ಯಮ:— ಅದ್ಭುತದಳೊಳದ್ಭುತವು.

ಪೂಜಾರ್ಯ:—(ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು)
ಈ ಮೂರ್ತಿ ಘೋರತನ ಎನ್ನೆದೆಯನೇ ಬಿರಿದು
ಧೂಳಿ ಧೂಸರವಾಗಿ ಚೆಲ್ಲುತಿಹುದು

ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಿಡಿಕಾರ್ವ ಅಗ್ನಿ ಪರ್ವತವಿಹುದು
 ಬಾಯೆಂಬುದೇ ತೆರೆದ ಖಡ್ಗ ಶಾಲೆ!
 ಈ ರೌದ್ರ ಮೂರ್ತಿಯಿರೆ ಎಲ್ಲ ದೇವರು ಸುಳ್ಳು
 ಹಲ್ಲು, ಕಣ್ಣಳ ಮುಂದೆ ಆಯುಧಗಳೇ ಸುಳ್ಳು!
 ಇದು ಕಾಲೇ! ಇದು ಕೈಯೆ! ಇದು ರೆಕ್ಕೆಯೆ, ಲೆಕ್ಕವೆಲ್ಲಿ?
 ಎಂದಿಗೆಣೆಯಿಲ್ಲದಿಹ ಒಂದೆ ದೇವನು ಈತ

ಶಿಷ್ಯರು:— (ಜಿಜ್ಞಾಸು) ಆಚಾರ್ಯ, ಆಚಾರ್ಯ, ಈ ದೇವನಾರು!
 ಮೈಯೆಲ್ಲ ನಡುಗುವುದು. ಏಕೆ ಬೆದರಿವೆ ದೇವ?
 'ಅಖಿಲ ದೇವರ ತಿಂಬ ಪೂಸದೇವದೇವೇಶ.
 ಯಾವ ಪೂಜೆಯ ಬೇಡ್ವೆ—ಅದ ನೀಡಿ ಮಣಿಯುವೆವು'
 ಪೂಜಾರ್ಯ ನೀನುಸುರು; ಬೇಡಿ ತಣಿಸೈ ಅವನ,
 ನಮ್ಮನಂಜಿಸಿ ಇಂತು ಪೀಡಿಸದಿರೆನ್ನು.

ಶಿಷ್ಯನೇ:— ಗಾಳಿ ಬಿಟ್ಟಿಗೆ ಈತ ನಾಥನೇನು!
 ಇರಬೇಕು, ಇರಬೇಕು—ಇನ್ನಾರು ಇಂತಿಲ್ಲ
 'ಪ್ರೊಪೆಲರಿನ' ಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತಿದೆ ನಾಲಗೆಯು!
 ಪೂಜಾರ್ಯ, ಹೇಗೆ ಸಲಿಸಲಿ ಇವಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ?
 ನೀನೆ ಸಲಿಸೆನ್ನ ಪರ, ಕಿರಿತನದಿಂದಂಜುವೆನು.
 ಇಲ್ಲಿ ಇರಿಸುವೆ ನೂರುಹೊನ್ನುಗಳ ಕಾಣಿಕೆಯ;
 ನಾವೆ ಹೊರಡುವ ವೇಳೆ ಒದಗಿ ಬಂದಿದೆ ತೀವ್ರ—
 ಪೊರಮಡಲೆ! ಶುಭವ ಕರುಣಿಸುವಂತೆ ಕೋರುವೆಯೆ?
 (ತೆರಳುವನು)

ಶಿಷ್ಯನೇ:— ನೀಲಪ್ಪನನು ಕೊಲಲು ಈ ದೇವನೇ ಸಮನು!
 ಮುಖವ ದಿಟ್ಟಿಸಲಾರೆ, ಬಳಿಯೊಳಿರುವಂತಿಲ್ಲ;
 ಈ ಉಗ್ರತನಕೆನ್ನ ರಕುತವಪ್ಪುದು ಆವಿ.
 ದೂರದಲಿ ಇರಿಸಿಹೆನು ನೂರು ತಾವ್ರವ ಕಾಸು
 ಒಲಿಸವನ—ಕಳ್ಳನೀಲನು ತೀವ್ರ ಮಣ್ಣುಕ್ಕಲಿ.
 (ತೆರಳುವನು)

೨ನೇ:— ನಿಲ್ಲಲಾರೆನು ನಾನು—ಆತುರವು ನನಗು ಇದೆ;
ನೂರು ರಜತದ ತುಣುಕು ಇರಿಸಿ ಪ್ರೋಗುವೆನಾರ್ಯ
(ತೆರಳುವನು)

ಅಬಲೆ:— ಈತನಾ ತಾಪಕ್ಕೆ ಧೂಪವಾದವೆ ನಾನು
ನಿಲ್ಲುವುದು ಮರುಳುತನ; ನೂರು ನಿಕೆಲನು ಸಲಿಸಿ
ದೂರ ಸರಿಯುವೆನಮಮ! ಆರ್ಯ ಕೇಳಿದೆಯಲ್ಲ—
ಪತಿರಾಯನನು ಸಲಿಸಿ ಬಾಳ ಬೆಳಗೈ ತಂದೆ,
(ತೆರಳುವಳು)

ಅನುರ:— ಧಾವಿಪೆಯೆ! ಸೋದರಿಯೆ,
ಬಂದುದಕೆ, ನಿಂದುದಕೆ—ಈ ದೇವನಾರೆಂದು
ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯುತೆ ಸರಿವ; ಪೂಜಾರ್ಯ ಅರುಹೈಯ್ಯೆ

ಪೂಜಾರಿ:—

[ಮೌನ. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲ ಹಣದ ಕಡೆಗೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅನುರನೂ
ನಿರಾಶನಾಗಿ ಸರಿಯುವನು.]

ನೂರು ಹೊನ್ನಿನ ತುಂಡು
ನೂರು ಬೆಳ್ಳಿಯ ತುಣುಕು
ನೂರು ತಾಮ್ರದ ಕಾಸು
ನೂರು ನಿಕೆಲಿನ ನಾಣ್ಯ
ಎಲ್ಲ ಕುಣಿಯುತಲಿಹವು
ಕನಸಿಗೂ ಸೋಜಿಗವು!
ಧನಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿಹುದು, ನೆರೆದ ಜನರಾರಿಲ್ಲ;
ಅಂಜಿ ಸರಿದಿರಬೇಕು, ದೂರ ಸಾರಿರಬೇಕು.
ದೇವ ಉಗ್ರವದಾಗಿ ವರಮಾನವತ್ಯಧಿಕ.
ಇಷ್ಟುಹೊನ್ನಿನ ಹರಕೆ ಎಂದು ಬಂದುದು ಇಲ್ಲ.

[ಹಣವನ್ನು ಎಣಿಸಿ]

ಯಾವ ಹೆಸರಿನ ಬಿರುದ ಸಲಿಸಿ ಅರ್ಚಿಸಲಿವನ!
ಹೊನ್ನಮಳೆ ಸುರಿಸಿದನು; ಅದುವೆ ನಾಮಾಂತರವು.
'ಕನಕವರ್ಷಣ ಕೇತು'—ಎಂಬುದೇ ಸಮದ ಹೆಸರು!

[ದೇವನ ಮೋರೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ತಾನೂ ಬೆದರಿ]
 ದೈವ ವಿಗ್ರಹ ಕಾಣೆ ನಿಲುವೆಲ್ಲ ಕುಸಿಯುವುದು,
 ರಕುತವೆಂಬುದು ಕುದಿದು ಹೊಗೆಯಾಗಿ ಹಾರುವುದು;
 ಅವನ ಪೂಜಿಪುದೆಂತು, ಮೋರೆದು ಬೇಡುವುದೆಂತು!

[ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿ]

ಇದುವೆ ಸಮ! ಇದುವೆ ಸಮ—“ಓ ಭಕುತ ವೃಂದ
 ಬಂದಿಹುದು ಹೊಸಯುಗವು—ಸಂದಯುಗದಂತಲ್ಲ.
 ಜಗದ ನಾಯಕನವನು ಇಲ್ಲ ಮೈದೋರಿಹನು—
 ‘ಕನಕ ವರ್ಷಣ ಕೇತು’ ಎಂಬ ಅಭಿದಾನದಲಿ.
 ಹಿಂದಿನಾ ದೇವರುಗಳಾಳೈಗಾಯಿತು ಕೊನೆಯು;
 ಇಂದ್ರ, ಯಮ, ಟೈಪೂನು—ಎಲ್ಲರಾದರು ಇಂದು
 ಈ ದೇವಮಂದಿರದ ಸೋಪಾನ ರಾಜಿಗಳು!
 ಬನ್ನಿ, ಪೂಜೆಯ ಸಲಿಸಿ, ಬನ್ನಿ ಭಕುತಿಯ ಸುರಿಸಿ,
 ಪೊಸದೇವನಾಗಿರಲು, ಪೊಸಬಗೆಯದೇ ಪೂಜೆ!
 ಎಲ್ಲ ನೂರರ ಎಣಿಕೆ—ನೂರು ಹೊನ್ನಿನ ತುಣುಕು
 ನೂರು ರಜತದ ಚೂರು
 ನೂರು ತಾಮ್ರದ ಬಟ್ಟು
 ನೂರು ನಿಕೆಲಿನ ಕಾಸು!

ಎನೆ ಮುಚ್ಚಿ ಕಾದಿಹನು—ಪೂಜಾರ್ಯ ನಿಮಗಾಗಿ”

[ಎಂದು ತಾನು ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಂತೆ ಕುಳಿತಿರುವನು]
 ಈ ದೇವಗಿಹೆ ಜ್ಯೋತಿ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವುದದಕೆ
 ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟುತೆ ಬನ್ನಿ—ಉಸಿರ ಸುರಿಸದೆ ಬನ್ನಿ
 ನೂರರಾ ಎಣಿಕೆಯಲಿ ಧನಕನಕನನು ತನ್ನಿ.
 ಕನಕ ವರ್ಷಣದೇವ ವಿಗ್ರಹಕೆ ತಲೆವಾಗಿ
 ಬೇಡಿರಿಷ್ಟಾರ್ಥವನು! ಸಾಧಿಪವು ಸಕಲ ಶುಭ.

[ಜನಗಳು ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ ಬಂದು ವಿಗ್ರಹದ ಮುಂದೆ ಮುಣಿಯುವರು]

ಪೂಜಾರಿ: --ನೂರು ಹೊನ್ನಿನ ತುಣುಕು!

ನೂರು ರಜತದ ಚೂರು!

ನೂರು ತಾಮ್ರದ ಬಟ್ಟು
ನೂರು ನಿಕೆಲಿನ ಕಾಸು

[ಶಿಲ್ಪಿಯ ಆಗಮನವಾಗುವುದು. ಅವನು ಈ ನೋಟವನ್ನು ಕಂಡು]

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಈ ಶಿಲ್ಪವೂ ವ್ಯರ್ಥ! ಈ ಯತ್ನವೂ ಬರಿದು!
ಘೋರಮೂರ್ತಿಯ ಕಂಡು ಬೆದರಿ ವರ್ತಿಸಲೆಂದೆ,
ಎದೆಯೆ ಬಿರಿಯುವ ತೆರನ ರೂಪವನು ಅದಕಿತ್ತೆ.
ಪೂಜಾರಿ ಬಲು ಚತುರ, ಚತುರೋಕ್ತಿಯೊಳು ಚತುರ.
ರೂಪವನೆ ಕಾಣದಿಹೆ ಭಕುತಿಮಾರ್ಗವ ತೋರಿ
ನನಗು ಮಂಕನು ಬಳೆದು ತಾನೆ ಗೆದ್ದಿಹೆನಿಂದು.
ಭಕ್ತಕೋಟಿಯ ಕರೆವ, ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿರಿ ಎಂಬ.
ಭಕ್ತಿಯೇ, ಕುರುಡಂತೆ! ಪೂಜೆಗೂ ಆ ಗತಿಯೆ!
ಇಂತಿರಲು ನನ್ನ ದೇವನ ರೂಪ ಕಾಂಬರಾರು?

ಪೂಜಾರಿ:—

ನೂರು ಹೊನ್ನಿನ ತುಣುಕು
ನೂರು ರಜತದ ಚೂರು
ನೂರು ತಾಮ್ರದ ಬಟ್ಟು
ನೂರು ನಿಕೆಲಿನ ಕಾಸು

[ಇಂಪ್ರ ಯಮರು ಮುಂಚೆ ಬರುವರು]

ಯಮ:— ನನಗಾದರೂ ಮಾನ ಉಳಿವುದೆಂದೇ ತಿಳಿದೆ!
ನನ್ನ ನರಕದ ಭೀತಿ ಜನವ ನಡೆಸುವುದೆಂದೆ—
ತಮಗೊಲಿದುದನು ಕಂಡು, ಉಳಿದುದಕೆ ಕುರುಡಾಪ
ಈ ಜನದ ಜಂಗುಳಿಗೆ ರೌರವವು ಕನಸೆ ಸರಿ!

ಅಂಕ ೩

[ಶಿಲ್ಪಿಯೊಬ್ಬನೇ ಯೋಚನಾಪರನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವನು]

ಶಿಲ್ಪಿ— ನರನ ಒಡಲಿನ ಭೀತಿ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಸ್ಪೂರಿತಿ
 ದೇವಾಧಿದೇವರನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಅನುವಾಯ್ತು;
 ಅವರ ಹೃದಯದ ಪ್ರೇಮ ಲವಲೇಶ ನೆರವಾಗಿ
 ಚೆಲುವು ಚಿನ್ನಿಗರನ್ನು ಕೆತ್ತಲನುವಾಯ್ತು.
 ಆದರೇನ್? ಆದರೇನ್? ವಿಕಸಿಸುವ ಜಗದಿವು,
 ದಿನದಿನದ ಪರಿ ಬೇರೆ; ದಿನದಿನದ ಮತಿ ಬೇರೆ;
 ಅದರ ಬಯಕೆಯ ತಣಿಸಿ ಬೇಕೇನು ರೂಪಗಳೋ!
 ತನ್ನ ಅಂಜಿಕೆ ತಣಿಸಿ ಮಾನವಗೆ ದೇವನೇ?
 ಅವನ ಆಸೆಯ ಪಲಿಸಿ ದೇವ ವೈದೋರಲೇ?
 ಮನದ ಸೊಗ ಸಂತಸಕೆ ಇರಬೇಕೆ ಆ ದೇವ—
 ಇವುಗಳೆಲ್ಲವ ಮರೆತು ಪೂಜಾರಿ ಲಾಭಕ್ಕೆ
 ಆ ದೇವ ಹಗಲಿರುಳು ದುಡಿಯಬೇಕೆ?
 ಜಗದ ಬಯಕೆಯ ತಣಿಸ ದೇವರನು ಇತ್ತೀನಗೆ
 ಆತನಿರಬೇಕೇಕೆ ಎಂದರಿಯದಾಯ್ತೆ?
 ಜಗವು ಹಿಗ್ಗುತ್ತಿಹುದು
 ಆಸೆ ಬಿತ್ತರಿಸುತ್ತಿದೆ
 ಕರ್ಮ ದುಡುಕುತ್ತಿಹುದು
 ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳೆಲ್ಲ— ರೂಪಬದಲಿಪವು;
 ಇದಕಾಗಿ ಬೇಕೆಂಥ ದೇವ, ದೆವ್ವಗಳೋ.

[ಆಬಲೆಯು ಆ ಹಾದಿಯಾಗಿ ಬರುವಳು]

ಅಬಲೆ:— ಅವನಿವ, ಎಲ್ಲೇನೊ ಕಂಡಂತೆ ಅನಿಸುವುದು!
 ಕನಕ ವರ್ಷಣಕೇತುವಿನ ಭಾರಿ ಮೂರ್ತಿಯನೆ
 ಕಂಡು ಅಳುಕಿದ ದಿನವೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲೊ ಕಂಡಿಹೆನು.
 ಓ ದೇವ ನೀನಾರು?

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಸೋದರಿಯೆ, ನಾ ಶಿಲ್ಪಿ.

ಅಬಲೆ:— ನೀ ಶಿಲ್ಪಿ! ಶಿಲ್ಪಿಗೇತರ ಕೆಲಸ?

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಶಿಲ್ಪಿಗೇತರ ಕೆಲಸ! ಜನರ ಮನವನು ಇಳಿದು,
ಅವರಾಸೆ ಬಯಕೆಗಳ ಅಳೆದು, ಕಲ್ಪನೆ ಕೆಣಕಿ,
ಅವಕೊಪ್ಪನಾ ಬಗೆಯ ದೇವ ಮೂರುತಿ ರಚಿಸೆ
ದುಡಿಯುವುದಕಿಹೆ ನಾನು—ಇನ್ನೇನು ಕೆಲಸ!
'ವೀನಸ'ನು 'ಎನಿಬಿಸ'ನು 'ಇಂದ್ರ' 'ಟೈಫೂನ್'ರನು
ರಚಿಸಿದಾತನು ನಾನು—ಮರವೆಯಾಗಿರಬಹುದು;
ಇಂದಿನದ ಪೇಳುವೆನು—ಮಾದವ್ಯ, ಕಲಗುಂಡ, . . .
ಅಷ್ಟಲ್ಲ . . ನಿನ್ನೆದಿನ ಪೂಜಾರಿಯೆದೆ ಬಿರಿದ
ಕನಕವರ್ಷಣನುಗ್ರ ಮೂರ್ತಿಯೆನ್ನಯ ಮಾಟ.

ಅಬಲೆ:— 'ಕನಕವರ್ಷಣಕೇತು'—ಎಂಥ ಕರ್ಕಶ ಹೆಸರು!
ಶಿಲ್ಪಿ, ನೀ ಎದೆಗಾರ. ಅವನನೀ ರಚಿಸಲ್ತೆ;
ನಾ ಕಂಡವಳೆ 'ಇನ್ನು ಕಾಣಲಾರೆನು' ಎಂದೆ,
ಅವನ ಒಲಿಸಲಿಕೆಂದು ನೂರು ನಿಕೆಲನು ಎಸೆದೆ
ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ

ಶಿಲ್ಪಿ:— (ನಗುವನು)

ಅಬಲೆ:— ನಗುವೆಯೇತಕೆ ಶಿಲ್ಪಿ?

ಶಿಲ್ಪಿ:— "ನನ್ನದೇವರನೊಲಿಸೆ, ಕನಕವರ್ಷಣನೊಲಿಸೆ,
ನೂರು ನಿಕೆಲಿನ ನಾಣ್ಯ!"

ಅಬಲೆ:— ಪತಿಯನೀಯಲು ಇತ್ತ ಹೆರಕೆ ಅದುವೆ.

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಪತಿಯ ಸಲಿಸೆಂದವನ ಬೇಡಿದಿಯ ನೀನು!

ಅಬಲೆ:— ಯಾರ ಬೇಡಲಿ ಅದಕೆ?

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಇರಲಿರಲಿ—ನೀಡಿದನೆ ಆ ದೇವ, ಪತಿದೇವನ?

ಅಬಲೆ:— ಅದಕಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆಯ ಸಲಿಸಿಹೆನು; ಅಷ್ಟು ನಿಜ

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಯಾರಿಗೈ

ಅಬಲೆ:— ಕನಕವರ್ಷಣನವಗೆ

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗು ನಡುವೆ ನಿಂದಾತ, ಅರ್ಚಕಗೆ.

ಅಬಲೆ:— ಅಹುದಹುದು; ಆತನೇ ಸಲಿಸಿದನು ದೇವನಿಗೆ

ಶಿಲ್ಪಿ:— ದೇವ ದೀನರ ನಡುವೆ ಅವನೇಕೆ ನಿಂದಿಹನು?

ಅಬಲೆ:— ನಮಗಾಗಿ ದೇವನನು ಒಲಿಸಿಕೊಡೆ; ವರ ಸಲಿಸೆ;

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನೀನೆ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೇನು?

ಅಬಲೆ:— ದೇವನೊಲಿಯದೆ ಇರಲು?

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನಿನಗು ದೇವಗು ನಡುವೆ ಪೂಜಾರಿ ತಾನಿದ್ದು
ಇರುವ ದೂರವ ಮಿಗಿಸಿ ನಿಂದಿಹನು, ತೊಡೆಯವನ

ಅಬಲೆ:— ನಾನೆ ದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲಾಪುದೆ ಶಿಲ್ಪಿ?
ಅವನುಗ್ರತಮ ಕಾಯ, ಆ ಕ್ರೂರ ನಯನಗಳು!

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಅಂದು ಸಿಡಿಲಿಗೆ ಬೆದರಿ, ಇಂದ್ರನೆಂದೊರಲಿದಳು
ಇಂದು ಕನಕನ ಸನಿಯ ಬರಲೆಂತು ಬಯಸುವಳು!

ಅಬಲೆ:— ಅಂದಿನಾ ದಿನದಾಟೆ ನಿನ್ನರಿವಿನೊಳಗೆಂತು?

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಶಿಲ್ಪಿಯೆಂಬುವನವನು ಯುಗಮಾನವರಿತವನು

ಅಬಲೆ:— ಅಂತಿರಲು, ಇಂದಿನಕೆ ಕನಕವರ್ಷಣಗಿಂತ
ಸೌಮ್ಯ ದೇವನ ಕೊಡಿಸಿ, ಬದುಕ ಕಾಯುವೆಯಾ?

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನಿನ್ನ ಭೀತಿಯು ಅಡಗೆ ದೇವನಾಗುವ ಸೌಮ್ಯ;
ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮವು ಮಿಗಿಲು ದೇವಗಕ್ಕರೆ ಬಹುದು.

[ಎಂದು ತೆರಳಲನುವಾಗುವನು]

ಅಬಲೆ:— ಪೋಗದಿರು ಎ ಶಿಲ್ಪಿ, ನಿನ್ನ ದನಿ ಕೋರುವೆನು;
ನಿನ್ನ ವಾಣಿಯೊಳೇನೊ ಅಮೃತದ ಉಣಿಸಿಹುದು

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನಾನಿಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲದಿಹೆ, ಪೂಜಾರಿ ಬರುತಿಹನು;
ಜಗದ ಮಂಕನು ಮಿಗಿಸಿ ಇಳೆಯ ಸಾಗಿಪ ಯೋಗಿ!

[ಆತನು ತೆರಳುವನು]

ಪೂಜಾರಿ:— ಅವನೊಡನದು ನೀನು ಸರಸವಾಡುತಲಿದ್ದೆ.

ಸರ ಪುರುಷನಿರಬೇಕು; ನಿನಗಿನ್ನು ಕೌಮಾರ್ಯ

ಅಬಲೆ:— ಕನಕವರ್ಷಣಗಿತ್ತೆ ನೂರು ನಿಕಿಲಿನ ತುಣುಕ

ಆತ ಕರುಣಿಸಲಿಲ್ಲ ಪತಿದೇವನನು ಇನ್ನು

ಪೂಜಾರಿ:— ನಿನ್ನಿನಾ ಕಥೆಯದುವೆ; ಅದನು ಮರೆವುದು ತೀವ್ರ

ಇಂದೆ ಕಂಡಿಹೆ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊಸ ದೇವನನು.

ಈ ದೇವನೇ ಬೇರೆ, ಅವಗೆ ಪೂಜೆಯೆ ಬೇರೆ

ಬೇರೆ ಧ್ಯಾನದ ರೀತಿ; ಬೇರೆ ಯೋಗದ ಬಗೆಯು

ಅಬಲೆ:— ನಿಜಕು ಹೊಸ ದೇವನೇನು?

ಪೂಜಾರಿ:— ಈ ದೇವ ಮುಂದೆ ಬರೆ, ಉಳಿದವರು ಕಾಣಿಸರು

ಅಬಲೆ:— ರೂಪವನು ಬಣ್ಣವೆಯ; ಚಿಲುವನೇ ತೋರಿಕೆಗೆ!

ಪೂಜಾರಿ:— ಬಣ್ಣ ಪುದು ಅಸದಳವು; ಕನಕವರ್ಷಣಗಿಂತ
ನೂರ್ಮಡಿಯ ಘೋರತನ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುತ್ತೆ ಧ್ಯಾನ.

ಅಬಲೆ:— ಕೇಳುವನೆ ಆ ದೇವ?

ಪೂಜಾರಿ:— ಕಿವಿಗಳನು ನಾವೆರೆಯೆ, ನಾದಸಾಗರ ಮೊರೆದು

ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತಿಪುದು

ಅವನ ಮೈರಂಧ್ರದಿಂ ಹೊರಕೆ ಸೂಸುವ ಗಾಳಿ

ಮೂಗು ಮುರಿವಂತಿಹುದು

ಅಂತಿರುವನಾದರೂ ಪ್ರೊಸಬಗೆಯ ಯೋಗವನು

ಸಾಧಿಸಲು ಒಲಿಯುವನು.

ಪೂಜಾರ್ಯ ಇಹೆನದಕೆ—ಅದಕೆ ಮಾರ್ಗವ ತೋರೆ;

ಅವನೆ ಒಲುಮೆಗೆ ಪಥವು.

“ಎಲ್ಲ ನನ್ನಡಿ ಇರಿಸಿ, ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯ ಬಿಗಿದು

ನಾನು ತೋರಿಪ ಪಥದಿ, ಇಳಿದು ಸಾಗುತ ಬರಲು

ಹಿರಿಯ ಸತ್ಯದ ಬಗೆಯು ಅರಿವಿನೊಳು ನಿಲುಕುವುದು!

ಗುರು ತೋರಿದಲ್ಲಿಹನು—ದೇವ ದೇವರದೇವ,”

ಅಬಲೆ:— ಇಂದ್ರಿಯವ ಮೊರುವೊಡೆ ನಮಗೆಲ್ಲಿನಾ ಅರಿವು?

ಪೂಜಾರಿ:— ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿರುವನಕ ಗವ್ಯನಲ್ಲವು ಅವನು.

ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗವದು ವಾದ ಬಾಹಿರ, ತಂಗಿ

ಸಾಧಕಗೆ ವೇದವದು—ಗುರುವು, ಗುರುವಚನಗಳು,

ಪತಿಭಿಕ್ಷೆಯೊಳು ನೀನು ನಿಶ್ಚಿತಳು ಇಪ್ಪಲ್ಲಿ

ಎಲ್ಲ ಎನಗೊಪ್ಪಿಸುತೆ, ಯೋಗಮಾರ್ಗವ ಕೊಳ್ಳು.

ತ್ವರೆಗೊಳ್ಳು, ತ್ವರೆಗೊಳ್ಳು—ಅಲ್ಲಾರೋ ಬರುತಿಹರು.

ಅಬಲೆ:— ನಮ್ಮಂತೆ ನರರಿಹರು

(ಅವರನ್ನು ಕಂಡು)

ಪೂಜಾರಿ:—ನಮಗು ದೇವಗು ನಡುವೆ ಇತರ ಜಗವಿರ ಕೂಡ

(ತೆರಳುವರು; ಆಮರನು ಬರುವನು)

ಅಮರ:— ಪೂಜಾರ್ಯ ಸಾರುತಿಹ ದೇವನವ ಬೇರೆಯೇ
 ಅವನ ಕಾಣಲು ತಪದಿ ಮುಣುಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಂತೆ!
 ತಪದ ಸಾಧನಕಂತೆ ಜಗವೊಂದು ಸಲದಂತೆ!
 ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಮಗು ದೇವಗು ನಡುವೆ ತಡೆಗಳಂತೆ!
 ಅಂಥ ದೇವನೆ ಏಕೋ, ಅಂಥ ಪೂಜೆಯೆ ಏಕೋ!
 ಹಿಂದಿನದ ಪೂಜೆಗಳ ಕಂಡು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡೆ.
 ಆ ದೇವರೆಂಥವರು! ಆ ಪೂಜೆಯೆಂಥಹದು!
 'ಅದನೀಡು' ಎಂದಿಹರು, 'ಇದನೀಡು' ಎಂದಿಹರು!
 ದೇವನೆಂಬವನನ್ನು ಬಣಜಿಗನ ಗೈದಿಹರು.
 ಇವರ ಪೂಜೆಯ ಕೊಂಡು, ಇವರ ಲಂಚವ ತಿಂದು
 ಸ್ವರ್ಗವನೊ ಸೌಖ್ಯವನೊ ಇನ್ನಾವುದನೊ ಈವ!
 ಕೋಮಟಿಯ ಗೈದಿಹರು ಆ ದೇವನನ್ನು!
 ಇಳೆಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿದಾತ, ಅದುವೆ ತಪ್ಪೆಂದೊಪ್ಪಿ
 ಹುಟ್ಟಿನಡಗಿಸೆ ನಿಂತ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಿಯೇ?
 ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಗು ತನಗು ಮಾಯೆಯನು ನಡುವಿರಿಸಿ
 ತನ್ನವರ ವಂಚಿಸಲು ಹೊರಟನೇನು?
 ಜಗವೆ ಮಿಥ್ಯವು ಅಂತೆ, ಆವಾದಿ ಸತ್ಯವೆನೆ,
 ಆವಾದ ಸತ್ಯವೆನೆ—ಏತರದು ಆಸ್ಪದವು?
 ದೇವನೊಲಿಸುವ ಬಗೆಗೆ ಇಂದ್ರಿಯವು ಬೇಡದಿರೆ
 ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿತ್ತವನ ಹೇತುವೇನರಿಯೆ!
 ಜಗದಿಂದ ಭಕುತನನು ಸೆಳೆದು ಹೀರುವ ದೇವ,
 ಜಗದಿಂದ ದೇವನನು ಕಿತ್ತು ಕಾಣುವ ಭಕುತ,
 ಇಬ್ಬರೂ ಹಿರಿಯ ಹಿತ ಸಾಧಿಸುವ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು.

[ಶಿಲ್ಪಿಯ ಆಗಮನವಾಗುವುದು]

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಅದೇನನೆಂದೆ—ಆವ ಸವಿನುಡಿಯದುವು!

ಅನುರ:— ಜಗದಿಂದ ಭಕುತನನು ಸೆಳೆದು ಹೀರುವ ದೇವ,
ಜಗದಿಂದ ದೇವನನು ಕಿತ್ತು ಸೆಳೆಯುವ ಭಕುತ
ಇಬ್ಬರೂ ಹಿರಿಯ ಹಿತ ಸಾಧಿಸದ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳೆ.

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನಿನ್ನನೂ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ 'ದೇವತನ'ದಾ ಚಿಂತೆ

ಅನುರ:— ನನಗಿಲ್ಲ ಆ ಚಿಂತೆ. ಜಗದ ಚಿಂತೆಯ ಕಂಡು
ತಳಮಳಕ್ಕೇಡಿದೆ. ನೀನಾರು; ಏನೆಂಬೆ?

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನಾ ಶಿಲ್ಪಿ, ಕೇಳೆಳೆಯ—ಯುಗಯುಗದ ಮಾ ಶಿಲ್ಪಿ
ಜನಕೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ದೇವರನು ನಿರ್ಮಿಸುವೆ.
ಹಿಂದೆ ಆರ್ಯರಿಗಿತ್ತೆ ಇಂದ್ರಯಮರಲ್ಲರನು,
ಐಗುಪ್ತರಿಗಿತ್ತೆ ಅನ್ನಿಬಿಸು, ಟೈಪೂನ,
ಅಸೀರಿಯರಿಗಿತ್ತೆ ಹೆರವರೇ ಆದವರ,
ಅಂಥ ದೇವರ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಾವಿರದಿ ಗೈದಿಹೆನು.

ಅನುರ:— ಅದೇಕೋ, ಅದೇನೋ—ಒಬ್ಬನೇ ಸಾಲನೇ

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನನ್ನಿಷ್ಟ ಅಲ್ಲಲ್ಲ; ಬಯಸುವರ ಬಯಕೆಗಳು
ನನ್ನ ಕರಗಳ ಕುಣಿಸಿ ಬಿಂಬಗಳ ಹೊಮ್ಮಿಸುವು.
ಜನರ ಕಲ್ಪನೆ ಕೂಟ ಹೊಣೆಯದಕೆ, ನಾನಲ್ಲ

ಅನುರ:— ದಾಸ್ಯವದು ನಿನಗೇಕೆ? ನಿನಗೆ ಏತರ ತೃಪ್ತಿ?

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಎಂತು ಬರುವುದು ತೃಪ್ತಿ, ದಾಸ್ಯವಿದು ನಿಜದಿ ನಿಜ
ತೃಪ್ತಿ ಬರುವಂತೊಮ್ಮೆ ಕೆತ್ತಲಿಣಿಸುವೆ ನಾನು.
ಜಗದ ಮನ ಉಚ್ಚತಮ ಪ್ರೇರಣೆಯನೀಯದೈ.
ಕೊನೆಯೊಂದು ಮೂರ್ತಿಯಲಿ ನನ್ನಾಸೆ ತಣಿವಂತೆ
ಶ್ರಮಿಸುವೆನೆ; ಬರಿಬಯಕೆ, ದೊರಕದಾ ಸ್ತೂರ್ತಿ

ಅನುರ:— ಅಹುದಹುದು, ಸ್ಥಿರವಿಲ್ಲ ಮಾನವನ ಮನಸಿಂಗಿ.

ಸ್ವಾರ್ಥದಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಆತನಿಂ ಸ್ತೂರ್ತಿಯೇ?

ಶಿಲ್ಪಿ— ನೋಡವನ—ಬರುತಿಹೆನ.

[ಎಂದು ಆಗಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಪೂಜಾರ್ಯನನ್ನು ತೋರಿಸುವನು]

ಅನುರ:— ನಾ ಬಲ್ಲೆ,—ಪೂಜಾರ್ಯನಲ್ಲವೇನು?

ಇಂದ್ರ ಯಮ, ಕಲಗುಂಡ, ಮಾದವ್ಯ
ಎಲ್ಲರಿಗು ಸಮನಾಗಿ ಪೂಜಾರಿತನಗೈದ
ಅರ್ಚಕನು ಬಲ್ಲೆನದ; ಭಕುತರಿಗೆ ದಲ್ಲಾಳಿ.

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನನಗದುವೆ ಅಚ್ಚರಿಯು—ದಲ್ಲಾಳಿತನ ಕಂಡು.
ಅವರವರ ಮನಸನ್ನೆ ಬಿಂಬಿಸುವ ದೇವರನು
ನೀಡುತಿರೆ, ನಾ ಜಗಕೆ, ಪೂಜಾರಿ ಇವನೇಕೆ?

ಅನುರ:— ಜಗಕೆ ತಮ್ಮಯ ಮನದ ಅರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆಯಿರಲು
ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯೊಳ ತಮಗಾಗದಿರೆ, ಅಂದು,
ತಮ್ಮ ದೇವರ ಅರುಹು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಹುದಯ್ಯ?
[ಪೂಜಾರ್ಯನು ಏನನ್ನೋ ಆರಸುತ್ತಿರುವನು]

ಅನುರ:— ಪೂಜಾರ್ಯ, ಏನನ್ನೋ ಕಾಣದೆಯೆ ಅರಸುತಿಹೆ!

ಶಿಲ್ಪಿ— ಶಿಲ್ಪಿಯೊಬ್ಬನನರಸೆ ನಾಲ್ದಿಸೆಯ ಇಣಕುತಿಹೆ.
ಇದ್ದು ದೆಲ್ಲವು ಹೆಳಸೆ—ಹೊಸದೇವನೇ ಬೇಕು.
ಅವನಾವನೋ ಒಮ್ಮೆ ಕನಕನನು ಕೆತ್ತಿದನು;
ಮೂರ್ತಿ ಬಲು ಕ್ರೂರಾಗೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನನು ಇತ್ತ.
ಕಿವಿ ಕಣ್ಣು ಮೂಗುಗಳು ಇಲ್ಲದಿಹ ರಚನೆಯದು!
[ಅಬಲೆಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಳು]

ಅನುರ:— ಸೋದರಿಯೆ! ಎತ್ತನೀಂ ಸಾರಿದೆಯೆ—ಇಷ್ಟುದಿನ?
ನಿನಗಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದೆ, ನಿನಗಾಗಿ ಅರಸಿದ್ದೆ.

ಅಬಲೆ:— ಪತಿಯಗಳಿಸಲ್ಕೆಂದು ದೇವರರಸುತಲಿದ್ದೆ.
ದೇವನೊಳು ಮೋರಯಿಟ್ಟು ಬರಿದಾಯ್ತು ಅಭಿಮಾನ;
ಈಗನುವ ಪೂಜಾರಿ—ಇಂದ್ರಿಯವ ದಮನಿಸುತೆ
ತಪವನೆಸಗಲು ಆಗ ತಾ ನೊಲಿವನಂತೆ.

ಪೂಜಾರಿ:— ಅನುಮಾನವಿಷ್ಟಿಲ್ಲ; ದೊರಕುವನು; ಒಲಿಯುವನು.

ಅನುರ:— ಅಂತಿರಲು ಮರೆಯುವುದೆ ಪೂಜೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ?

ನೂರು ಹೊನ್ನಿನ ತುಣುಕು
ನೂರು ರಜತದ ಚೂರು

ನೂರು ನಿಕೆಲಿನ ಕಾಸು—

ನೂರು ತಾಮ್ರದ ಬಟ್ಟು

ಪೂಜಾರಿ:—ಗುರುವಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲು, ಬರಿಯ ಕಾಣಿಕೆಗಳವು

ಅಮರ:— ಕನಕ ರಜತಗಳೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯದ ವಸ್ತುಗಳು.

ಪೂಜಾರಿಗವು ಹಿತವು 'ಭಕುತರಿಗೆ ಒಗ್ಗವೇ?'

ಪೂಜಾರಿ:—ಪೂಜಾರಿಗಹ ಧರ್ಮ ಭಕುತನಿಗೆ ಸಲ್ಲದ್ದೆ

ಭಕುತನಿಗೆ ಸಲುವ ವಿಧಿ—ಪೂಜಾರಿಗಿಲ್ಲವೆ.

ಅಮರ:— ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗಹ ವಿಧಿಯು ದೇವನಿಗೆ ಅಲ್ಲವೆ!

ಪೂಜಾರಿ:—ಅದುವೆ ಅಣಕದ ಮಾತು; ವಿನಯ, ನೀತಿಯದಲ್ಲ;

ದೇವನೊಲಿಯುವುದಲ್ಲ; ಬದಲು ಶಾಪಕೆ ಹೇತು,

ಅಮರ:— ದೇವ ಕೊಡುವನೆ ಶಾಪ? ಅವನೊಳುಂಟೇ ಕೋಪ?

ಪೂಜಾರಿ:-- ಜನಕೆ ತಕ್ಕಂತಿಹನು ದೇವನೆಂಬವನು.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೋಪಿಯವ; ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕರುಣಿಯವ

ಅಮರ:— ಆರು ವೈರಿಗಳವನ ಕಾಡುವುದು ನಿಜವೇನು?

ನಿನ್ನ ನುಡಿ ನಿಜವಿರಲು, ಜನವೆ ದೇವರ ಕರ್ತು!

ಪೂಜಾರಿ:—ಮಾತಿನಲಿ ಜಾಣನಿಹೆ; ಮಾತೆ ನಿನ್ನಯ ಮೃತ್ಯು!

ಹರಟೆ ಕುಳಿತಿರಲೆನಗೆ ವ್ಯವಧಾನವಿಂತಿಲ್ಲ

ಹೊಸ ದೇವನನು ಗಳಿಸಿ ಜನದ ಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತೆ

ಮುಕ್ತಿ ದರ್ಶನ ಜಗಕೆ ಗೈಯ್ಯಬೇಕೆನಗೆ.

ಅಂಥ ದೇವನ ರೂಪ, ನಿರ್ಮಿಸುವ ಋಷಿ ಬೇಕು

(ಶಿಲ್ಪಿಯನ್ನು ಕಂಡು)

ನೀನಾರು? ಎಲ್ಲೆನೋ ಕಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ

ಶಿಲ್ಪಿ.— ನನ್ನನ್ನೆ ಕಂಡಿಹೆಯ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು.

ಪೂಜಾರಿ:—ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಕಂಡಿಹನೆ; ನನ್ನದೇ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ!

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಅದುವೆ ನಿಜವಿಹುದಯ್ಯ; ಅಂದು ಕನಕನನಿತ್ತು

ನಿನ್ನ ಗುಡಿ ತುಂಬಿಸಿದ ಬೆರಗಿನವ ನಾನೇಯೆ.

ಪೂಜಾರಿ:—ಕನಕನರ್ಷಣಕೇತುವಿತ್ತವನು ನೀನೇನು!

ಬಲು ಚತುರ ನೀ ಶಿಲ್ಪಿ! ಶಿಲ್ಪಿಯೇ! ನೀ ಬೊಮ್ಮ!

ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಿಸುವೆನು— ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಒಲಿಯಲೈ.

(ಉದ್ದಂಡ ನಮಿಸಿ)

ಆ ನಿನ್ನ ಶಿಲ್ಪಕೃತಿ ಅತ್ಯುಗ್ರವೆನಬೇಕು!
 ದೇವನೆಂಬವನವಗೆ ಉಗ್ರತನ ಬೇಕಹುದು;
 ಅತಿಘೋರತನವಲ್ಲ; ಸೌಮ್ಯತೆಯು ಅತಿಯಾಗೆ
 ಜನಕೆ ಲಕ್ಷವೆ ಇಲ್ಲ—ಉಗ್ರನೇ ಇರಬೇಕು.
 ಅತ್ಯುಗ್ರತನದಿಂದ ನನಗಪ್ಪುದಂಜಿಕೆಯು
 ನನ್ನುಳಿದು, ಜಗವನ್ನು ಬೆದರಿಸುವ ಭೀಕರತೆ
 ಇದ್ದುದಾದೊಡೆ ಕೃತಿಯು—ಒಪ್ಪುವುದು; ಅಪ್ಪುವುದು.

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನಿನಗಾಗಿ ದೇವನೇ? ಜಗಕಾಗಿ ಬೇಡವೇ!

ಪೂಜಾರಿ:— ಜಗಕೆ ತೋರಿಸಲವನ ನಾನೆ ನಿನ್ನಿಹೆನಲ್ಲ;
 ಇಂದ್ರ ಯಮರೆಲ್ಲರನು ಜಗಕೆ ಸಾರಿದರಾರು?

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಅಂಥವನು ನೀನಿಹೆಯ, ಬಲು ಹಿರಿಯರೊಳು ಹಿರಿಯ.
 ನೀ ಪೂಜೆ ವಿಧಿಯನು ಅರುಹೆ, ಮೂರ್ತಿಯನು ಕೆತ್ತುವೆನು.

ಪೂಜಾರಿ:— ಹೆಣ್ಣುಕಾಯಿಗಳೆಲ್ಲ ಹೆಳೆಯದಿನಗಳಿಗಾಯ್ತು
 ಮಾಂಸರಕ್ತದ ಪೂಜೆ ಅಸಭ್ಯತನವಾಯ್ತು;
 ಕನಕ ರಜತದ ಬೆಲೆಗೆ ಇಳಿದಿನವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿತು;
 ಇಂತಿರಲು ಬೇಕದಕೆ ಬೇರೆಯೇ ಪೂಜೆಗಳು.
 ಏನೆನಲಿ? ಯಾವುದೆನೆ? ಇಂದ್ರಿಯವನೊಪ್ಪಿಸುವ
 ಪೊಸ ಪೂಜೆಯನು ಪೇಳ್ವೆ—ಆಗದೇ? ಸಾಗದೇ?

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಕೇಳಲೆನಗಾತುರವು?

ಪೂಜಾರಿ:— ಭಕ್ತಕೋಟೆಯು ನಿಂತು ತಮ್ಮ ಕಾಯಗಳನ್ನು
 ಪೂಜಾರ್ಯಗೊಪ್ಪಿಸುತೆ ಶರಣೆಂಬುದೇ ರೀತಿ.
 ಅದರಿಂದಲಾ ಜನರು ಇಂದ್ರಿಯವ ತೊರೆದಂತೆ,
 ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಮಣಿದಂತೆ—ಆಗಲಿಲ್ಲವೆ ಹೇಳು.

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನೀನಾಗಲೇಂ ಗೈವೆ?

ಪೂಜಾರಿ:— ಭಕ್ತರಿತ್ತುದನೆಲ್ಲ ಮಮತೆಯಿಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ,
 ದೇವನೊಳು ಬಿನ್ನೈಸಿ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಕೊಡಿಸುವೆನು.

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಆಗಲಾಗಲಿ—ಇರಲಿ, ಕೊನೆಯೊಮ್ಮೆ ಯತ್ನಿಸೆನು.
ಕರೆ ನಿನ್ನ ಭಕುತರನು, ಕರೆದು ನೀನಿಂತೆನ್ನು
“ನಿಮ್ಮ ಕಾಯವನಿಲ್ಲಿ ನನಗಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿರಿ”

ಪೂಜಾರಿ:—ಆ ದೇವರೆಲ್ಲಿ?

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನಿನ ಹಿಂದೆ, ನೋಡು ಹಿರಿಯಾಕೃತಿಯ

[ಶಿಲ್ಪಿಯ ಚಮತ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಅವನ ಬೆಂಗಳೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪಾದಗಳೆ
ರಡು ಕಾಣಿಸುವುವು]

ಕಾಣುತಿದೆ ಪದಯುಗವು, ಭಕುತಿ ಸಲಿಸಲು ಜನರು,
ಉಳಿದ ರೂಪವು ಬಂದು ಕಣ್ಣಿಂದೆ ನಿಲ್ಲುವುದು

ಪೂಜಾರಿ:—ಓ ಆರ್ತಿ ಜನಕೋಟಿ; ಮುಂದೆ ಬನ್ನಿರಿ ಬೇಗ
ಎಲ್ಲ ದೇವರದೇವ ಕರೆಯುವನು ನಿಮ್ಮಗಳ,
ಎಲ್ಲರಿಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ಸಲಿಸಲಿಕೆ ಐತಂದ

[ಜನರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅವರ ಕೂಟ ಬೆಳೆಯುವುದು]

ಜನರು:— ಪೂಜಾರ್ಯ ಬಂದಿಹೆವು, ಆತುರದಿ ನಂದಿಹೆವು

೧ನೆಯವ:— ಪೂಜೆ ಸಲಿಸದೆ ನಾನು ಶತಮಾನವೊಂದಾಯ್ತು

೨ನೆಯವ:— ಬಯಕೆಯೆಲ್ಲವ ನೀಡಿ ಕಾಯುವವನಿಲ್ಲಾಯ್ತು.

ಪೂಜಾರಿ:— ಈ ದೇವನಂತಲ್ಲ, ಇವನು ನೀಡದುದಿಲ್ಲ

ನಿಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯ ಆಳದಂತೆಸವ ಕಂಗಳಿಗೆ

ಅವ ಸಲಿಸದಿಹೆ ಬದುಕು ಇಳೆಯೊಳೇ ಇರದಿರದು.

ಬೇಡುವುದ ಬೇಡುತಲಿ—ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು ನುಡಿಯುತಿರಿ

“ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಮ್ಮ ವಿನಯದಾ ಕಾಣಿಕೆಯು”

ಜನರು:— “ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಮ್ಮ ವಿನಯದಾ ಕಾಣಿಕೆಯು”

[ಹೀಗೆಂದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಕೂಗಿ ಹೇಳುವರು]

೧ನೆಯವ:— ನಾ ಸಲಿಸೆ ಅವುಗಳನು.

೨ನೆಯವ:— ಒಪ್ಪಿಸಿದೆ ಎಲ್ಲವನು

೩ನೆಯವ:— ನಿನಗಾಗಿ ಅವುಗಳನು.

[ಹೇಳುತ್ತಲೆ ಅವರೆಲ್ಲರು ಶವನಾಗಿ ಮಲಗುವರು]

ಪೂಜಾರಿ:—ಓ ಶಿಲ್ಪಿ, ಓ ಶಿಲ್ಪಿ—ಏನಿದಚ್ಚರಿಯಾಟ
ಪೂಜೆಯಾ ವಿಧಿಯೇನು! ಈ ಹೆಣನ ರಾಶಿಯೇನಾ!
ಇಂದ್ರಿಯವ ತೊಡೆದವರು ಕಾಯವನೆ ಬಿಟ್ಟಹರು!

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನಾನರಿಯೆ ಅದನೆಲ್ಲ, 'ಇಂದ್ರಿಯವ ಅರ್ಪಿಸಲು
ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತವರಾರು'? ಅದರಿಂದೆ ಮಡಿದಿಹರು.
ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದನುಭವವು, ಅದರಿಂದೆ ಮನವುಂಟು.
ಮನಸು ವಿಕಸನಗೊಂಡು ಬಾಳ್ವೆ ಹೂ ಅರಳುವುದು;
ಸವಿ, ಬಣ್ಣಗಳ ಹೊತ್ತು ಇಳಿಗೆ ಸೊಗವಾಗುವುದು.
ಮನಕೆ ಪುಟವಿಟ್ಟುದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯಾತ್ಮಗಳುಂಟು;
ಬುಡಕಾದೆ ನೀಕೊಡಲಿ—ಬಾಳಿಗೀ ಗತಿಬಂತು.

ಪೂಜಾರಿ:—ಓ ಶಿಲ್ಪಿ, ಕರುಣೆತೋರು; ಬದುಕಿಸೈ ಸತ್ತವರ.
ಇಂದ್ರಿಯವ ಬಿಟ್ಟವರು ಉಳಿದರೂ ತಾನೊಂದೆ
ಅಳಿದರೂ ತಾನೊಂದೆ; ಬದುಕಿಸೈ ನೀನವರ,

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನನ್ನ ಕೇಳುವೆಯೇಕೆ; ನಿನ್ನ ಮನದಂತಾಯ್ತು!
ಸ್ಪೂರ್ತಿಗೊಂಬವ ನಾನು; ನೀ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯಿತ್ತವನು.
ನೀನೆ ಬದಲಿಸಬೇಕು—ನಾ ಬದಲುಗೊಳ್ಳಲೈ.

ಪೂಜಾರಿ:—ಬೇರೆ ದೇವರ ಕೊಡಿಸು, ಬೇರೆ ಪೂಜೆಯ ತಿಳಿಸು.

ಶಿಲ್ಪಿ:— ಅಂತಿರಲು ನೀ ತಿರುಗು, ನಿನ್ನನೊಟೆದ ಪಥವೆ
ದಿಸೆಯ ಬದಲಿಸಬೇಕು—ಆಗ ನವದರ್ಶನವು.

[ಪೂಜಾರ್ಯ ತಿರುಗುವನು; ಅವನ ಎದುರಿಗೆ ದೇವ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ
ಅಮರನೇ ನಿಂತು ಎಸಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಕೈಗಳು ಉಳಿದವರನ್ನೆತ್ತಲು ಸನ್ನೆ
ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.]

ಅಮರ:— ಬೇರೆ ದೇವರು ಯಾರು?

ನಾನಿಹೆನು ಆ ದೇವ—

ಮಾನವನೆ ಆ ದೇವ

ದೈವತ್ವವೆಂಬುದದು ಜೀವನವು ತಾನಾಗಿ

ಎಲ್ಲರಲಿ ಹರಿಯುತಿದೆ ಅದನೆಲ್ಲರರಿಯುವುದು.

ಅದನು ತಿಳಿಯಲು ಬೇಕು ಇಂದ್ರಿಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯು.

ದೇವ ಬದುಕಿರಲವಗೆ ಸಾವಿನಾ ಪೂಜೆಯೇನು?
 ಸಾಧನವೆ ಇಂದ್ರಿಯವು ಜನ್ಮನೀಡಿದುದೆಮಗೆ;
 ಬಾಳತಿಳಿಯಲಿಕೆಂದು—ತಿಳಿವಿಗದು ತಡೆಯೇನು?
 ತನ್ನ ಜೀವನ ತಾನು ತಿಳಿಯುವುದೆ ದೈವತ್ವ;
 ಇಂತಿರಲು ನಡುವೇಕೆ ಪೂಜಾರಿ ಕೃತಿಮತ್ವ!

ಪೂಜಾರಿ:— ಇಂತಿರಲು ನಡುವೇಕೆ ಪೂಜಾರಿ ಕೃತಿಮತ್ವ!

ಅನುರ:— ನಾವೆ ದೇವರೆ ಇರಲು ನಿನಗೆ ತಾಣವದೆಲ್ಲಿ?
 ಜೀವಕೋಟಿಯೆ ತಾನು ದೇವನಾಗಿಹುದು.

೨ನೇಯವ:—ನಾವೆ ದೇವರು ಏನು?

ಅನುರ:— ಜಗವೆ ದೇವರು ಎಂದೆ; ಜೀವ ಕೋಟಿಯು ಅದುವೆ.
 ಜಗವ ಬಿಟ್ಟೆಲ್ಲ ನಾವ್, ನಮ್ಮ ಬಿಟ್ಟೆಲ್ಲ ಜಗ.

೨ನೇಯವ:—ಹೀಗಿರಲು ಪೂಜೆಯೋ? ಆರತಿಯೋ? ಕಾಣಿಕೆಯೋ?

ಪೂಜಾರಿ:—ಅಹುದಹುದು ಅದನುಸುರು; ಪೂಜೆ ಯಾರಿಗೆ ಸಲಲಿ?
 ಭಕ್ತುತಿ ಎಂಬುದು ಏಕೆ; ಕರ್ಮವೆಲ್ಲಿಯ ತನಕ?
 ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನೆ ಎಂತು; ಮೋಕ್ಷ ಸಿದ್ಧಿಯು ಎಂದು?

ಅನುರ:— ಅವು ಬರಿಯ ಶಬ್ದಗಳು; ಭ್ರಮೆಯೆಡ್ಡ ಹಾದಿಗಳು.
 ಜಗವೆ ದೇವರದಾಗೆ ಬಾಳ್ವೆಯೇ ನಿಜಪೂಜೆ.
 ಜಗದ ಜೀವನ ಶ್ರುತಿಗೆ ನಮ್ಮ ದನಿಗೂಡಿಸುತೆ
 ಅದರ ಗತಿಯನು ಅರಿತು, ನಮ್ಮ ಪದಯುಗ ನಡೆಸಿ
 ಸಾಗುವುದೆ ಸಾಧನವು; ಅದುವೆ ಗುರಿಯು.

ಪೂಜಾರಿ:— ತಾವೆ ದೇವರು ಎಂಬ ಮರುಳು ಜನಗಳ ಪಿಡಿಯೆ
 ನನಗಿಲ್ಲಿಯದು ತಾವು; ಪೂಜೆಗಾಯಿತು ಸಾವು.

ಶಿಲ್ಪಿ:— ನಮ್ಮ ಕಾಲವು ಒದಗೆ, ಸಾಯುವುದೆ ನಿಜಮುಕ್ತಿ;
 ನಿನಗು ಇಲ್ಲವು ತಾವು; ನನಗು ಇಲ್ಲವು ನಿಲುವು.
 ಮನಸು ಜಗವನು ಕವಿಯೆ
 ಪೂಜೆ ಬಾಳ್ವೆಯ ಕವಿಯೆ

ದೇವ ಜಗಪೂಜೆಗಳು ಒಂದಾಪವು
 ಆ ದಿನವು ಬರಲಾಗಿ—ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವು ಸೋಲು
 ನನಗಿಲ್ಲ ಹೆಂಬಲವು.
 ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಬೆಳೆದು, ವಿಶ್ವಜೀವದಿ ಬೆರೆಯೆ
 ದೈವತ್ವ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿ ಹರಡುವುದು;
 ಜಗದ ವಿಸ್ತರಣದಿಂ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಸೆಳೆಯೆ,
 ಬದುಕು, ದೈವತ್ವಗಳು ನಗಚಾಟವು!

